

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ»

На правах рукопису

ГОЛОВКО ОЛЕНА ГРИГОРІВНА

УДК 336.71(043.3)

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ БАНКІВ

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Науковий керівник
Азаренкова Галина Михайлівна,
доктор економічних наук,
доцент

Суми – 2010

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВ.....	11
1.1. Основні теоретичні положення щодо розкриття сутності фінансової стабільності у розвитку банків.....	11
1.2. Індикатори фінансової стабільності банків.....	32
1.3. Методичні основи аналізу фінансової стабільності банків.....	46
Висновки по першому розділу.....	57
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ РОЗВИТКУ БАНКІВ.....	60
2.1. Основні тенденції розвитку вітчизняних банків у розкритті фінансової стабільності їх функціонування.....	60
2.2. Аналіз узгодженості руху вхідних та вихідних потоків банків.....	77
2.3. Дослідження факторів впливу на стабільність розвитку вітчизняних банків.....	94
Висновки по другому розділу.....	106
РОЗДІЛ 3 ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНАЛІЗУ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ БАНКІВ.....	108
3.1. Методичний підхід щодо визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку.....	108
3.2. Методичні рекомендації щодо визначення фінансової стабільності розвитку групи банків.....	126
3.3. Визначення кризових ознак у розвитку банку.....	143

Висновки по третьому розділу.....	155
ВИСНОВКИ.....	157
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	163
ДОДАТКИ.....	179

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Відкритість ринкової економіки до впливу зовнішнього середовища та ключове значення фінансового сектора призводять до необхідності зосередження уваги на питаннях стабільності інституційної структури фінансової системи України.

Разом із цим стабільність фінансової системи багато в чому визначається розвитком банківського сектора, складовою якого є стабільне функціонування окремих банків. Це пов'язано з тим, що саме банки, з погляду вітчизняних умов господарювання, займають провідне місце у відтворювальній структурі економіки, розвитку її окремих галузей. Останнім часом відсутність стабільності в забезпеченні виконань зобов'язань перед вкладниками з боку банків та в наданні кредитних ресурсів гальмують подолання кризових явищ та піднесення економічного розвитку. Таким чином, однією з важливих задач постає аналіз діяльності банків та оцінка їх функціонування з погляду саме стабільного розвитку. У підсумку це обумовлює важливість розгляду теоретичних і практичних засад фінансової стабільності розвитку банків.

Необхідно зазначити, що питання сутності фінансової стабільності розвитку банків були предметом серйозних наукових досліджень і розглядалися в роботах таких вітчизняних та закордонних учених-економістів: Г.М. Азаренкової, О.І. Барановського, О.В. Васюренка, В.В. Глуценка, А. Демиргус-Кунта, С.М. Дробишевського, І.І. Д'яконової, А.О. Єпіфанова, Ж. Камінськи, О.М. Карминського, С.М. Козьменка, В.В. Корнєєва, М.І. Крупки, М. Матовникова, Л.О. Примостки, І. В. Сала та інших.

Визначаючи теоретичну та практичну цінність вказаних досліджень, певне коло теоретичних та методичних питань з обраної проблематики все ж таки потребує подальшого розвитку. Це стосується уточнення економічної сутності самого поняття «фінансова стабільність банку», визначення різновидів фінансової стабільності розвитку банку, визначення оцінок фінансової стабільності розвитку банку, узагальнення передумов кризових

явищ у розвитку банку. Важливість і актуальність вирішення поставлених питань і обумовили вибір теми дисертації, визначили об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота узгоджується з основними напрямками наукових досліджень, у виконанні яких автор брав безпосередню участь, а саме: у роботі Державної установи «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України» на тему «Безпека банківської системи: методологія оцінки та механізми забезпечення» (номер державної реєстрації 0107U000753) особистий внесок автора полягає у розробці методики проведення прикладного статистичного аналізу щодо визначення стабільного розвитку банківських установ; у роботі Державного вищого навчального закладу «Українська академія банківської справи Національного банку України» в рамках теми «Сучасні технології фінансово-банківської діяльності в Україні» (номер державної реєстрації 0102U006965) особистий внесок автора полягає у дослідженні особливостей методичних основ аналізу фінансової стабільності банків; Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України в рамках теми «Моделі банківської діяльності та їх модифікація для моніторингу стабільності банківської системи» (номер державної реєстрації 0109U004378) особистий внесок автора полягає у проведенні теоретичного дослідження сутності та змісту дефініції «фінансова стабільність банку»».

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у теоретичному узагальненні сутності фінансової стабільності розвитку банків та розробці методичних підходів і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення оцінки та покращення стабільності функціонування банків.

Відповідно до визначеної мети в роботі поставлено та вирішено такі завдання:

- розкрити теоретичні положення щодо визначення сутності фінансової стабільності у розвитку банків;
- узагальнити індикатори фінансової стабільності розвитку банків;
- проаналізувати методичні основи аналізу фінансової стабільності банків;
- дослідити основні тенденції розвитку вітчизняних банків у плані фінансової стабільності їх функціонування;
- розробити методичний підхід до визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку;
- визначити методичні рекомендації щодо узагальнення фінансової стабільності розвитку банків;
- розробити науково-методичний підхід до визначення кризових ознак у розвитку банку.

Об'єкт дослідження – процеси забезпечення ефективного функціонування та розвитку банків.

Предмет дослідження – науково-методичні підходи до аналізу, оцінки та покращення фінансової стабільності розвитку банків.

Методи дослідження. У роботі було застосовано низку загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, а саме: логічного узагальнення, аналізу та порівняння – для розкриття теоретичних положень із визначення сутності фінансової стабільності у розвитку банків, основних індикаторів з оцінки фінансової стабільності банків; графоаналітичний та статистичні методи – для дослідження основних тенденцій розвитку вітчизняних банків у розкритті фінансової стабільності їх функціонування; формалізації та моделювання – для розробки моделі оцінки фінансової стабільності розвитку банку, обґрунтування рекомендацій щодо визначення фінансової стабільності розвитку групи банків та кризових ознак у розвитку банку.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи з питань функціонування банків, дані Держкомстату України,

Національного банку України, Асоціації українських банків. Теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і закордонних вчених та фахівців з питань функціонування банків, розвитку та регулювання банківської діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

вперше:

- запропоновано науково-методичний підхід до оцінки фінансової стабільності розвитку банку, який враховує одночасно якісні ознаки та кількісні показники діяльності банку на основі використання методів непараметричної статистики, що дозволяє визначити структурний вплив окремих складових обраної системи індикаторів щодо стабільного функціонування банку;

удосконалено:

- процедуру аналізу банківської діяльності на основі побудови економетричних моделей розвитку банку, відмінністю якої є поєднання розгляду традиційних регресійних залежностей із аналізом динаміки швидкості зміни сукупності аналізованих показників, що дозволяє більш повно розкрити ознаки фінансової стабільності розвитку банків;

- науково-методичний підхід до формування показників, що свідчать про наявність симптомів кризи у розвитку банку, який базується на узагальненні коєвних оцінок фінансової стабільності розвитку банків як відображення безперервності здійснення банківської діяльності, що сприяє проведенню комплексного аналізу функціонування банку;

- методичні рекомендації щодо проведення порівняльного аналізу функціонування банків за різними напрямками їх діяльності з метою оцінки фінансової стабільності розвитку банків, відмінністю чого є врахування змінності досліджуваних показників банківської діяльності на визначеному інтервалі часу та групування таких оцінок у відповідну множину за різними

інтервалами, що дозволяє розглядати найбільш релевантні чинники визначення отриманих результатів;

набули подальшого розвитку:

- визначення економічного змісту поняття фінансової стабільності банку, яку слід розуміти як здатність банку зберігати рівноважний стан протягом визначеного часу у розрізі окремих напрямів його фінансових відносин, проявом чого слід вважати припустиме відхилення від лінії тренду обраного показника у часі, за яким визначається збалансований стан банку та узагальнюються кількісні значення такої стабільності;
- узагальнення системи показників фінансової стабільності розвитку банків, в основу чого покладено якісні та кількісні ознаки індикаторів фінансової стабільності, які, у свою чергу, групуються за сферою та базою оцінки, рівнем визначення, ступенем і складністю узагальнення, рівнем охоплення напрямів банківської діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені методичні підходи й теоретичні положення, які спрямовані на вдосконалення аналізу діяльності банків і визначення оцінки їх функціонування, доведено до рівня практичних рекомендацій.

Методичний підхід, запропонований автором і який базується на засобах аналізу стабільного функціонування банків методами непараметричної статистики, знайшов застосування в діяльності ВАТ «Реал Банк» (довідка від 18.11.2009 № 08-202/3117). Методичні рекомендації щодо визначення оцінки функціонування банків впроваджено в діяльність Полтавського ГРУ ЗАТ «Комерційний банк «Приватбанк» (довідка від 19.10.2009 № 06-110/3860). Результати дослідження щодо визначення сутності фінансової стабільності банку на основі врахування об'єднуючих ознак їх розкриття прийнято до впровадження в практичній діяльності ПАТ «Акціонерний комерційний банк «БАЗИС» (довідка від 19.11.2009 № 09-43/4451). Рекомендації та пропозиції щодо узагальнення та визначення кризових ознак у розвитку банків були використані при розробці підрозділу 4.6 «Банківська сфера» Програми

економічного і соціального розвитку Харківської області (довідка від 27.11.2009 № 01-28/7297).

Одержані автором результати використовуються в процесі викладання навчальних дисциплін «Фінансовий менеджмент у банку», «Управління фінансовими потоками в банку», «Аналіз банківської діяльності» в Харківському інституті банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (акт про впровадження від 26.05.2010).

Особистий внесок здобувача. Усі результати, викладені у роботі, отримано автором особисто. У [2], за списком використаних джерел, вклад автора полягає в обґрунтуванні узагальненого підходу до визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку на основі непараметричних методів статистичного аналізу, розкритті якісної складової в оцінці фінансової стабільності розвитку банку; у [4] внесок автора полягає у визначенні сутності понять «стабільність» та «стійкість» з урахуванням фактора часу щодо здійснення банківської діяльності.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження були оприлюднені і отримали схвальну оцінку на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні наукові досягнення – 2008» (Миколаїв, 2008), Міжнародній науково-практичній конференції «Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків» (м. Черкаси, 2008, 2010), Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика» (м. Суми, 2009, 2010), III Міжнародній науково-практичній конференції «Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы, перспективы» (м. Пінськ, Білорусь, 2009), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України» (м. Суми, 2009, 2010), Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу» (м. Київ, 2010), VI Міжнародній науково-практичній конференції «Дні науки – 2010» (м. Прага, Чехія, 2010).

Публікації. Результати дисертації відображено в 16 наукових працях, у тому числі 6 робіт опубліковано в наукових журналах і збірниках наукових праць, що визнані ВАК України фаховими з економіки, 10 – публікації в матеріалах конференцій. Загальний обсяг опублікованих робіт складає 4,2 друк. арк., з них особисто автору належить 4,0 друк. арк.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВ

1.1. Основні теоретичні положення щодо розкриття сутності фінансової стабільності у розвитку банків

Банк, як невід’ємний суб’єкт господарювання в ринковій економіці, постійно здійснює свою діяльність під впливом різних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. При цьому вплив таких факторів є постійно змінним внаслідок дії ринкових законів ведення економічної діяльності та конкурентної боротьби з боку інших установ, які надають послуги на фінансовому ринку. Також істотний вплив на діяльність банку здійснюють кризові явища, які є супутнім атрибутом недосконалого ведення господарської діяльності та механізмів його регулювання в ринкових умовах. Тож питання сталого, стабільного, стійкого функціонування як банку, банківського сектору так і банківської системи в цілому набуває важливого значення. Відповідно до цього умови розвитку банків займають провідне місце в дослідженнях науковців.

Наприклад, Г. М. Азаренкова досить докладно розкриває прикладні аспекти управління фінансовими потоками банків та суб’єктів господарювання нефінансового сектору економіки та аналізує фінансові процеси взаємодії таких потоків, визначаючи вплив різних фінансових потоків на умови функціонування банків [3].

В. В. Корнєєв у своїх роботах докладно розглядає умови руху кредитних та інвестиційних потоків капіталу та їх вплив на розвиток банківського сектору економіки [75].

А. П. Вожжов, на основі дослідження механізмів трансформації банківських ресурсів, визначає умови функціонування банку за різних впливів з боку факторів зовнішнього та внутрішнього середовища [23].

С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко проводять аналіз умов функціонування банку з погляду засад стратегічного менеджменту [71].

В. В. Глущенко та А. І. Граділь, розглядають умови функціонування банків у наслідок дії різних фінансових ризиків [29].

Таким чином, ураховуючи важливість узагальнення прикладного аналізу щодо визначення умов розвитку та функціонування банків, не менш вагоме значення має й розгляд теоретичних основ ведення банківської діяльності. Загалом це пов'язано з визначенням можливості застосування базових (загальнотеоретичних знань) щодо прикладних аспектів практичного вирішення задач, які виникають у повсякденній роботі банків. Втім таке поєднання практичних та теоретичних знань передбачає не лише досконалого вивчення проблематики поставленого питання, а і його розкриття з погляду окремих підзадач, які також потребують свого розв'язання та узагальнення з метою застосування для інших умов функціонування банків та визначення нових знань з погляду тих питань, які розглядаються. У підсумку це потребує ґрунтовного визначення понятійного апарату та інструментарію розв'язання поставлених питань відповідно до загальних положень сформульованої задачі. Однак, як вказують дослідження різних науковців, навряд чи жодне з теоретичних питань функціонування та розвитку банків має один напрямок з його розкриття та передбачає, зазвичай, узагальнення цілої низки визначень та підходів для остаточного з'ясування понятійного апарату задачі, яка розглядається. Це ж, безумовно, стосується й основної мети даного дослідження в межах обраної тематики.

Тобто, характеризуючи основи фінансової стабільності розвитку банку, варто звернути увагу на різні підходи щодо визначення понятійного апарату за обраною темою дослідження. Зазвичай у даному аспекті розглядаються такі дефініції як сталість та стабільність функціонування і розвитку банку, надійність банку, фінансовий стан банку, ліквідність та платоспроможність банку тощо. Міркування щодо співвідношення зазначених дефініцій, зокрема, можна знайти в дослідженнях О. І. Барановського [10, 11], Г. Панасенко [100], В. В. Коваленко [70] та інших науковців [19, 22, 46, 47, 49, 52, 57, 68, 78, 84].

Разом із цим можливий розгляд стабільного розвитку банку з погляду дії факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, у яких функціонує банківська установа. Інакше кажучи, у такому випадку, насамперед, узагальнюються понятійні ознаки макро- та мікрорівнів впливів на діяльність банку. Отже, важливим, з указаної точки зору, стають такі визначення як збалансованість вхідних та вихідних потоків банку, цінова стабільність, ринкова стійкість, стабільність валютного ринку, макроекономічна стабільність тощо. Втім ми відмітимо, що в контексті нашого дослідження, переважно, увагу буде приділено визначенню понятійного апарату фінансової стабільності розвитку банку з погляду факторів внутрішнього середовища його функціонування. Хоча в загальному також слід зауважити, що більшість факторів внутрішнього середовища знаходяться під впливом факторів зовнішнього середовища, або комбінації факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Таке твердження базується, насамперед, на дослідженні О. В. Васюренка, який відзначає, що банк – це складна та відкрита, поліієрархічна структура [18]. Що стосується, безпосередньо, врахування впливів з погляду факторів зовнішнього середовища на розвиток банку, то ці питання будуть розглянуті, у своїй більшості, в контексті прикладного характеру розв'язання поставленої мети даної роботи.

Не менш важливим щодо розгляду сутності фінансової стабільності в розвитку банку є також визначення доцільності такого узагальнення з погляду одного банку або з погляду сукупності банків, де, наприклад О. І. Барановський виділяє їх як складову банківської системи або як банківський сектор [10]. Доречність такого зауваження пов'язана з тим, що кожен з банків є складовою їх загальної сукупності, а відтак фактори впливу на стабільність їх розвитку зазвичай можуть бути різними. Однак, у даному контексті також слід зважувати на те, що, як правильно вказує російський дослідник М. Матовніков, двоїстий характер діяльності банків як мікроекономічних агентів і як важливішої частини фінансової системи країни зумовлює розглядати їх одночасно з позиції вивчення операцій і стану самих банків та з точки зору макроекономічного аналізу [89]. Отже, на нашу думку, неможливо одноставно

узагальнити поняття фінансової стабільності розвитку банків без розкриття його з погляду окремого банку. Водночас таке розкриття передбачає розгляд фінансової стабільності розвитку і системи банків, бо окремий банк не функціонує ізольовано від інших банківських установ. У підсумку ж слід визначити, що більш повним та чітким є таке розкриття сутності фінансової стабільності у розвитку банку, яке за можливим дає змогу абстрагуватися від конкретизації того чи розглядається це один банк або сукупність банків. Тобто, головна мета даного підрозділу буде полягати у визначенні сутності фінансової стабільності в розвитку банку, яка б могла бути застосована й до визначення сутності фінансової стабільності в розвитку сукупності банків. Тож і надалі ми будемо говорити як про банк, так й сукупність банків одночасно, якщо не буде потреби розмежовувати таке подання.

Таким чином, відмічене вище, у цілому визначає структуру та напрямок проведення подальшого аналізу. Виходячи з цього, перш за все, звернемо увагу на розкриття змістовного навантаження дефініції фінансової стабільності з погляду розвитку банку та сукупності банків, урахувавши об'єкт та предмет даного дослідження. Тобто, з метою проведення зазначеного аналізу варто з'ясувати сутність поняття «фінансова стабільність» та понять, які узагальнюють зміст фінансової стабільності з погляду розвитку банку, або сукупності банків. Для цього розглянемо окремі подання таких визначень різними авторами. Втім варто зауважити, що аналіз змісту теоретичних робіт також складає сутність з'ясування спірних моментів щодо подальшого розкриття проблематики обраного дослідження, а множинність відповідних робіт може бути свідченням складності та неоднозначності щодо розв'язання поставлених питань. Та, передусім, множинність робіт щодо розкриття означеної проблематики дослідження є свідченням того, що різні автори по різному підходять до висвітлення питання, яке розглядається.

Так, Л. Ю. Петриченко доводить, що поняття «фінансова стабільність банку» характеризує такий стан усієї сукупності фінансових відносин банку, що забезпечує неперервне функціонування та розвиток [102]. Звісно, доречним є узагальнення економічного поняття через категорію «фінансові відносини»,

яка є, зокрема, базовою для розуміння тих процесів, що виникають як у середині банку, так і у взаємодії із зовнішнім середовищем. Однак, серед всієї сукупності фінансових відносин банку можна виділити як привалюючі, так і ті, які є залежними від привалюючих. Більш того з погляду різних банків така сукупність фінансових відносин може бути різною. Зокрема, таке привалювання може позначатися відношенням банку до групи державних банків або, переважно здійснюючим обслуговування юридичних або фізичних осіб тощо. Втім позитивним у наведеному вище понятті є врахування того факту, що фінансова стабільність банку пов'язана не лише зі зростанням діяльності банку. Така думка Л. Ю. Петриченко, на наш погляд, знаходить відображення в тому, що забезпечується безперервне функціонування та розвиток банку. Тож певним чином можна говорити про фактор часу, як одну з ознак поняття «фінансова стабільність банку».

Виділяє фактор часу у своєму дослідженні, стосовно визначення фінансової стабільності, і П. В. Каллаур, який говорить, що фінансова стабільність – це не одночасний стан системи, а характеристика її здатності ефективно функціонувати протягом тривалого часу, підтримуючи рівновагу та зберігаючи свою структуру [63]. Також наведене подання підкреслює значення саме фінансової складової стабільності, що узагальнюється в здатності впливу такої складової на організаційну структуру системи. В цілому ж, стабільність може розглядатися з погляду таких складових як фінансова та організаційна, що зокрема, доводить у своєму дослідженні Р. В. Михайлюк [90].

Поряд із цим О. О. Затварська визначає стабільність банківської системи як збалансованість її складових, наявність взаємопов'язаних і взаємоузгоджених пропорцій між ними як у галузевому, так і в регіональному аспектах, а також збереження рівноваги та ефективного взаємозв'язку з фінансовою та макроекономічною системами [60]. Тож можна говорити про те, що стабільність банківської системи розглядається, зокрема, через стабільність окремих банків, які входять до такої системи. При цьому О. О. Затварська не робить наголосу на визначенні стабільного розвитку окремого

банку, а підкреслює лише важливість їх взаємозв'язків та взаємоузгодженості в галузевому та регіональному аспектах. Однак, на нашу думку, цього недостатньо для узагальненого розкриття стабільності банківської системи та окремих банків, бо вплив на діяльність вітчизняних банків справляють й міжнародні фінансові ринки. Поруч із цим О. О. Затварська не виділяє фінансової складової стабільності банківської системи, яка, на нашу думку, є вирішальною. Грунтовність такої тези засновано на тому, що саме фінансова складова є привалюючою у визначенні сутності та змісту банківської діяльності відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність», що зводиться до таких операцій як залучення внесків коштів фізичних й юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття й ведення банківських рахунків фізичних і юридичних осіб [59]. Також і у міжнародних фінансових організаціях (до яких відносяться й банки) під фінансовою стабільністю розуміють ефективну здатність розподіляти фінансові ресурси, забезпечувати управління фінансовими ризиками (звісно, чим і замаються банки) [159]. Такий же підхід до визначення фінансової стабільності застосовує у своєму дослідженні А. І. Жилінський, який говорить, що сутність фінансової стабільності відображує певний стан фінансових ресурсів та ступінь їх використання [56]. Отже, можна говорити, що стабільність розкривається й через збалансованість джерел потоків залучених фінансових ресурсів, які є базовими для функціонування банку та потоків, які визначають напрями використання таких ресурсів.

Проте більшої уваги заслуговує подання О. О. Затварською визначення розвитку банківської системи, яке розкривається як процес зрівноваженого руху, що приводить до появи якісно нових характеристик у функціонуванні банківської системи [60]. Таким чином, О. О. Затварська:

- не наголошує на характеристиках такого процесу, бо вони, дійсно, можуть бути різними;
- визначає можливість відхилення характеристик розвитку банківської системи відповідно до зрівноваженого руху, тобто в межах припустимих

значень. Саме це може бути застосовано й для визначення розвитку окремого банку, а відтак відмічені вище ознаки слід розглядати в якості об'єднуючих для подання узагальненого визначення розвитку банку або сукупності банків, де фактор фінансової стабільності є вирішальним.

Дещо іншим є подання стабільного розвитку банку в дослідженні Р. В. Михайлюк, яка відмічає, що поняття «стабільний розвиток банку» характеризує спроможність комерційного банку з плином часу і з певною швидкістю забезпечити зменшення рівня непередбачуваних витрат, а також динамічний, поступальний рух банку в межах визначеної стратегії в умовах конкурентного ринку [90]. Як видно з наведеного визначення основна увага стабільного розвитку банку приділяється зменшенню рівня непередбачених витрат, що визначає, передусім, фінансову стабільність такого розвитку. Втім недоліком наведеного визначення поняття «стабільний розвиток банку» є те, що це поняття пов'язується із конкретною характеристикою банківської діяльності, яка узагальнюється на рівні непередбачених витрат. А як було вже відмічено вище, конкретна ознака діяльності банків не сприяє визначенню загального поняття щодо фінансової стабільності розвитку банку та сукупності банків. Тобто, досить проблематичним виявляється узагальнення стабільного розвитку банківської системи на підставі зменшення сукупного рівня непередбачених витрат.

Г. Панасенко під фінансовою стабільністю банківської системи розуміє міру повноти та якості розв'язання завдання, поставленого перед банківською системою, виконання нею своєї місії, що забезпечує досягнення позитивного фінансового результату [100]. Тож, у наведеному тлумаченні також визначається вплив фінансової складової стабільності на інші складові функціонування банківської системи, що остаточно підкреслює значимість та важливість розгляду саме поняття фінансової стабільності в розвитку банку. Разом із цим подане тлумачення Г. Панасенко, відносно фінансової стабільності банківської системи, підкреслює його значення з погляду розвитку такої системи, бо розв'язання поставлених завдань потребує часу, а досягнення такої мети і є розвитком. Однак, поряд із цим до недоліку поданого

визначення слід віднести конкретизацію характеристики досягнення визначеної місії банківської системи – отримання позитивного результату. На нашу думку, таке визначення є досить суперечним, бо, наприклад, в умовах кризових явищ головним є збереження банківської діяльності загалом, не говорячи вже про її результати. Також важливим на будь-якому етапі розвитку як окремого банку, так і банківської системи є збереження та примноження потенційних клієнтів банків, бо у підсумку це визначає сталість ресурсної бази, можливість ведення банківської діяльності. До того ж конкретизація характеристики фінансової стабільності банківської системи та банку у вигляді позитивного фінансового результату не сприяє узагальненню відносно розкриття сутності фінансової стабільності розвитку банку або сукупності банків у якості об'єднуючої. Тобто, окремі банки можуть мати від'ємні значення фінансового результату, а загалом банківська система – позитивний фінансовий результат. Однак це не означає, що ті банки, які мають від'ємні фінансові результати, не мають стабільного фінансового розвитку. Зокрема, таке протиріччя виникає в порівнянні з наведеним вище поданням поняття «фінансова стабільність банку» за Л. Ю. Петриченко. Також фінансовий результат може бути від'ємним у поточному періоді, а за підсумками року позитивним, що не відповідає, зокрема, визначенню розвитку банківської системи відповідно до дослідження О. О. Затварської.

Досить широко трактує стабільність банківської системи О. І. Барановський, який доводить, що це здатність протистояти зовнішнім та внутрішнім впливам, зберігаючи стійку рівновагу і надійність протягом часу [10]. Отже, з одного боку, О. І. Барановський розглядає стабільність банківської системи через інші поєднані поняття, а, з іншого - наголошує на важливості врахування фактору часу в розкритті зазначених понять. Однак більш докладно вплив фактору часу відносно визначення фінансової стабільності банків О. І. Барановський не наводить. У тому ж дослідженні О. І. Барановського ми знаходимо, що, наприклад, І. Ларіонова визначає стабільність як якісний стан системи в динаміці [10]. Це також підкреслює значення фактору часу в розкритті стабільності банку.

Відповідно до наведеного вище, основні підходи щодо визначення узагальненого поняття фінансової стабільності розвитку банку можна подати згідно до рис. 1.1 (укладено на основі наведених визначень).

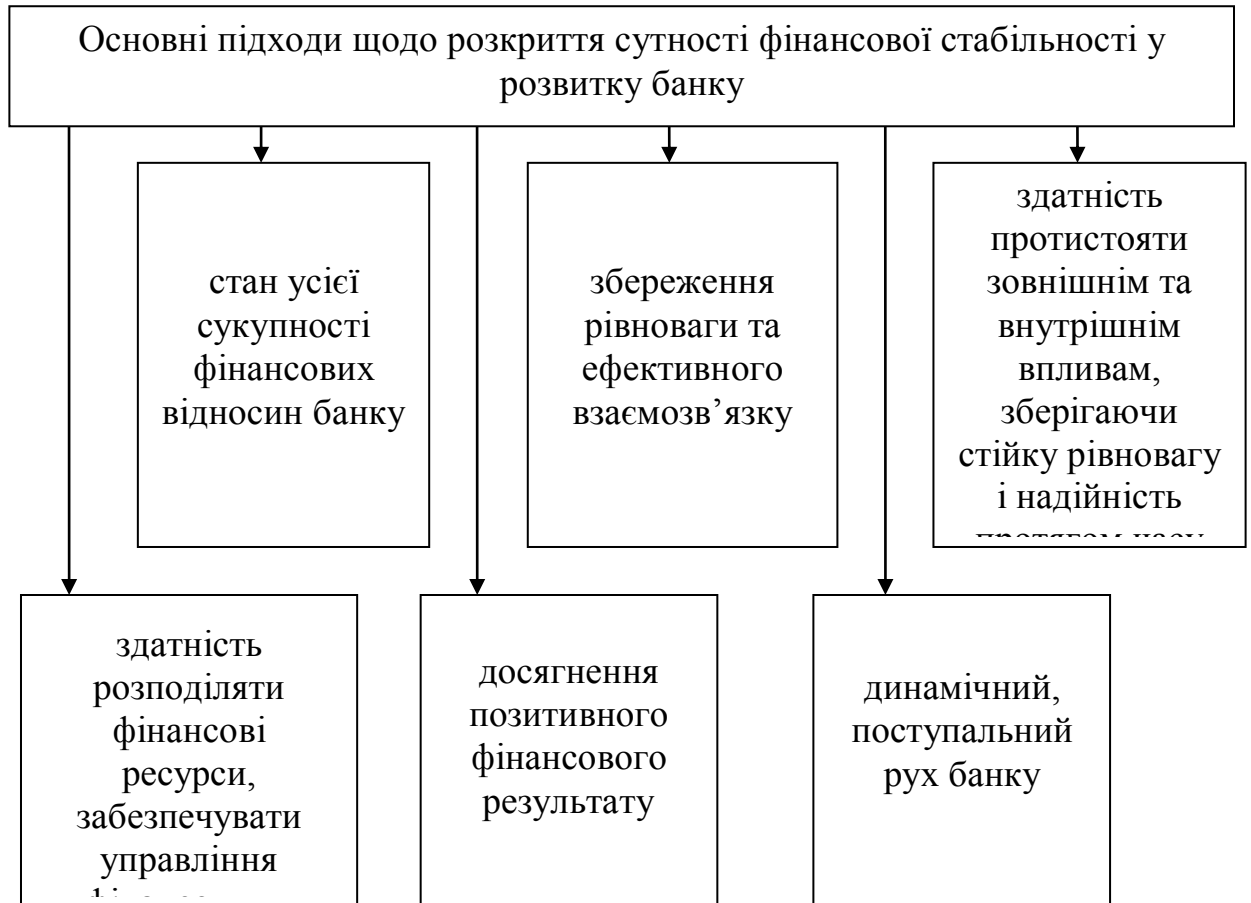

Рис. 1.1. Основні підходи щодо розкриття сутності фінансової стабільності у розвитку банку

Поряд із цим слід відмітити, що до найбільш поширених недоліків у визначенні сутності фінансової стабільності в розвитку банку доцільно віднести виділення конкретної ознаки стабільного розвитку банку, що є досить проблематичним з погляду можливих різних етапів розвитку банку. Також, переважна більшість науковців, виділяючи фактор часу у визначенні фінансово стабільного розвитку банку, не конкретизує його в якості ключової ознаки.

Разом із цим різні фахівців та науковці більш схиляються до того, що стабільність - це якісна ознака, а відтак не надають їй формалізованого

узагальнення. Проте, зокрема, Л. М. Малярець у своїх дослідженнях наголошує на важливості формалізованого подання якісних ознак досліджуваного об'єкта в економіці та їх оцінки з метою розширення уяви про ці об'єкти [87, 88]. На доцільності кількісного визначення фінансової стабільності розвитку банків наголошують й П. В. Трунін та М. В. Каменських, обґрунтовуючи це необхідністю зниження суб'єктивної оцінки такого розвитку [125]. До того ж деякі з дослідників сутності фінансової стабільності банку намагаються надати таке формалізоване подання з погляду мінімізації непередбачених витрат та позитивних значень фінансового результату. Однак, як було відмічено вище, означені спроби, на нашу думку, є не досить вдалимими. Також, щодо відміченого, неможна погодитися із думкою автора роботи [80], де стверджується, що стабільність – це постійна якісна характеристика. Грунтовність такого спростування базується на тому, що в розгляді стабільності привалююче значення набуває фактор часу, а відтак ознака постійності не є домінантною в даному випадку. Втім аніж безпосередньо перейти до розв'язання зазначених проблемних питань звернемо увагу на перетини, що існують між різними спорідненими поняттями стосовно стабільного розвитку банку.

Перш за все, визначення перетинів між спорідненими поняттями щодо розвитку банку стосується співставлення їх стійкості та стабільності, бо в словниках термін «стабільний» трактується як стійкий, постійний [13, 127]. Відповідно до цього, наприклад, в роботі [80] відмічається, що стійкість та стабільність є близькі поняття, хоча в інших роботах той же автор виходить з того, що стабільність є однією зі складових фінансової стійкості банку [69, 79]. Тобто, стійкість розглядається як більш ширше поняття, а ніж стабільність. Втім, на нашу думку, це питання потребує більш детального обговорювання, бо, наприклад, О. І. Барановський вважає, що стійкість є більш вузьким поняттям, аніж стабільність [10]. Одночасно із цим, І. І. Приймак напряду не співставляє поняття стабільність та стійкість, а лише доводить, що стабільний розвиток ділових одиниць у сучасних умовах, що супроводжується мінливістю, не прогнозованістю та посиленням економічної глобалізації,

значною мірою залежить від їхньої фінансової стійкості [107].

До того ж, як правильно підкреслює І. І. Приймак, головним перетином між поняттям стабільність та стійкість є те, що у вітчизняній економічній літературі для оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання використовують поняття «фінансова стійкість», «фінансова сталість» та «фінансова стабільність» [107]. Наприклад, відповідне поняття стійкості банку ми знаходимо в дослідженні В. В. Глуценка, М. М. Перешибкіна та В. С. Серби, які визначають, що стійкість характеризується стабільністю фінансового положення банку [28]. Наголошує на стабільності фінансового стану банку й Р. В. Михайлюк, визначаючи поняття «фінансова стійкість» як якісну характеристику фінансового стану банку, який відзначається достатністю, збалансованістю та оптимальним співвідношенням фінансових ресурсів і активів за умов підтримання на достатньому рівні ліквідності й платоспроможності, зростання прибутку та мінімізації ризиків, і котрий здатний витримати непередбачені втрати й зберегти стан ефективного функціонування [90]. Також з наведених визначень видно, що ще одним з перетинів у поняттях «фінансова стійкість» та «фінансова стабільність» є визначення збалансованості між потоками фінансових ресурсів, що утворюються внаслідок здійснення активних та пасивних операцій банку.

Отже, подальший аналіз та розкриття сутності фінансової стабільності в розвитку банку доцільно розглядати в контексті співставлення різних тлумачень розвитку банку (стійкого або стабільного).

При цьому в межах зазначеного співставлення, як було доведено вище, варто звернути увагу на фактор часу. Додатком до обґрунтування такого зауваження є те, що розгляд функціонування банку не є статистичною мірою визначення різновидів його діяльності лише на певну дату. Тобто, важливими є знання щодо динаміки розвитку банку та здатності виконувати узяті зобов'язання із часом, що, безпосередньо, впливає зі змістовності здійснення відповідної діяльності. Привалювання фактору часу також пов'язане з тим, що загалом під стабільністю розуміють можливість зберігання рівноважного стану системи, що розглядається, у часі, а під стійкістю – можливість повертатися в

рівноважний стан на визначеному інтервалі часу в разі зміни тренду функціонування банку [159]. Окрім цього, як відмічають різні дослідники, зокрема, О. І. Барановський, Н. Шелудько, Р. В. Михайлюк, П. В. Каллаур, поняття «стабільність» та «стійкість» доречно розглядати як динамічні ознаки, характеристики певного процесу або об'єкту, що досліджуються [10, 63, 90, 140, 141]. Загалом же перетини між поняттями «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість» стосуються наступних моментів:

- обидва ці поняття певною мірою визначають фінансовий стан банку;
- розгляд стану банку, переважно, зводиться до визначення його рівноваги щодо збалансування в русі різноманітних фінансових потоків банку;
- це динамічні ознаки функціонування банку, які визначаються за різними інтервалами часу.

Втім повернемося до факторів, здатних допомогти формалізувати поняття «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість» банку. Отже, ще одним із факторів при розгляді стабільності та стійкості розвитку банку може розглядатися домірність деякого показника, який відображає відповідну ознаку процесу або об'єкту, що досліджуються (у даному випадку банківської діяльності або функціонування банку). При цьому згідно мети, об'єкту та предмету дослідження такий показник відображає фінансову ознаку процесу або об'єкту, що досліджуються. У загальному розумінні, відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність», серед таких показників зазвичай є обсяги коштів, що залучені на рахунки фізичних та юридичних осіб, обсяги наданих кредитів, динаміка власного капіталу, показники платоспроможності, ліквідності, прибутковості ведення банківської діяльності тощо. Таким чином, у двомірній площині формалізоване подання понять «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість» можна уявити у вигляді зміни показника, що відображає фінансову ознаку банківської діяльності та функціонування банку протягом певного часу. Відповідно до цього на рис. 1.2 (запропоновано автором) наведене формалізоване (графічне) подання сутності поняття «фінансова стабільність» або просто «стабільність» (в залежності від обраного показника, що відображає відповідну ознаку банківської діяльності або умов

функціонування банку).

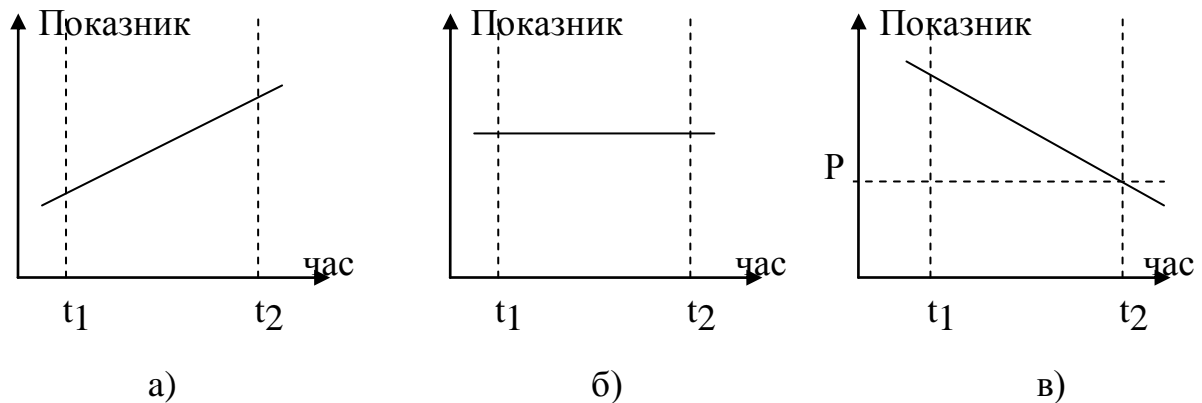

Рис. 1.2. Графічне подання сутності поняття «стабільність» у вигляді зміни деякого показника процесу або об'єкту, що досліджується, протягом певного інтервалу часу

Як видно з рис. 1.2 імовірні три різні варіанти щодо можливості зберігання рівноважного стану системи.

Так перший з таких варіантів (рис. 1.2а) є характерним з погляду динамічного розвитку банківської діяльності або банку та певної зміни (загального зростання) обраного показника, який характеризує такий розвиток. Зокрема, прикладом такого розкриття стабільності банку на визначеному інтервалі часу може бути динаміка нарощування кредитного портфелю, або залучених коштів на депозитні рахунки.

У разі ж визначення фінансової стабільності банку з погляду нормативних показників його діяльності можливою є формалізація сутності такого узагальнення стабільності відповідно до рис. 1.2б. Поряд із цим відповідне розуміння стабільності може бути узагальненням незмінних темпів динаміки досліджуваних показників у часі, проявом чого є, наприклад, рівномірний приріст обсягів наданих кредитів або залучених ресурсів на депозитні рахунки. Тобто, слід відмітити, що графічне подання сутності поняття «фінансова стабільність» відповідно до рис. 1.2 може відображати як абсолютні значення обраного показника, так і темпи зміни такого показника.

Таким чином, загалом такий показник та динаміка його зміни може розглядатися в якості узагальненої характеристики відносин (зокрема, фінансових відносин) у розрізі окремих складових його діяльності та певною мірою відображати стан таких відносин.

Проте більш суперечливою є формалізація сутності стабільності відповідно до рис. 1.2в. Тобто, слід зазначити, що контрольоване (або прогнозоване) падіння деякого показника до визначеної межі (Р) також варто визначити як стабільний стан. Ґрунтовність такого трактування стабільності засновано на тому, що, з урахуванням безперервності часу, визначення стану процесу або об'єкту, який досліджується, має сенс з погляду множинності можливих станів економічного розвитку, які означені процеси або об'єкти мають на всьому інтервалі часу, що аналізується. Інакше кажучи, можливі етапи піднесення деякого процесу або об'єкту, а також можливі й етапи спаду в його розвитку. Втім рис. 1.2в може бути прикладом відображення й стабільного розвитку банку, але з урахуванням більш виваженого ставлення до використання його ресурсної бази. Таке формалізоване узагальнення стабільності можливе, зокрема, під час зменшення значень окремих нормативних показників банківської діяльності, але в межах припустимого, бо, як указують дослідження науковців, значення таких показників з погляду окремих банків є, зазвичай, підвищеними [28]. Також відображене на рис. 1.2в може розглядатися у контексті стабільності під час кризових явищ. Отже, у цілому, подане відповідне до рис. 1.2, формалізоване узагальнення сутності стабільності має сенс.

Одночасно із цим, також слід зробити одне зауваження стосовно того, що загалом відображення формалізованого подання сутності стабільності (його графічне подання) не є одностайним у вигляді прямої лінії. Така лінія може бути різною, а виходячи з того, що банк як об'єкт, який досліджується, діє в постійно змінних умовах зовнішнього середовища, важливим є щоб така лінія знаходилася в певних межах (рис. 1.3, запропоновано автором). Виходячи з цього, можна не погодитися із визначенням однієї з ознак

стабільності, яка наводиться. Зокрема, О. І. Барановський говорить, що стабільність – це збалансований стан, за якого відсутня тенденція до змін [10]. На нашу думку, у даному аспекті доцільно говорити про збалансований стан, який визначається певним трендом (навпаки не відсутністю тенденцій, а їх однаковістю) на протязі інтервалу часу, який розглядається.

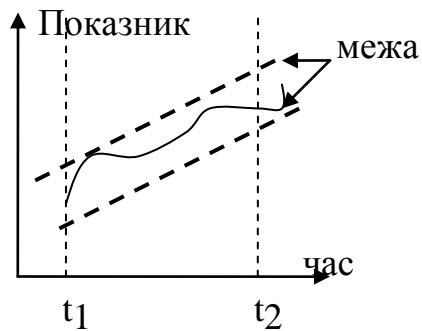

Рис. 1.3. Стабільність як межа допустимого відхилення досліджуваного показника у

У підсумку таке подання дає змогу визначити сутність поняття «фінансова стабільність банку» як можливості зберігання рівноважного стану протягом визначеного часу у розрізі окремих напрямів фінансових відносин банку, проявом чого слід вважати припустиме відхилення від лінії тренду обраного показника у часі, за яким і визначається

збалансований стан банку та узагальнюються кількісні значення такої стабільності. Тобто, в цілому, маємо множинність можливих станів стабільності, де зокрема, подане:

- на рис. 1.2а може відповідати стабільному розвитку (інакше кажучи, фінансовій стабільності розвитку банку, що визначається загальним зростанням обраного фінансового показника банківської діяльності в розрізі окремого напрямку такої діяльності);
- на рис. 1.2б – стабільному здійсненню основних функцій покладених на процес або об'єкт, що розглядаються (інакше кажучи, стабільне функціонування банку та здійснення ним банківської діяльності);
- на рис. 1.2в – умовно-стабільному функціонуванню в припустимих межах, або на граничній межі дозволених параметрів з погляду основних функцій, покладених на процес або об'єкт, що розглядаються. Зокрема, прикладом останнього, з погляду банку, може бути його функціонування під час дії жорстких обмежуючих правил здійснення основної діяльності (тобто в умовах тимчасової заборони із дострокового повернення депозитів).

Підтвердженням доцільності зазначеного розмежування різновидів стабільності є, зокрема, міркування П. В. Каллаура, який підкреслює, що стабільність та нестабільність загалом визначається з урахуванням розвиненості країни та проявів таких станів у минулому [63]. Окрім цього, зауважимо, що виходячи з того, що діяльність банку розглядається за підсумком деякого часу, різновиди фінансової стабільності банку за ознакою загальної динаміки досліджуваного показника загалом визначають розвиток банку. Тож такий різновид фінансової стабільності як стабільний розвиток, можна також визначити через стабільно позитивний розвиток.

Також з наведеного визначення поняття «фінансова стабільність банку» видно, що різновиди стабільності банку можна узагальнити в розрізі окремих напрямів банківської діяльності за різними показниками. Тож можна говорити про фінансову стабільність розвитку банку за окремим напрямом банківської діяльності та про загальну фінансову стабільність розвитку банку, яка узагальнюється як підсумок розвитку банку за інтегральним показником банківської діяльності. Зокрема, у якості такого показника можна обрати:

- розвиток потенціалу банківської діяльності (як узагальненої оцінки можливості здійснення окремих різновидів банківських операцій);
- узагальнене позиціонування банку серед інших банків, як інтегральна ознака підсумку діяльності банку тощо. В якості бази для подальших досліджень доцільно вказати роботи В. В. Глуценка, М. М. Перешибкіна, В. С. Серби, у якій розкрито методику побудови інтегральної оцінки банківської діяльності [28], та G. Kaminsky, у якій вперше здійснена спроба побудови зведених індексів фінансової стабільності [152].

Разом з цим, наведене визначення поняття «фінансова стабільність банку» як і узагальнення фінансової стабільності розвитку банку дозволяє застосувати їх з погляду сукупності банків, де різниця між розкриттям сутності стабільності банку та сукупності банків буде визначитися у межах досліджуваних показників їх діяльності.

Введемо функцію фінансової стабільності розвитку банку $F(x_1, \dots, x_m)$, де (x_1, \dots, x_m) – індикатори розвитку банку за m -напрямами

діяльності. Пропонується дану функцію розглядати як функцію часу $F(t, x_1, \dots, x_m)$. Зміна даної функції розглядається по кожному показнику на часовому інтервалі. Фінансово стабільний розвиток відбуватиметься, якщо виконуються умови:

$$|F(t_1, x_i) - F(t_2, x_i)| \leq [k_1; k_2], \forall t \in [t_1, t_n], \quad (1.1)$$

де $F(t, x_i)$ – функція фінансової стабільності розвитку банку за окремим напрямом в залежності від часу;

$[k_1; k_2]$ – інтервал допустимого відхилення темпів зміни досліджуваного показника, що характеризує збалансований стан банку у часі;

$[t_1; t_n]$ – інтервал часу, на якому визначається стабільність банку;

$[k_1; k_2]$ – граничні значення меж стабільності банку відповідно до загальних умов ведення банківської діяльності.

Про фінансову стабільність розвитку банку можна говорити за умов:

$$M[F(t, x_s)] = F(t, x_{\text{н\ddot{a}}}), \sigma[x_s] \leq [F(t; x_s - K); F(t; x_s + K)], \quad (1.2)$$

де $K = (k_1 + k_2)/2$, що передбачає відсутність тенденції в середньому та дисперсії.

Разом із цим, виходячи з того, що інтервал часу може бути різним, варто вказати на так звану фінансову стабільність розвитку банку у короткостроковому, середньостроковому та довгостроковому періодах. Зокрема, враховуючі реальні умови розвитку вітчизняних банків, на нашу думку, у якості такого короткострокового періоду доцільно обрати рік, у якості середньострокового – період більший за рік та тривалістю до трьох років, у якості довгострокового – більший за три роки.

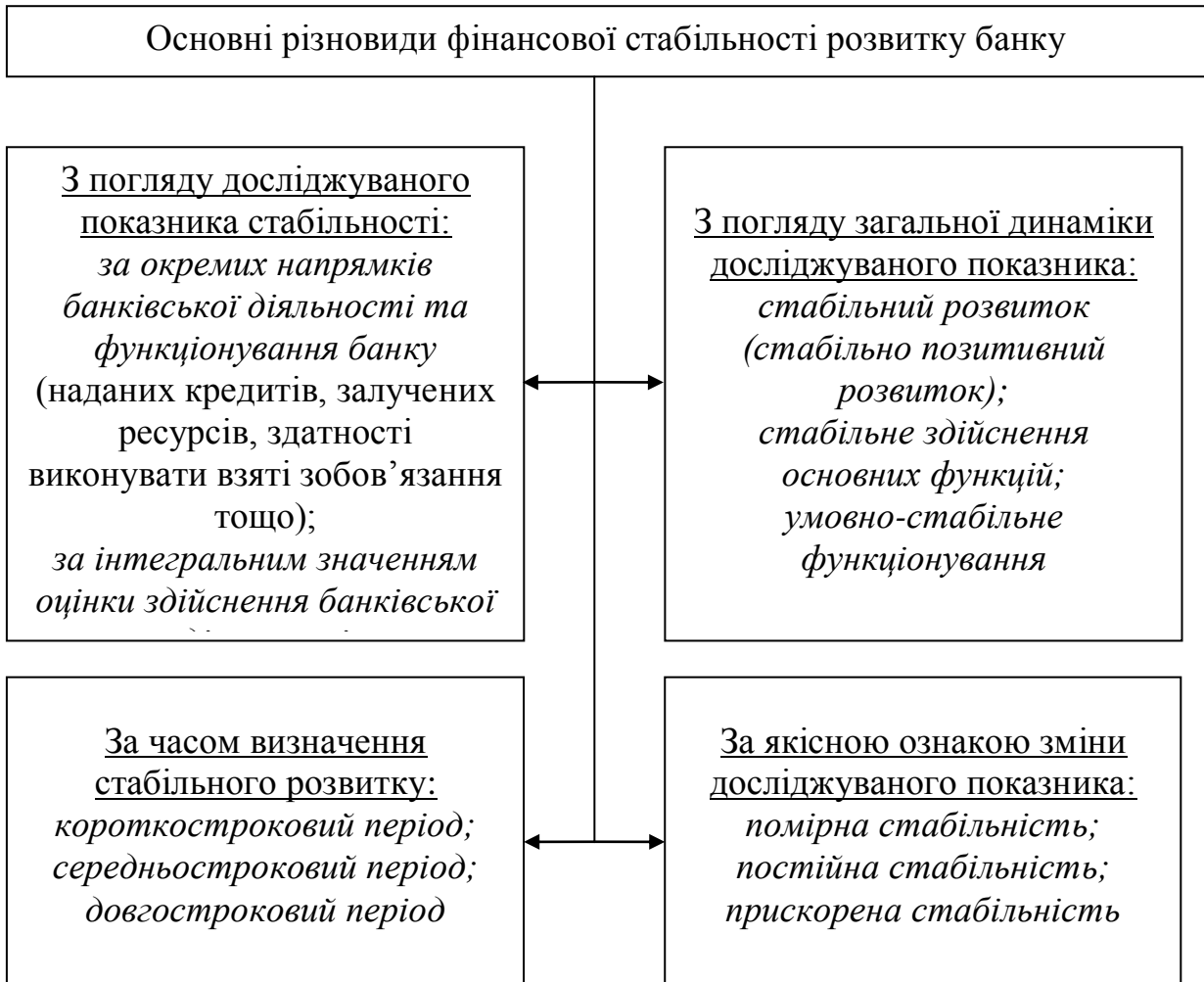

Рис. 1.4. Основні різновиди фінансової стабільності розвитку банку

Якщо розглянути безперервність стабільно позитивного розвитку банку на основі можливої варіації абсолютних значень досліджуваного показника та їх темпів зміни, що розкриває відповідну стабільність, то можна виділити так звану:

- помірну фінансову стабільність розвитку банку, яка визначається припустимим зменшенням абсолютних значень досліджуваного показника та темпів їх зміни на аналізованому інтервалі часі при загальній тенденції зростання такого показника;
- постійну фінансову стабільність розвитку банку, яка визначається лише зменшенням темпів зміни абсолютних значень досліджуваного

показника на аналізованому інтервалі часі при загальній тенденції зростання абсолютних значень такого показника;

- прискорену фінансову стабільність розвитку банку, яка визначається загальним зростанням абсолютних значень досліджуваного показника та темпів їх зміни на аналізованому інтервалі часі.

Тож, у підсумку, різновиди фінансової стабільності розвитку банку можна подати відповідно до рис. 1.4 (укладено автором) на основі розглянутих вище міркувань та зроблених узагальнень.

Тепер з метою не порушення загального розгляду співставлення поняття «стабільність» та «стійкість» розглянемо формалізоване узагальнення (графічне) поняття «стійкість». Однак, розгляд такого поняття буде дещо спрощеним, бо головною метою дослідження є все ж таки розгляд фінансової стабільності розвитку банку. Загалом же відмічену вище формалізацію доцільно подати відповідно до рис. 1.5.

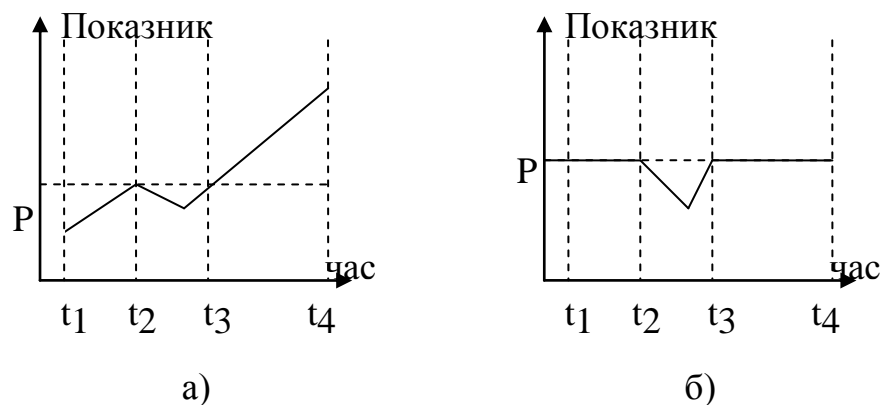

Рис. 1.5. Графічне подання сутності поняття «стійкість» у вигляді різкої зміни та повернення до рівноважного стану деякого показника процесу або об'єкту, що досліджуються, протягом певного інтервалу часу

Як видно з рис. 1.5 формалізоване узагальнення стійкості можна визначити як тимчасові відхилення від загальної тенденції зміни досліджуваного показника. При цьому варто відмітити, що час такого тимчасового відхилення показника повинен бути порівняно меншим, аніж час

на якому загалом аналізується такий показник.

Тобто, можна позначити, що

$$|t_3 - t_2| \ll |t_4 - t_1|, \text{ або } \frac{|t_3 - t_2|}{|t_4 - t_1|} \ll 1 \quad (1.3).$$

Разом із цим, на відміну від рис. 1.2 на рис. 1.5 подано лише дві можливі графічні інтерпретації поняття «стійкість». Це пов'язано з тим, що інтерпретація стійкості відповідно до рис. 1.2в є відсутньою за таких обставин:

по-перше, у разі негативної тенденції досліджуваного показника банку, ще більше тимчасове відхилення від тренду навряд чи є ознакою стійкості;

по-друге, при збереженні загальної негативної тенденції досліджуваного показника банку, тимчасове його підвищення скоріше слід розглядати як ознаку зміни тренду досліджуваного показника (ознаку зміни різновиду стабільності), аніж стійкість.

Також при визначенні стійкості варто говорити про деяку межу рівноваги банку, як це було зроблено відповідно до формалізованого розкриття сутності поняття «стабільність».

Таким чином, у загальному, під стійкістю банку слід розуміти повернення до його рівноважного стану у короткостроковій перспективі порівняно з досліджуваним інтервалом часу такої рівноваги, проявом чого слід вважати тимчасове відхилення від лінії тренду обраного показника у часі, за яким і визначається збалансований стан банку.

Формульне подання такого визначення матиме наступний вигляд:

$$\begin{aligned} |F(t_1, x_s) - F(t_2, x_s)| &\leq [k_1; k_2], \forall t \in [t_1, t_n] \\ |t_i - t_{i+1}| &\ll |t_1 - t_n| \end{aligned} \quad (1.4)$$

Якщо умови за формулою 1.4 не виконуються, можна говорити про окремі різновиди нестійкого функціонування досліджуваного процесу або

об'єкту, де окремо варто узагальнити нестабільність досліджуваного показника, коли

$$\begin{aligned} |F(t_1, x_s) - F(t_2, x_s)| &\leq [k_1; k_2], \forall t \in [t_1, t_n] \\ |t_i - t_{i+1}| &\approx |t_1 - t_n| \end{aligned} \quad (1.5)$$

Частковим проявом сутності нестабільності (відповідно до рис. 1.5) можна також вважати таке відношення:

$$\frac{|t_3 - t_2|}{|t_4 - t_1|} \approx 1. \quad (1.6)$$

Доцільність такого визначення нестабільності пов'язана з тим, що попри намагання досліджуваного процесу або об'єкту повернутися або досягти рівноважного стану на визначеному інтервалі часу, він (процес або об'єкт) стикається з певними труднощами, які не дозволяють йому цього досягти. Втім, якщо під час нестабільного функціонування процес або об'єкт, що досліджується, можуть виконувати окремі свої функції, пов'язані з основними засадами діяльності, яка здійснюється, то не варто говорити про кризу. Тобто, в даному контексті кризи можна визначити як нестійкий стан відповідно до основних показників процесу або об'єкту, що розглядаються, згідно до негативної тенденції стабільного функціонування.

Таким чином, новизна поданого вище полягає:

по-перше, у визначені сутності фінансової стабільності розвитку банку з погляду об'єднуючих ознак розкриття такої сутності (насамперед, це рівноважний стан тренду показника банківської діяльності за окремим її напрямом). Це дає можливість підкреслити двоїстий характер діяльності банків та розглядати різні прояви фінансової стабільності банку за однаковим підходом. Разом із цим таке подання фінансової стабільності банку надає

можливості уникнути неоднозначності в трактуванні фінансової стабільності банку зважаючи на те, що, як відмічає С. А. Циганов, види банківських інститутів, їх кількість, функції змінюються відповідно до певних етапів розвитку банківської системи та змісту трансформаційних процесів, впливу інтеграційних процесів, які обумовлюють стан та динаміку світового економічного розвитку в цілому, способи організації діяльності банківських установ при існуванні суттєвих відмінностей в інституціональному забезпеченні, досконалості банківського права, нагляду, контролю та регулювання [137];

по-друге, надати кількісний вираз якісній за значенням характеристиці стабільності розвитку банку;

по-третє, врахувати значення фактору часу у визначення поняття «стабільність» та «сталість».

Втім, аніж більш повно розкрити сутність фінансової стабільності розвитку банків варто проаналізувати показники, за якими така стабільність визначається.

1.2. Індикатори фінансової стабільності банків

Загалом функціонування та розвиток банків знаходяться під постійним наглядом з боку регулятора, яким, зокрема, в Україні є Національний банк України (НБУ). Така робота здійснюється в межах контролю за дотриманням низки нормативів та показників, що визначаються відповідно до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні та відповідно до загальної практичної методології розрахунку індикаторів (показників) фінансової стабільності для депозитних установ [58, 62]. При цьому відмітимо, що загальна практична методологія розрахунку індикаторів фінансової стабільності для депозитних установ з'явилася відносно недавно, чому передували численні дослідження науковців різних країн у цьому напрямку.

Так, дослідженню індикаторів внутрішньої фінансової структури банків

присвячено дослідження В. Eichengreen та А. Rose, у якому аналізується вплив структури балансів банків на стабільність їх розвитку з погляду протидії негативним явищам у фінансовій сфері [147]. Разом із цим, головна увага щодо протидії таким явищам, на думку В. Eichengreen та А. Rose, повинна приділятися структурі наданих кредитів та умов їх повернення з погляду різкої девальвації національної валюти [147]. Тож, як бачимо, дослідження В. Eichengreen та А. Rose є актуальним і з погляду сьогоднішніх реалій функціонування вітчизняних банків, які стикаються з необхідністю розв'язання подібних питань. До того ж ключова складова такого розгляду індикаторів стабільного розвитку полягає в зваженому підході до оцінювання кредитних ризиків щодо напрямів розподілу наявних ресурсів банку. І це цілком є зрозумілим, бо відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» така діяльність здійснюється на власний ризик, а відтак уникнення та мінімізації ризику є однією з основ стабільного розвитку банку. При цьому, у вище поданому нами визначенні сутності фінансової стабільності розвитку банку вплив прояву ризиків на ведення банківської діяльності або функціонування банку узагальнюється з погляду припустимої межі відхилення тренду аналізованого фінансового показника в розрізі окремого напрямку діяльності банку.

Також, в якості індикаторів фінансової стабільності розвитку банків, з погляду саме їх функціонування, В. Eichengreen та А. Rose розглядають динаміку наданих кредитів та зміну процентних ставок [147]. Тобто, ще раз підкреслимо, що ми розглядаємо, переважно, ті індикаторі, які безпосередньо є залежними від роботи банків. Отже, питання цінової стабільності, чинники інфляційного тиску, розвиток окремих галузей економіки як чинники особливого впливу тощо, у даному контексті нами не розглядаються.

Динаміку обсягів наданих кредитів, обсягів залучених депозитів, реальну ставку проценту по депозитах та відношення ставки проценту за кредитами до відповідного показника за депозитами розглядають у своєму дослідженні в якості індикаторів фінансової стабільності функціонування

банків G. Kaminsky та C. Reinhart [153]. Такий розгляд пов'язано з тим, що саме відмічені індикатори, на думку G. Kaminsky та C. Reinhart, є ключовими з погляду визначення фінансової стабільності банків.

Для аналізу фінансової стабільності функціонування та розвитку банків у дослідженні J. Sachs, A. Tornell та A. Velasco розглядається ймовірність настання прискореної динаміки відношення наданих кредитів до обсягів внутрішнього валового продукту (ВВП), що є свідченням, як підкреслюють автори дослідження, потенційною загрозою для збільшення обсягів проблемних кредитів [158]. Підтвердженням актуальності такого висновку з погляду вітчизняних реалій розвитку банківського сектору є дослідження [104]. Тож відмічені індикатори є значимими з погляду визначення фінансової стабільності розвитку вітчизняних банків.

Також відношення наданих кредитів до ВВП, у якості одного з індикаторів фінансової стабільності розвитку банків, розглядають й D. Hardy та C. Pazarbasioglu [150]. Однак, поруч із цим D. Hardy та C. Pazarbasioglu також визначають за доцільним, з погляду узагальнення фінансової стабільності розвитку банків, розгляд в якості індикаторів відношення зобов'язань за депозитами фізичних осіб до ВВП, відношення субординованих кредитів до ВВП, зміну у процентних ставках за депозитами [150]. Приблизно такого ж підходу щодо обґрунтування індикаторів фінансової стабільності розвитку банків дотримується й Н. Edison, який наголошує на важливості узагальнення в даному контексті відношення кредитів до ВВП, динаміки ставки за депозитами та обсягів залучених депозитів [136].

Проте не можна говорити про однотайність поглядів у визначенні індикаторів фінансової стабільності функціонування та розвитку банків з погляду досліджень окремих науковців.

Так, наприклад, В. Gonzalez-Hermosillo, С. Pazarbasioglu, R. Billings, при розгляді індикаторів фінансової стабільності функціонування та розвитку банків, окремо виділяють процентні ставки за міжбанківськими кредитами та відношення обсягів депозитів до грошової маси [149].

Поряд із цим П. В. Трунин та М. В. Каменських у своєму дослідженні визначають, що, наприклад, відношення ставок за кредитами до ставок за депозитами є неоднозначним індикатором фінансової стабільності функціонування та розвитку банків [125]. Однак, проти річ цьому, можна вказати роботу, у якій обґрунтовується, що з метою зменшення загрози від кредитної діяльності банків, а відтак і забаластованого розвитку банків, доцільно проводити політику вирівнювання спреда між ставками за кредитами та депозитами для різних регіонів країни в напрямку його зменшення [136]. Підтвердження ґрунтовності такої тези наводиться й надалі.

Разом із цим динаміку банківських депозитів П. В. Трунин та М. В. Каменських взагалі вважають непрацюючим індикатором [125]. Однак як бути з різким відтоком депозитів, яке взагалі призводить до дестабілізації функціонування банківської системи. Зокрема, важливість розгляду динаміки банківських депозитів, на підставі узагальнення значного статистичного матеріалу, підтверджується дослідженнями [104, 119]. Втім прийняти однозначно певну сторону в даному питанні досить важко, бо окремі науковці досліджували певні умови функціонування банків, які зазвичай були різними. Також у межах окремих досліджень вивчалися й різні сукупності функціонування та розвитку банків.

Загалом же множину індикаторів відповідно до досліджень провідних західних учених варто подати на базі ключових перетинів, що наведені в табл. 1.1 (укладено автором на основі опрацювання відповідної літератури).

Як видно з даних табл. 1.1 перетини ключових індикаторів фінансової стабільності розвитку банків стосуються, насамперед, головних показників їх діяльності, а саме обсягів наданих кредитів і залучених депозитів та динаміки різноманітних ставок проценту. Водночас з цим, такі показники визначення банківської діяльності подаються як у абсолютному значенні (обсяги кредитів, обсяги депозитів, ставки проценту), так й у відносному, або, інакше кажучи, агрегованому вигляді (відношення процентів за кредитами до процентів за депозитами, відношення кредитів до ВВП тощо).

Таблиця 1.1

Ключові індикатори фінансової стабільності розвитку банків, які визначені у дослідженнях провідних зарубіжних фахівців

Дослідження	Індикатори фінансової стабільності розвитку банків							
	Обсяг кредитів	Обсяг депозитів	Структура кредитів	Ставка проценту за депозитами	Відношення процентів за кредитами до процентів за депозитами	Відношення кредитів до ВВП	Відношення депозитів фізичних осіб до ВВП	Процентні ставки на міжбанківському ринку
B. Eichengreen та A. Rose [147]	+		+	+				
G. Kaminsky та C. Reinhart [153]	+	+		+	+			
Sachs, A. Tornell та A. Velasco [158]						+		
D. Hardy та C. Pazarbasioglu [150]				+		+	+	
H. Edison [146]		+		+		+		
B. Gonzalez-Hermosillo, C. Pazarbasioglu та R. Billings [149]								+
G. Milesi-Ferretti та A. Razin [157]						+		
Р. Энтов та С. Синельников [6]	+							
С. М. Дробышевский [96]	+	+		+	+			

При цьому можна говорити про привалювання більш простих та поширених показників фінансової стабільності банків у дослідженнях науковців. Це пов'язано зі значенням таких показників щодо узагальнення фінансової стабільності не лише банків, а й фінансового сектору, економіки в цілому. Наприклад, у дослідженні за керівництвом С. М. Дробишевського

відмічається, що фінансовим кризам передують надмірне зростання наданих кредитів. Тож відношення кредитів до ВВП є одним із важливих індикаторів фінансової стабільності [96]. Підтвердженням цього слід вважати як динаміку розвитку світової фінансової кризи, так й реалії вітчизняного ринку банківських послуг (див. зроблені вище зауваження).

Разом із цим відношення депозитів до ВВП може слугувати орієнтиром зниження ліквідності та підвищення відповідного ризику, що на пряму пов'язано із фінансовою стабільністю розвитку банку.

Також досить важливим є й аналіз ставок проценту, зміна яких може бути свідченням проблем з ресурсною базою банків та певних негараздів щодо надання кредитів. Водночас із цим до уваги треба брати й обсяги наданих кредитів. Зокрема, прикладом такого взаємозалежного розгляду, є динаміка обмеження наданих кредитів і зростання процентних ставок наприкінці 2004 року початку 2005 року та наприкінці 2008 року початку 2009 року по системі вітчизняних банків. При цьому варто зважувати на те, що зростання облікової ставки зумовлює збільшення вартості кредитних ресурсів, а відтак імовірно є уповільнення обсягів наданих кредитів, що може призвести й до уповільнення стабільного розвитку банку. Різноманітні ж зміни за процентними ставками, принаймні в короткостроковому періоді, є взагалі свідченням нестабільного розвитку, бо це пов'язане з так званим кредитним ризиком та неможливістю його передбачити. Щодо нестабільного розвитку банку є й зростання спреду між ставками за кредитами та депозитами.

Проте підсумком досліджень фахівців та практиків з банківської справи щодо питань визначення індикаторів фінансової стабільності банків є узагальнення Міжнародного валютного фонду у вигляді керівництва щодо складання та використання таких індексів [105]. Загалом сутність такої системи показників зводиться до узагальнення дванадцяти базових та чотирнадцяти допоміжних індикаторів (додаток А). Такі показники визначаються на базі капіталу банку, на базі активів, за доходами та видатками, а також за процентними ставками, що корелює із визначенням

ключових індикаторів фінансової стабільності розвитку банків, відповідно до табл. 1.1.

Якщо ж порівняти дослідження фахівців та узагальнення Міжнародного валютного фонду, то можна побачити й певні відмінності в зазначених групах індикаторів фінансової стабільності банків. Насамперед, така відмінність стосується розрахункових показників банківської діяльності, як, приклад, пов'язаних із визначенням значень регулятивного капіталу. Це обумовлено тим, що, як правильно відмічають дослідники, не всі індикатори можуть бути розраховані внаслідок недоступності широкої банківської статистики для загального відкритого доступу [7, 77, 86, 96, 99, 125]. Тож, звісно, рекомендації Міжнародного валютного фонду, які стосуються безпосередньо депозитних установ, є більш повними та охоплюють практично всі напрями банківської діяльності (див. додаток А). Разом з цим також слід зауважити на тому, що, як зокрема, відмічають В. Кротюк та О. Куценко, більшість із методик щодо визначення компонентів капіталу прийнятні для країн з ринковою економікою [77].

Розвитком подання індикаторів фінансової стабільності банків, згідно узагальнень Міжнародного валютного фонду, можна вважати підсумки Форуму фінансової стабільності «Global Financial Stability Report of the Financial Stability Forum on Enhancing Market and Institutional Resilience», які відбулися в 2008 році. Зокрема, була підтверджена необхідність підвищення вимог щодо показників капіталу, ліквідності банківських установ та визначення ризиків банківської діяльності [148].

Відповідно до рекомендацій Міжнародного валютного фонду й у вітчизняній банківській системі застосовуються індикатори визначення фінансової стабільності банків (див. додаток А). Проте, між рекомендованою Міжнародним валютним фондом системою індикаторів фінансової стабільності та прийнятою до застосування у вітчизняній банківській системі існують відмінності. Такі відмінності, наприклад, стосуються розкриття співвідношення великих ризиків до капіталу. Зокрема, у рекомендованій

Міжнародним валютним фондом системі індикаторів фінансової стабільності розкриття відміченого співвідношення є узагальненим, визначення якого можливе за декількома підходами, один з яких базується на врахуванні великих кредитних позицій у контексті великих кредитів, наданих структурам в інших секторах [105]. У вітчизняній системі індикаторів фінансової стабільності депозитних установ і застосовуються такий підхід. Однак поряд із цим також розкривається відкрита позиція по відношенню до афілійованих структур та структур, що є пов'язаними між собою. Таким чином, враховується обсяг великих кредитів, який фактично наданий одному позичальнику, що повинно мінімізувати кредитні ризики банків. Отже, слід вказати на те, що загалом можна використовувати як так звані широкі показники індикаторів фінансової стабільності банків, які визначаються за підсумком окремих показників (напрямів банківської діяльності), так й більш вузькі, що визначаються тільки у межах окремих показників (напрямів банківської діяльності).

Інша суттєва відмінність впровадження індикаторів фінансової стабільності банків у вітчизняній практиці відноситься до врахування співвідношень кредитів на жилу та комерційну нерухомість до загальних кредитів. Така відмінність стосується того, що в рекомендаціях Міжнародного валютного фонду зазначені індикатори розповсюджуються на депозитні установи [105], а у вітчизняній системі індикаторів фінансової стабільності ці показники винесені із переліку для депозитних установ та розкриті в підпункті «ризик нерухомості» [58]. При цьому, виходячи з логіки рекомендованої системи індикаторів Міжнародним валютним фондом, зазначені індикатори можуть бути застосовані як для розкриття розвитку банків в цілому, так й окремого банку, зокрема. Цього ж не можна сказати про вітчизняну систему індикаторів фінансової стабільності, яка спрямована, насамперед, на визначення фінансової стабільності сукупності банків. Про це говорять такі її складові як: співвідношення боргу домашніх господарств до ВВП, співвідношення боргу домашніх господарств до доходу, покриття витрат

на обслуговування боргу нефінансових корпорацій тощо [58]. Тож загалом є ускладненим зв'язок між визначенням фінансової стабільності банків та банку з погляду вітчизняної системи індикаторів. Також проблематичності узагальненню фінансової стабільності вітчизняних банків додає відсутність значень для більшості з таких індикаторів у їх підсумковому зведені. Це ж стосується й співвідношень кредитів на жилу та комерційну нерухомість до загальних кредитів. Однак такі показники є досить вагомими, на чому, зокрема, наголошено в керівництві Міжнародного валютного фонду та підтверджено вітчизняною практикою. Відмічене зауваження пов'язане зі змінами в тенденціях цін на нерухомість, здатністю банків обслуговувати відповідні позики та більш важливіше з можливістю позичальників виконувати узяті на себе зобов'язання за такими позиками. Інакше кажучи, можливістю позичальників сплачувати взяті в банках кредити. Прикладом нехтування значень такого показника є сучасні реалії функціонування та розвитку вітчизняних банків, які стикнулися із неспроможністю позичальників сплачувати надані кредити. Тож вітчизняним банкам, як і банківській системі загалом, доцільно більш уваги приділяти саме цим показникам та додати до них також показник співвідношення кредитів на автотранспорт до загальних кредитів. Таке зауваження засновано на тому, що кредити, які надавалися вітчизняними банками та за якими позичальники не в змозі розрахуватися, були наслідком стрімкого розвитку споживчого кредитування для придбання нерухомості та автотранспорту.

Однак, поряд із відміченим вище варто зауважити, що вітчизняна система індикаторів фінансової стабільності значно доповнюється системою економічних нормативів оцінки діяльності банків (див. додаток А). Так можна говорити про те, що загальне визначення впливу трейдингового доходу, за рекомендаціями Міжнародного валютного фонду, також визначається на основі нормативу інвестування в цінні папери та загальної, довгої та відкритої валютної позиції. Разом із цим, розкриття співвідношення великих ризиків до капіталу суттєво доповнюється нормативами із максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, великих кредитних ризиків та

максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру. Проте загальним недоліком існуючих нормативів є регулярна зміна їх граничних значень. Звісно, що такі дії обумовлені як підвищеними вимогами до банків з боку Національного банку України, так і змінами в зовнішньому середовищі, у якому діють банки (наслідки впливу світової фінансової кризи, коливання на валютному ринку, ринку на енергоносії тощо). Однак, зміна нормативних значень ускладнює визначення фінансово стабільного розвитку банків відносно довгострокових періодів часу.

З погляду узагальнення індикаторів фінансової стабільності розвитку банків також є за доцільним розгляд думок вітчизняних дослідників щодо вирішення поставленого питання.

Так, Л. Ю. Петриченко в якості індикаторів фінансової стабільності банків перелічує майже всі, які було відмічено вище. За її визначенням система показників фінансово стабільного банку повинна включати двадцять два фінансових коефіцієнта, зокрема, прибутковості, адекватності капіталу, поточної та загальної ліквідності, структури активів, зобов'язань та капіталу, відношення обсягу кредитів до зобов'язань [102]. При цьому останній показник можна вважати одним зі значимих, бо дозволяє відстежити фінансову стабільність банку з погляду основних засад його діяльності. Так, зменшення відношення обсягу наданих кредитів до депозитів свідчить про недостатнє використання ресурсної бази банку, а, навпаки, надмірне зростання – про низький рівень ліквідності.

У роботах Г. М. Азаренкової на підставі аналізу різних показників банківської діяльності доводиться значимість при визначенні стану розвитку банків таких індикаторів як [1, 144]:

- загальний обсяг кредитного портфелю банку, як відображення руху кредитних ресурсів банку;
- обсяг резервів під активні операції банку, як характеристика внутрішніх потоків банку;
- статутний капітал банку, який характеризує внутрішні потоки фінансових ресурсів та обсяг дебіторської заборгованості банку, як

характеристику зовнішніх потоків банку.

Тобто, можна вказати на те, що у своїх дослідженнях Г. М. Азаренкова дотримується основних рекомендацій до узагальнення індикаторів фінансової стабільності. При цьому Г. М. Азаренкова ґрунтовно обирає такі показники, підкреслюючи їх значимість з погляду розкриття окремих сторін розгляду фінансової стабільності, що слід вважати підтвердженням множинності різновидів фінансової стабільності, розглянутої відповідно до рис. 1.4.

Поряд із цим, наприклад, С. А. Циганов, говорить про необхідність розгляду, насамперед, показників платоспроможності та ліквідності щодо визначення функціонування банків [137]. Можна було б погодитися із міркуванням С. А. Циганова, однак відзначені показники не розкривають у повній мірі стабільність функціонування банків, бо вони обидва відображають лише одну зі складових банківської діяльності щодо виконання узятих банком зобов'язань. До того ж, як доводить В. М. Вербенська, аналіз ліквідності та платоспроможності є другим етапом у загальній системі визначення фінансової нестабільності розвитку банків, де першим є, передусім, розгляд динаміки змін у кредитному портфелі банків та динаміки формування його ресурсної бази [21]. Однак, як окремі показники фінансової стабільності, платоспроможність та ліквідність можуть бути застосовані для узагальнення фінансової стабільності розвитку банків. Разом із цим, відмічене обумовлює важливість розгляду повноти та якості розв'язання питання щодо узагальнення системи індикаторів фінансової стабільності банків, та може бути визначене як окреме завдання даної роботи, що потребує більш ґрунтовної розробки. Тож ми лише відмітимо, що повнота та якість відповідної системи індикаторів фінансової стабільності банків повинна задовольняти окремим принципам, головним серед яких, на нашу думку, є дотримання підходів загальної теорії динамічних систем, здатних до самоорганізації та розвитку.

Натомість Т. В. Процик визначає індикатор стабільності грошово-кредитної системи (до якої відносяться і банки) у вигляді індексу, складовими якого є: рівень капіталізації банків, значення облікової ставки, банківської

ліквідності та темпів їх зміни [112]. Тож, як ми бачимо, загалом використовуються як абсолютні, так й агреговані показники, що розкривають сутність банківської діяльності.

Приблизне визначення індикаторів фінансової стабільності банків розглядає й І. М. Васькович, яка в якості таких показників виділяє: капітальну стійкість, ліквідність та прибутковість банків [20].

Р. В. Михайлюк також визначає систему індикаторів стабільності банку за допомогою рівня капіталізації, рівнів платоспроможності та ліквідності банку, додаючи також важливість розгляду якості активів та зобов'язань, рівня прибутковості, якості управління капіталом та рівня чутливості банку до ризиків та якості управління ними [91, 92]. Тож, знов бачимо підтвердження визначення різних видів фінансової стабільності банку, яка в даному випадку узагальнюється Р. В. Михайлюк з погляду окремих показників банківської діяльності. Разом із цим заслуговує на увагу визначення Р. В. Михайлюк щодо впливу мінімальних обов'язкових резервів на базові характеристики банків. Зокрема, Р. В. Михайлюк доводить, що зниження мінімальних обов'язкових резервів сприяє підвищенню ліквідності банків, збільшенню частки працюючих активів, що позитивно відображається на якості активів та рівні прибутковості [90]. Тож, розширення системи індикаторів відстеження фінансової стабільності банку може бути доповнено аналізом зміни значень обов'язкових резервів. У підсумку ж це не заперечує множинності ознак різновидів індикаторів фінансової стабільності банку, а лише визначає багатогранність таких ознак за напрямками банківської діяльності.

Досить докладно розкриваються індикатори фінансової стабільності банків в роботах [80, 81]. Автор спочатку виділяє загальну систему таких індикаторів на основі визначення показників, які характеризують ліквідність банку, достатність капіталу, якість активів, якість пасивів та рентабельність банку, а потім уточнює їх за рахунок виділення:

- поточної ліквідності;
- генерального коефіцієнта надійності капіталу;

- структури пасивів;
- структури активів;
- рентабельності, яка визначає ефективність використання залучених ресурсів.

Таким чином, наведене вище розкриття індикаторів фінансової стабільності розвитку банку дозволяє узагальнити їх множинність на основі визначення ключових ознак такого розгляду (рис. 1.6. укладено автором).

Деякі з наведених ознак індикаторів фінансової стабільності розвитку банку, відповідно до рис. 1.6, були розкриті вище, тож зупинимося не на всіх відмічених ознаках. Насамперед, укажемо на розмежування ознак індикаторів фінансової стабільності розвитку банку за сферою їх оцінки, до яких віднесено внутрішні, зовнішні та змішані показники. Тобто, це індикатори, які визначають зміни у фінансовій стабільності банку з погляду дії зовнішніх та внутрішніх впливів або їх узагальненої дії. Інакше кажучи, до зовнішніх індикаторів фінансової стабільності слід віднести: динаміку співвідношення курсу національної валюти до інших валют, що визначатиме валютну стабільність; ставку проценту на зовнішніх ринках; динаміку зовнішніх запозичень тощо. До так званих внутрішніх індикаторів слід віднести різноманітні показники банківської діяльності, а до змішаних – зважені показники банківської діяльності відносно макроекономічних показників розвитку країни, наприклад, відношення обсягів кредитів або депозитів до ВВП тощо. За рівнем визначення, як і за базою оцінки, індикатори фінансової стабільності розподілено відповідно до рекомендацій Міжнародного валютного фонду (див. додаток А). Поруч із цим, за ступенем узагальнення індикатори фінансової стабільності розподілені відповідно до системи показників банківської діяльності, яка рекомендована Міжнародним валютним фондом та згідно нормативних вимог з боку національного регулятора (див. додаток А). Тож ґрунтовність поданого визначається, передусім, існуючою логікою визначення різних індикаторів фінансової стабільності банку.

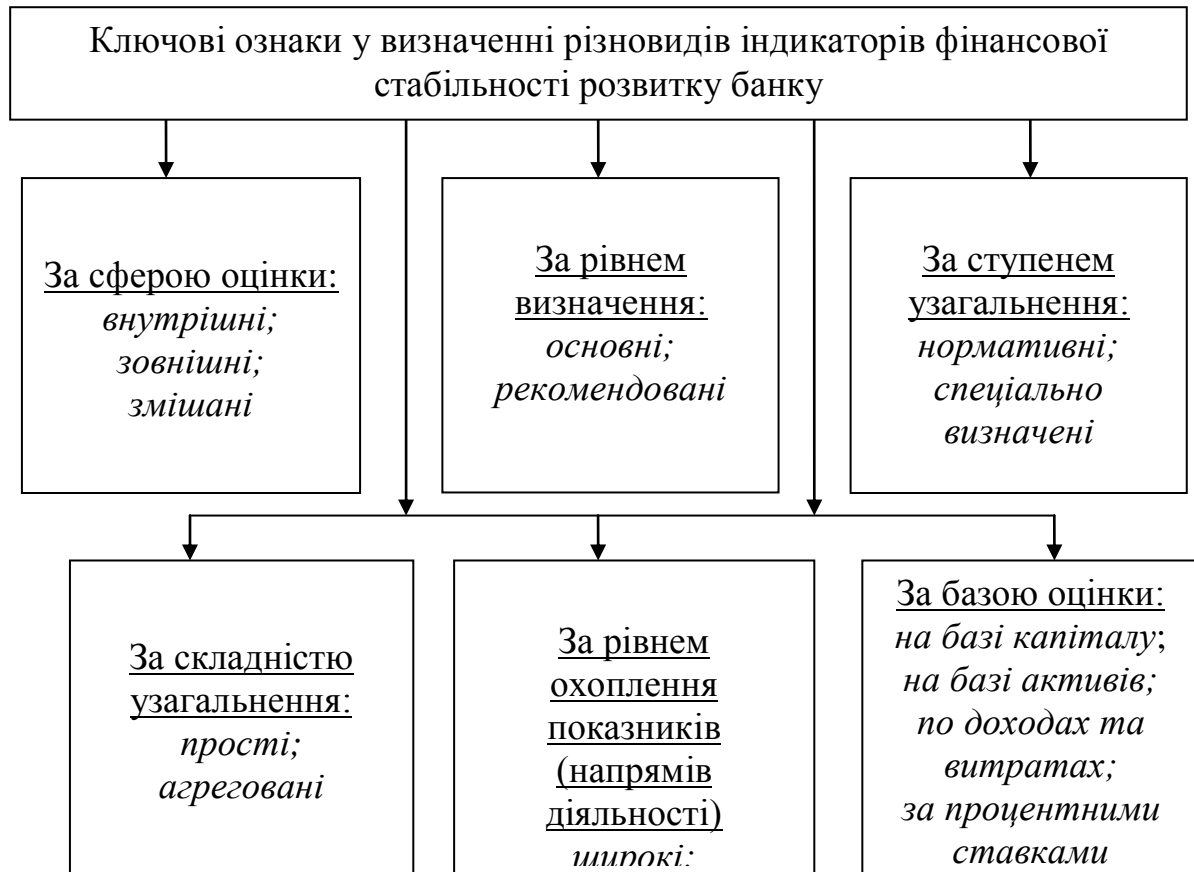

Рис. 1.6. Множина різновидів індикаторів фінансової стабільності розвитку банку за їх ключовими ознаками

При цьому також варто відмітити, що, подані на рис. 1.6 можливі узагальнення індикаторів фінансової стабільності розвитку банку, загалом мають значні перетини з погляду безпосереднього їх розгляду. Тобто, деякі з окремих індикаторів фінансової стабільності розвитку банку можуть бути визначені за різними ознаками. Наприклад, відношення кредитів до ВВП може розглядатися як змішаний, агрегований та вузький індикатор фінансової стабільності банків. Разом із цим, спред між базовими ставками за кредитами та депозитами можна визначити як агрегований, спеціально визначений, але такий, що рекомендований індикатор фінансової стабільності банку за процентними ставками. Така багатогранність у визначенні індикаторів фінансової стабільності в розрізі їх різних ознак свідчить про складність

остаточного розв'язання поставленого завдання дослідження та множинності впливів щодо визначення фінансової стабільності загалом. Тож, за логічною ознакою, це обумовлює за необхідним ґрунтовний розгляд методів аналізу фінансової стабільності банків, що й визначено в наступному підрозділі.

1.3. Методичні основи аналізу фінансової стабільності банків

Аналіз як складова частина управління з погляду системного та функціонального підходів відіграє значну роль в обґрунтуванні та розкритті різних напрямків наукових досліджень. Таке значення аналізу, наприклад, можна зустріти в дослідженнях:

- де за мету ставить вдосконалення інструментарію аналізу в процесі управління кредитним ризиком банку [104];
- де ґрунтовний аналіз умов руху кредитних потоків дозволяє визначити ключові засади їх прогнозування та збалансування з потоками коштів у вигляді депозитів від потенційних клієнтів банку [136];
- де розкривається значення аналізу для визначення оцінок результативного використання фінансової складової інноваційного потенціалу промислового підприємства [72].

І це не є випадковим, бо пов'язано з тим, що:

по-перше, аналіз застосовується для розкриття проблематики досліджуваного процесу або явища та визначається в якості бази для надання узагальненої оцінки таких досліджень;

по-друге, аналіз є тією складовою управління, за допомогою якої можливе виправлення розвитку небажаних подій, тож аналіз – це є інструмент спрямування розвитку об'єкту або процесу (в даному випадку банку та його діяльності) у напрямку досягнення поставлених цілей. Так, аналіз є невід'ємною складовою планування діяльності банку та його підрозділів, контролю за впровадженням обраних напрямів досягнення поставлених цілей, регулювання банківської діяльності тощо. Водночас із цим аналіз є й

складовою різних напрямів менеджменту банку, а саме: управління пасивами та активами банку, управління ліквідністю банку, ризик-менеджменту, управління валютними ресурсами.

Відповідно до цього загальний інструментарій аналізу є досить різноманітним. Проте, враховуючи викладене в попередньому підрозділі відносно індикаторів фінансової стабільності банків, як невід'ємної частини зазначеного аналізу, звернемо увагу на основи аналізу щодо відстеження та визначення такої стабільності (враховуючі множинність відповідних показників).

Перш за все аналіз фінансової стабільності банків на основі різноманітних показників їх діяльності здійснюється на підставі графічного відображення таких показників як часових рядів даних та визначення описових статистичних характеристик таких рядів. У дослідженні П. В. Труніна та М. В. Каменських такий аналіз визначено як якісний [125]. Однак, на нашу думку, таке визначення не є таким, що повністю відображає сутність відмічено різновиду аналізу. Дійсно, графічне подання даних певною мірою може розглядатися в якості якісної характеристики визначення фінансової ознаки розвитку банків. Однак поряд із цим графічне подання даних як часових рядів відображає не лише тренд розвитку банку, а й відбиває кількісні значення. Тож це дозволяє проводити порівняльний аналіз фінансової стабільності як у межах одного банку, але з погляду різних періодів, так і за окремими банками між собою. Доцільність проведення такого аналізу визначається, передусім, визначенням трендів розвитку банку та відображення аналізованих даних у динаміці. Доповненням до відповідного аналізу є подання статистичних характеристик досліджуваних рядів даних, що сприяє більш чіткому встановленню ознак тенденцій, які визначають часові ряди даних за обраними показниками фінансової стабільності. Прикладом застосування такого різновиду графічного аналізу можна назвати роботи:

- Г. М. Азаренкової, яка визначає стабільність розвитку вітчизняних банків з погляду окремих їх періодів [3];
- О. Черняка та А. Камінського, які визначають загальну методику

дослідження банків із застосуванням апарату описової статистики [138];

- О. О. Пересецького, А. М. Карминського, С. В. Головань, які розкривають динаміку розвитку банків базуючись, переважно, на узагальненні статистичних характеристиках досліджуваних процесів [101]. При цьому загалом для аналізу використовуються як прості описові статистики (середнє, медіана, найбільше та найменше значення ряду, тощо), так і більш складні (коваріація, кореляція, моменти вищих порядків). Також застосовуються й різні підходи щодо отримання таких характеристик: або на підставі безпосереднього аналізу значень (темтів зміни значень) початкового ряду, або з урахуванням окремих вибірок з початкового ряду, що дозволяє позбавитися впливу значної волатильності рядів даних, які досліджуються. У підсумку, це значно розширює арсенал так званого графічного аналізу даних щодо відстеження фінансової стабільності банку.

Також можна відмітити й інший підхід щодо проведення графічного аналізу фінансової стабільності банку. Такий підхід засновано на графічному поданні аналізованих даних згідно методів аналітичної геометрії та застосовується, зокрема, у дослідженнях різних авторів [26, 104, 111, 136].

Однак, незважаючи на розповсюдженість та практичну цілеспрямованість графічного узагальнення та розкриття фінансової стабільності банку, слід указати на недоліки такого різновиду аналізу. Сутність таких недоліків полягає в тому, що доводиться проводити зазначені дослідження з погляду кожного показника фінансової стабільності, який аналізується. Втім, як було визначено в попередньому підрозділі, таких показників може бути багато. Тож, головне питання полягає у визначенні узагальненої оцінки аналізу фінансової стабільності, що й може бути обрано в якості з одного із завдань даного дослідження. При цьому розв'язання такого завдання зводиться до визначення загального індикатору стабільності або індексу стабільності, прикладом чого є зокрема, подання індексу стабільності грошово-кредитної системи запропонованого Т. В. Процик у наступний спосіб [112]:

$$MSI = \frac{\sum c_1 \cdot l_1 \cdot (1 + i_0)}{\sum c_0 \cdot l_0 \cdot (1 + i_1)}, \quad (1.7)$$

де MSI – індекс стабільності грошово-кредитної системи;

c_1, c_0 – рівень достатності капіталу банківської системи відповідно у звітному та базисному періодах;

i_1, i_0 – облікова ставка НБУ у звітному та базисному періодах відповідно

l_1, l_0 – показник поточної банківської ліквідності у звітному та базисному періодах.

Натомість в роботах інших авторів можна зустріти інші підходи щодо розкриття загального індикатору фінансової стабільності. Як приклад можна вказати на дослідження В. О. Зінченка, який вказує на доцільність застосування, для розкриття загального індикатору фінансової стабільності, різноманітних кортежей, що визначають різні напрями відміченої стабільності [61].

Свій підхід, на основі вдосконалення методики оцінки фінансового стану банківської системи, щодо визначення фінансової стабільності розвитку банків пропонує Д. Твердохлібова [124].

Натомість, О. В. Галиць розглядає оцінку стабільного функціонування банків на основі середнього геометричного узагальнення інтегральних значень встановлених НБУ економічних нормативів та показників рентабельності: статутного капіталу та активів [27]. Звісно, незважаючи на можливі недоліки таких оцінок, кожен з авторів пропонує підхід до їх розрахунку виходячи із загальної проблематики дослідження.

Питання полягає не стільки у визначенні узагальненої оцінки аналізу фінансової стабільності банку, скільки в обґрунтуванні підходу щодо визначення такої оцінки, який би (підхід) урахував повноту та якість побудованої оцінки, чого й бракує, на нашу думку, відміченим вище дослідженням.

Загалом же розглянутий вище напрямок аналізу фінансової стабільності банку є першим етапом впровадження іншого напрямку аналізу, який безпосередньо засновано на статистичних оцінках взаємозв'язку між різними показниками, що відображують відмічену стабільність. Тобто, це є економетричне моделювання. Підсумком такого аналізу фінансової стабільності банку, як правило, є побудова регресійних рівнянь, що узагальнюють між собою напрями впливу різних факторів відповідно до обраного показника фінансової стабільності.

Наприклад, в дослідженні [79] аналізується ступінь впливу на залежність між достатністю капіталу й опосередкованою прибутковістю банку в аспекті збільшення власних коштів та ліквідності банку, що визначає загальну концепцію рівноваги функціонування банку.

Натомість Г. М. Азаренкова завдяки економетричному моделюванню досліджує цілу низку залежностей, до яких відносяться: стабільність отримання позитивного результату в залежності від зміни в структурі активів та пасивів банку; впливовість портфелю цінних паперів на позитивні зміни в значенні фінансового результату банку; збалансованість вхідних та вихідних потоків банків у залежності від пріоритету дослідження тощо [1, 3, 144].

Зарубіжні дослідники переважно аналізують вплив структури активів та пасивів банків, динаміку активів, пасивів та процентних ставок, макроекономічних показників на зміну непрацюючих активів та динаміку націоналізації банків. Прикладом таких узагальнень є дослідження D. Hardy, C. Pazarbasioglu, H. Edison, A. Demirguc-Kunt, E. Detragiache [145, 146, 150].

Також до складу економетричного моделювання можна віднести методи кластерного та дискримінантного аналізу. Перший із зазначених методів дозволяє згрупувати банки в залежності від ступеня впливу різних факторів на узагальнений показник їх фінансової стабільності. Зокрема, це є предметом дослідження групи російських учених, які визначають групи вітчизняних банків з погляду їх стабільного розвитку [30]. Інший напрямок, який стосується застосування дискримінантного аналізу, дозволяє визначити ті

фактори, які забезпечують можливо найкращий розподіл банків за окремими групами. При цьому можна вважати, що такий аналіз є безпосередньою складовою кластерного аналізу. Поряд із цим також слід відмітити, що й регресійний аналіз є основою для проведення більш складних процедур кластерного та дискримінантного аналізу.

Таким чином, побудова економетричної моделі вимагає впровадження цілої низки підходів та методів, що потребує значного часу, а відтак не може бути застосована для проведення оперативного аналізу фінансової стабільності банку. Разом із цим варто також наголосити на необхідності обробки значної кількості інформації з метою отримання достовірних економетричних моделей, що нівелює їх впровадження для даних, які визначають короткострокову динаміку досліджуваних показників банківської діяльності. Проте більш суттєвим недоліком аналізу фінансової стабільності на основі економетричного моделювання є необхідність застосування процедур обрання даних для визначення відповідних моделей, що стикається із питанням уникнення мультиколінеарності між такими даними [122]. Тож не випадково, що більшість з дослідників поєднують економетричне моделювання із графічним аналізом для більш ґрунтовного розкриття поставленого завдання дослідження.

Спорідненими за суттю до економетричного моделювання можна вважати методи аналізу фінансової стабільності, які засновані на застосуванні апарату теорії ймовірності та нечіткої множини. Сутність такого поєднання методів полягає в тому, що також будуються окремі моделі на основі розгляду різних показників діяльності банку з метою узагальнення деякого його підсумкового показника, або зіставляються між собою такі показники. Як приклад застосування підходів теорії ймовірності для аналізу діяльності банку можна вказати на роботи В. В. Глуценка, М. М. Перешибкіна, В. С. Серби, О. М. Христофорової [28, 136], у яких узагальнюється припустиме співвідношення ліквідності та дохідності банку з погляду його стабільного розвитку.

Разом із цим досить широко висвітлено застосування підходів теорії нечіткої множини щодо розв'язання питань стабільного функціонування банків у роботах О. В. Васюренка [18], О. О. Недосекіна [95], Н. J. Zimmerman [161]. Втім більшої уваги заслуговує робота А. Kuzemin та V. Lyashenko, у якій здійснено спробу проведення аналізу стабільного функціонування банків завдяки поєднанню підходів теорії ймовірності та нечіткої множини [154]. Як відмічають А. Kuzemin та V. Lyashenko доцільність такого узагальнення пов'язана із можливістю уникнення складних процедур узгодження досліджуваних даних та визначення іншого рівня щодо проведення аналізу функціонування банків [154].

Таким чином, можна визначити, що дослідження А. Kuzemin та V. Lyashenko визначає інші складові аналізу фінансової стабільності банків на основі первісної обробки статистичних даних, що є переходом до так званого непараметричного аналізу. Тобто аналізу, який передбачає визначення фінансової стабільності банків на основі нових індикаторів, які є узагальненням первісних індикаторів. Тож у даному аспекті можна визначити індикатори, які визначаються кількісно, зокрема, у вигляді ранжованих сигналів відносно розвитку банків, та якісно, надаючи описові характеристики процесам та явищам, які розглядаються.

Прикладом першого підходу, який називається сигнальним, щодо проведення непараметричного аналізу фінансової стабільності функціонування банків, можна назвати дослідження G. Kaminsky, П. В. Труніна та М. В. Каменских [125, 152]. Сутність такого узагальнення полягає у встановленні небажаної межі перетинання досліджуваних показників протягом визначеного періоду часу. Серед вітчизняних науковців означеному питанню, зокрема, приділяли увагу В. В. Глуценко, М. М. Перешибкін, В. С. Сербя, які наголошують на необхідності доповнення основних нормативних коефіцієнтів оцінкою співвідношення безпосередньо по групах комерційних банків та встановленні коридору значень за окремими нормативами ліквідності, межі якого визначаються нормативами ліквідності у відповідності зі спеціалізацією комерційного банку [28]. Також граничні умови при аналізі фінансової

стабільності банків на основі нормативних показників їх діяльності розглядає й Л. Ю. Петриченко [102]. Безперечно, такий підхід є доречним та має право на впровадження з погляду аналізу фінансової стабільності банків. Однак при цьому виникає питання щодо обґрунтування припустимої межі відхилення досліджуваного показника діяльності банку, що знов-таки змушує говорити про повноту та якість застосованих границь та обґрунтування загального підходу щодо їх визначення. Зокрема, у цьому плані є ґрунтовним ранжування різновидів фінансової стабільності розвитку банку за ознакою змін досліджуваного показника (див. рис. 1.4). Така ґрунтовність базується на тому, що визначаються в даному аспекті лише суттєві зміни досліджуваного показника (його зростання та зменшення), а не їх абсолютне відхилення.

Інша складова непараметричного аналізу фінансової стабільності банків з погляду якісних характеристик узагальнення банківської діяльності може бути визначена за допомогою рейтингових оцінок [24, 50].

Найбільш поширеною та відомою з таких оцінок є система оцінки фінансового стану банків за допомогою системи CAMEL, яка визначається на основі ранжування в розрізі окремих банків таких показників як достатність капіталу, якість активів, дохідність, ліквідність та якість управління банком. Відповідно до цього різні дослідники пропонують свої підходи щодо визначення фінансової стабільності банку з погляду такого різновиду непараметричного аналізу як установа рейтингів оцінок.

Так, наприклад, О. А. Колодій розглядає побудову рейтингової оцінки розвитку банків на основі узагальнення рейтингів оцінок за кожним банком (у розрізі основних напрямів банківської діяльності) та їх нормуванні щодо усієї сукупності банків [73]. Тобто можна вказати на те, що О. А. Колодій намагається побудувати непротирічну непараметричну оцінку фінансової стабільності банків, яка є зваженою до різноманітних відхилень такої оцінки з погляду окремих банків.

Разом із цим І. І. Д'яконова визначає за доцільним побудову рейтингової оцінки фінансової стабільності банків на основі врахування загальної динаміки їх розвитку та ступеня впливу на їх діяльність внутрішніх і зовнішніх факторів

[43]. Тож варто говорити про те, що І. І. Д'яконова визначає рейтингову оцінку на основі врахування простих, агрегованих та змішаних показників банківської діяльності.

Натомість Л. М. Кузьменко лише вдосконалює існуючу рейтингову систему оцінки банків CAMEL, з урахуванням специфіки діяльності вітчизняних банків [83].

Російські дослідники під керівництвом А. М. Карминського розглядають декілька підходів щодо побудови рейтингової оцінки діяльності банків, наголошуючи на тому, що базові положення такої оцінки (відбір різних показників банківської діяльності) із часом можуть змінюватися [64, 65]. Тож це можна визначити в якості одного з недоліків рейтингування банків, бо нівелюється порівняльна база оцінки розвитку різних банків. До того ж побудова рейтингів значно залежить від суб'єктивного сприйняття інформації дослідника та так або інакше водночас з цим базується на методах аналізу, які було розглянуто раніш.

Загальним же підсумком методів аналізу фінансової стабільності банку є їх узагальнення відповідно до рис. 1.7 (укладено автором на основі проведеного аналізу).

Втім розгляд методів аналізу фінансової стабільності банку був би не повним без узагальнення методів та підходів (хоча б часткового) щодо досягнення зазначеної стабільності, бо регулювання (управління) банківською діяльністю та фінансовою стабільністю розвитку банків, за визначенням Р. Бакирова та М. Гришана [8], та із чим ми погоджуємося, є взаємопов'язаними.

Насамперед, у даному аспекті, варто відмітити класичні підходи щодо досягнення фінансової стабільності розвитку банків. Змістовність таких підходів визначається застосуванням низки загальновідомих методів управління активами та пасивами банку, до яких відносять: метод загального фонду ресурсів, метод розподілу фондів, метод облікового вікна, метод резервних фондів, управління резервною позицією, управління позичковою позицією, метод структури ресурсів, метод показників ліквідності, метод джерел та використання ресурсів тощо [18, 25, 28, 48, 51, 71, 85, 106, 110, 113, 135].

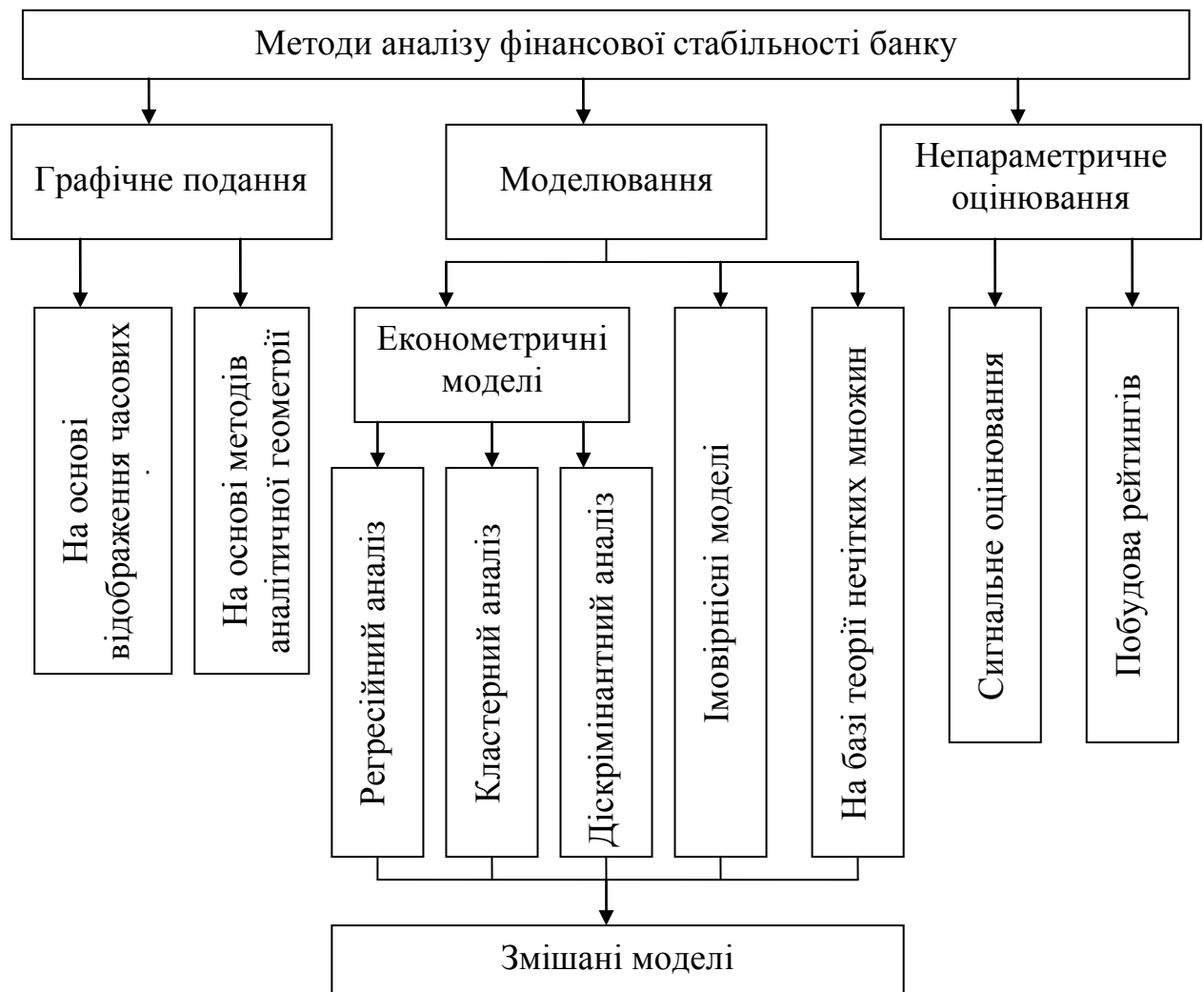

Рис. 1.7. Різновиди методів аналізу фінансової стабільності банку

Водночас сутність відмічених методів полягає в досягненні збалансованого руху вхідних та вихідних потоків банку щодо підтримки його рівноважного стану та забезпечення стабільного функціонування і розвитку. Тобто, маючи певну інформацію про стан функціонування банку, його позичальників та потенційних клієнтів, банк намагається збалансувати свій розвиток за рахунок узгодженого руху між різними фінансовими потоками. Однак варто відмітити, що все ж таки апіорна інформації про потенційних позичальників банку та його клієнтів є обмеженою внаслідок переважного існування так званого асиметричного інформаційного середовища. Тож, саме

це й зумовлює впровадження різноманітних підходів щодо аналізу факторів впливу на фінансову стабільність розвитку банку, які із часом стають і основою розробки нових методів управління щодо досягнення такої стабільності.

Зокрема, одним із дієвих підходів щодо досягнення стабільного функціонування банку є впровадження системи страхування банківських вкладів [133]. Однак, як указують події розвитку сучасної світової фінансової кризи, вразливим є всі сектори. Тож питання страхування банківських вкладів набуває актуальності під час загального стабільного розвитку або за умов державної підтримки цього напряму регулювання фінансової стабільності розвитку банків. До того ж, як відмічають П. В. Трунін та М. В. Каменських, імовірність нестабільного розвитку банків при наявності системи страхування вкладів може бути й підвищеною, бо в цьому випадку банки починають приймати на себе досить високі ризики [125].

Загалом же регулювання банківського сектору економіки під час кризових явищ є досить складним питанням, бо воно стикається зі співвідношенням цілого та часткового. З одного боку, окремі банки намагаються вижити у несприятливих умовах для розвитку їх бізнесу, не враховуючи загальні потреби інших, а, з другого боку – регулятор намагається підтримати дієвість усієї системи, не враховуючи при цьому, навіть, потреби та проблеми окремих банків, які, як правило, не входять до групи основних банків. Підтвердженням цього зокрема, можна вважати дії НБУ із регулювання роботи банків на валютному ринку та з питань збереження ресурсної бази банків з урахуванням значного відтоку вкладів фізичних осіб. Тобто, відповідні дії НБУ корегувалися майже не щодня (на перших етапах боротьби з кризовими явищами) та навіть мали змінні напрями. Це ж стосується й питань рефінансування банків, які загалом мають позитивний вплив на ліквідність банків та їх фінансову стабільність. Однак відсутність чітких принципів та орієнтирів (зокрема, стосовно співвідношення часткового та цілого, див. вище) щодо визначення регулюючих впливів на підтримку

фінансової стабільності банків, нівелюють застосування й цього механізму.

Тож у цілому можна констатувати, що для забезпечення фінансової стабільності розвитку банку за доцільним є подальше вдосконалення:

- підходів стосовно визначення оцінки фінансової стабільності розвитку окремого банку;
- узагальнення системи показників фінансової стабільності розвитку банків у цілому;
- розробки методики визначення кризових ознак у розвитку банків.

Висновки по першому розділу

Розгляд теоретичних положень щодо розкриття сутності фінансової стабільності в розвитку банків сприяв виділенню наступних аспектів, які потребують свого врахування, а саме:

- наявності можливості узагальнення фінансової стабільності з погляду дії внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на банківську діяльність;
- доцільності визначення фінансової стабільності розвитку з погляду банку або сукупності банків;
- важливості відокремлення поняття фінансова стабільність серед інших споріднених визначень.

Грунтовний аналіз існуючих тлумачень дефініцій фінансова стабільність банку та банків дозволив виділити основні підходи щодо розкриття розуміння сутності фінансової стабільності в розвитку банку. Поряд із цим, узагальнення перетинів між поняттям «стабільність» та «стійкість» відповідно до їх графічного та аналітичного подання сприяв визначенню сутності фінансова стабільність банку на основі врахування об'єднуючих ці поняття ознаках. Це дає змогу відокремити узагальнені підходи щодо розгляду різних проявів фінансової стабільності як окремого банку, так і сукупності банків та

уніфікувати процедури відстеження та регулювання розвитку банківських установ.

Також наведено формалізовані узагальнення фінансово стабільного розвитку банку, фінансового стійкого розвитку банку та нестабільного їх розвитку.

На основі врахування динаміки досліджуваного показника банківської діяльності в часі, як засобу узагальнення поняття фінансової стабільності розвитку, визначено різновиди такої стабільності. Це дозволяє проводити розширене відстеження за функціонуванням банківських установ.

Наведено всебічне визначення індикаторів фінансової стабільності розвитку банку на основі розкриття досліджень вітчизняних та закордонних учених, установлених рекомендацій міжнародного валютного фонду щодо узагальнення фінансової стабільності депозитних корпорацій та основних положень відповідного нагляду з боку НБУ. Це дозволило визначити розбіжності в існуючих визначеннях індикаторів фінансової стабільності та сформулювати окремі завдання подальшого дослідження, ключовим серед яких є важливість розгляду повноти та якості впровадженої системи індикаторів фінансової стабільності банку. Підсумком узагальненого розкриття індикаторів фінансової стабільності розвитку банку є встановлення їх множинності за такими ключовими ознаками як: сфера оцінки індикатору, рівень його значення, ступень та складність узагальнення, рівень охоплення напрямів банківської діяльності та визначена база оцінки.

З метою відображення суб'єктивної множинності різновидів індикаторів фінансової стабільності розвитку банку розкрито методичні основи аналізу фінансової стабільності банку. Встановлено наявність різних підходів щодо проведення такого аналізу. Обговорено переваги та недоліки за кожним окремим підходом щодо аналізу фінансової стабільності банку. Доведено наявність взаємозв'язку між окремими різновидами аналізу фінансової

стабільності банку. Як підсумок проведеного теоретико-методичного узагальнення окремих аспектів фінансової стабільності розвитку банку визначено пріоритетні завдання щодо забезпечення такого їх розвитку.

Основні наукові результати розділу опубліковані в працях [4, 35, 36].

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ РОЗВИТКУ БАНКІВ

2.1. Основні тенденції розвитку вітчизняних банків у розкритті фінансової стабільності їх функціонування

Аналіз фінансової стабільності розвитку банків, насамперед, передбачає розгляд основних тенденцій їх функціонування, що пов'язані із двоїтим характером діяльності банків. Тобто, за доцільним є визначення динаміки окремих показників банківської діяльності, які є базовими в узагальненні фінансової складової розвитку банків. Серед найбільш важливіших з таких показників, як було відмічено у першому підрозділі, варто вказати:

- обсяги наданих кредитів та їх питому вагу у структурі загальних активів банків, що може слугувати відображенням поняття фінансової стабільності банків з погляду активних операцій;
- обсяги депозитних ресурсів та їх структуру в розрізі фізичних та юридичних осіб, що може бути відображенням поняття фінансової стабільності банків з погляду їх пасивних операцій;
- динаміку отриманих доходів банків, узагальненням чого можна вважати динаміку фінансового результату, що є свідченням загального стабільного функціонування банків.

Якщо говорити у даному аспекті про дослідження інших науковців, то слід відзначити, що більшість робіт з питань аналізу розвитку банківської системи, банківського сектору або банківської діяльності також торкається розгляду означених вище показників.

Так, наприклад, І. Гольченко, О. Сидоренко визначають особливості розвитку вітчизняного банківського сектору на основі розгляду основних його показників [40]. Для розкриття особливостей регіональної вітчизняної мережі банків Т. Л. Слюніна, Є. Б. Бережний та В. В. Ляшенко також досліджують

ключові показники банківської діяльності [117]. Не оминає аналізу позначених вище показників банківської діяльності й А. С. Криклій при узагальненні основних тенденцій банківського сектора, що склалися на фінансовому ринку України з урахуванням міжнародної фінансової кризи [76]. Безпосередньо для узагальнення еластичності банківських депозитів при формуванні ресурсної бази банків аналізує наявну динаміку залучення ресурсів від фізичних та юридичних осіб Т. М. Стрілець [119]. Ґрунтовне дослідження структури банківської галузі України у дослідженні В. Сухотеплого також спирається на аналіз динаміки основних ключових показників банківської діяльності [123]. Тож розгляд основних показників банківської діяльності є привалюючим при визначенні будь-яких прикладних аспектів розвитку банків. До того ж й основні роботи, які стосуються дослідження індикаторів фінансової стабільності, як було показано у підрозділі 1.2, передбачають врахування динаміки означених вище показників банківської діяльності. Таким чином, виходячи з відміченого, зосередимо увагу на змінах в обсягах наданих кредитів, залучених депозитів та величини отриманого доходу з урахуванням того факту, що одним із завдань нашого дослідження є аналіз фінансової стабільності розвитку вітчизняних банків. Почнемо відповідний аналіз з розкриття фінансової стабільності функціонування сукупності банків. В якості методичної основи проведення такого аналізу, переважно, будемо використовувати графічний та статистичний методи, як базові для проведення відповідного узагальнення.

Згідно зроблених зауважень на рис. 2.1 (побудовано на підставі даних додатку Б), насамперед, подано динаміку обсягів наданих кредитів в економіку України (надалі – обсягів наданих кредитів в економіку).

Як видно з рис. 2.1, в цілому, динаміка наданих кредитів є зростаючою, за винятком даних 2009 року. Проте загальна динаміка може слугувати відображенням певної фінансової стабільності банків з погляду активних операцій, бо як видно з рис. 2.2 (побудовано на основі даних додатку Б) обсяги наданих кредитів у структурі загальних активів вітчизняної банківської системи не є нижчими за 60%. Однак в даному сенсі слід зважувати на

зростання проблемних кредитів банків останнім часом та так звану корелятивну складову кредитного ризику банків, яка досить широко висвітлена у дослідженні [104].

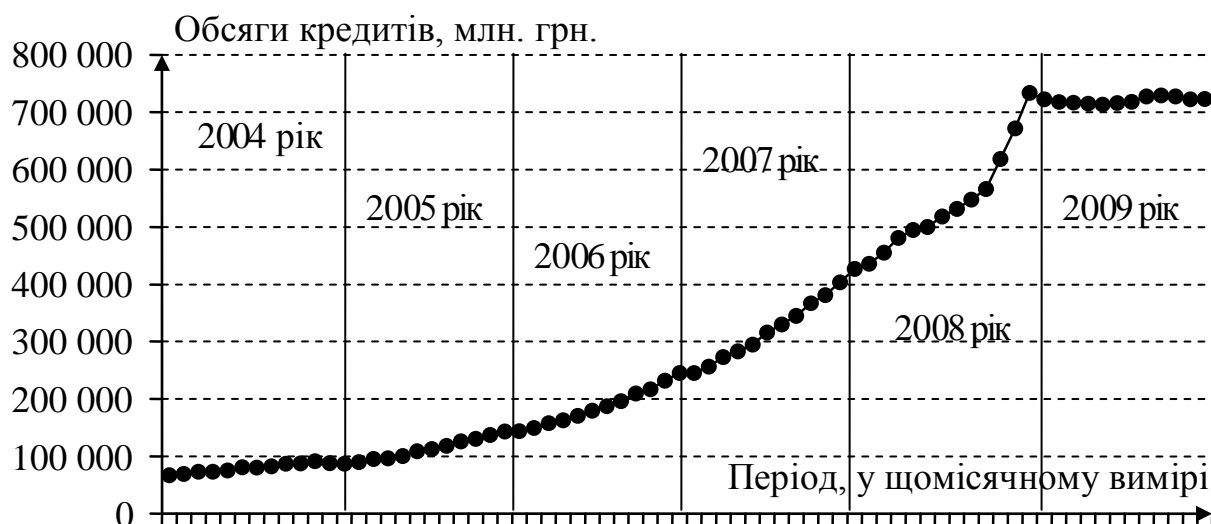

Рис. 2.1. Динаміка обсягів наданих кредитів в економіку України протягом 2004-2009 років (у щомісячному вимірі)

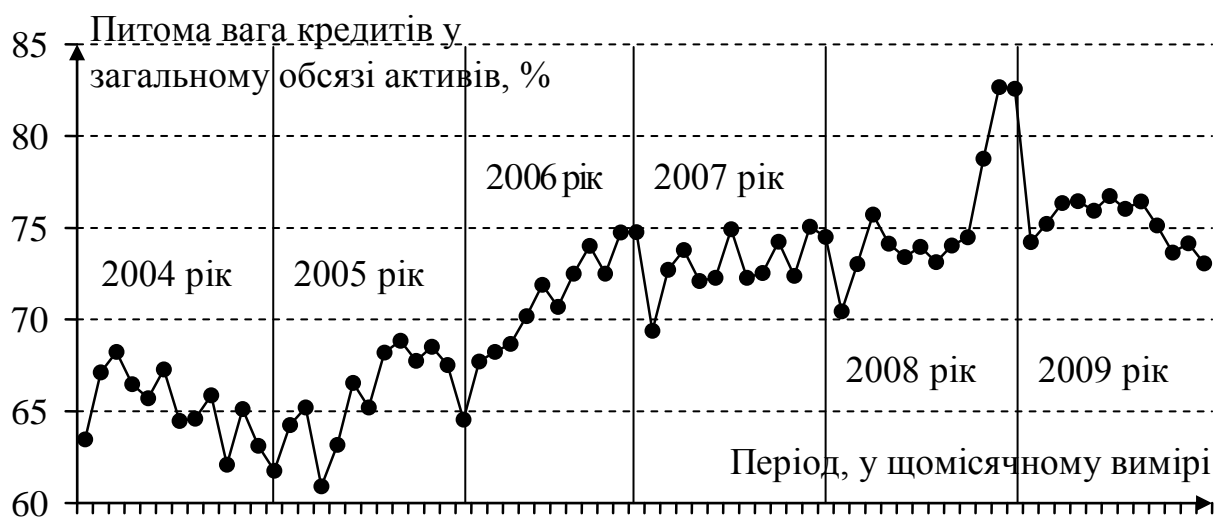

Рис. 2.2. Питома вага наданих кредитів в економіку у загальному обсязі активів банків протягом 2004-2009 років (у щомісячному обчисленні)

Тож, розгляд динаміки обсягів наданих кредитів повинен бути більш ретельним. Підґрунтям такого зауваження може слугувати й прискорена динаміка обсягів наданих кредитів на кінець 2008 року (див. рис. 2.1), а також змінна динаміка питомої ваги наданих кредитів у загальній структурі активів

протягом досліджуваного часу, їх прискорене зростання в окремі інтервали аналізованого періоду (див. рис. 2.2).

Отже, з метою більш докладного аналізу динаміки обсягів наданих кредитів, розглянемо її щодо кожного з років на обраному для дослідження періоді. Тобто, слід розглянути динаміку обсягів наданих кредитів протягом 2004 року, 2005 року, 2006 року, 2007 року, 2008 року та 2009 року окремо. Це дасть змогу більш докладно проаналізувати динаміку фінансової стабільності вітчизняних банків з погляду здійснення активних операцій та підтвердити міркування першого розділу щодо можливої множинності подання різновидів поняття фінансова стабільність. Отже, згідно зроблених зауважень на рис. 2.3 (побудовано відповідно до даних додатку Б) представлено динаміку обсягів наданих кредитів в економіку України в розрізі кожного року.

Як видно з рис. 2.3, навіть наочний аналіз свідчить про різні тенденції у наданні кредитів за підсумками кожного з років, які аналізуються.

Так, за підсумками 2004 року відповідна тенденція визначається нерівномірним загальним зростанням обсягів наданих кредитів. До того ж протягом 2004 року також спостерігається не лише збільшення, а й зменшення обсягів наданих кредитів. Тож можна говорити, що у даному сенсі фінансову стабільність функціонування вітчизняних банків можна визначити як стабільно позитивний розвиток (згідно визначеного у підрозділі 1.1).

Для 2005–2008 років зростання обсягів наданих кредитів має загальну позитивну тенденцію. Як видно з рис. 2.3, протягом аналізованих років не спостерігаються зміни щодо зменшення обсягів наданих кредитів. Різними з погляду аналізу обсягів наданих кредитів для вказаних років є темпи зміни наданих кредитів (інакше кажучи, відносне співвідношення між обсягами наданих кредитів у наступному та попередньому періоді з аналізованого інтервалу).

Так, для 2005 року такі темпи (до попереднього місяця протягом року) визначаються наступними даними: 103,15%; 106,11%; 101,01%; 104,41%; 107,77%; 103,63%; 105,17%; 106,55%; 103,51%; 105,14%; 104,37%.

Для 2006 року темпи зміни обсягів наданих кредитів визначаються

такими даними: 104,2%; 105,36%; 103,27%; 104,77%; 105,28%; 104,19%; 104,81%; 106,83%; 103,52%; 106,71%; 105,86%.

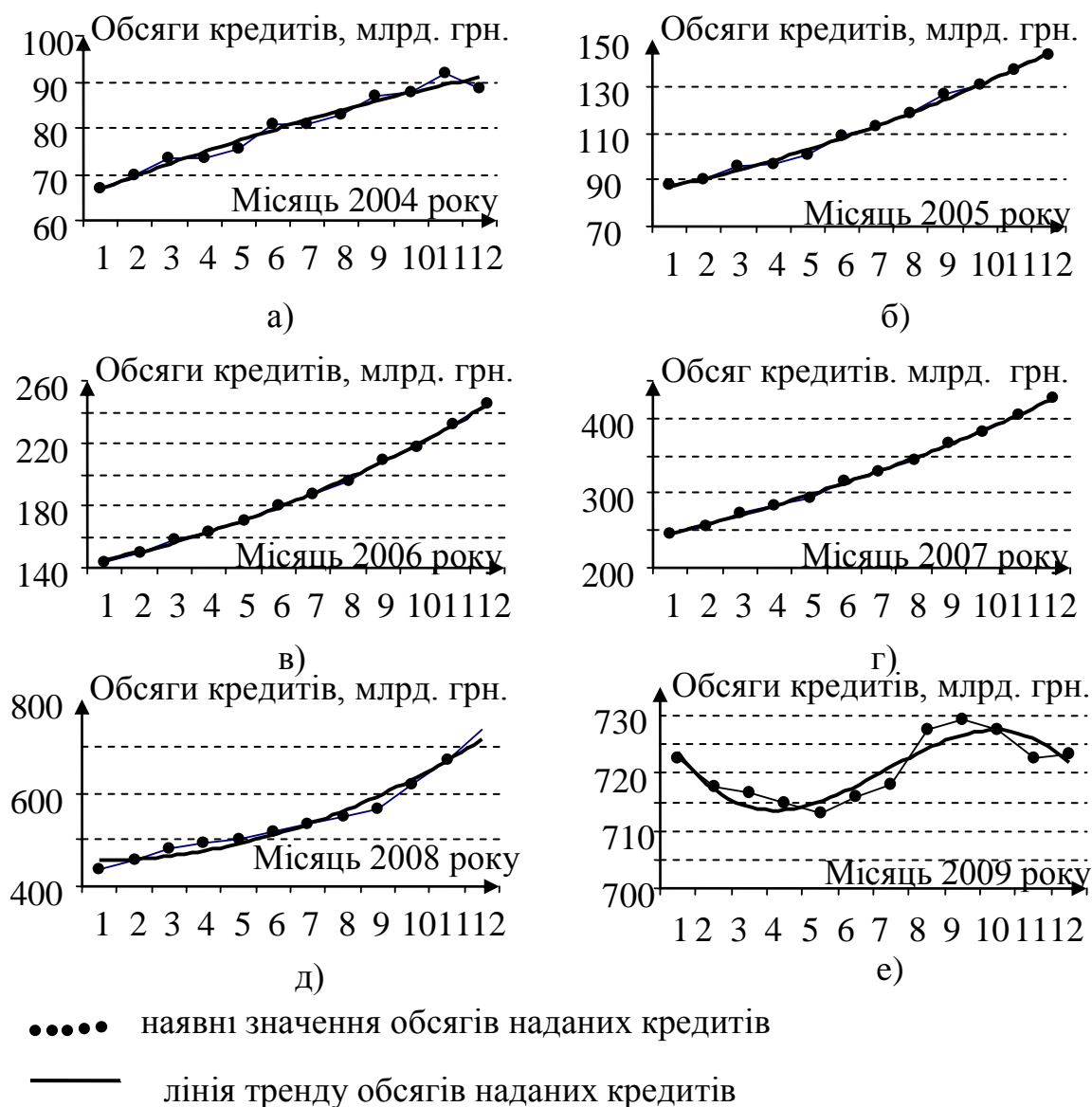

Рис. 2.3. Динаміка обсягів наданих кредитів в економіку України по роках (у щомісячному вимірі)

Для 2007 року темпи зміни обсягів наданих кредитів є наступними: 104,57%; 106,59%; 103,68%; 104,08%; 107,13%; 104,46%; 104,61%; 106,44%; 103,89%; 105,82%; 105,75%.

Для 2008 року означені темпи визначаються наступними даними: 104,46%; 105,61%; 102,85%; 100,96%; 103,72%; 102,56%; 103,11%; 103,30%; 109,26%; 108,61%; 109,30% (обчислено за даними додатку Б).

Разом з цим дані 2009 року визначаються значною нерівномірністю обсягів наданих кредитів, загальна динаміка яких в цілому протягом року незначно зростає. Тож можна говорити про позитив розвитку сукупності вітчизняних банків та визначити їх фінансову стабільність як стабільне здійснення основних функцій.

Окрім цього, як видно з наведених даних, для динаміки обсягів наданих кредитів за підсумками 2005–2008 років характерною є тенденція загального зростання темпів змін. Тож, можна говорити про те, що протягом 2005–2008 років стабільність функціонування вітчизняних банків визначалася стабільним розвитком. Це ж підтверджують й побудовані лінії трендів, що узагальнюють відповідну динаміку обсягів наданих кредитів. Апроксимуючі рівняння поданих на рис. 2.3 трендів обсягів наданих кредитів наведено у табл. 2.1 (визначено на основі даних додатку Б), що дозволяє визначити найбільші загальні темпи зростання обсягів наданих кредитів протягом досліджуваних років.

Таблиця 2.1

Апроксимуючі рівняння трендів обсягів наданих кредитів (Y) в економіку у розрізі окремих років (у щомісячному визначенні, млн. грн.)

Роки	Апроксимуюче рівняння	Коефіцієнт детермінації
2004	$Y = -60,151 * x^2 + 2978,5 * x + 63850$	0,968
2005	$Y = 177,040 * x^2 + 2914,0 * x + 83846$	0,996
2006	$Y = 373,100 * x^2 + 4183,2 * x + 148278$	0,998
2007	$Y = 476,110 * x^2 + 10145,0 * x + 235059$	0,998
2008	$Y = 2121,700 * x^2 + 4163,2 * x + 458296$	0,970
2009	$Y = -114,03 * x^3 + 2336 * x^2 - 12618 * x + 734069$	0,82

x – змінна, що визначає послідовний час, за яким виникають залишки кредитної заборгованості протягом досліджуваного року. Тобто це порядкові значення місяця року.

Для з'ясування поставленого питання також варто розглянути функціональні залежності динаміки швидкості, які характеризують щорічні темпи зміни обсягів наданих кредитів вітчизняними банками. Загалом така динаміка швидкості визначається як похідна від функціональної залежності динаміки обсягів наданих кредитів у часі (тобто відповідно до рівнянь табл. 2.1).

У додатку В подані відповідні функціональні залежності динаміки швидкості, які характеризують щорічні темпи зміни обсягів наданих кредитів вітчизняними банками та їх графічне подання.

З даних додатку В видно, що найбільші зростаючі темпи обсягів наданих кредитів (найбільша швидкість динаміки обсягів надання кредитів в економіку) припадають на 2008 рік. При цьому таке зростання йде по висхідній від 2005 року. Це ж підтверджується й даними щодо абсолютної зміни обсягів наданих кредитів в економіку країни у щомісячному вимірі за підсумками 2004–2009 років (рис. 2.4. побудовано на основі даних додатку Б).

Рис. 2.4. Динаміка абсолютного приросту обсягів наданих кредитів протягом 2004-2009 років (у щомісячному обчисленні)

Проте з даних рис. 2.4 також видно, що 2008 рік не є однорідним з погляду загальної динаміки нарощування обсягів наданих кредитів, що ймовірно скоріш пов'язано із зростанням обсягів проблемних кредитів [115]. Таке визначення базується на тому, що дані у додатку Б відображають залишки обсягів наданих кредитів суб'єктам господарювання на кінець

поточного місяця. Як вказують статистичні дані, збільшується й обсяг прострочених кредитів, наданих в економіку України. Так, на кінець листопада 2008 року залишки коштів із прострочених кредитів склали 402 969 млн. грн., а на кінець грудня 2008 року – 443 665 млн. грн. [15, 16, 17]. Певною мірою ґрунтовність відміченого базується й на динаміці абсолютних змін обсягів наданих кредитів за підсумками 2009 року, яка, як видно з даних рис. 2.4, є переважно відмінною.

Отже, визначаючи питання фінансової стабільності банків з погляду активних операцій, за доцільним є також врахування обсягів проблемних кредитів, що цілком співпадає із теоретичними положеннями першого розділу. Не менш важливим у даному контексті є й розгляд інших основних складових діяльності банків. Надалі слід визначити питання стабільного функціонування банків щодо формування їх ресурсної бази, де важливе значення мають обсяги залучених депозитів, відображенням чого є динаміка обсягів зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки фізичних та юридичних осіб.

Загальна динаміка обсягів залучених депозитів та обсягів залучених депозитів у розрізі фізичних та юридичних осіб подано на рис. 2.5 (побудовано за даними додатку Б).

Як видно з даних рис. 2.5 динаміка загальних обсягів залучених

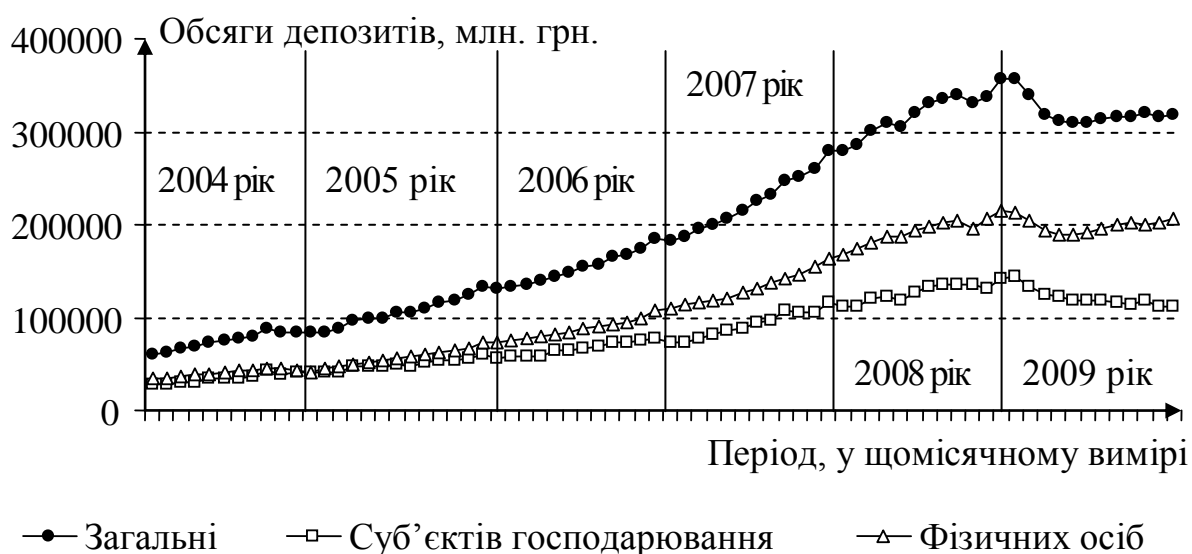

Рис. 2.5. Динаміка обсягів залучених депозитів банківською системою України протягом 2004-2009 років (у щомісячному обчисленні)

депозитів протягом 2004–2008 років має більш зважене зростання, аніж динаміка обсягів наданих кредитів в економіку. Зокрема, підтвердженням такого висновку є помірне значення коефіцієнта кореляції між рядами даних, які визначають темпи зміни обсягів наданих кредитів в економіку та темпи зміни загальних обсягів залучених депозитів. Значення такого коефіцієнта кореляції дорівнює 0,44 (власні розрахунки за даними додатку Б), що і є свідченням різної динаміки темпів зміни відмічених вище рядів даних.

Разом з цим швидкість зростання відміченої вище динаміки для рядів даних, що визначають обсяги наданих кредитів в економіку є більшими, а ніж для рядів даних, які розкривають динаміку загального обсягу залучених депозитів. Насамперед, таке твердження базується на основі аналізу рівнянь, що визначають відповідну швидкість досліджуваної динаміки (власні розрахунки на основі даних додатку Б):

$$\Delta KR = 437,78 \cdot t - 3728,5, \quad (2.1)$$

$$\Delta DP = 143,3 \cdot t + 679,73, \quad (2.2)$$

де ΔKR – швидкість динаміки обсягів наданих кредитів в економіку;

ΔDP – швидкість динаміки загального обсягу залучених депозитів;

t – змінна, що визначає послідовний час, за яким розглядають швидкість динаміки обсягів наданих кредитів в економіку та швидкість динаміки загального обсягу залучених депозитів на досліджуваному інтервалі. Тобто, це порядкові значення кожного проміжку часу у розрізі місяця на інтервалі від початку 2004 року до кінця 2009 року.

Зроблене зауваження щодо різних темпів зміни в обсягах наданих кредитів та залучених коштів є важливим з точки зору як стабільності розвитку вітчизняної банківської системи, так й досягнення фінансової стабільності з погляду кожного з банків. Насамперед, це пов'язано із питанням збалансованості вхідних та вихідних потоків банків, що є, наприклад,

предметом ґрунтового дослідження Г. М. Азаренкової [3], В. В. Корнеєва [75], Л. О. Примостки [108], Л. Руденко [114] та інших науковців [12, 54, 55, 66, 93, 97, 134, 142]. Тобто, в якості окремого завдання даного дослідження за необхідним слід виділити розгляд узгодженості руху вхідних та вихідних потоків банків, що буде предметом узагальнення наступного підрозділу, а поки що продовжимо розгляд загальних тенденцій зміни обсягів залучених депозитів.

Отже, якщо продовжити аналіз даних, які подані на рис. 2.5, то можна визначити також явні часові проміжки на досліджуваному інтервалі, де загальні обсяги залучених депозитів мали спадні тенденції. Інакше кажучи, були меншими у наступні місяці, аніж у попередні. Це є характерним для кінця 2004 року, кінця 2008 року, а також для початку 2009 року, де обсяги залучених депозитів від суб'єктів господарювання в цілому мали спадну тенденцію (див. рис. 2.5). Поруч із цим також слід відмітити, що обсяги залучених депозитів від фізичних осіб часом привалюють над обсягами залучених депозитів від юридичних осіб. Тож цей факт повинен бути важливим при визначенні фінансової стабільності банків в умовах поступового зниження довіри до банків на фоні загальної фінансової кризи. Якщо ж більш детально проаналізувати зміни в обсягах зобов'язань за коштами, залученими на рахунки фізичних та юридичних осіб, то можна побачити збільшення розкиду в абсолютних значеннях таких змін (рис. 2.6, побудовано за даними додатку Б). При цьому за підсумками 2009 року таке збільшення зміщується у бік від'ємних значень.

Водночас з цим більшим з погляду усього інтервалу, який аналізується, є розкид абсолютних змін за коштами, залученими від суб'єктів господарювання (юридичних осіб), у порівнянні із абсолютними змінами в обсягах зобов'язань за коштами, залученими від фізичних осіб. Визначаючи ознаки фінансової стабільності банків також варто звернути увагу й на динаміку зобов'язань за коштами, залученими від юридичних осіб, бо така динаміка у часі є нестійкою.

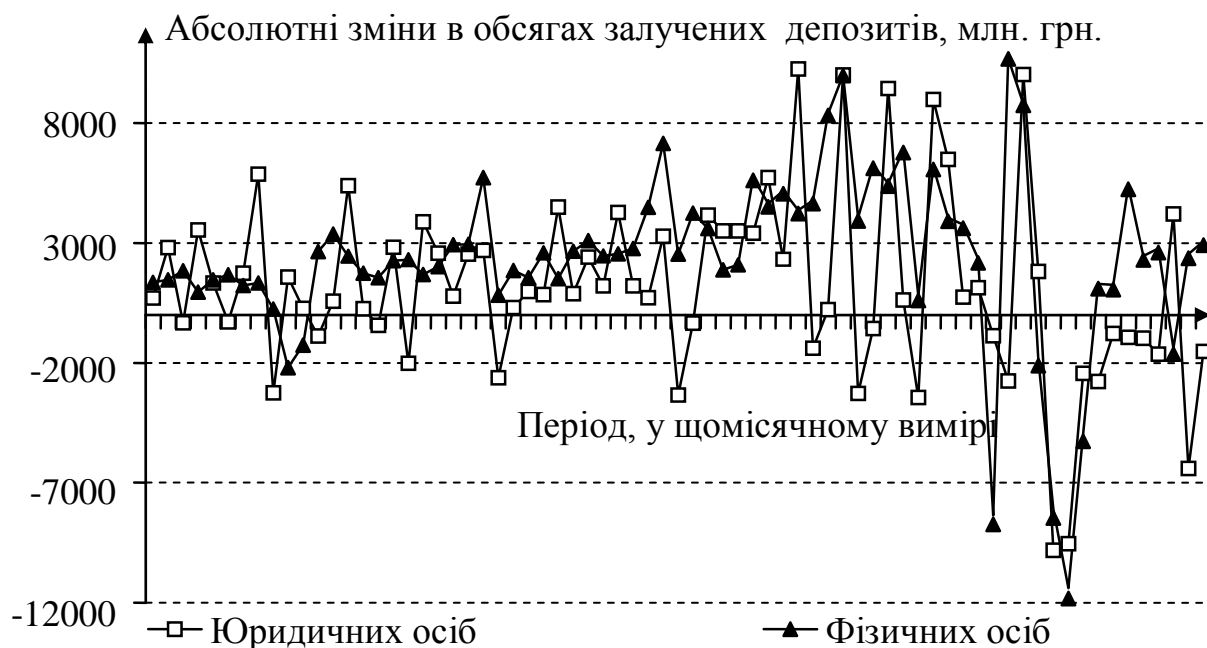

Рис. 2.6. Абсолютні зміни в обсягах зобов'язань за коштами, залученими на рахунки фізичних та юридичних осіб банківською системою України, протягом 2004-2009 років

Втім, як і для обсягів наданих кредитів в економіку, більш докладно проаналізуємо динаміку обсягів зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки фізичних та юридичних осіб в розрізі окремих років. У додатку В (рис. В.6, рис. В.7 та рис. В.8) наведено динаміку відповідних обсягів депозитів по роках у щомісячному обчисленні.

Так, з даних рис. В.6 видно, що протягом 2004 року динаміка загальних обсягів депозитів на фоні їх зростання мала й негативні тенденції. Проявом такого негативу слід вважати зменшення на протязі 10–12 місяців 2004 року обсягів загальних депозитів по вітчизняній банківській системі в цілому. Тож, фінансову стабільність розвитку вітчизняних банків у даному контексті слід вважати стабільним здійсненням основних функцій.

Протягом 2005–2007 років динаміка загальних обсягів депозитів в цілому є позитивною, та відрізняється у розрізі років лише темпами зміни обсягів загальних депозитів.

За підсумками 2005 року темпи зміни загальних обсягів депозитів

визначаються наступними даними: 104,65%; 108,85%; 102,06%; 101,12%; 105,11%; 100,27%; 105,31%; 104,15%; 103,22%; 104,62%; 106,79%.

За підсумками 2006 року темпи зміни загальних обсягів депозитів визначаються таким чином: 101,65%; 101,89%; 102,53%; 104,33%; 102,44%; 103,71%; 102,38%; 104,33%; 102,42%; 103,09%; 106,00%.

За підсумками 2007 року – такими значеннями: 102,13%; 104,15%; 102,75%; 102,79%; 104,44%; 104,83%; 103,32%; 106,27%; 101,37%; 103,42%; 107,71% (власні розрахунки на основі даних додатку Б).

Тож, можна говорити про постійний стабільний розвиток вітчизняної банківської системи протягом 2005–2007 років. При цьому аналіз даних табл. В.2 (додаток В) дозволяє говорити про висхідне зростання динаміки швидкості загальних обсягів депозитів протягом 2005–2007 років.

Що стосується 2008 року, то аналіз даних рис. В.6 свідчить про те, що на фоні загального зростання обсягів депозитів також спостерігається їх скорочення в окремі проміжки часу (зокрема, це стосується п'ятого та десятого місяців 2008 року). Тобто, розвиток вітчизняної банківської системи протягом 2008 року характеризується стабільним здійсненням основних функцій.

Разом з цим за підсумками 2009 року розвиток вітчизняної банківської системи з погляду динаміки загальних обсягів депозитів слід визначити умовно-стабільним. Це обумовлено тим, що протягом 2009 року спостерігалось падіння загального обсягу залучених депозитів (див. дані додатку В, рис. В.6е). Проте негатив такого розвитку скоріш відповідає стабільному здійсненню основних функцій банківської системи, бо падіння обсягів залучених депозитів не є різким та в окремі часові інтервали протягом 2009 року також й зростає.

Дещо іншими ознаками визначається фінансова стабільність розвитку вітчизняних банків з погляду динаміки депозитів юридичних осіб. Як вказують дані рис. В.7 (додаток В) фінансова стабільність розвитку вітчизняних банків у даному сенсі визначається стабільним здійсненням основних функцій з

погляду динаміки наявних обсягів депозитів за підсумками 2004 року, 2005 року, 2007 року та 2008 року. Це пов'язано з тим, що на фоні загального зростання депозитів юридичних осіб відбувалося їх скорочення:

- за підсумками 2004 року протягом четвертого, сьомого та десятого місяців року;
- за підсумками 2005 року – п'ятого та сьомого місяців року;
- за підсумками 2007 року – другого та десятого місяців року;
- за підсумками 2008 року – другого, п'ятого, десятого та одинадцятого місяців року.

Стабільно позитивним розвитком у розрізі обсягів депозитів юридичних осіб є функціонування вітчизняних банків лише протягом 2006 року.

Якщо аналізувати дані 2009 року, то можна стверджувати, що фінансова стабільність розвитку вітчизняних банків є умовно-стабільною, бо відбувається загальне зниження обсягів залучених депозитів від юридичних осіб (див. рис. В.7е). Тож, звісно, виникає питання: за рахунок якого джерела ресурсної бази банків утворюється стабільно позитивний розвиток вітчизняної банківської системи загалом щодо узагальненої динаміки обсягів залучених депозитів. Відповідь на це питання дає більш ґрунтовний аналіз динаміки обсягів депозитів фізичних осіб.

Як видно з даних рис. В.8 (додаток В) динаміка обсягів депозитів фізичних осіб загалом є позитивною, за винятком 2009 року. При цьому така динаміка за підсумками 2004 року та 2008 року визначає стабільне здійснення основних функцій вітчизняними банками. Це обумовлено тим, що у 2004 році за підсумками одинадцятого та дванадцятого місяців спостерігалось падіння обсягів депозитів фізичних осіб, а за підсумками 2008 року таке падіння було характерним для десятого місяця року. Водночас з цим слід відмітити, що падіння обсягів депозитів фізичних осіб наприкінці 2008 року відбувалося на фоні жорсткої політики банків відносно зняття коштів з депозитних рахунків.

Динаміка обсягів депозитів фізичних осіб протягом 2005–2007 років є

більш зваженою, що визначає стабільно позитивний розвиток вітчизняного банківського сектору у даному аспекті. Тобто, на протязі 2005–2007 років відбувається лише коливання темпів зміни обсягів депозитів фізичних осіб. При цьому динаміка швидкості обсягів депозитів фізичних осіб має висхідне зростання за підсумками 2005–2007 років (див. табл. В.4). Динаміка обсягів депозитів фізичних осіб на фоні переважно помірною стабільно позитивного зростання депозитів юридичних осіб визначає загальну динаміку постійно стабільного зростання загальних обсягів депозитів вітчизняних банків. Додатком до цього можна вважати також регуляторну політику Національного банку України та його жорсткі дії щодо обмеження зняття депозитів у кризові періоди економічного розвитку, до яких з погляду нашої країни слід віднести кінець 2004 року початок 2005 року та кінець 2008 року до теперішнього часу.

Якщо аналізувати дані 2009 року (див. рис. В.8е), то слід відмітити складність загальної динаміки в обсягах депозитів фізичних осіб. Проте таку динаміку можна охарактеризувати як стабільну для здійснення основних функцій банківської системи. Це пов'язано із незначним відхиленням між значеннями обсягів депозитів фізичних осіб на початку та завершені 2009 року, а також визначенні стійкої тенденції до зростання обсягів депозитів фізичних осіб, починаючи із другої половини 2009 року.

Узагальнити ознаки фінансової стабільності розвитку вітчизняних банків певним чином допомагає також розгляд динаміки їх фінансового результату.

На рис. 2.7 (побудована на основі даних додатку Б) наведено динаміку значень фінансового результату вітчизняних банків, з якої видно, що на фоні змінної динаміки значень показників фінансового результату протягом року, але у своїй більшості зростаючої, узагальнена динаміка за роками є цілком позитивною, за винятком 2009 року.

Проаналізуємо зміни фінансового результату за сукупністю вітчизняних банків з погляду окремих років. Відповідно до даних додатку В (рис. В.9) можна стверджувати, що динаміка показника значень фінансового результату за сукупністю вітчизняних банків за підсумками 2004 року є такою, що

визначає стабільне здійснення основних функцій у їх розвитку з урахуванням відміченого аспекту. Проявом зменшення абсолютних значень фінансового результату вітчизняних банків є підсумок їх роботи в розрізі дванадцятого місяця 2004 року. Негативні зміни в темпах зростання фінансового результату за підсумками 2004 року припадають на третій, п'ятий, сьомий, дев'ятий та

Рис. 2.7. Динаміка отриманого фінансового результату банківською системою України протягом 2004-2009 років (у щомісячному вимірі)

дванадцятий місяці 2004 року (власні розрахунки за даними рис. В.9).

Динаміка фінансового результату за підсумками 2008 року також може бути визначена як така, що відображає стабільне здійснення основних функцій банками. Ґрунтовність такого визначення базується на узагальненні досліджуваного показника на основі даних рис. В.9, з якого видно, що зменшення абсолютних значень фінансового результату вітчизняних банків спостерігалось, принаймні, за підсумками одинадцятого місяця 2008 року. Відповідно до цього темпи зміни абсолютних значень досліджуваного показника протягом 2008 року були наступними: 185,51%, 142,25%, 137,61%, 115,53%, 126,18%, 123,9%, 116,68%, 110,80%, 112,80%, 99,31%, 106,74% (власні розрахунки за даними рис. В.9).

При цьому підсумок фінансового результату діяльності вітчизняних банків протягом 2005–2007 років відмічається відсутністю негативних змін в

абсолютних значеннях досліджуваного показника (див. рис. В.9). Натомість цього неможна стверджувати відносно темпів змін зазначеного показника.

Так, динаміка темпів зміни фінансового результату вітчизняних банків узагальнюється наступними даними:

- за підсумками 2005 року: 224,65%; 132,10%; 118,08%; 114,40%; 120,95%; 119,15%; 114,53%; 120,43%; 119,86%; 107,49%; 119,57%;
- за підсумками 2006 року: 192,81%; 177,60%; 130,80%; 131,24%; 130,57%; 123,87%; 115,67%; 115,68%; 115,69%; 109,28%; 110,59%;
- за підсумками 2007 року: 196,23%; 159,21%; 128,58%; 122,44%; 118,63%; 127,40%; 121,04%; 108,18%; 116,49%; 116,87%; 113,67% (власні розрахунки за даними рис. В.9).

Тобто, відповідно до теоретичних міркувань зазначених у підрозділі 1.1, можна говорити про фінансову стабільність розвитку вітчизняних банків у відміченому аспекті як стабільно позитивний розвиток.

Що стосується 2009 року, то фінансова стабільність розвитку вітчизняної банківської системи з погляду такого показника, як отриманий фінансовий результат, в цілому була умовно-стабільною. Така ситуація за підсумками останніх місяців 2009 року має й позитивні тенденції, бо зменшується негативне значення отриманого фінансового результату.

Швидкість зміни фінансового результату вітчизняних банків була найбільш прискореною за підсумками 2007 року, а за підсумком 2008 року має загальну негативну динаміку (визначено на основі даних додатку В, табл. В.5). Слід визначити, що спостерігалось відтермінування негативного розвитку вітчизняної банківської системи, яке повністю себе викрило за підсумками 2009 року. Можна говорити про те, що прискорене за швидкістю зростання значень фінансового результату діяльності банків може мати зовсім інші тенденції з часом. Важливим є не лише врахування поточних тенденцій в аналізованих показниках, які розкривають різні аспекти сутності фінансової стабільності банків, а й врахування впливу таких тенденцій на подальші зміни з погляду аналізу довгострокових періодів часу.

Підсумок фінансової стабільності розвитку вітчизняних банків слід узагальнити у матричному вигляді (таблиця 2.2, узагальнено на основі проведеного вище аналізу).

Таблиця 2.2

**Визначення фінансової стабільності розвитку вітчизняних банків
за аналізованими показниками**

Індикатори банківської діяльності	Різновид стабільності за роками					
	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Надані кредити	Стабільне здійснення основних функцій	Стабільно позитивний розвиток	Стабільно позитивний розвиток	Стабільно позитивний розвиток	Стабільно позитивний розвиток	Стабільне здійснення основних функцій
Залучені депозити загалом	Стабільне здійснення основних функцій	Стабільно позитивний розвиток	Стабільно позитивний розвиток	Стабільно позитивний розвиток	Стабільне здійснення основних функцій	Умовно-стабільне функціонування
Депозити юридичних осіб	Стабільне здійснення основних функцій	Стабільне здійснення основних функцій	Стабільно позитивний розвиток	Стабільне здійснення основних функцій	Стабільне здійснення основних функцій	Умовно-стабільне функціонування
Депозити фізичних осіб	Стабільне здійснення основних функцій	Стабільно позитивний розвиток	Стабільно позитивний розвиток	Стабільно позитивний розвиток	Стабільне здійснення основних функцій	Стабільне здійснення основних функцій
Значення отриманого фінансового результату	Стабільне здійснення основних функцій	Стабільно позитивний розвиток	Стабільно позитивний розвиток	Стабільно позитивний розвиток	Стабільне здійснення основних функцій	Умовно-стабільне функціонування

Доцільність такого подання обумовлена тим, що матричне узагальнення може слугувати основою для застосування непараметричних методів аналізу фінансової стабільності банків, та зокрема рейтингових оцінок. Це є доцільним для розгляду фінансової стабільності з точки зору окремих банків та можливості проведення відповідного порівняльного аналізу.

При цьому з даних табл. 2.2 видно, що існує певна залежність між визначенням динаміки фінансової стабільності банків з погляду різних відмічених у таблиці індикаторів такої стабільності. Зокрема, це стосується аналізу обсягів наданих кредитів та загального обсягу залучених депозитів, обсягів депозитів фізичних осіб та значень отриманого фінансового результату.

Разом з цим, для з'ясування окремих складових фінансової стабільності розвитку банків за доцільним є розгляд взаємної зміни руху різноманітних фінансових потоків банків, чому й присвячено наступний підрозділ.

2.2. Аналіз узгодженості руху вхідних та вихідних потоків банків

Як було неодноразово відмічено вище, динамічний розвиток банківської системи багато в чому визначається як стабільністю її функціонування в цілому, так й окремих банків зокрема, що входять до такої системи. Насамперед, це пов'язано з тим, що зовнішні умови, в яких діють банки, є досить змінними. Водночас в процесі інтеграції та глобалізації економічного середовища такі умови ненабагато відрізняються для країн з різним станом їх економічного розвитку. Так досить залежними від зовнішніх умов є банківські відсотки, курси валют, котирування цінних паперів, до того ж виникають нові різновиди фінансових операцій та фінансових інструментів тощо. Таким чином, питання аналізу функціонування банків з погляду визначення фінансової стабільності їх розвитку є багатограними та розгалуженими, де провідне місце відводиться й дослідженню окремих банків. Зокрема, прикладом такого аналізу (у додаток до відміченого у підрозділі 1.3) є роботи О. Бакуна [9], О. С. Доценко [50], Є. С. Кузьменко [82], С. Науменкової та С. Міщенко [94], інших дослідників [14, 116, 139], де вагоме значення відводиться статистичним даним відповідних висновків.

В якості такого статистичного матеріалу в роботі обрано дані за окремими банками, діяльність яких тривалий час визначалась приналежністю

(за місцем реєстрації та розташуванням головної установи) до Харківської області. Тобто, функціонування та розвиток обраних банків був підпорядкований не лише загальним зовнішнім факторам впливу (коливанням національної грошової одиниці, інфляційним процесам, монетарній політиці тощо), а й факторам регіонального впливу, які визначалися як розвитком регіону, так й дієвістю і активністю його підприємств та населення на ринку банківських послуг. Відповідні дані за окремими банками, які надалі будуть досліджуватися, подано у додатку Д, додатку Е та додатку Ж.

Разом з цим, для визначення узгодженості руху вхідних та вихідних потоків банків, на нашу думку, доцільно виходити з концепту фінансового потоку, який передбачає, насамперед, збалансованість вхідних та вихідних потоків банку [3]. При цьому, враховуючи першочергову спрямованість вітчизняної банківської діяльності на залучення коштів від фізичних та юридичних осіб, наступне їх розміщення, слід звернути увагу на збалансованість фінансових потоків, що взаємозалежні із потоками наданих кредитів та потоками залучених ресурсів (тобто, кредитним фінансовим потоком і депозитним фінансовим потоком). Водночас важливим є не стільки аналіз між абсолютними значеннями величин таких потоків, скільки аналіз між їх відносними показниками (інакше кажучи, аналіз змін в рядах показників кредитного і депозитного фінансового потоків). Це ґрунтується на тому, що саме взаємна зміна у русі цих потоків і визначає у підсумку здатність до стабільного та стійкого функціонування банківської установи, її розвитку. Водночас з цим відносні значення уособлюють собою швидкість зміни абсолютних показників, які досліджуються та є пріоритетним напрямком щодо визначення фінансової стабільності розвитку банків. Таким чином, у даному випадку визначається загальна здатність банку реагувати на зміни зовнішнього конкурентного середовища. До того ж обсяги кредитних і депозитних фінансових потоків для різних банків занадто різняться між собою, відтак можливість реагування на зміни зовнішнього конкурентного середовища повинна бути не винятковою, а адекватною. Тобто, зміни у русі кредитних і депозитних фінансових потоків повинні бути зваженими та пропорційними.

Отже, важливим є як аналіз абсолютних змін (змін в обсягах руху згаданих потоків), так й відносних значень у русі кредитних та фінансових потоків (зокрема аналіз темпів змін в обсягах руху аналізованих потоків). Проте, насамперед, з даних додатку Д та додатку Е впливає оцінка фінансової стабільності розвитку окремих досліджуваних банків у розрізі обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів, відповідно до поданого у табл. 2.2. Це є цілком ґрунтовним, бо окремі банки складають статистичні дані у розрізі всієї сукупності вітчизняних банків.

Якщо ж говорити про загальну оцінку збалансованості вхідних та вихідних потоків, то варто звернути увагу на такий статистичний показник як коефіцієнт кореляції між часовими рядами досліджуваних потоків, який є одним із простіших статистичних показників та найбільш поширеним в економетричному аналізі даних [41, 42, 67, 126, 143]. Тоді статистично значимі показники такого коефіцієнта в розрізі абсолютних значень величин кредитних і депозитних фінансових потоків та їх відносних величин можуть бути основою для визначення ознак фінансової стабільності розвитку банку.

У формальному вигляді означене вище можна подати відповідно до таких залежностей:

$$FS_{t,i} \rightarrow \{K_{t,i}\} \geq z_{t,i}, \quad (2.3)$$

$$K_{t,i} = \frac{\delta_{t,i}^{kd}}{\sigma_{t,i}^k \cdot \sigma_{t,i}^d}, \quad (2.4)$$

де $FS_{t,i}$ – ознака фінансової стабільності розвитку i -го банку на досліджуваному інтервалі часу t , яка залежить від множини коефіцієнтів кореляції між рядами даних, що утворюються значеннями (абсолютними та відносними) кредитних і депозитних фінансових потоків i -го банку на досліджуваному інтервалі часу $t - \{K_{t,i}\}$;

$z_{t,i}$ – статистично значимі показники коефіцієнта кореляції з аналізованої множини $\{K_{t,i}\}$;

$\delta_{t,i}^{kd}$ – коваріація рядів значень (абсолютних та відносних) кредитних і депозитних фінансових потоків i -го банку на досліджуваному інтервалі часу t ;

$\sigma_{t,i}^k$ – середньо квадратичне відхилення значень (абсолютних та відносних) кредитного фінансового потоку i -го банку на досліджуваному інтервалі часу t ;

$\sigma_{t,i}^d$ – середньо квадратичне відхилення значень (абсолютних та відносних) депозитного фінансового потоку i -го банку на досліджуваному інтервалі часу t .

Отже, для подальшого аналізу будемо використовувати значення коефіцієнтів кореляції, які відбивають взаємозв'язок часових рядів між кредитними і депозитними фінансовими потоками банків. Зокрема, до таких коефіцієнтів будемо відносити:

- коефіцієнт кореляції між часовими рядами абсолютних значень кредитних і депозитних фінансових потоків;
- коефіцієнт кореляції між часовими рядами абсолютних змін (як різниця між наступним і попереднім елементом ряду абсолютних значень) кредитних і депозитних фінансових потоків;
- коефіцієнт кореляції між часовими рядами відносних змін (як відношення різниці між наступним і попереднім елементом ряду абсолютних значень до значення попереднього елементу з ряду абсолютних значень) кредитних і депозитних фінансових потоків.

Для обчислення відмічених коефіцієнтів кореляції скористаємося значеннями додатку Д та додатку Е. При цьому будемо визначати відповідні коефіцієнти протягом 2004–2008 років, беручи до уваги той факт, що дані за окремими банками за підсумком 2009 року є відсутні та враховуючи наявність досить змінних тенденцій для тих банків, дані за підсумками 2009 року яких є

присутніми. Досліджувані коефіцієнти кореляції позначимо наступним чином:

K_1 – коефіцієнт кореляції між часовими рядами абсолютних значень досліджуваних показників обраних банків;

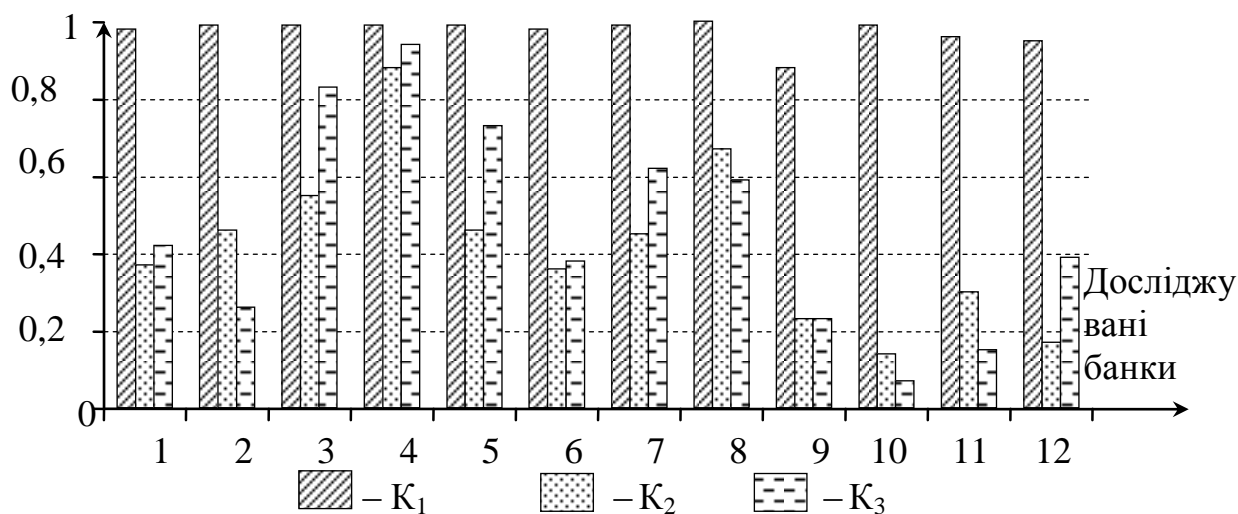
K_2 – коефіцієнт кореляції між часовими рядами абсолютних змін досліджуваних показників обраних банків;

K_3 – коефіцієнт кореляції між часовими рядами відносних змін досліджуваних показників обраних банків.

На рис. 2.8 (обчислено на основі даних додатку Д та додатку Е) наведено значення досліджуваних коефіцієнтів кореляції за обраною групою банків. Як видно з даних рис. 2.8 лише коефіцієнт кореляції K_1 для всіх банків має досить високі значення, що є цілком логічним з погляду ведення банківської діяльності загалом. Інакше кажучи, обсяги наданих кредитів в розрізі окремих банків за підсумками 2004–2008 років корелюють з обсягами залучених ресурсів на депозитні рахунки від юридичних та фізичних осіб. До того ж така кореляція є позитивною – із зростанням обсягів залучених ресурсів зростають й обсяги наданих кредитів (див. дані додатку Д та додатку Е). Окрім цього, усі коефіцієнти кореляції K_1 є статистично значимі – більшими ніж 0,5, відповідно загальних статистичних положень [42, 74].

Поруч з цим, як видно з даних рис. 2.8, значення коефіцієнтів K_2 та K_3 для аналізованої групи банків є досить різними. Тобто, кожен з банків по своєму вирішує питання збалансованості руху вхідних та вихідних потоків, а відтак й досягнення фінансової стабільності розвитку. При цьому проведені розрахунки вказують, що статистично значимими є не всі значення коефіцієнтів кореляції K_2 та K_3 . Так до такої множини щодо недостатньої значимості коефіцієнта K_2 слід віднести динаміку абсолютної зміни кредитних і депозитних фінансових потоків наступних банків: ПАТ «РЕАЛ БАНК», ПАТ «Регіон-банк», АБ «Факторіал-Банк». Помірно значимими коефіцієнтами K_2 з погляду збалансованості вхідних та вихідних фінансових потоків слід визначити наступні банки: Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант», ПАТ «Інпромбанк» та АТ «УкрСиббанк».

Коефіцієнт кореляції

1 – ПАТ «АКБ «БАЗИС»»; 2 – Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант»; 3 – АКБ «Європейський»; 4 – ПАТ «Зембанк»; 5 – ПАТ «Банк Золоті Ворота»; 6 – ПАТ «Інпромбанк»; 7 – ПАТ «Мегабанк»; 8 – ПАТ Банк «Меркурій»; 9 – ПАТ «РЕАЛ БАНК»; 10 – ПАТ «Регіон-банк»; 11 – АТ «УкрСиббанк»; 12 – АБ «Факторіал-Банк»

Рис. 2.8. Значення коефіцієнтів кореляції K_1 , K_2 , K_3 для досліджуваної групи банків

Відповідно з погляду значень коефіцієнта K_3 щодо його недостатньої значимості віднесено Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант», ПАТ «РЕАЛ БАНК», ПАТ «Регіон-банк», АТ «УкрСиббанк». Помірно значимими коефіцієнтами K_3 з погляду збалансованості вхідних та вихідних фінансових потоків можна вважати ПАТ «АКБ «БАЗИС», ПАТ «Інпромбанк» та АБ «Факторіал-Банк».

Можна стверджувати, що банки з обраної групи мають різну фінансову стабільність розвитку. Певною мірою це допомагає проаналізувати взаємне відображення рядів абсолютної та відносної зміни кредитного і депозитного фінансового потоку за кожним з банків. В якості підтвердження вагомості такого аналізу наведемо відповідні дані для окремих банків, взаємозв'язок за

досліджуваними рядами, для яких з урахуванням коефіцієнтів K_2 або (та) K_3 не є статистично значимим.

Зокрема, на рис. 2.9 та рис. 2.10 (обчислено та побудовано на основі даних додатку Д та додатку Е), в якості прикладу наведено динаміку рядів відносних змін кредитних і депозитних фінансових потоків для Акціонерного Східноукраїнського банку «Грант» та ПАТ «Регіон-банк» відповідно.

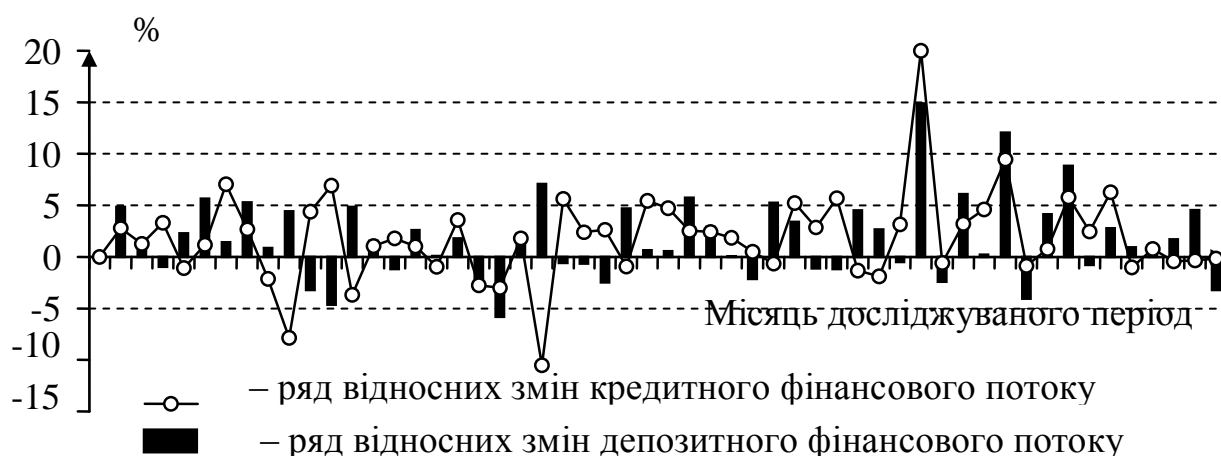

Рис. 2.9 Динаміка рядів відносних змін кредитного і депозитного фінансового потоку Акціонерного Східноукраїнського банку «Грант» протягом досліджуваного періоду (2004–2008 роки)

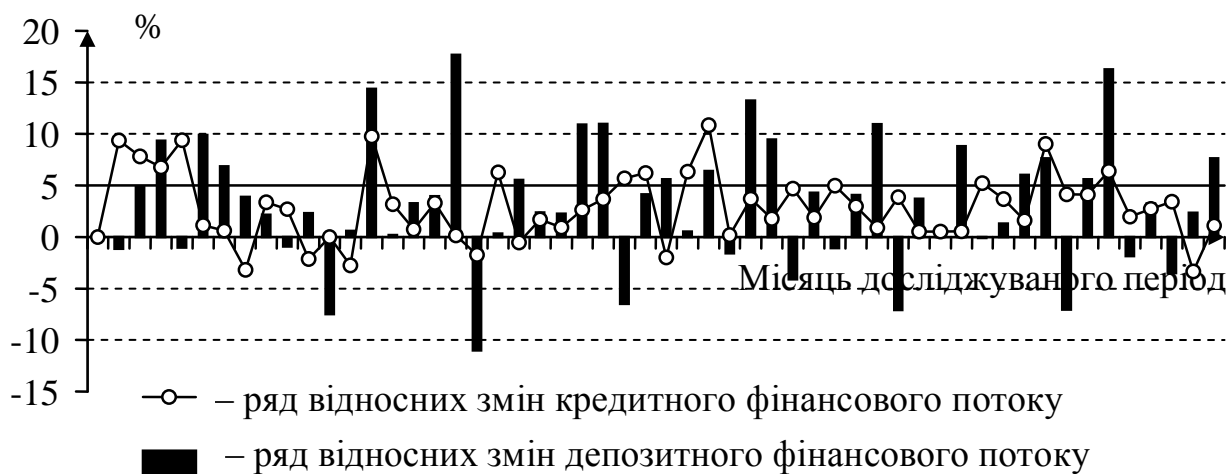

Рис. 2.10. Динаміка рядів відносних змін кредитного і депозитного фінансового потоку банку ПАТ «Регіон-банк» протягом досліджуваного періоду (2004–2008 роки)

Як видно з рис. 2.9 та рис. 2.10, якісне співвідношення динаміки досліджуваних рядів для наведених банків відрізняється. Слід визначити неоднозначність у відносних змінах кредитного та депозитного фінансових потоків Акціонерного Східноукраїнського банку «Грант» та ПАТ «Регіон-банк» навіть з урахуванням певного часового лагу. Більш того такі зміни навіть мають зворотні тенденції.

Проти річ цього, для ПАТ «АКБ «БАЗИС» (рис. 2.11, обчислено та побудовано на основі даних додатку Д та додатку Е) спостерігається більша щільність у взаємозв'язку між динамікою рядів відносних змін його кредитного і депозитного фінансового потоку, що й обумовлює віднесення відповідного коефіцієнта кореляції K_3 для цього банку до групи статистично значимих.

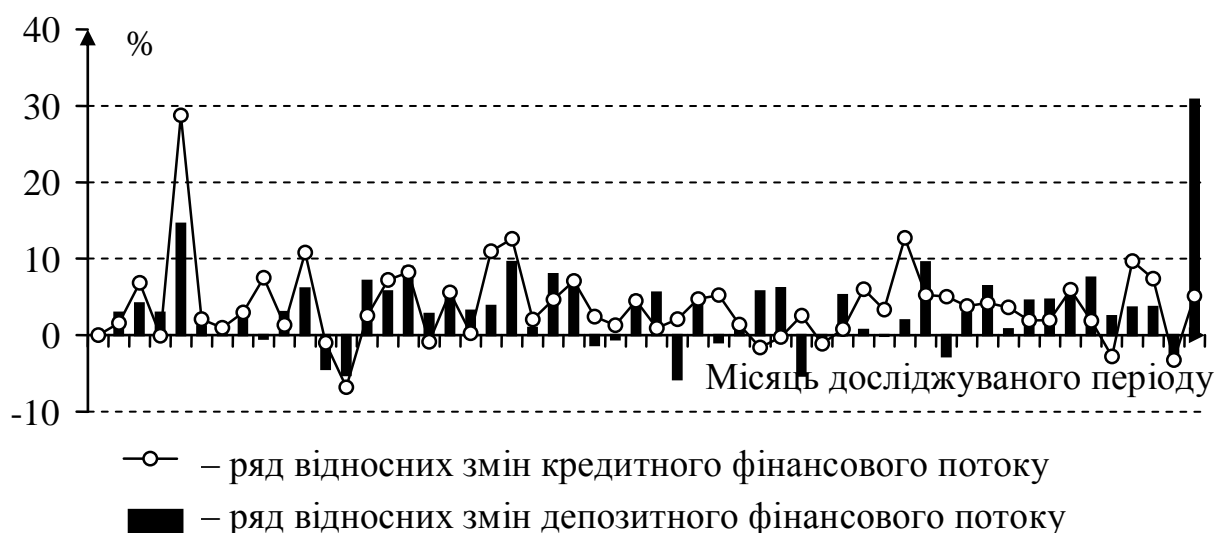

Рис. 2.11. Динаміка рядів відносних змін кредитного і депозитного фінансового потоку ПАТ «АКБ «БАЗИС» протягом 2004–2008 років

Зокрема, відповідна щільність у зв'язках між кредитними та депозитними фінансовими потоками ПАТ «АКБ «БАЗИС» відмічається у більшій синхронізації відносних змін вхідних та вихідних його фінансових потоків. До того ж такі зміни не є занадто різкими (див. рис. 2.11).

Таким чином, наведені дані свідчать про доцільність зазначеної на початку підрозділу тези стосовно того, що зміни в русі вхідних і вихідних фінансових потоків (зокрема, кредитних та депозитних фінансових потоків

банку) повинні бути зваженими та пропорційними. Однак, означене свідчить й про різноплановість фінансової стабільності в розвитку окремих банків, яка є проявом обраної політики ведення банківської справи та впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на цей процес. Разом із цим, наведене визначає за доцільним й обґрунтування нових підходів щодо аналізу фінансової стабільності розвитку банків.

Більш цікавим для аналізу виявляються дані за обраною групою банків з погляду 2009 року. Така цікавість, насамперед, виявляється виходячи з того, що динаміка вхідних та вихідних фінансових потоків є змінною та нестійкою. Так дані додатку Д свідчать про те, що за підсумками 2009 року значення обсягів наданих кредитів у розрізі досліджуваної групи банків мали наступні тенденції:

- для ПАТ «АКБ «БАЗИС» характерним було падіння обсягів наданих кредитів протягом другого-восьмого місяців 2009 року, потім незначне зростання обсягів наданих кредитів протягом дев'ятого та десятого місяців року та знов падіння обсягів наданих кредитів наприкінці 2009 року;
- для Акціонерного Східноукраїнського банку «Грант» характерним було зростання обсягів наданих кредитів лише за підсумками другого та одинадцятого місяців 2009 року при скороченні обсягів наданих кредитів протягом інших місяців 2009 року;
- для ПАТ «Зембанк» характерним є зростання обсягів наданих кредитів лише за підсумками сьомого місяця та трьох останніх місяців 2009 року;
- для ПАТ «Банк Золоті ворота» зростання в обсягах наданих кредитів протягом 2009 року спостерігалось лише за підсумками шостого, сьомого та восьмого місяців року;
- для ПАТ «Мегабанк» зростання в обсягах наданих кредитів мало чередування із зниженням таких обсягів, та припадало на третій, шостий, восьмий та дванадцятий місяці 2009 року;

- для ПАТ Банк «Меркурій» зростання обсягів наданих кредитів припало лише на перший та одинадцятий місяці 2009 року;
- для ПАТ «РЕАЛ БАНК» характерним було зростання обсягів наданих кредитів протягом сьомого-восьмого та одинадцятого-дванадцятого місяців 2009 року;
- для ПАТ «Регіон-банк» зростання відбувалося за підсумками сьомого-восьмого та одинадцятого 2009 року;
- для АТ «УкрСиббанк» характерним є зростання обсягів наданих кредитів лише за підсумками восьмого місяця 2009 року.

Відповідно тенденції із залучення ресурсів на депозитні рахунки досліджуваних банків були наступними:

- для ПАТ «АКБ «БАЗИС» характерним є зростання обсягів залучених ресурсів протягом четвертого, шостого та трьох останніх місяців 2009 року;
- для Акціонерного Східноукраїнського банку «Грант» зростання обсягів залучених ресурсів відбувалося за підсумками другого, третього, шостого та восьмого-десятого місяців 2009 року;
- для ПАТ «Зембанк» характерним було зростання залучених ресурсів за підсумками шостого та останніх чотирьох місяців 2009 року;
- для ПАТ «Банк Золоті ворота» зростання обсягів залучених ресурсів спостерігалось протягом шостого, восьмого, дев'ятого та одинадцятого місяців 2009 року;
- для ПАТ «Мегабанк» характерним було зростання обсягів залучених ресурсів лише протягом сьомого-десятого місяців 2009 року;
- для ПАТ Банк «Меркурій» зростання обсягів залучених ресурсів біло характерним за підсумками п'ятого, восьмого та десятого місяців 2009 року;

- для ПАТ «РЕАЛ БАНК» зростання обсягів залучених ресурсів відбувалося протягом третього-четвертого, шостого-сьомого та дев'ятого-одинадцятого місяців 2009 року;
- для ПАТ «Регіон-банк» характерним є зростання обсягів залучених ресурсів протягом п'ятого, дев'ятого-десятого та дванадцятого місяців 2009 року;
- для АТ «УкрСиббанк» зростання відбувалося протягом четвертого, шостого-восьмого та десятого-одинадцятого місяців 2009 року.

Все це і мало позначитися на збалансованості вхідних та вихідних фінансових потоків досліджуваних банків, а відтак й на фінансовій стабільності їх розвитку, про що свідчать значення коефіцієнтів кореляції між часовими рядами абсолютних значень досліджуваних показників обраних банків. Відповідні коефіцієнти кореляції наведені у таблиці 2.3 (обчислено за даними додатку Д, додатку Е та додатку Ж).

Як видно з даних табл. 2.3, відповідні коефіцієнти кореляції відрізняються від тих, що подані згідно до рис. 2.8:

по-перше, можна говорити, що лише для трьох банків (ПАТ «АКБ «БАЗИС», ПАТ «Банк Золоті ворота» та ПАТ «Регіон-банк») з погляду обчислених коефіцієнтів кореляції спостерігається привалююча збалансованість між вхідними та вихідними їх фінансовим потоками. Проте така збалансованість для визначених банків відбувається на фоні падіння як обсягів залучених ресурсів, так й обсягів наданих кредитів;

по-друге, до непривалюючої збалансованості між вхідними та вихідними фінансовим потоками банку можна віднести значення відповідного коефіцієнта кореляції щодо ПАТ Банк «Меркурій»;

по-третє, для значної групи банків можна визначити різноспрямованість тенденцій в обсягах наданих кредитів та залучених ресурсів на їх депозитні рахунки. Зокрема, про це свідчить від'ємне значення обчисленого коефіцієнта кореляції. До такої групи банків слід віднести: ПАТ «Мегабанк», ПАТ «РЕАЛ БАНК» та АТ «УкрСиббанк».

Таблиця 2.3

**Коефіцієнти кореляції між часовими рядами абсолютних значень
досліджуваних показників обраних банків (за підсумками 2009 року)**

Банки	Досліджувані показники		
	Загальний обсяг кредитів та депозитів	Загальний обсяг кредитів та депозитів фізичних осіб	Загальний обсяг кредитів та депозитів юридичних осіб
ПАТ «АКБ «БАЗИС»	0,818	-0,484	0,883
Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант»	0,019	0,128	-0,069
ПАТ «Зембанк»	0,088	-0,436	0,174
ПАТ «Банк Золоті ворота»	0,741	0,554	0,256
ПАТ «Мегабанк»	-0,048	0,072	-0,248
ПАТ Банк «Меркурій»	0,526	0,314	0,587
ПАТ «РЕАЛ БАНК»	-0,313	-0,214	-0,211
ПАТ «Регіон-банк»	0,860	0,771	0,189
АТ «УкрСиббанк»	-0,467	-0,925	0,884

Разом з цим у табл. 2.3 також подано коефіцієнти кореляції між абсолютними значеннями часових рядів, які визначають обсяг наданих кредитів та обсяги залучених ресурсів на депозитні рахунки юридичних та фізичних осіб окремо. Дослідження таких коефіцієнтів кореляції з погляду окремих банків говорить про те, що кожен з банків має власну динаміку впливу на структури залучених ресурсів та обсяги наданих кредитів.

Для ПАТ «АКБ «БАЗИС» таку динаміку визначає привалювання кореляційних зв'язків між обсягами наданих кредитів та обсягами залучених ресурсів на депозитні рахунки юридичних осіб. Тож, якщо зауважити, що такі зв'язки визначаються позитивним значенням коефіцієнта кореляції, а динаміка обсягів наданих кредитів ПАТ «АКБ «БАЗИС» протягом 2009 року є спадною,

то можна говорити про те, що фінансова стабільність та збалансованість руху вхідних та вихідних потоків ПАТ «АКБ «БАЗИС» визначається обсягами залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних осіб, а важелем стримання такого збалансування є спадна тенденція залучених ресурсів на депозитні рахунки юридичних осіб.

Для ПАТ «Регіон-банк» узгодженість між вхідними та вихідними його фінансовими потоками визначається привалюванням спадних тенденцій між обсягами наданих кредитів та обсягами залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних осіб, яка підсилюється спадною тенденцією і обсягами залучених ресурсів на депозитні рахунки юридичних осіб.

При цьому досить різною є тенденція впливу окремих складових вхідного фінансового потоку АТ «УкрСиббанк» на загальний вихідний потік у вигляді обсягів наданих кредитів. Як видно з даних табл. 2.3, загальна тенденція між вхідними та вихідними фінансовими потоками АТ «УкрСиббанк» є протилежною. Таку протилежність визначає привалювання у зростанні обсягів залучених коштів на депозитні рахунки фізичних осіб та зниження обсягів залучених ресурсів на депозитні рахунки юридичних осіб на фоні загального зниження обсягів наданих кредитів.

Якщо говорити про інші банки, то динаміка обсягів залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних та юридичних осіб наведена на рис. 2.12 (обчислено та побудована на підставі даних додатку Ж).

Відповідно до даних табл. 2.3 динаміка обсягів залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних та юридичних осіб окремих банків є досить різною, що і підтверджують дані рис. 2.12. З нього видно, що за підсумками 2009 року не спостерігається й взаємності між обсягами залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних та юридичних осіб навіть в розрізі окремих банків, що підтверджується й даними рис. 2.13, де подано значення коефіцієнту кореляції між рядами даних, які визначають динаміку обсягів залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних та юридичних осіб в розрізі досліджуваних банків за підсумками 2009 року (обчислено та побудовано на підставі даних додатку Ж).

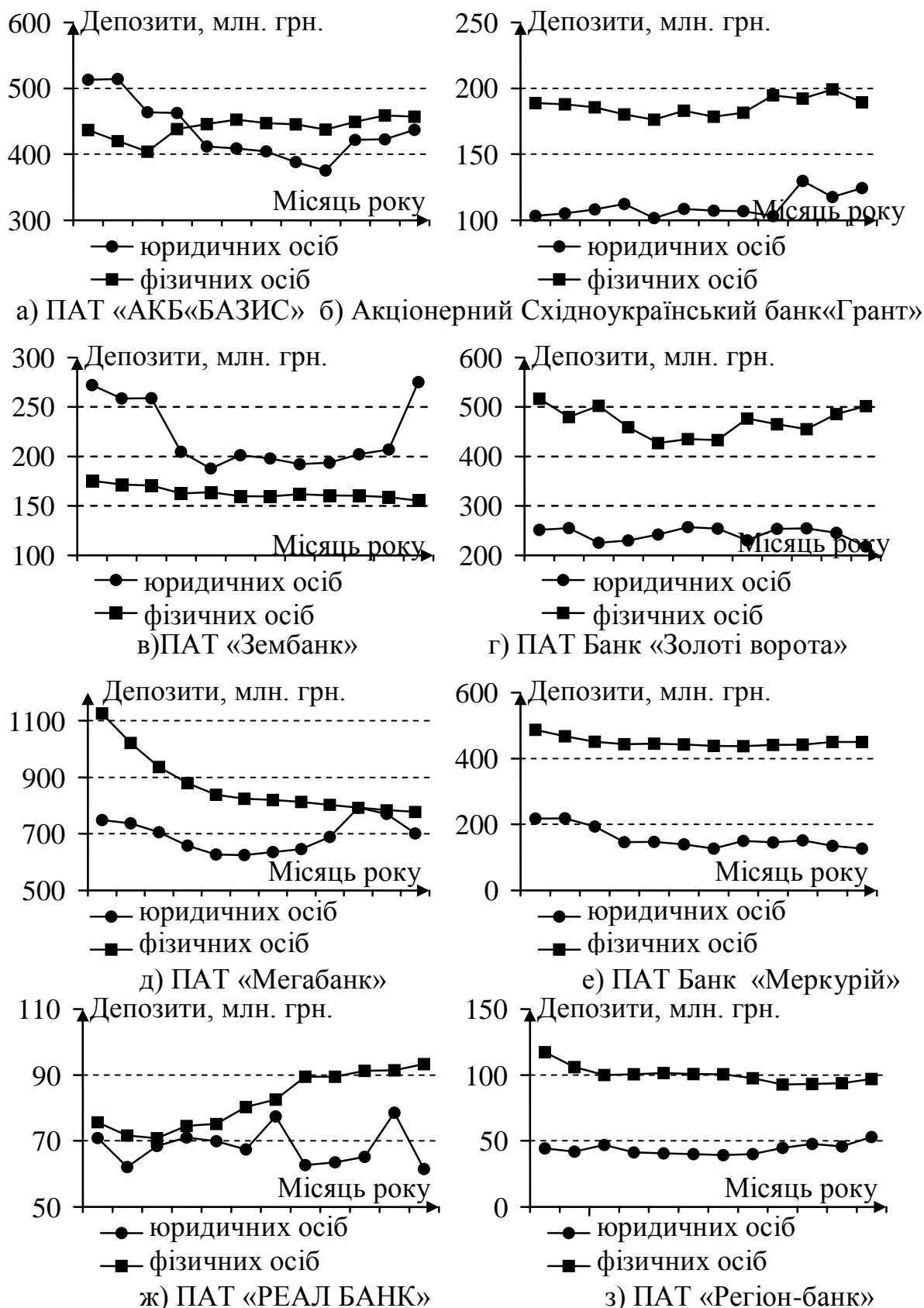
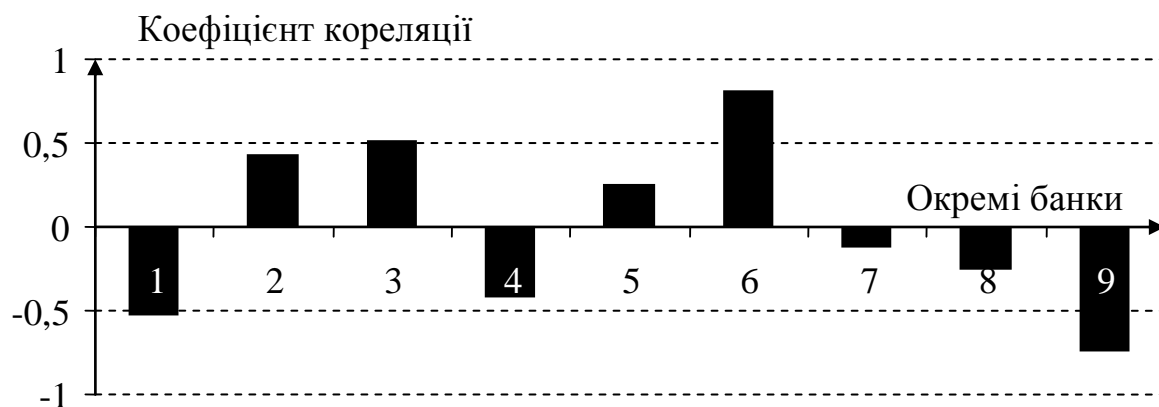

Рис. 2.12. Динаміка обсягів залучених ресурсів на депозитні рахунки юридичних та фізичних осіб в розрізі окремих банків за підсумками 2009 року

1 – ПАТ «АКБ «БАЗИС»; 2 – Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант»; 3 – ПАТ «Зембанк»; 4 – ПАТ «Банк Золоті Ворота»; 5 – ПАТ «Мегабанк»; 6 – ПАТ Банк «Меркурій»; 7 – ПАТ «РЕАЛ БАНК»; 8 – ПАТ «Регіон-банк»; 9 – АТ «УкрСиббанк»

Рис. 2.13. Коефіцієнт кореляції між рядами даних, які визначають динаміку обсягів залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних та юридичних осіб в розрізі досліджуваних банків за підсумками 2009 року

Як видно з даних рис. 2.13 лише для трьох з досліджуваних банків (ПАТ «АКБ «БАЗИС», ПАТ Банк «Меркурій» та АТ «УкрСиббанк») визначений коефіцієнт кореляції є значимим та лише для одного ПАТ Банк «Меркурій» такий коефіцієнт є позитивним, що говорить про споріднену динаміку обсягів залучення ресурсів на депозитні рахунки фізичних та юридичних осіб зазначеного банку.

Якщо говорити про узгодженість часових рядів, які визначають обсяги залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних та юридичних осіб досліджуваних банків у попередні періоди аналізованого часу, то варто визначити їх повну узгодженість. Так, значення коефіцієнта кореляції, між визначеними вище часовими рядами, з погляду окремих банків у період 2004–2008 роки дорівнює: ПАТ «АКБ «БАЗИС» – 0,92; Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант» – 0,86; АКБ «Європейський» – 0,96; ПАТ «Зембанк» – 0,96; ПАТ «Банк Золоті ворота» – 0,75; ПАТ «Інпромбанк» – 0,92;

ПАТ «Мегабанк» –0,98; ПАТ Банк «Меркурій» – 0,89; ПАТ «РЕАЛ БАНК» – 0,80; ПАТ «Реґіон-банк» – 0,91; АТ «УкрСиббанк» – 0,88; АБ «Факторіал-Банк» – 0,85. При цьому варто зауважити, що протягом 2004–2008 років загальна тенденція обсягів залучених ресурсів на депозитні рахунки як фізичних, так й юридичних осіб була зростаючою (див. дані додатку Ж).

Разом з цим, виходячи з даних табл. 2.3 та рис. 2.12, можна говорити, що загальну збалансованість руху вхідних та вихідних фінансових потоків досліджуваних банків на обраному інтервалі часу, а відтак і їх фінансову стабільність розвитку, визначає структура аналізованих фінансових потоків, та зокрема структура вхідних фінансових потоків.

При цьому, з даних рис. 2.12 також видно, що для більшості з досліджуваних банків протягом 2009 року привалюючими були обсяги залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних осіб, аніж на депозитні рахунки юридичних осіб. Хоча за підсумками 2004–2008 років відмічене привалювання в розрізі досліджуваних банків було змінним (див. дані додатку Ж). Така зміна пов'язана як із загальним привалюванням впливу коштів фізичних осіб на діяльність банків, так й з тим, що під час кризи різні суб'єкти господарювання також зазнають фінансових втрат, а відтак вплив обсягів залучених коштів від юридичних осіб на діяльність банків є більш помірною.

Тож, виходячи з поданого вище, більш докладно зосередимо увагу на аналізі структури вхідного потоку досліджуваних банків, зокрема за підсумками 2009 року. Наприклад, відповідні розрахунки за даними додатку Ж свідчать про більшу питому вагу обсягів залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних осіб у загальній структурі залучених ресурсів (див. також дані рис. 2.14. визначено за даними додатку Ж):

- з погляду ПАТ «АКБ «БАЗИС» з часом зростає, хоча протягом 2009 року таке зростання передуюється із зменшенням питомої ваги залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних осіб. Проте саме загальне зростання питомої ваги залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних осіб надає збалансованості різноманітним потокам банку та визначає напрям його

фінансової стабілізації;

- з погляду Акціонерного Східноукраїнського банку «Грант» з часом зменшується, що у підсумку не визначає збалансованості його вхідних та вихідних фінансових потоків;
- з погляду ПАТ «Зембанк», переважно, з часом зростає, але таке зростання відбувається на фоні прискореного падіння обсягів залучених ресурсів на депозитні рахунки юридичних осіб, що також не сприяє збалансуванню вхідних та вихідних фінансових потоків банку.

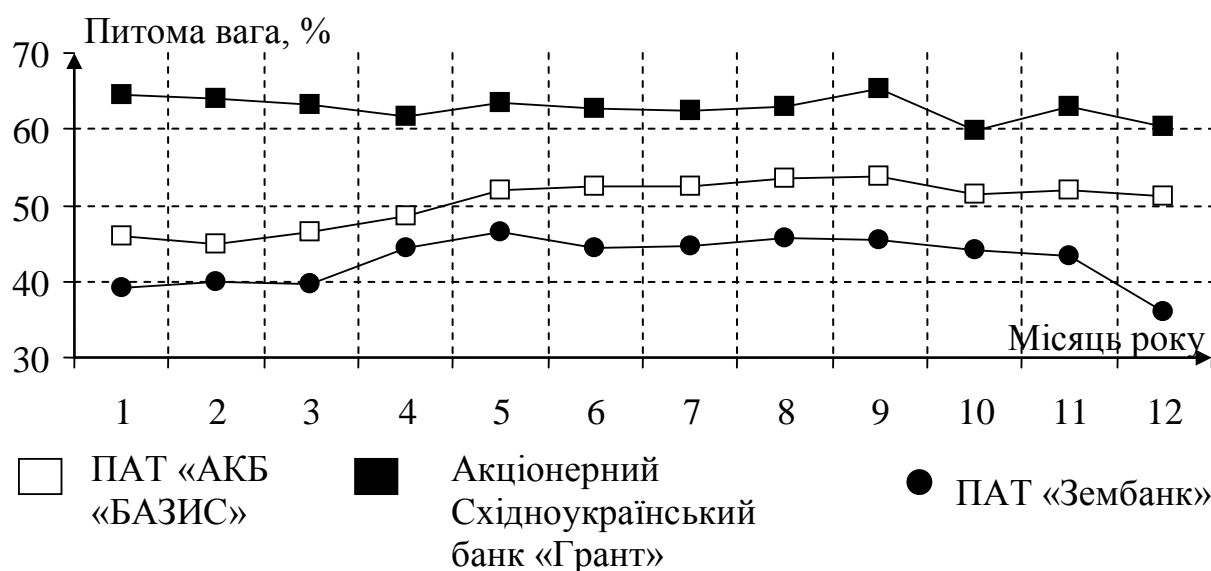

Рис. 2.14. Динаміка питомої ваги залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних осіб в розрізі окремих банків за підсумками 2009 року

Таким чином, наведені статистичні дані та аналіз збалансованості кредитних і депозитних фінансових потоків банків свідчать про можливість застосування коефіцієнту кореляції з погляду абсолютних та відносних значень досліджуваних рядів даних для визначення ознак фінансової стабільності розвитку банківських установ. При цьому множина таких коефіцієнтів, з погляду кожного з банків, свідчить про наявність різної фінансової стабільності розвитку окремих банківських установ. Це пов'язано з тим, що кожен з банків визначає напрями своєї діяльності в умовах постійної конкурентної боротьби, дії ринкових законів ведення економічної діяльності.

У підсумку це і обумовлює необхідність розгляду факторів впливу на стабільність розвитку банків, чому й присвячено наступний підрозділ роботи.

2.3. Дослідження факторів впливу на стабільність розвитку вітчизняних банків

В якості методичної основи розкриття дії факторів впливу на стабільність розвитку вітчизняних банків можна обрати методологію проведення регресійного аналізу, який дозволяє встановити напрями впливу між залежними та незалежними змінними. Тож, першочерговим є визначення таких змінних.

У якості залежної змінної для аналізу фінансової стабільності банківського сектору економіки можна обрати значення фінансового результату банків як узагальненої характеристики їх фінансової стабільності. Зокрема, ґрунтовність такого визначення залежної змінної кореспондується із дослідженнями Г. М. Азаренкової, в яких узагальнюється оцінка сталості руху фінансових потоків банків з погляду результатів їх діяльності [3], визначаються показники моніторингу фінансового стану різних суб'єктів економіки [103, 109, 159].

Що стосується узагальнення незалежних змінних, то в якості таких слід обрати цілу множину, яка може бути визначена відповідно до досліджень, які узагальнені у підрозділі 1.3, а саме В. Eichengreen, А. Rose, G. Kaminsky, С. Reinhart, D. Hardy та С. Pazarbasioglu [147, 150, 153], інших науковців [151, 160].

Разом з цим, в якості статистичної бази для дослідження обрано період розвитку вітчизняного банківського сектору економіки з 2000 року по 2009 рік, який охоплює різні тенденції розвитку банків.

Також, зробимо зауваження відносно того, що ми будемо розглядати регресійні рівняння із стандартизованими коефіцієнтами при незалежних змінних [42, 118, 122].

Отже, враховуючи відмічене вище, розглянемо насамперед, впливовість коливань національної грошової одиниці по відношенню до таких основних валют як долар США та євро на сталість отриманого фінансового результату системою вітчизняних банків. Доцільність та важливість такого узагальнення пов'язано, насамперед, із значною доларизацією вітчизняної економіки та наявними проблемами у розвитку банківського сектору, зокрема, внаслідок значних курсових коливань.

Загальна динаміка усереднених на кінець періодів з дослідженого проміжку часу значень вартості національної грошової одиниці по відношенню до долара США та євро подано на рис. 2.15 (побудовано на основі даних з [15, 16, 17, 53]).

Рис. 2.15. Усереднене значення вартості національної грошової одиниці по відношенню до долара США та євро

Як видно з даних рис. 2.15 динаміка усереднених значень вартості національної грошової одиниці по відношенню до долара США і євро є зростаючою та навіть прискореною за підсумком останніх періодів. Отже, можна передбачити суттєвість впливів з боку відмічених показників на фінансову стабільність розвитку вітчизняних банків.

Зокрема, отримане регресійні рівняння за підсумками 2000–2009 років має наступний вигляд:

$$FR_{2000-2009} = -1,1 \cdot KD_{2000-2009} + 0,086 \cdot KE_{2000-2009}, \quad (2.5)$$

де $FR_{2000-2009}$ – значення фінансового результату, яке отримано системою вітчизняних банків за підсумками 2000–2009 років (див. рис. 2.7);

$KD_{2000-2009}$ – усереднене значення вартості національної грошової одиниці по відношенню до долару США за підсумками 2000–2009 років (див. рис. 2.15);

$KE_{2000-2009}$ – усереднене значення вартості національної грошової одиниці по відношенню до євро за підсумками 2000–2009 років (див. рис. 2.15). Значимість рівняння 2.5 підтверджується коефіцієнтом детермінації, який дорівнює 0,78 (власні розрахунки).

Як видно з даних рівняння 2.5, зміна значень вартості національної грошової одиниці по відношенню до долару США протягом 2000–2009 років, в цілому, справляла негативний вплив на сталість фінансового результату, отриманого системою вітчизняних банків, а відтак й на фінансову стабільність їх розвитку. Разом з цим рівняння 2.5 свідчить про те, що значення вартості національної грошової одиниці по відношенню до євро за підсумками 2000–2009 років на сталість значень фінансового результату справляє позитивний результат. Однак, при розгляді отриманого результату за рівнянням 2.5 слід враховувати також, з одного боку, особливе ставлення населення до долару США, а з іншого боку, послаблення вагомості долару щодо інших валют на світових фінансових ринках. Разом з цим, аналіз регресійної залежності отриманого фінансового результату системою вітчизняних банків від динаміки усереднених значень вартості національної грошової одиниці по відношенню до долару США та євро за підсумками 2000–2008 років свідчить про те, що негативний вплив вартості національної грошової одиниці на сталість фінансового результату банків протягом 2009 року посилювався. Зокрема, це видно на основі порівняння рівняння 2.5 та наступного регресійного рівняння (значимість рівняння 2.6 підтверджується коефіцієнтом детермінації, який

дорівнює 0,97, власні розрахунки):

$$FR_{2000-2008} = -0,27 \cdot KD_{2000-2008} + 0,69 \cdot KE_{2000-2008} \quad (2.6)$$

де $FR_{2000-2008}$ – значення фінансового результату, яке отримано системою вітчизняних банків за підсумками 2000–2008 років (див. рис. 2.7);

$KD_{2000-2008}$ – усереднене значення вартості національної грошової одиниці по відношенню до долару США за підсумками 2000–2008 років;

$KE_{2000-2008}$ – усереднене значення вартості національної грошової одиниці по відношенню до євро за підсумками 2000–2008 років.

Аналіз рівнянь 2.5 та 2.6 вказує на те, що значно посилюється негативний вплив з боку вартості національної грошової одиниці по відношенню до долару США (тобто більшими є значення коефіцієнту при незалежній змінні KD за підсумками 2000–2009 роки, аніж за підсумками 2000–2008 роки). Інакше кажучи, швидкість зміни вартості національної грошової одиниці по відношенню до долару США протягом 2009 року є негативною відносно швидкості зміни значень фінансового результату, отриманого вітчизняною банківською системою за підсумками досліджуваного періоду часу.

Таким чином, виправданим є питання щодо поступового зменшення питомої ваги валютних операцій в основній діяльності банків (надання кредитів та залучення коштів) з погляду зниження впливовості курсових коливань на сталість значень фінансового результату банків, а відтак й підвищення фінансової стабільності їх розвитку. З цього приводу можна визначити схвальними дії Національного банку України щодо обмеження кредитних операцій у валюті, однак попри цьому постає питання щодо збалансованості таких дій із депозитними операціями, маючи на увазі наявність значної маси валюти у населення.

Разом з цим, незначним є вплив на значення фінансового результату вітчизняної системи банків значень фінансового результату діяльності

суб'єктів господарювання, що підтверджує наступне рівняння:

$$FR_{2000-2009} = 0,39 \cdot FS_{2000-2009}, \quad (2.7)$$

де $FS_{2000-2009}$ – значення фінансового результату діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання за підсумками 2000–2009 років (рис. 2.16, побудовано на основі даних [53]). Значення рівняння є порівняно низьким, де коефіцієнт детермінації дорівнює лише 0,39 (власні розрахунки). Поясненням такого визначення є той факт, що динаміку значень фінансового результату діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання не можна назвати цілком позитивною на досліджуваному інтервалі часі (див. рис. 2.16).

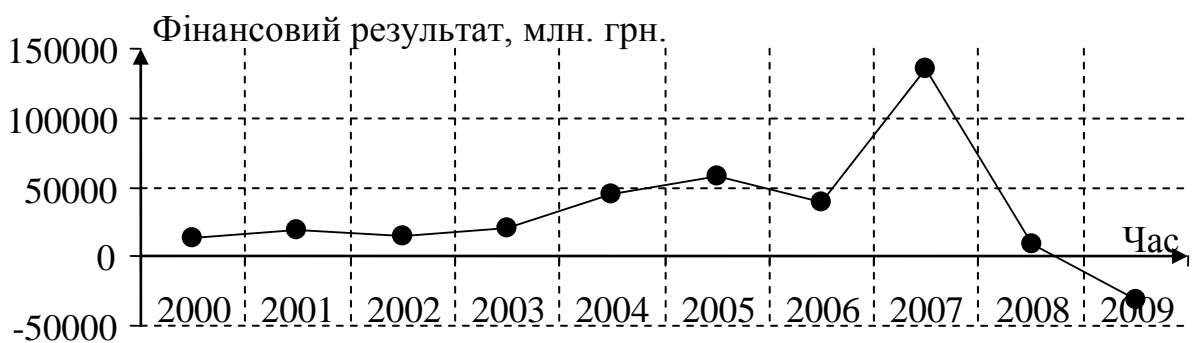

Рис. 2.16. Динаміка значень фінансового результату діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання за підсумками 2000–2009 років

Разом з цим можна говорити й про те, що несуттєвість впливу значень фінансового результату діяльності суб'єктів господарювання на значення фінансового результату вітчизняної системи банків за підсумками 2009 року зростає. Тобто, швидкість зміни фінансового результату діяльності суб'єктів господарювання негативно впливає на динаміку отриманих значень фінансового результату вітчизняною системою банків. На такий висновок, зокрема, вказує порівняльний аналіз рівняння 2.7 та наступного регресійного рівняння (коефіцієнт детермінації рівняння 2.8 дорівнює 0,48 (власні розрахунки)):

$$FR_{2000-2008} = 0,47 \cdot FS_{2000-2008}. \quad (2.8)$$

де $FS_{2000-2008}$ – значення фінансового результату діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання за підсумками 2000–2008 років.

Як видно з рівнянь 2.7 та 2.8, значення коефіцієнта при незалежній змінній FS з часом зменшується.

Натомість впливовість на значення отриманого фінансового результату системою вітчизняних банків з боку населення у розрізі таких показників як динаміка доходів та заощаджень населення є більш ваговою та неоднозначною, що підтверджують наступні регресійні рівняння:

$$FR_{2000-2009} = 0,94 \cdot DN_{2000-2009} - 1,4 \cdot ZN_{2000-2009}, \quad (2.9)$$

$$FR_{2000-2008} = 1,36 \cdot DN_{2000-2008} - 0,41 \cdot ZN_{2000-2008}, \quad (2.10)$$

де $DN_{2000-2009}$, $DN_{2000-2008}$ – динаміка загальних доходів населення протягом 2000–2009 та 2000–2008 років (див. рис. 2.17, побудовано на основі даних з [15, 16, 17, 53]);

$ZN_{2000-2009}$, $ZN_{2000-2008}$ – динаміка заощаджень населення протягом 2000–2009 та 2000–2008 років (див. рис. 2.17).

Значимість рівняння 2.9 підтверджується коефіцієнтом детермінації, який дорівнює 0,58, рівняння 2.10 – коефіцієнтом детермінації, який дорівнює 0,97 (власні розрахунки).

Отже, на підставі рівняння 2.7, 2.8 та 2.9, 2.10 можна говорити про те, що вплив з боку коштів, які знаходяться у населення, є значно більшим, аніж вплив з боку коштів суб'єктів господарювання на динаміку значень фінансового результату вітчизняної системи банків. Разом з цим можна говорити й про те, що заощадження населення справляють зворотній вплив на

значення фінансового результату вітчизняної системи банків. До того ж зворотність такого впливу з часом зростає, а вплив з боку доходів населення зменшується (див. рівняння 2.9 та 2.10). Хоча вагомих підстав для такого висновку на основі наявної динаміки значень доходів та заощаджень населення України протягом 2000-2009 років зробити не можна (див. рис. 2.17). Отже, посилення негативу впливу з боку обсягів заощаджень населення та його доходів на значення отриманого фінансового результату вітчизняною банківською системою проявляється, насамперед, у невідповідності швидкості зміни аналізованих показників.

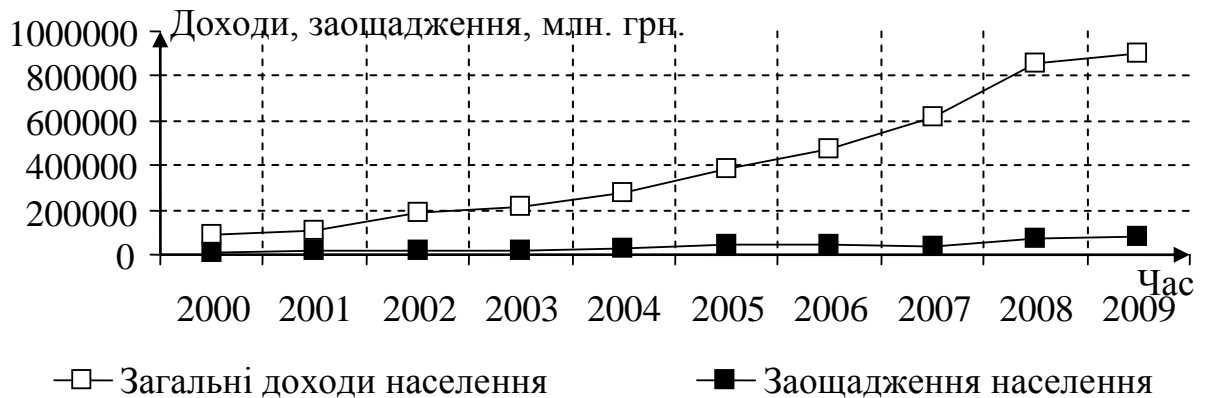

Рис. 2.17. Динаміка доходів та заощаджень населення України протягом 2000–2009 років

При цьому, також доцільно стверджувати, що значна частка коштів населення знаходиться поза банківською системою, а відтак у розвитку вітчизняних банків можуть бути й ознаки нестабільного розвитку внаслідок неможливості відновлення їх ресурсної бази.

Таким чином, питання залучення коштів населення можна визначити в якості одного із пріоритетних напрямів досягнення фінансової стабільності розвитку банків.

Втім, звісно, постає питання щодо умов залучення таких коштів, де ключовим є визначення впливу відсоткових ставок на сталість отримання фінансового результату системою вітчизняних банків. На рис. 2.18

(побудовано на основі даних з [15, 16, 17, 53]) подано динаміку усереднених значень відсотків за наданими кредитами та отриманими депозитами на кінець періоду по вітчизняній банківській системі в цілому.

Як видно з даних рис. 2.18, з часом вартість кредитних ресурсів зменшується, однак при цьому говорити про значне зменшення вартості залучених ресурсів не доводиться.

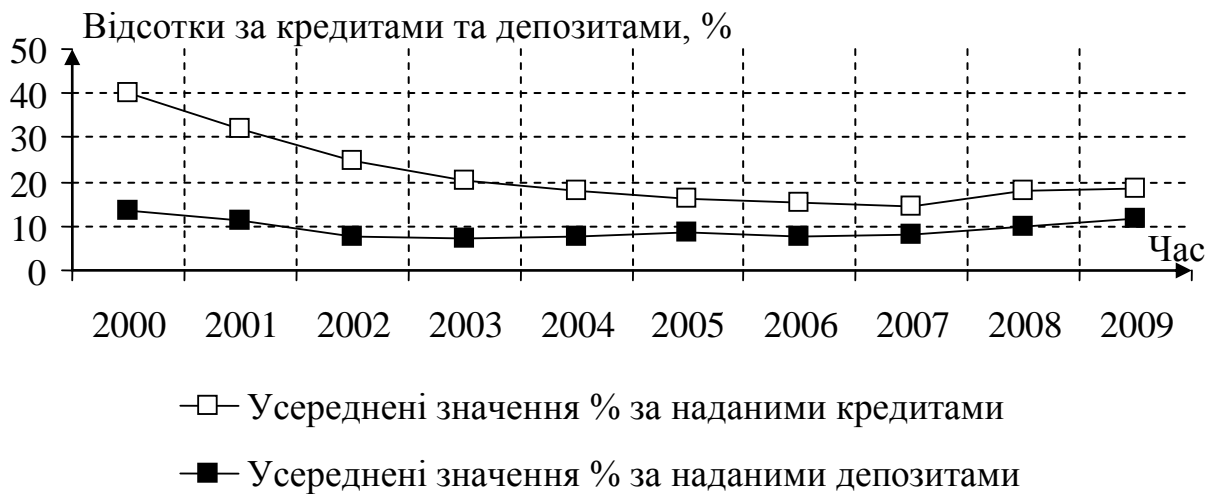

Рис. 2.18. Динаміка усереднених значень відсотків за наданими кредитами та отриманими депозитами на кінець періоду по вітчизняній банківській системі в цілому

Тож, звісно, вплив відсотків за кредитами та депозитами на значення отриманого фінансового результату вітчизняною банківською системою з часом буде змінним. Розкрити такий вплив допомагають наступні регресійні рівняння:

$$FR_{2000-2009} = 0,64 \cdot SK_{2000-2009} - 0,88 \cdot SD_{2000-2009}, \quad (2.11)$$

$$FR_{2000-2008} = -1,6 \cdot SK_{2000-2008} + 1,11 \cdot SD_{2000-2008}, \quad (2.12)$$

де $SK_{2000-2009}$, $SK_{2000-2008}$ – усереднені значення відсотків за наданими

кредитами вітчизняною системою банків протягом 2000–2009 та 2000–2008 років (рис. 2.18);

$SD_{2000-2009}$, $SD_{2000-2008}$ – усереднені значення відсотків за депозитам залученими вітчизняною системою банків протягом 2000–2009 та 2000–2008 років (рис. 2.18).

Значимість рівняння 2.11 підтверджується коефіцієнтом детермінації, який дорівнює 0,63 (власні розрахунки), рівняння 2.12 – коефіцієнтом детермінації, який дорівнює 0,79.

Зокрема, із рівняння 2.12 випливає висновок щодо високих значень відсотків за наданими кредитами вітчизняною системою банків та наявності умов коригування ставок за депозитами з метою зниження негативного впливу останніх на значення фінансового результату банків. Разом з цим на основі рівняння 2.11 можна говорити про те, що досить високими є значення відсотків щодо залучення ресурсів, а, відтак, це стримує позитив впливу значень відсотків за наданими кредитами щодо отримання стабільного фінансового результату банками.

Негативний вплив кредитного процесу на сталість фінансового результату вітчизняної системи банків можна побачити й на основі таких регресійних рівнянь:

$$FR_{2000-2009} = -2,3 \cdot KR_{2000-2009} + 1,99 \cdot DS_{2000-2009}, \quad (2.13)$$

$$FR_{2000-2009} = -2,6 \cdot KR_{2000-2009} + 2,19 \cdot WN_{2000-2009}, \quad (2.14)$$

де $KR_{2000-2009}$ – обсяги наданих кредитів вітчизняними банками протягом 2000–2009 років (див. рис. 2.1);

$DS_{2000-2009}$ – обсяги зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки суб'єктів господарювання протягом 2000–2009 років (див. рис. 2.5);

$WN_{2000-2009}$ – обсяги зобов'язань банків за коштами, залученими на

рахунки фізичних осіб протягом 2000–2009 років (див. рис. 2.5). Значимість рівняння 2.13 та 2.14 підтверджується коефіцієнтами детермінації, які є не меншими чим 0,65 (власні розрахунки).

До того ж можна стверджувати, що негатив впливу кредитного процесу на сталість отримання позитивних значень фінансового результату вітчизняної системи банків з часом зростає. Основою такого висновку є порівняння регресійних рівнянь 2.13 та 2.14 з наступними регресійними рівняннями:

$$FR_{2000-2008} = -0,30 \cdot KR_{2000-2008} + 1,29 \cdot DS_{2000-2008}, \quad (2.15)$$

$$FR_{2000-2008} = 0,02 \cdot KR_{2000-2008} + 0,97 \cdot WN_{2000-2008}. \quad (2.16)$$

Значимість рівняння 2.15 та 2.16 підтверджується коефіцієнтами детермінації, які є не меншими чим 0,98 (власні розрахунки).

Разом з цим узагальнені рівняння (їх значимість підтверджується коефіцієнтами детермінації, які є не меншими чим 0,86) щодо аналізу впливів обсягів наданих кредитів, обсягів зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб на сталість значень фінансового результату вітчизняної системи банків

$$FR_{2000-2009} = 1,17 \cdot KR_{2000-2009} + 5,88 \cdot DS_{2000-2009} - 7,30 \cdot WN_{2000-2009}, \quad (2.17)$$

$$FR_{2000-2008} = -0,56 \cdot KR_{2000-2008} - 1,1 \cdot DS_{2000-2008} + 2,65 \cdot WN_{2000-2008} \quad (2.18)$$

у порівнянні з рівняннями 2.13, 2.14 та 2.15, 2.16 свідчить про наявну розбалансованість руху фінансових потоків, що обумовлені визначеними вище обсягами коштів (кредитних та залучених від клієнтів). Такий висновок, насамперед, заснований на різних значеннях стандартизованих коефіцієнтів при незалежних змінних у рівняннях 2.13, 2.14, 2.15, 2.16 та 2.17, 2.18.

Разом з цим, підтвердженням розбалансованості руху фінансових потоків, що обумовлені обсягами наданих кредитів та залученими коштами до банків, є регресійні рівняння, де визначається вплив на значення отриманого фінансового результату системою вітчизняних банків з боку обсягів наданих кредитів та залучених коштів поданих у відносному значенні (до динаміки внутрішнього валового продукту (ВВП)). Див. рис. 2.19, який побудовано на основі даних з [15, 16, 17, 53]):

$$FR_{2000-2009} = -1,40 \cdot K_{2000-2009} + 1,12 \cdot D_{2000-2009}, \quad (2.19)$$

$$FR_{2000-2008} = 0,96 \cdot K_{2000-2008} + 0,27 \cdot D_{2000-2008}, \quad (2.20)$$

де $K_{2000-2009}$, $K_{2000-2008}$ – відношення обсягів наданих кредитів системою вітчизняних банків до ВВП у відсотках за підсумками 2000–2009 та 2000–2008 років (рис. 2.19);

$D_{2000-2009}$, $D_{2000-2008}$ – відношення обсягів зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб до ВВП у відсотках за підсумками 2000–2009 та 2000–2008 років.

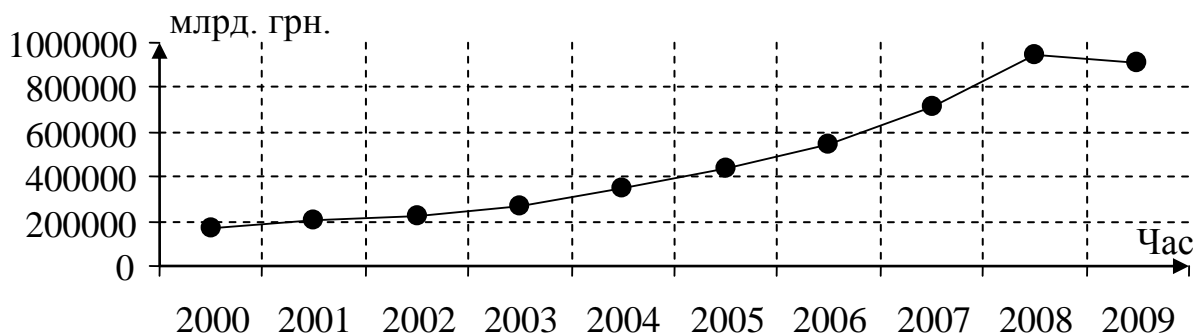

Рис. 2.19. Динаміка значень вітчизняного внутрішнього валового продукту протягом 2000–2009 років

Значимість рівняння 2.19 підтверджується коефіцієнтом детермінації, який дорівнює 0,64, рівняння 2.20 – коефіцієнтом детермінації, який дорівнює

0,96 (власні розрахунки).

Тобто, за рівняннями 2.19 та 2.20 видно, що значно різними є значення стандартизованих коефіцієнтів при незалежних змінних, до того ж значення таких коефіцієнтів з погляду динаміки кредитного процесу погіршуються. Отже, загалом слід вказати на наявну незбалансованість руху фінансових потоків, які визначаються обсягами наданих кредитів та залучених коштів щодо стабільної динаміки значення отриманого фінансового результату системою вітчизняних банків.

Також, наведене у даному розділі дозволяє визначити узагальнену процедуру аналізу банківської діяльності в якості схеми дослідження, де ключове значення відіграє побудова економетричних моделей розвитку банків, на основі врахування традиційних залежностей аналізованих показників разом із визначенням та узагальненням динаміки зміни швидкості таких показників, що дозволяє здійснити підсумок фінансової стабільності функціонування банків.

Тобто, сутність новизни запропонованої схеми проведення аналізу банківської діяльності полягає в узагальненні динаміки різноманітних показників означеної діяльності з урахуванням швидкості зміни таких показників, яка визначається:

- функціонально (на основі розкриття похідної від побудованих регресійних залежностей, див. міркування підрозділу 2.1);
- аналітично (на основі визначення відносних значень у змінах абсолютних значень досліджуваних часових рядів, які відображають певні показники банківської діяльності, див. міркування підрозділу 2.2);
- графічно (на основі зміни динаміки аналізованих показників, див. міркування підрозділу 2.3).

Таке подання проведення аналізу банківської діяльності дозволяє більш повніше розкрити ознаки фінансової стабільності розвитку банків. Проте змінні зовнішні умови функціонування банків визначають за доцільним й розробку нових підходів щодо аналізу стабільного розвитку банків.

Висновки по другому розділу

Узагальнення основних показників діяльності вітчизняних банків дозволило надати оцінку їх фінансової стабільності розвитку за підсумками 2004–2009 років. Загалом така оцінка визначає стабільне здійснення основних функцій та стабільно позитивний розвиток загалом по системі вітчизняних банків. Хоча за підсумками 2009 року оцінка фінансової стабільності розвитку банків визначена здебільш як умовно-стабільне функціонування. Водночас з цим доведено, що протягом досліджуваного періоду спостерігалось відтермінування негативного розвитку вітчизняної банківської системи, яке повністю себе викрило за підсумками 2009 року. Зокрема, таке визначення зроблено на основі узагальнення не лише динаміки досліджуваних показників, а й швидкості їх зміни.

З метою розкриття сутності оцінки фінансової стабільності розвитку вітчизняних банків, проведено аналіз збалансованості руху їх вхідних та вихідних фінансових потоків. Таке узагальнення проведено з погляду конкретних банків. Аналіз руху вхідних та вихідних потоків окремих банків, у якості яких обрано часові ряди, що визначають обсяги наданих кредитів та залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних і юридичних осіб, показав їх недостатню збалансованість. Запропонований аналіз проведено на основі застосування коефіцієнту кореляції з погляду абсолютних та відносних значень досліджуваних рядів даних, де останні визначають швидкість зміни абсолютних величин досліджуваних показників.

Також показано, що різноманітна збалансованість руху вхідних та вихідних фінансових потоків окремих банків відповідає різній фінансовій стабільності їх розвитку. При цьому вказано, що різна фінансова стабільність розвитку досліджуваних банків багато в чому визначається структурою вхідних та вихідних фінансових потоків та динамікою зміни такої структури.

Виходячи з того, що кожен з банків як невід'ємний суб'єкт господарювання в ринковій економіці, постійно здійснює свою діяльність в

умовах дії різних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, проведено аналіз впливу факторів зовнішнього середовища на сталість отримання фінансового результату банків з погляду визначення фінансової стабільності їх розвитку. Проведений аналіз показав, що на сталість отримання фінансового результату банків суттєвий вплив справляють курсові коливання національної грошової одиниці по відношенню до таких валют як долар США та євро. Не менш важливим з погляду досягнення фінансової стабільності розвитку банків є й урахування коштів населення, підвищення довіри якого до банківської системи може бути запорукою розвитку не лише банків, а й економіки в цілому.

Загалом, розкрито й сутність новизни запропонованої схеми проведення аналізу банківської діяльності, яка полягає в узагальненні динаміки різноманітних показників означеної діяльності з урахуванням швидкості зміни таких показників.

Основні наукові результати розділу опубліковані в працях [31, 32, 37, 39].

РОЗДІЛ 3

ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНАЛІЗУ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ БАНКІВ

3.1. Методичний підхід щодо визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку

Як було відмічено в підрозділі 1.3 розвиток інструментарію аналізу стабільного функціонування як окремого банку, так і сукупності банків у цілому повинен бути здійснений в напрямку розробки методичного підходу щодо отримання узагальненої оцінки фінансової стабільності розвитку конкретної сукупності досліджуваних суб'єктів господарювання. Тобто, питання визначення такого підходу, насамперед, варто розглядати відповідно до тих показників банківської діяльності, які характеризують або розвиток окремого банку, або сукупності банків. На перший погляд така система показників здається загальною, однак у цьому випадку слід враховувати, що не всі показники діяльності сукупності банків можуть бути застосовані для узагальнення діяльності окремого банку та навпаки (див. зокрема, міркування підрозділу 1.2). Відповідно до цього та базуючись на матеріалах рис. 1.6 загалом слід розглядати окремі індикатори при розробці методичного підходу щодо визначення узагальненої оцінки фінансової стабільності розвитку банку або сукупності банків.

Звісно, що до таких індикаторів побудови методичного підходу стосовно визначення оцінки стабільного розвитку конкретного банку доцільно віднести, насамперед, внутрішні індикатори аналізу його розвитку. При цьому також слід зауважити на тому, що визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку повинно базуватися на повноті врахування відповідних індикаторів та якості запропонованої оцінки. Отже, ключовим при розробці відповідного методичного підходу є врахування відмічених вище аспектів.

Із приводу першого аспекту, а саме повноти визначення системи індикаторів щодо розкриття узагальненої оцінки стабільного розвитку банку, необхідно наголосити наступне:

по-перше, повнота оцінки функціонування суб'єкту господарювання є досить складною задачею, яка значною мірою визначається відповідно до можливого узагальнення різновидів стабільного розвитку банку згідно зауважень підрозділу 1.1 та можливої множини індикаторів, за якими проводиться такий аналіз. Враховуючи те, що загалом банківська діяльність може бути визначена як множина взаємопов'язаних перетинів основних її різновидів, в якості одного з критеріїв повноти обрання системи індикаторів стабільного розвитку банку для визначення узагальненої оцінки, можна обрати саме ті індикатори, які є взаємопов'язаними до відмічених перетинів. Наприклад, якщо розглядати діяльність банку в цілому, то взаємопов'язаними перетинами основних різновидів такої діяльності є залучення ресурсів та їх відповідне розміщення. Тобто, у якості повної системи індикаторів аналізу для визначення узагальненої оцінки стабільного розвитку банку можна б було обрати динаміку обсягів наданих кредитів та залучених депозитів. Звісно, що доповненням такої системи є врахування ризиків щодо надання кредитів та залучення необхідних обсягів депозитів. Втім варто відмітити, що відповідні значення ризиків певною мірою враховують обсяги наданих кредитів та залучених ресурсів. Тож, таке розширення системи індикаторів аналізу для визначення узагальненої оцінки стабільного розвитку банку навряд чи потрібно вважати повною, хоча в такому випадку повною слід вважати систему індикаторів для розкриття окремих аспектів залучення та розміщення банківських ресурсів. Отже, якщо окремо розглядати оцінку стабільності банку з погляду відмічених вище ризиків, то така система також може бути визначена як повна. В якості повної системи індикаторів для аналізу оцінки фінансової стабільності розвитку банку можна розглядати й структуру наданих кредитів до термінів залучення необхідних ресурсів, що в даному випадку, наприклад, робить можливим визначити такі індикатори як обсяг кредитів на нерухомість та обсяги довгострокових депозитів, високоліквідні активи та обсяги депозитів до запитання тощо. Таким чином, під повнотою системи індикаторів ми розуміємо, насамперед, таку сукупність індикаторів, яка бажано без будь-яких можливих перетинів враховує найважливіші аспекти діяльності банку з погляду їх різновидів та напрямів. Втім така система

індикаторів може бути замінена іншою більш розширеною, що не спростовує повноту обраної системи індикаторів, а лише визначає її різні ключові аспекти та відбиває загальну складеність побудови повної системи індикаторів;

по-друге, слід враховувати, що обрання системи індикаторів для аналізу оцінки фінансової стабільності розвитку банку повинна сприяти якості проведення такої оцінки. Тобто, обрана система індикаторів, визначена за їх допомогою оцінка та обрані напрями впливу на діяльність банку не повинні в підсумку погіршувати розвиток відміченої стабільності. Ґрунтовність зазначеної тези засновано на тому, що як правильно відмічає Є. В. Колесников, сутність оцінки полягає в створенні передумов результативності використання потенціалу суб'єкта господарювання щодо його функціонування та розвитку [72].

Як що ж безпосередньо говорити про якість оцінки стабільного розвитку банку, то слід зауважити на тому, що досить складно визначити її з погляду безперервності стабільного розвитку банку. Це пов'язано з тим, що фінансова стабільність розвитку будь-якого суб'єкту господарювання може мати змінні тренди на протязі всього часу існування такого суб'єкту. Тож, питання якості оцінки стабільного розвитку банку, а точніше визначення якості впровадження для цих цілей методичного підходу полягає в можливості розгляду узагальненої оцінки як засобу аналізу стабільного функціонування банку. Прикладом такого аналізу є визначення такого підходу, який би врахував можливі різні системи індикаторів для аналізу обраної оцінки, можливо різні інтервали розгляду обраних систем індикаторів з погляду однакового підходу до їх розгляду та узагальнення в множину можливих оцінок, які, у свою чергу, є базою для проведення подальшого аналізу.

Таким чином, ми приходимо до того, що економічна спрямованість оцінки фінансової стабільності розвитку банку повинна бути як відображенням якісних змін у розвитку банку, так і засобом для проведення можливого порівняння функціонування та розвитку банку як з погляду різних часових інтервалів, так і з погляду обраних для визначення такої оцінки системи індикаторів банківської діяльності. Відповідно до вказаного слід зауважити, що оцінка фінансової стабільності розвитку банку повинна враховувати

узагальнену динаміку кожного з обраних у системі індикаторів показників банківської діяльності та динаміку таких показників з погляду іншого.

Інакше кажучи, варто враховувати одночасно як динаміку досліджуваних показників банківської діяльності, так і зміни в динаміці одного з показників до інших, що входять до обраної системи індикаторів аналізу оцінки стабільного розвитку банку. Доцільність такого визначення пов'язана з узагальненням поняття фінансова стабільність розвитку банку, яке подано у підрозділі 1.1 та відповідно до якого, ключовим у розгляді стабільності є припустиме відхилення від лінії тренду обраного показника у часі, за яким і визначається збалансований стан банку та узагальнюються кількісні значення такої стабільності. Тож, узагальненим значенням стабільного розвитку банку з погляду обраної системи індикаторів є припустиме взаємне відхилення таких індикаторів у часі.

Зокрема, наведені вище міркування, говорять про те, що оцінка стабільного розвитку банку не може бути визначена як усереднена міра (на чому наголошує, наприклад, О. В. Галиць [27]), бо така оцінка повина враховувати як якісну складову зміни досліджуваного показника банківської діяльності, так і визначатися кількісно. Це ж визначає й те, що відповідну оцінку не можна розглядати як значення, що знаходиться в певних межах (прикладом таких робіт є дослідження В. В. Глуценка, М. М. Перешибкіна, В. С. Серби, О. В. Крухмаль [28, 79]), бо така оцінка значною мірою залежить від умов розвитку банку.

Отже, для розкриття методичного підходу щодо визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку доцільно запровадити непараметричні методи статистичного аналізу, які дозволяють узагальнити динаміку розвитку окремих сукупностей вибірок даних [98]. Серед таких підходів особливої уваги заслуговує визначення так званого критерію Вілкоксона, який дозволяє проаналізувати зміни в аналізованих рядах даних на основі врахування рангів та їх сумарних значень між відповідними величинами різностей досліджуваних рядів даних, узятими в підсумку за модулем. Тож, чим більшим є значення критерію Вілкоксона, тим більш різними є аналізовані ряди даних, та навпаки – чим меншим є значення критерію Вілкоксона, тим більш

взаємною можна вважати динаміку досліджуваних рядів [98]. Тобто, саме зміна знаків в досліджуваних тенденціях рядів даних і слугує ознакою стабільного розвитку (див. підрозділ 1.1), що відбивається у значеннях відповідних рангів за критерієм Вілкоксона, а їх сумарний підсумок визначає ступінь стійкості з погляду стабільного розвитку банку. Доцільність та ґрунтовність відміченого щодо визначення узагальненого підходу стосовно побудови оцінки фінансової стабільності банку, зокрема, базується на дослідженні А. Kuzemin та V. Lyashenko, які застосовують критерій Вілкоксона для візуалізації та проведення порівняльного аналізу між різними банками та банківської діяльності в цілому [155].

Однак, з погляду поставленого завдання дослідження, якщо розглядати абсолютні значення аналізованих рядів даних, застосування критерію Вілкоксона може дати протилежний результат. Тож, перейдемо від абсолютних значень аналізованих рядів даних до їх відносних показників. В якості такого показника за доцільним є обрання темпів зміни абсолютних значень досліджуваних показників. Доречність такого переходу пов'язана, передусім, зі змістовністю розкриття стабільного розвитку банку, яка може бути визначена темпами зміни досліджуваних показників. Наведемо пояснення запропонованого підходу на конкретних даних. В якості прикладу оберемо зміну показників обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів ПАТ «АКБ «Базис» протягом 2004–2008 років (додаток Д та додаток Е). Ґрунтовність відповідного розгляду за обраною системою показників базується на тих зауваженнях, які було зроблено на початку даного підрозділу.

На рис. 3.1, зокрема, подано динаміку зміни абсолютних значень обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів відповідно до окремих років в інтервалі 2004–2008 роки та їх темпи зміни (власні розрахунки за додатком Д та додатком Е). Як видно з даних рис. 3.1 найбільш корельованою є динаміка абсолютних обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів за підсумками 2004 року (рис. 3.1а).

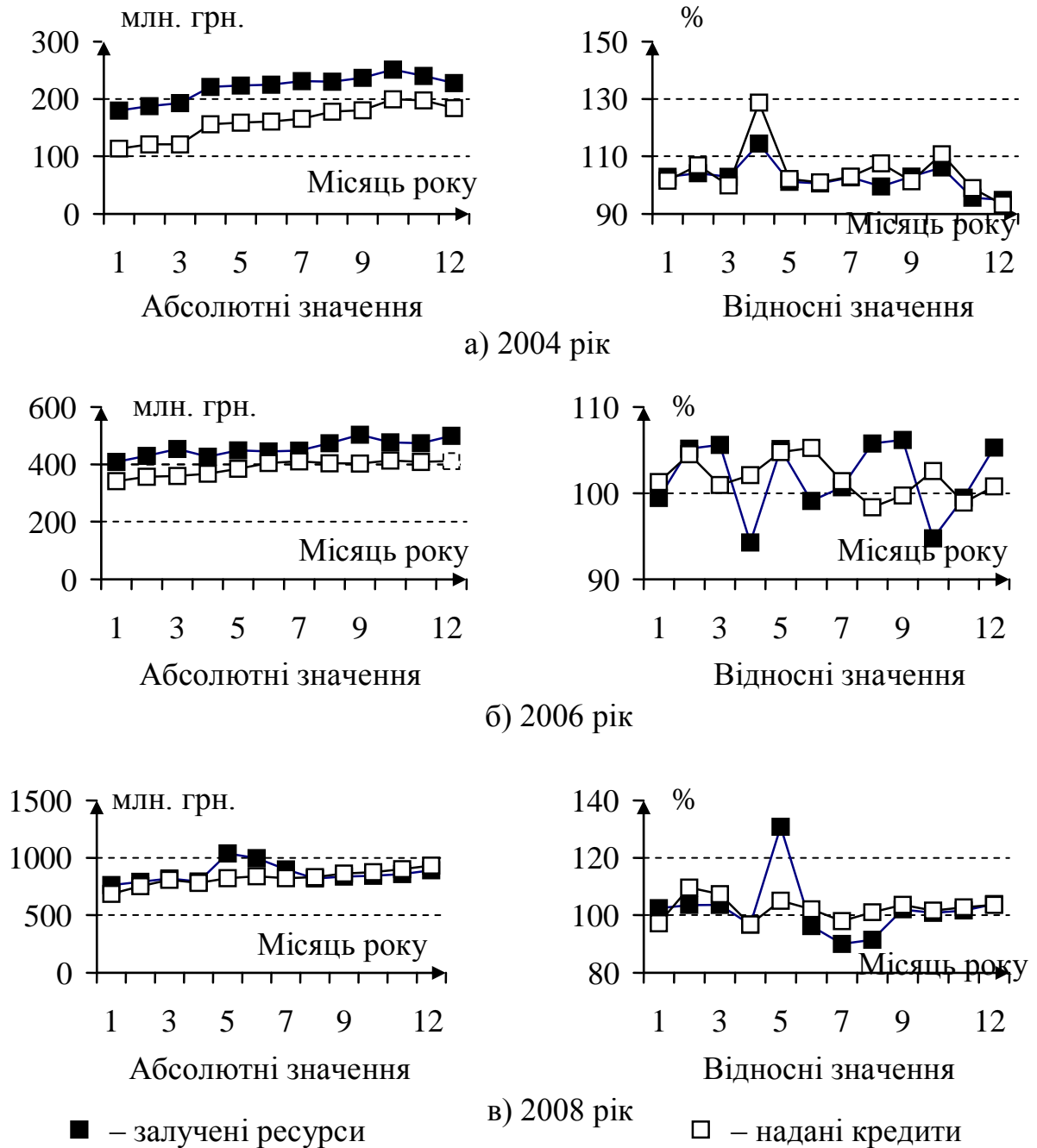

Рис. 3.1. Динаміка абсолютних та відносних значень обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів ПАТ «АКБ «Базис» за підсумком досліджуваних років

Разом із цим, менш корельованою можна визначити динаміку абсолютних значень обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів за підсумками 2008 року (див. рис. 3.1в). Втім, значення критерію Вілкоксона для даних рис. 3.1 в розрізі динаміки абсолютних даних щодо обсягів наданих

кредитів та залучених ресурсів є наступними: за підсумками 2004 року – 3,059; за підсумками 2006 року – 3,059 та за підсумками 2008 року – 1,019 (власні розрахунки). Поясненням цього є те, що за динамікою абсолютних значень обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів за підсумками 2004 та 2006 років спостерігається досить значний розрив, чого не можна сказати для відповідних даних за підсумками 2008 року, хоча при цьому тенденції позначеної динаміки є різними.

Тож, як і було відмічено вище, варто перейти до аналізу відносних значень такої динаміки. За даними рис. 3.1 відносна динаміка темпів зміни обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів за підсумками досліджуваних років є значно різною. І хоча для підсумку 2006 року спостерігаються значні чередування темпів зміни аналізованих показників (рис. 3.1б), значення критерію Вілкоксона є найменшим (0,078). Відповідні значення критерію Вілкоксона за підсумками 2004 року є 1,255, а за підсумками 2008 року – 1,412 (власні розрахунки). Поясненням такого розподілу значень за критерієм Вілкоксона є значні коливання темпів зміни в обсягах наданих кредитів та залучених ресурсів в окремі інтервали часу на досліджуваному періоді за підсумками 2004 та 2008 років (див. рис. 3.1а та рис. 3.1в).

Також з даних рис. 3.1 видно, що швидкість зміни абсолютних значень обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів для ПАТ «АКБ «Базис» за підсумками 2004 та 2006 років є різною (відносно визначення швидкості зміни досліджуваних даних дивись підрозділ 2.1).

Так, за підсумками 2004 року швидкість зміни абсолютних значень обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів для ПАТ «АКБ «Базис» можна визначити від'ємною, бо в останні місяці досліджуваного року спостерігаються спадні тенденції в динаміці аналізованих показників (див. рис. 3.1а).

Разом із цим за підсумками 2006 року можна говорити, що швидкість зміни абсолютних значень обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів для ПАТ «АКБ «Базис» є позитивною (рис. 3.1б).

Одночасно із цим за підсумками 2008 року позначені тенденції в динаміці аналізованих показників визначаються як змінні (див. рис. 3.1в). У підсумку, це є поясненням різних значень критерію Вілкоксона з погляду аналізу динаміки темпів зміни обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів.

Таким чином, можна припустити, що загалом визначення якісної складової оцінки фінансової стабільності розвитку банку (інакше кажучи, визначаються можливі напрями розвитку банку та підходи щодо проведення подальшого аналізу, розрахунку оцінки) передбачає проведення попереднього аналізу швидкості зміни аналізованої системи індикаторів (рис. 3.2. запропоновано автором, для системи з двох індикаторів).

Дані рис. 3.1 щодо темпів зміни обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів, також свідчать про наявність певного лагу в аналізованих рядах, що подані графічно. Тобто, за доцільним є визначення такого здвигу в часі між темпами зміни наданих кредитів та залучених ресурсів, який би відбивав більш прийнятні значення критерію Вілкоксона, що є свідченням однаковості трендів у досліджуваних рядах даних, а відтак і визначенням загальної фінансової стабільності розвитку банку з погляду обраної системи індикаторів. Втім такий лаг не повинен бути значним, бо, наприклад, залучені ресурси необхідно розміщувати як скоріше з метою подальшого розвитку банку. Виходячи з цього аналіз темпів зміни обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів за одноінтервальним лагом, відповідно до даних рис. 3.1, свідчить про певну незмінність критерію Вілкоксона за підсумками 2006 року (значення критерію Вілкоксона у такому випадку змінюється на 0,081 з 0,078). В інших випадках значення критерію Вілкоксона значно зростає. Більш того аналіз даних за підсумками 2005 та 2007 років свідчить про те, що значення критерію Вілкоксона за одноінтервальним лагом зменшується за підсумками 2005 року з 0,156 до 0,004 (власні розрахунки за даними додатку Д та додатку Е). Тож у підсумку можна говорити про стійку фінансову стабільність розвитку ПАТ «АКБ «Базис» за підсумками 2005–2006 років.

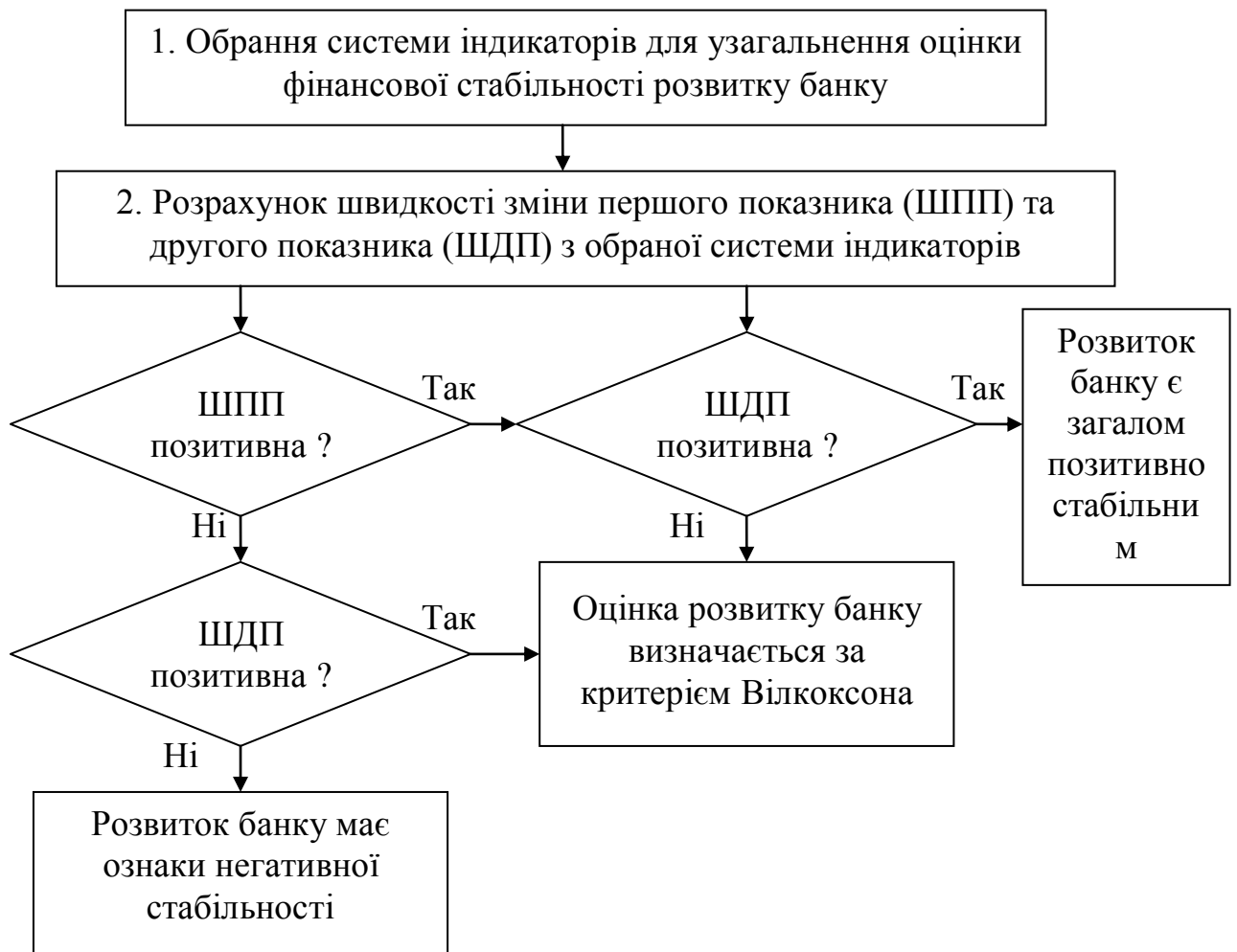

Рис. 3.2. Швидкість зміни індикаторів банківської діяльності як якісна складова в оцінці фінансової стабільності розвитку банку

Втім значення критерію Вілкоксона дозволяють проаналізувати стабільність банку з погляду окремих періодів його розвитку. Для цього, наприклад, можна визначити значення критерію Вілкоксона в розрізі окремих років з погляду обраної системи індикаторів банківської діяльності. Як приклад, на рис. 3.3 (обчислено за даними додатку Д та додатку Е) подано динаміку критерію Вілкоксона за показниками темпів зміни обсягів наданих кредитів та залучених ресурсів ПАТ «АКБ «Базис» в розрізі окремих років за підсумками 2004–2008 років. Інакше кажучи, на рис. 3.3 подано оцінку фінансової стабільності розвитку ПАТ «АКБ «Базис» у короткостроковому періоді.

З даних рис. 3.3 видно, що оцінка фінансової стабільності ПАТ «АКБ «Базис» є змінною. Так, на досліджуваному інтервалі спочатку спостерігається зменшення значень оцінки фінансової стабільності ПАТ «АКБ «Базис», що є свідченням підвищення його стабільності розвитку, а потім відповідні значення оцінки підвищуються, що є свідченням зниження стабільності розвитку досліджуваного банку. Поясненням такого визначення оцінки фінансової стабільності розвитку ПАТ «АКБ «Базис» є, зокрема, те, що 2004–2006 роки є роками загального піднесення банківської справи в Україні. Водночас із цим, на 2007 рік, з погляду досліджуємого банку, припадає стрімке зростання обсягів наданих кредитів (див. додаток Д), значна частка з яких у цей період є споживчими. Тож, визначення оцінки стабільного розвитку банків, внаслідок, зокрема, зростання кредитних ризиків, погіршується. Зменшення оцінки (зростання в абсолютному значенні) фінансової стабільності розвитку банку продовжується й протягом 2008 року, що пов'язано як із подальшим зростанням обсягів споживчого кредитування, так і поширенням негативних впливів глобальної фінансової кризи на вітчизняний ринок.

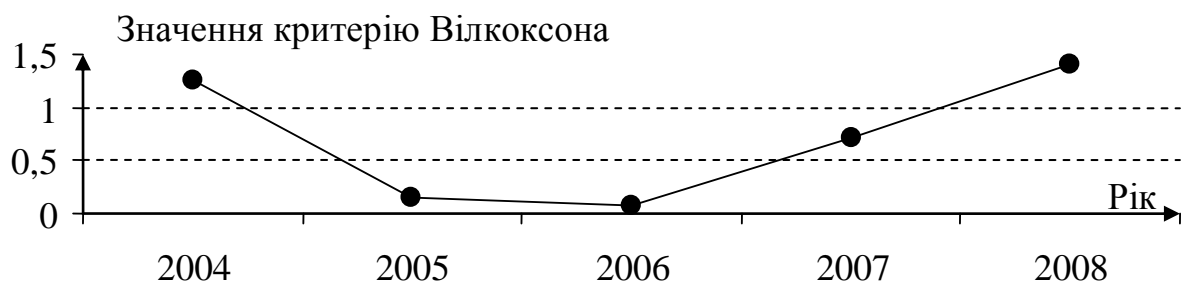

Рис. 3.3. Динаміка критерію Вілкоксона щодо визначення фінансової стабільності розвитку ПАТ «АКБ «Базис» протягом 2004–2008 років

Також оцінка фінансової стабільності розвитку банків за критерієм Вілкоксона може бути покладена в основу порівняльного визначення розвитку різних банків. Ґрунтовність такого застосування запропонованої оцінки базується на тому, що аналізують по-перше, відносні значення показників

банківської діяльності, а, по-друге, саме значення критерію Віллоксона є зваженим та відносним, що в підсумку дозволяє отримати незалежну оцінку.

Так у табл. 3.1 (власні розрахунки за даними додатку Д та додатку Е) наведено оцінку фінансової стабільності ряду досліджуваних банків як у короткостроковому, так й у довгостроковому періодах. З даних табл. 3.1 видно, що кожен з досліджуваних банків має свою динаміку оцінки фінансової стабільності на досліджуваному інтервалі у короткостроковому періоді розрахунку такої оцінки.

Тож, можна говорити про те, що кожен з досліджуваних банків має власну стратегію досягнення фінансової стабільності свого розвитку. Втім з даних табл. 3.1 видно, що більшість з досліджуваних банків мають погіршену оцінку фінансової стабільності розвитку за підсумками 2008 року, тож питання аналізу функціонування та розвитку банку та, зокрема, визначення оцінки його фінансової стабільності розвитку є вкрай важливими.

З даних табл. 3.1 також видно, що оцінка фінансової стабільності банків у довгостроковому періоді, яка обчислена за критерієм Віллоксона на відповідних даних, дещо відрізняється від оцінок на короткостроковому періоді функціонування банків. Хоча, якщо більш уважно проаналізувати співвідношення отриманих оцінок на короткостроковому та довгостроковому періодах часу функціонування банків можна відмітити й певну їх корельованість. Тобто, якщо оцінка фінансової стабільності розвитку банку в короткостроковому періоді була визначена як стабільне здійснення основних функцій, той і в довгостроковому періоді така оцінка є аналогічною у порівнянні з даними для іншого банку. Проте варто розуміти, що остаточно отримана оцінка, принаймні в довгостроковому періоді, не є засобом попередження можливих негативних явищ у діяльності банку. Це пов'язано як з тим, що аналізуються значні обсяги інформації, так і з тим, що узагальнена оцінка фінансової стабільності розвитку банку повинна включати до себе значну кількість індикаторів, які висвітлюють різні аспекти банківської діяльності.

**Оцінка фінансової стабільності розвитку досліджуваних банків у
короткостроковому та довгостроковому періодах**

Банк	Оцінка фінансової стабільності розвитку банків					
	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2004–2008 рр.
ПАТ «АКБ «БАЗИС»	1,255	0,156	0,078	0,706	1,412	1,509
АКБ «Європейський»	0,471	0,078	0,863	0,078	0,706	0,243
Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант»	0,392	1,098	0,235	0,941	0,392	0,376
ПАТ «Зембанк»	0,862	0,549	0,001	0,549	0,627	0,066
ПАТ «Банк Золоті Ворота»	0,392	1,176	0,235	0,001	0,627	0,103
ПАТ «Інпромбанк»	0,156	0,078	0,392	1,019	0,314	0,169
ПАТ «Мегабанк»	0,157	0,157	0,235	0,862	1,725	0,942
ПАТ Банк «Меркурій»	0,158	0,471	0,078	0,078	1,177	0,375
ПАТ «РЕАЛ БАНК»	0,706	0,156	0,706	0,706	0,470	1,067
ПАТ «Регіон- банк»	0,156	1,255	0,471	0,156	0,156	0,345
АТ «УкрСиббанк»	0,235	1,333	1,490	0,235	0,078	1,546
АБ «Факторіал- Банк»	0,314	0,392	0,392	0,156	3,059	0,920

Отже, знов-таки постає питання щодо узгодженості повноти систем індикаторів та якості визначення отриманої оцінки. З погляду зазначеного зауваження, зокрема, розглянемо так звану структурну повноту системи індикаторів. Для цього будемо визначати, наприклад, значення критерію Вілкоксона з погляду обсягів наданих кредитів та структури залучених ресурсів, де розглянемо обсяги ресурсів, що залучені на депозитні рахунки фізичних та юридичних осіб. Доцільність такого переходу пов'язано з тим, що як було відмічено на початку даного підрозділу, система індикаторів може бути замінена іншою, більш розширеною. Відтак, повнота нової системи

індикаторів буде відбивати різні ключові аспекти повноти першої обраної системи індикаторів, бо відповідне розширення відбувається в її межах. До того ж ґрунтовність такого переходу обумовлена й необхідністю розгляду як можливо більшої системи індикаторів фінансової стабільності банку, яка, як було показано в першому розділі, є досить розгалуженою.

Згідно зроблених зауважень на рис. 3.3 (обчислено на основі даних додатку Д, додатку Е та даних [129, 130]) подано оцінку фінансової стабільності ПАТ «АКБ «БАЗИС» відповідно до узагальнення критерію Вілкоксона з погляду розгляду темпів зміни загальних обсягів наданих кредитів і коштів залучених на депозитні рахунки фізичних осіб та темпів зміни загальних обсягів наданих кредитів і коштів залучених на депозитні рахунки юридичних осіб щодо визначення такої оцінки у короткостроковому періоді.

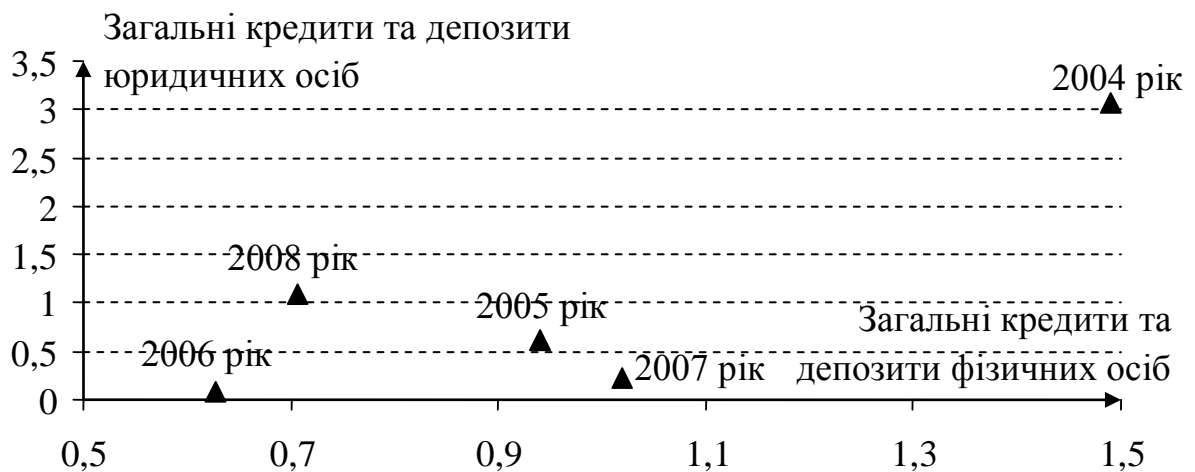

Рис. 3.3. Динаміка критерію Вілкоксона щодо визначення фінансової стабільності розвитку ПАТ «АКБ «БАЗИС» протягом 2004–2008 років у відміченому базисі обраних індикаторів банківської діяльності

Як видно з даних рис. 3.3 можна прослідити за обраною оцінкою стабільності розвитку досліджуваного банку. Більш того, можна відслідкувати відмічену стабільність банку в розрізі різних індикаторів банківської діяльності. Зокрема, з даних рис. 3.3 видно, що оцінка фінансової стабільності ПАТ «АКБ «БАЗИС» зміщується в бік підвищення стабільності його розвитку з погляду динаміки залучення коштів від фізичних осіб та збалансування такої

стабільності з погляду залучених коштів від юридичних осіб.

Якщо ж проаналізувати дані рис. 3.3 та табл. 3.1 для ПАТ «АКБ «БАЗИС» можна визначити підстави для зміни оцінки його фінансової стабільності. Зокрема, покращення оцінки фінансової стабільності розвитку ПАТ «АКБ «БАЗИС» за підсумками 2005 року (у порівнянні з 2004 роком) відповідно до узагальнення темпів зміни обсягів наданих кредитів та залучених коштів (див. табл. 3.1) відбулося як за рахунок покращення динаміки залучених коштів від фізичних осіб, так й за рахунок динаміки залучених коштів від юридичних осіб (див. рис. 3.3). Натомість подальше покращення оцінки фінансової стабільності розвитку ПАТ «АКБ «БАЗИС» протягом 2006 року відбувалося, переважно, за рахунок динаміки залучених коштів від юридичних осіб.

Таким чином, запропонований підхід до визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку дозволяє проводити аналіз впливів з боку різних складових банківської діяльності щодо визначення такої оцінки. Тобто, можна говорити про ґрунтовність та доречність запропонованого підходу стосовно визначення оцінки, яка розглядається.

Інакше кажучи, можна стверджувати, що отримана якісна оцінка. При цьому така оцінка може бути подана як з погляду різних періодів аналізу функціонування та розвитку банку, так і з погляду множини можливих індикаторів щодо визначення такої діяльності банку на однакових інтервалах часу.

Втім відкритим залишається питання щодо визначення узагальненої оцінки з погляду можливого її визначення за різними індикаторами фінансової стабільності банку. При цьому зазначимо, що якщо таких індикаторів фінансової стабільності банку порівняно небагато, то їх оцінку можна подати відповідно до узагальненого на рис. 3.3 у двомірному або навіть тривимірному просторі. Тоді звісно, найкращою є та оцінка, яка має найменшу відстань до початку, у даному випадку, двомірної або тривимірної системи координат аналізованого простору даних.

Отже, у підсумку можна визначити, що загальна оцінка фінансової стабільності розвитку банку розраховується як евклідова відстань позначеної,

відповідно до обраної системи індикаторів, крапки у багатовимірному просторі досліджуваних показників банківської діяльності до початку системи координат аналізованого простору даних, де кожна зі складових координат такої крапки визначається за критерієм Вілкоксона:

$$UO = \sqrt{(kr1)^2 + (kr2)^2 + \dots + (krn)^2}, \quad (3.1)$$

де UO – узагальнена оцінка фінансової стабільності розвитку банку;

$kr1, kr2, \dots, krn$ – критерії Вілкоксона часткових оцінок фінансової стабільності розвитку банку з погляду обраної множини показників банківської діяльності. Інакше кажучи, загальна оцінка фінансової стабільності розвитку банку є згортою часткових оцінок визначення такого розвитку.

Як бачимо відповідну оцінку можна проводити як з погляду аналізу діяльності конкретного банку, так і порівняння між собою діяльність різних банків. Так, у табл. 3.2 (обчислено на основі формули 3.1 за даним додатку Д, додатку Е та даних [129, 130]) наведено часткові та узагальнену оцінку фінансової стабільності розвитку для різних банків з погляду аналізу темпів зміни загальних обсягів наданих кредитів і коштів, залучених на депозитні рахунки фізичних осіб, та темпів зміни загальних обсягів наданих кредитів і коштів, залучених на депозитні рахунки юридичних осіб, з погляду довгострокового періоду функціонування банків. З даних табл. 3.2 видно, що оцінка яка визначена як узагальнена щодо темпів зміни наданих кредитів та залучених коштів від фізичних і юридичних осіб та оцінка щодо темпів зміни наданих кредитів та залучених коштів дещо відрізняються. Втім, це не є критичним та має просте пояснення. Сутність такого пояснення полягає в тому, що хоча і розглядалися однакові за змістом системи індикаторів щодо визначення відповідних оцінок, втім у першому випадку така система зважувалася на структурну повноту обраної системи показників банківської діяльності. Інакше кажучи, до уваги бралися різні фактори впливу щодо узагальнення оцінки фінансової стабільності банку, а відтак така оцінка є

більш зваженою.

Таблиця 3.2

Узагальнені оцінки фінансової стабільності розвитку досліджуваних банків (за підсумками 2004–2008 років)

Банки	Різновиди оцінок			
	Оцінка щодо темпів зміни наданих кредитів та залучених коштів від фізичних осіб	Оцінка щодо темпів зміни наданих кредитів та залучених коштів від юридичних осіб	Оцінка щодо темпів зміни наданих кредитів та залучених коштів	Узагальнена оцінка щодо темпів зміни наданих кредитів та залучених коштів від фізичних і юридичних осіб
ПАТ «АКБ «БАЗИС»	0,677	2,039	1,509	2,148
АКБ «Європейський»	2,120	0,007	0,243	2,120
Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант»	0,633	0,669	0,376	0,921
ПАТ «Зембанк»	0,250	0,235	0,066	0,343
ПАТ «Банк Золоті Ворота»	0,191	0,316	0,103	0,369
ПАТ «Інпромбанк»	0,508	0,559	0,169	0,755
ПАТ «Мегабанк»	0,139	1,281	0,942	1,289
ПАТ Банк «Меркурій»	2,657	1,361	0,375	2,985
ПАТ «РЕАЛ БАНК»	1,126	0,662	1,067	1,306
ПАТ «Регіон-банк»	1,141	0,228	0,345	1,164
АТ «УкрСиббанк»	1,472	0,964	1,546	1,760
АБ «Факторіал-Банк»	1,840	0,294	0,920	1,863

У другому ж випадку визначалася загальна оцінка фінансової стійкості банку виходячи з наявних тенденцій у змінах обсягах наданих кредитів та

залучених ресурсів без врахування структурних компонент досліджуваних показників. Таку оцінку доцільно використовувати для поточного аналізу діяльності банку з погляду короткострокового періоду його функціонування.

Більшу ж зваженість першої з узагальнених оцінок підтверджує той факт, що відповідно даних табл. 3.2, зокрема, АКБ «Європейський» може втратити ознаки фінансової стабільності, бо досить суттєво різними для даного банку виявляються часткові оцінки фінансової стабільності щодо темпів зміни наданих кредитів та залучених коштів від фізичних осіб і темпів зміни наданих кредитів та залучених коштів від юридичних осіб. Ключовою ознакою відміченого є той факт, що банк АКБ «Європейський» на початку весни 2009 року виявився неспроможним здійснювати свої зобов'язання перед фізичними особами. Отже, можна констатувати, що запропонований підхід є ґрунтовним та має практичну значимість з точки зору проведення аналізу діяльності банків та визначення оцінки їх функціонування.

При цьому загальну схему розглянутого підходу щодо визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку можна подати відповідно до рис. 3.4 (запропоновано автором).

Запропонований підхід щодо визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку враховує різні аспекти діяльності банку через обрання системи індикаторів такої оцінки та може бути застосований для її узагальнення з погляду різних часових інтервалів функціонування банку. Такий підхід дозволяє провести аналіз структурного впливу окремих складових обраної системи індикаторів щодо стабільного функціонування банку. Відмінністю запропонованого підходу є поєднання графічних та аналітичних підходів до визначення фінансової стабільності розвитку банку, де аналітичні підходи уособлюють в собі як непараметричні статистичні методи, так і методи інтегрального визначення підсумкового значення оцінки на основі введення в розгляд евклідової відстані в багатовимірному просторі. Це дозволяє не лише врахувати в узагальненій оцінці наявну множинність різновидів фінансової стабільності розвитку банку, а й подати зважену оцінку, яка придатна для

проведення порівняльного аналізу.

Рис. 3.4. Загальна схема визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку

Тобто, запропонований підхід можна вважати основою узагальнення

щодо проведення порівняльного аналізу стабільного розвитку як банку, так і сукупності банків, що дозволяє об'єктивно визначати різні підходи для подолання кризових явищ у сфері банківської діяльності та ґрунтовно визначити доцільність застосування тих або інших інструментів впливу з метою досягнення стабільного розвитку банків.

3.2. Методичні рекомендації щодо визначення фінансової стабільності розвитку групи банків

Практичні та прикладні аспекти визначення оцінок фінансової стабільності розвитку як окремого банку, так і їх сукупності показали складність поставленого питання, для вирішення якого потрібним є врахування цілою множини окремих положень (див. зауваження підрозділів 2.1 та 3.1). При цьому необхідно звернути увагу на те, що, зазвичай, існує ціла низка підходів щодо розкриття сутності фінансової стабільності в розвитку банку (див. рис. 1.1), а відтак й саме поняття фінансової стабільності розвитку банку має окремі різновиди (див. рис. 1.4). Виходячи з цього правомірним є застосування різних підходів щодо встановлення оцінок фінансової стабільності розвитку банків, наявність яких надає базу для більш ґрунтовного прийняття виважених рішень.

Однак, поряд із цим також слід розуміти, що відповідні підходи можуть бути застосовані для:

- визначення оцінки фінансової стабільності розвитку окремого банку, наприклад, на основі узагальнення рядів фінансових показників його діяльності, що було розкрито в попередньому підрозділі,
- побудови вектору оцінок фінансової стабільності розвитку банку, де під таким вектором слід розуміти сукупність оцінок фінансової стабільності розвитку банку в розрізі окремих рядів даних, які відповідають тим, або іншим показниками його діяльності. Тобто визначається не узагальнена інтегральна оцінка фінансової стабільності розвитку банку, як це було показано у

підрозділі 3.1, а будується множина оцінок, яка загалом і характеризує розвиток банку. Доцільність такої оцінки пов'язана з тим, що вона, з одного боку, узагальнює властивості інтегральної оцінки, а з іншого, дозволяє проаналізувати розвиток банку з погляду конкретного показника, який характеризує такий розвиток,

- узагальнення фінансової стабільності розвитку групи банків. При цьому відмітимо, що таке узагальнення може бути виконане як з погляду підходу, який запропоновано в попередньому підрозділі, але для показників, що узагальнюють діяльність цілої групи банків (див. рис. 1.6), так й з погляду побудови вектору оцінок фінансової стабільності розвитку окремих банків, які визначають їх певну групу.

Отже, одним із головних питань, яке постає в процесі розв'язання поставленого завдання, а саме із застосування різних підходів щодо встановлення оцінок фінансової стабільності розвитку банків, є узагальнення динаміки ряду конкретного показника діяльності банку на відміну від розгляду такої динаміки з погляду декількох рядів даних, як це було зроблено в попередньому підрозділі. З економічної точки зору, відмічений аналіз, передбачає визначення характерних ознак функціонування банку з погляду конкретного показника його діяльності, що надає змогу вказати на наявні ознаки проблемності у відповідних рядах, виходячи зі змістовності досліджуваного аспекту банківської діяльності. Інструментарієм розв'язання такого завдання є застосування методів статистичного аналізу, де слід виділити, перш за все, різноманітні показники варіації часового ряду, яким і є ряд даних з обраної діяльності банку. Проте, не всі показники варіації ряду можуть бути застосовані для проведення відповідного аналізу. Так, зокрема, визначення середнього, середньоквадратичного або дисперсії ряду навряд чи буде доцільним при узагальненні фінансової стабільності розвитку банків. Це пов'язано з тим, що відмічені величини є занадто залежними від значень ряду, а відтак їх оцінка не може бути застосована для порівняльного аналізу фінансової стабільності банків, принаймні щодо врахування особливостей

розвитку кожного з банків окремо. Інакше кажучи, важко на основі перелічених оцінок визначити фінансову стабільність розвитку банків у їх порівняльному аспекті, бо зазвичай умови функціонування банків є те ж різними та й обсяги операцій, які здійснюють банки є також різними. Пояснимо зроблене зауваження на конкретному прикладі. Так, на рис. 3.5 (власні розрахунки за даними додатку Д) подана динаміка обсягів наданих кредитів в розрізі окремих банків протягом 2004 року.

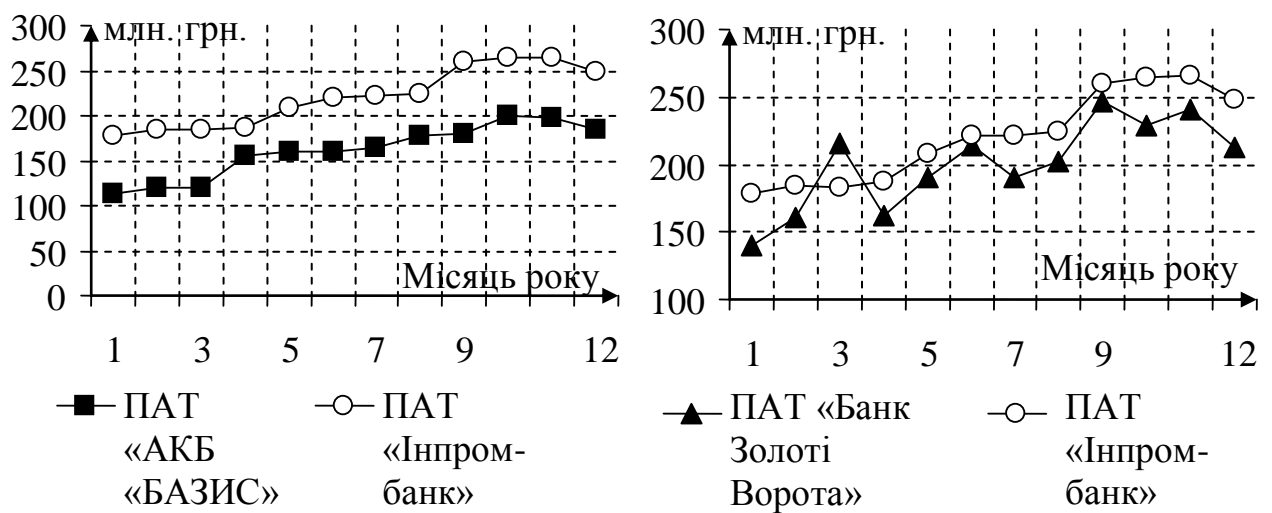

Рис. 3.5. Динаміка обсягів наданих кредитів в розрізі окремих банків протягом 2004 року

Як видно з даних рис. 3.5 динаміка обсягів наданих кредитів для ПАТ «АКБ «Базис» та ПАТ «Інпромбанк» є приблизно однаковою. Натомість, значення дисперсії та середньоквадратичного для поданих рядів даних, що визначають обсяги наданих кредитів відрізняються. Ряд даних, який визначає динаміку обсягів наданих кредитів ПАТ «АКБ «Базис» протягом 2004 року має значення середньоквадратичного – 29,45, а дисперсії – 867,38 (власні розрахунки за даними рис. 3.5). Разом із цим ряд даних, який визначає динаміку обсягів наданих кредитів ПАТ «Інпромбанк» протягом 2004 року має значення середньоквадратичного – 32,89, а дисперсії – 1082,23 (власні розрахунки за даними рис. 3.5).

Разом із цим за даними рис. 3.5 видно, що різною є динаміка обсягів наданих кредитів для ПАТ «Банк Золоті ворота» та ПАТ «Інпромбанк». Однак, розрахунок значень середньоквадратичного та дисперсії свідчить про те, що такі величини є приблизно однаковими. Ряд даних, який визначає динаміку обсягів наданих кредитів ПАТ «Банк Золоті ворота» протягом 2004 року має значення середньоквадратичного – 33,18, а дисперсії – 1100,99 (власні розрахунки за даними рис. 3.5). Тож, як видно, ці значення є порівняно однаковими з відповідними даними для ПАТ «Інпромбанк». Поясненням такого узагальнення є те, що абсолютні дані значень рядів, які визначають динаміку обсягів наданих кредитів для ПАТ «Банк Золоті ворота» та ПАТ «Інпромбанк», є більш близькими один до одного, аніж дані, що визначають динаміку обсягів наданих кредитів для ПАТ «АКБ «Базис» та ПАТ «Інпромбанк» (див. рис. 3.5).

Також недоречним є й обрання такого показника як розмах варіації для визначення фінансової стабільності розвитку банків. Це пов'язано з тим, що розрахунок такого показника передбачає визначення різниці між максимальними та мінімальним значенням досліджуваного ряду. Однак, при цьому максимальні та мінімальні значення ряду можуть бути необов'язково знаходитися наприкінці та початку ряду. Тож, у підсумку розрахунок розмаху варіації буде суперечити узагальненню фінансової стабільності банків відповідно до такого визначення, поданого в підрозділі 1.1. Зокрема, на рис. 3.6 подано приклад можливої недоцільності застосування розмаху варіації для узагальнення змісту фінансової стабільності банків (власні розрахунки за даними додатку Д).

Як видно з рис. 3.6 для даних, які визначають динаміку обсягів наданих кредитів ПАТ Банк «Меркурій» протягом конкретного періоду 2004 року розмах варіації такого ряду дорівнює 33,19 (власні розрахунки за даними рис. 3.6а). У той же час, як видно з даних рис. 3.6, загальна динаміка обсягів наданих кредитів ПАТ Банк «Меркурій» протягом конкретного періоду 2004 року є спадною. Тож, звісно, що розмах варіації ряду не визначає таку загальну динаміку в наведених даних, а відтак застосування такого показника загалом є недоречним.

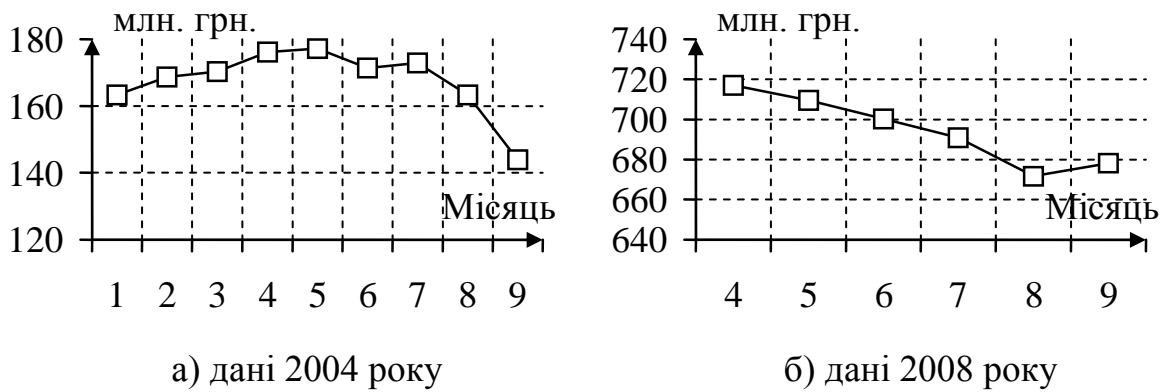

Рис. 3.6. Динаміка обсягів наданих кредитів банком Меркурій з погляду окремих періодів на досліджуваному інтервалі часу

Проте, в модифікованому поданні розмах варіації ряду може бути придатним для узагальнення фінансової стабільності розвитку банків. Таку модифікацію доцільно визначити з погляду останніх та початкових значень ряду:

$$R = x_1 - x_k, \quad (3.2)$$

де R – модифікований параметр розмаху варіації досліджуваного ряду даних;
 x_1 – початкове значення показника банківської діяльності досліджуваного інтервалу;
 x_k – кінцеве значення відповідного показника досліджуваного інтервалу.

Відповідно до формули 3.2 розмах варіації поданих за рис. 3.6 рядів даних відповідно дорівнює: для ряду за рис. 3.6а – (-19,42) (власні розрахунки за даними рис. 3.6а); для ряду за рис. 3.6б – (-38,77) (власні розрахунки за даними рис. 3.6б).

Тож, у цілому, подання розмаху варіації в модифікованому вигляді відбиває зміст узагальнення фінансової стабільності розвитку банків.

Однак, поруч із поданим вище слід зауважити, що розкриття змістовності фінансової стабільності розвитку банків за допомогою модифікованого подання розмаху варіації унеможливорює проведення

об'єктивного порівняння такого розвитку між різними банками. Ґрунтовність такого зауваження заснована на тому, що за формулою 3.2 визначаються абсолютні значення модифікованого подання розмаху варіації досліджуваного ряду. Ряди, які значно відрізняються між собою за абсолютними даними, будуть мати й значні розриви в значеннях модифікованого подання розмаху варіації, навіть при однакових тенденціях досліджуваних рядів даних. Відповідно до рис. 3.6 та обчислених значень модифікованого подання розмаху варіації було б доречним говорити про те, що дані за рис. 3.6б віддзеркалюють більш нестабільну ситуацію щодо розвитку ПАТ Банк «Меркурій» з погляду динаміки обсягів наданих кредитів, аніж дані за рис. 3.6а (для цього варто порівняти значення модифікованого подання розмаху варіації).

З рис. 3.6 видно, що розмах варіації для даних ряду за рис. 3.6б є помірним відповідно до абсолютних значень ряду, аніж для даних ряду за рис. 3.6а. Це зумовлює визначати не абсолютні значення розрахункових показників, а відносні. У якості такого показника доцільно зважити значення модифікованого подання розмаху варіації відносно середнього значення досліджуваного ряду:

$$RV = \frac{x_1 - x_k}{x_c}, \quad (3.3)$$

де RV – відносний параметр модифікованого подання розмаху варіації інтервалу, на якому визначається оцінка;
 x_c – середнє значення відповідного показника на досліджуваному інтервалі.

Ґрунтовність такого переходу до відносних значень модифікованого подання розмаху варіації пов'язано з тим, що в даному випадку зважуються дані щодо розкиду початкових та кінцевих значень відповідно до усереднених значень, які також відбивають динаміку змін в аналізованому ряді. Відтак, це

дає можливість проводити порівняльну оцінку фінансової стабільності розвитку різних банків. Тож, для даних рис. 3.6 з урахуванням формули 3.3 маємо наступні значення відносного параметру модифікованого подання розмаху варіації: для даних рис. 3.6а – $(-0,12)$ (власні розрахунки за даними рис. 3.6а); для даних рис. 3.6б – $(-0,06)$ (власні розрахунки за даними рис. 3.6б).

Наведені дані цілком відбивають змістовність фінансової стабільності розвитку ПАТ Банк «Меркурій» протягом різних досліджуваних періодів.

З погляду на відмічене вище, варто також зауважити на тому, що загалом оцінка визначення фінансової стабільності розвитку банків може бути розподілена на два етапи (рис. 3.7, запропоновано автором).

Перший з таких етапів, відповідно до визначення фінансової стабільності розвитку банку, поданому у підрозділі 1.1 (див. рис. 1.2), дозволяє узагальнити наявність можливих станів стабільності банку: стабільний розвиток (стабільно позитивний розвиток); стабільне здійснення основних функцій; умовно-стабільне функціонування. Таке визначення може бути узагальнено як з погляду абсолютного, так і відносного показника модифікованого подання розмаху варіації (див. формули 3.2 та 3.3). У разі від'ємних значень як абсолютного, так і відносного показника модифікованого подання розмаху варіації визначаємо умовно-стабільне функціонування банку. При цьому чим меншим є значення відносного показника модифікованого подання розмаху варіації досліджуваного ряду даних з погляду окремого банку, тим гіршою слід визначити оцінку умовної стабільності такого банку в порівнянні з іншими банками. Якщо ми маємо позитивні значення як абсолютного, так і відносного показника модифікованого подання розмаху варіації, визначаємо стабільно позитивний розвиток банку. Чим більшим є значення відносного показника модифікованого подання розмаху варіації досліджуваного ряду даних з погляду окремого банку, тим кращою є його оцінка стабільно позитивного розвитку в порівнянні з іншими банками. У разі ж визначення значень відносного показника модифікованого подання розмаху варіації досліджуваного ряду даних на рівні нулю (у деяких межах, що

задаються дослідником, аналітиком банку відповідно формули 1.1), можна

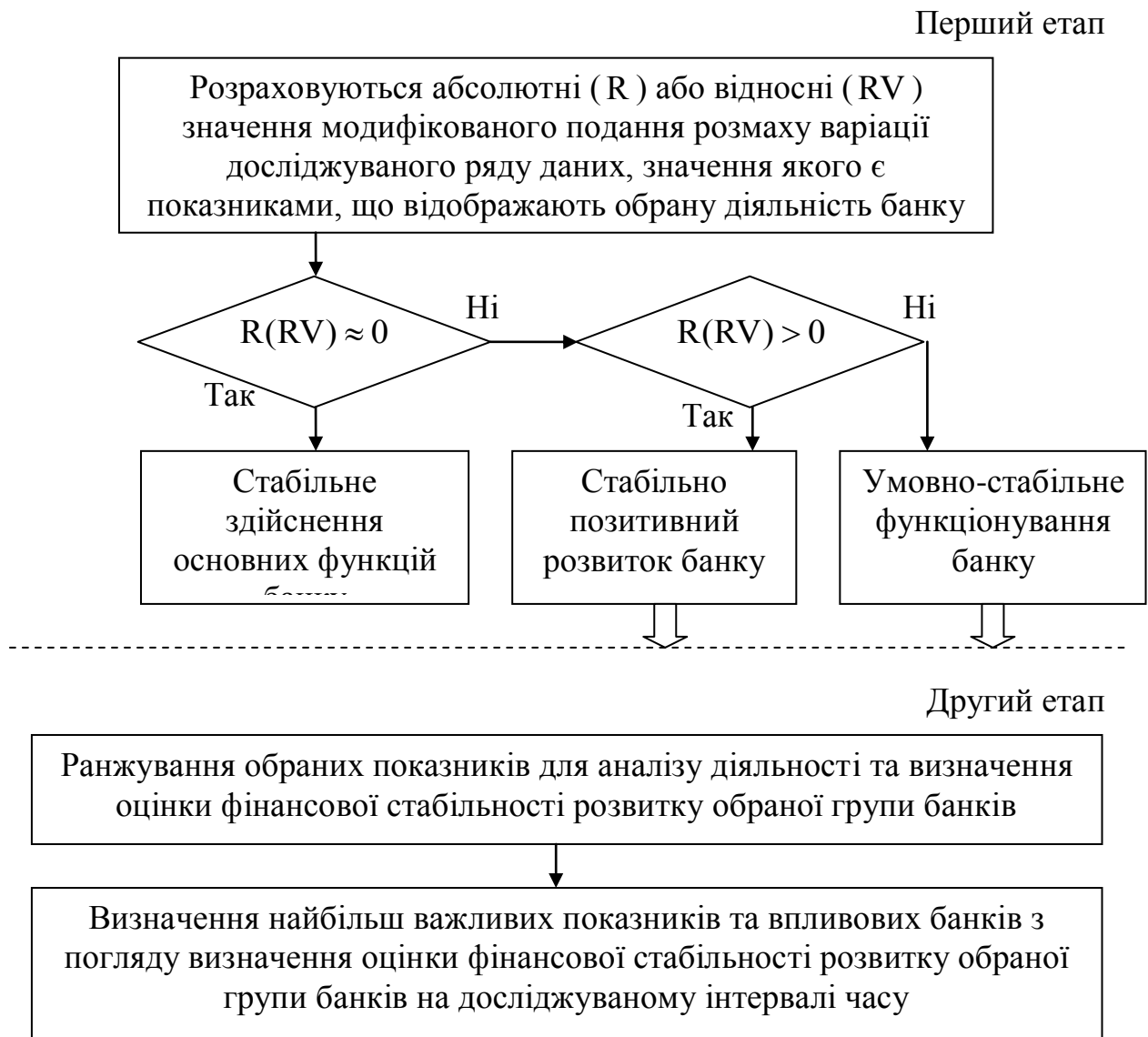

Рис. 3.7. Етапність у визначенні узагальненої оцінки фінансової стабільності розвитку банків

говорити про стабільне здійснення основних функцій банку згідно обраних для проведення такого аналізу показників його діяльності.

Другий етап із проведення оцінки визначення фінансової стабільності розвитку банків полягає в ранжуванні таких банків як за конкретними показниками їх діяльності щодо визначення найбільш впливових (банків та різновидів банківської діяльності, що визначаються сукупністю обраних показників) з погляду стабільного функціонування групи банків, так і з

погляду окремих періодів функціонування обраної групи банків.

Тобто, перший етап слід визначити узагальнюючим щодо визначення оцінки стабільного розвитку банків, а другий – конкретизуючим, який розкриває змістовність визначеного різновиду фінансової стабільності банків. Отримана таким чином оцінка не є скалярною величиною, а є скоріш вектором скалярних оцінок, що дозволяє врахувати множину впливів з погляду узагальнення змістовності фінансової стабільності розвитку банків.

Перейдемо безпосередньо до визначення запропонованої векторної оцінки визначення фінансової стабільності розвитку банків. Для розв'язання поставленого завдання скористаємося матричним уявленням розрахованих даних та їх подальшим узагальненням. Покажемо можливість застосування запропонованого підходу на основі введеного у розгляд відносного узагальнення модифікованого подання розмаху варіації за формулою 3.3 як з погляду різних інтервалів часу, але для одного з обраних показників діяльності банків, так і з погляду множини показників діяльності даних, але для однакових інтервалів часу.

Зокрема, у табл. 3.3 відповідно до формули 3.3 наведено відносні значення модифікованого подання розмаху варіації щодо обраної для дослідження групи банків в розрізі окремих років з погляду динаміки обсягів наданих кредитів (власні розрахунки на основі даних додатку Д).

Максимальне значення за стовпцем узагальнює відповідне значення модифікованого подання розмаху варіації за кожним з банків групи в розрізі окремих років з погляду досліджуваного показника банківської діяльності. Тобто, насамперед, визначається максимальна впливовість за обраною групою банків у розрізі окремих років з досліджуваного інтервалу. Доцільність такого розгляду базується на загальних підходах теорії ігор щодо визначення загальної стратегії розвитку банківської діяльності [18, 118]. Тож, наведена інформація може бути інтерпретована як значимість динаміки обсягів наданих кредитів щодо фінансової стабільності групи аналізованих банків з погляду досліджуваних років на заданому інтервалі часу. Це відбито за рядком значимість по роках, де вагомість такої значимості помічено відповідною кількістю позначок (x).

Таблиця 3.3

**Статистичний підхід щодо оцінки фінансової стабільності розвитку банків
з погляду динаміки обсягів наданих кредитів**

Банки	Роки					Значимість окремих банків	Максимальне значення
	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.		
ПАТ «АКБ «БАЗИС»	0,44	0,57	0,18	0,46	0,30		0,57
АКБ «Європейський»	0,11	0,01	0,28	0,50	0,13		0,50
Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант»	0,89	0,36	0,52	1,11	0,43	хх	1,11
ПАТ «Зембанк»	-0,08	0,69	-0,38	0,61	0,51		0,69
ПАТ «Банк Золоті Ворота»	0,36	0,42	0,17	0,28	0,25		0,42
ПАТ «Інпромбанк»	0,32	0,09	0,33	0,42	0,27		0,42
ПАТ «Мегабанк»	0,25	0,38	0,39	0,54	0,51		0,54
ПАТ Банк «Меркурій»	0,04	0,27	0,48	0,48	0,13		0,48
ПАТ «РЕАЛ БАНК»	0,05	0,03	0,16	0,36	0,25		0,36
ПАТ «Регіон-банк»	0,21	0,20	0,40	0,40	0,09		0,40
АТ «УкрСиббанк»	0,28	0,80	0,90	0,52	0,50	хх	0,90
АБ «Факторіал-Банк»	0,28	0,62	0,26	0,45	0,63	х	0,63
Максимальне значення	0,89	0,80	0,90	1,11	0,63		
Значимість по роках		ххх	хх	ххххххх	х		

Отже, аналізуючи значимість обсягів наданих кредитів по роках щодо досягнення фінансової стабільності розвитку обраної групи банків на визначеному інтервалі часу, можна говорити про те, що найбільш стабільний розвиток група досліджуваних банків мала за підсумками 2007 року. Це

відповідає положенням, висвітленим у другому розділі щодо загального розвитку банківського сектору економіки України.

Поряд із цим максимальне значення за рядком узагальнює відповідне значення модифікованого подання розмаху варіації за кожним з обраних років у розрізі окремих банків групи з погляду досліджуваного показника банківської діяльності. Дана інформація може бути інтерпретована як значимість динаміки обсягів наданих кредитів щодо фінансової стабільності групи аналізованих банків з погляду конкретних банків на заданому інтервалі часу. Це відбито за стовбцем значимість окремих банків, де вагомість такої значимості помічено відповідною кількістю позначок (x). Відповідно до поданого в табл. 3.3, можна говорити про те, що найбільший вплив з погляду динаміки обсягів наданих кредитів у досягненні фінансової стабільності обраної групи банків на досліджуваному інтервалі часу відігравали АКБ «Європейський» та АТ «УкрСиббанк». Це відповідає місцю названих банків відповідно до рейтингів за обраними роками [53]. Отже, можна відмітити, що запропонований підхід до визначення векторної оцінки визначення фінансової стабільності розвитку банків є виправданими.

Аналізувати фінансову стабільність розвитку банків доцільно не лише у розрізі окремих інтервалів часу з погляду одного з обраних показників банківської діяльності, який визначає такий розвиток, а й для цілої множини показників банківської діяльності за певними інтервалами часу. Перейдемо до визначення такої векторної оцінки фінансової стабільності розвитку банків. Основний принцип побудови та визначення відповідної оцінки є таким же, що було наведено вище. Тобто, визначається множина узагальнень модифікованого подання розмаху варіації за формулою 3.3 з погляду окремих рядів даних, що характеризують відповідний різновид банківської діяльності для однакових інтервалів часу. Це подається в матричній формі, де визначаються максимальні значення отриманих значень модифікованого подання розмаху варіацій та узагальнюється значимість окремих банків та обраних показників банківської діяльності щодо визначення оцінки фінансової стабільності розвитку обраної групи банків. У таблиці 3.4 (власні розрахунки за даними додатку Д, додатку Е, додатку Ж та формулою 3.3) подано оцінку

фінансової стабільності розвитку обраної групи банків з погляду множини показників банківської діяльності за підсумками 2004 року.

Таблиця 3.4

**Статистичний підхід щодо оцінки фінансової стабільності розвитку банків
з погляду множини показників банківської діяльності
(за підсумками 2004 року)**

Банки	Показники банківської діяльності				Значимість окремих банків	Максимальне значення
	Надані кредити	Залучені кошти	Кошти залучені від фізичних осіб	Кошти залучені від юридичних осіб		
ПАТ «АКБ «БАЗИС»	0,44	0,22	0,59	0,02		0,59
АКБ «Європейський»	0,11	0,16	0,11	0,21		0,21
Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант»	0,89	1,12	2,95	0,89	xxxx	2,95
ПАТ «Зембанк»	-0,08	0,13	-0,09	0,28		0,28
ПАТ «Банк Золоті Ворота»	0,36	0,35	0,44	0,27		0,44
ПАТ «Інпромбанк»	0,32	0,29	0,26	0,32		0,32
ПАТ «Мегабанк»	0,25	0,28	0,44	0,15		0,44
ПАТ Банк «Меркурій»	0,04	0,09	0,35	-0,04		0,35
ПАТ «РЕАЛ БАНК»	0,05	0,13	-0,16	0,27		0,27
ПАТ «Регіон-банк»	0,21	0,26	0,41	0,06		0,41
АТ «УкрСиббанк»	0,28	0,14	0,38	-0,01		0,38
АБ «Факторіал-Банк»	0,28	0,27	0,03	0,60		0,60
Максимальне значення	0,89	1,12	2,95	0,89	↑	
Значимість по показниках			xxxxxxx	xxxxxx	←	

Зокрема, аналіз розрахунків, зведених у табл. 3.4 щодо оцінки фінансової стабільності розвитку обраної групи банків, свідчить про те, що найбільший вплив за підсумками 2004 року на відмічений розвиток групи банків справляв АКБ «Європейський». Разом із цим серед обраних показників банківської діяльності, найбільший вплив за підсумками 2004 року на фінансову стабільність розвитку обраної групи банків, як видно з даних табл. 3.4, справляли кошти, залучені від фізичних та юридичних осіб.

У загальному поданні максимальні значення як по рядках, так і по стовпцях у табл. 3.3 та табл. 3.4 може бути визначено як векторне подання оцінки фінансової стабільності розвитку банків, де, зокрема, максимальне значення по рядках за табл. 3.4 відповідає векторному поданню оцінки фінансової стабільності розвитку банків з погляду обраної множини показників банківської діяльності. Так за підсумками 2004 року таке подання в розрізі наведених у табл. 3.4 показників банківської діяльності для обраної групи банків має наступний вигляд:

$$\bar{a}_{2004} = (0,89; 1,12; 2,95; 0,89). \quad (3.4)$$

Подана формалізація векторного подання оцінки фінансової стабільності розвитку банків дозволяє провести порівняльний аналіз груп банків, зокрема, на основі розгляду точок, які задаються формулою 3.4 з погляду окремих років у фазовому просторі, що визначається обраними показниками банківської діяльності за якими і визначається подана вище оцінка. Інакше кажучи, аналізується відстань множини точок з погляду окремих років до початку обраного фазового простору, що є інтегральним узагальненням поданої векторної оцінки. Найбільша з таких відстаней слугуватиме значенням більш стабільного розвитку групи банків у їх динаміці, яка розглядається. У простішому випадку визначити відмічені відстані можна за допомогою формули 3.1, що була узагальнена в попередньому підрозділі. Однак, у цілому говорити про динаміку фінансової стабільності лише по обчисленим

значенням недоречно, бо як було вказано в підрозділі 1.1 відповідний тренд аналізованих даних може бути змінним. Проведемо відповідний аналіз, але для цього спочатку розглянемо векторні оцінки фінансової стабільності розвитку банків відповідно до множини показників банківської діяльності, що наведена в табл. 3.4 для інших років (див. дані додатку 3).

Як видно з даних додатку 3, незважаючи на привалювання значимості АКБ «Європейський» та АТ «УкрСиббанк» (в розрізі аналізованих показників банківської діяльності) за підсумками окремих років, обчислена значимість є змінною. Особливо це помітно для АКБ «Європейський», значимість якого є максимальною за підсумками 2007 року та мінімальною за підсумками 2008 року. Тож, для даного банку спостерігаємо наявність тренду у визначених межах його можливої зміни (див. визначення дефініції фінансової стабільності, що подано в підрозділі 1.1), а значні коливання в тренді щодо визначення фінансової стабільності даного банку на обраному інтервалі дослідження.

Якщо говорити про значимість окремих показників банківської діяльності щодо узагальнення фінансової стабільності обраної групи банків, то слід звернути увагу на поступове зменшення привалювання коштів, залучених від фізичних і юридичних осіб, та посилення ролі динаміки обсягів наданих кредитів. При визначенні інтегрального узагальнення векторного подання оцінки фінансової стабільності розвитку банків доцільно стверджувати, що на динаміку значень такої оцінки суттєвий вплив мала динаміка обсягів наданих кредитів. З даних додатку 3 видно, що із часом оцінка фінансової стабільності обраної групи банків у розрізі коштів, залучених від юридичних осіб, має збільшення частки негативного її визначення. Щодо впливу на стабільність розвитку банків у негативному сенсі важливе значення відіграють кошти суб'єктів господарювання.

Векторне подання оцінки фінансової стабільності розвитку обраної групи банків за підсумками 2005–2008 років визначається наступними значеннями:

$$\bar{a}_{2005} = (0,80; 0,93; 1,39; 1,15), \quad (3.5)$$

$$\bar{a}_{2006} = (0,90; 0,55; 0,73; 0,76), \quad (3.6)$$

$$\bar{a}_{2007} = (1,11; 1,11; 1,04; 1,16), \quad (3.7)$$

$$\bar{a}_{2008} = (0,63; 0,49; 0,51; 0,83). \quad (3.8)$$

Тоді графічно зміни у векторному поданні оцінки фінансової стабільності розвитку обраної групи банків за підсумками 2004–2008 років на підставі формули 3.1 можна відобразити відповідно до рис. 3.8 (обчислено автором).

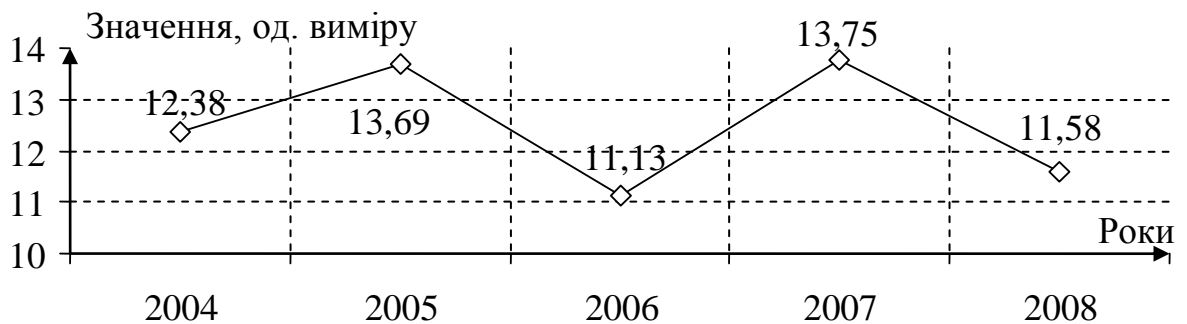

Рис. 3.8. Динаміка значень інтегрального узагальнення векторного подання оцінки фінансової стабільності розвитку обраної групи банків за підсумками 2004–2008 років

Як видно з даних рис. 3.8 динаміка значень інтегрального узагальнення векторного подання оцінки фінансової стабільності розвитку обраної групи банків за підсумками 2004–2008 років загалом є змінною. При цьому максимальні значення обчисленого показника припадають на 2005 рік та 2007 рік, що повністю корелює з даними табл. 3.3. Таким чином, можна стверджувати, що розглянутий вище підхід є ґрунтовним та доцільним, бо загалом розкриває сутність фінансової стабільності розвитку банків. Також, відповідно до даних рис. 3.8, слід відмітити, що динаміка значень інтегрального узагальнення векторного подання оцінки фінансової стабільності розвитку обраної групи банків за підсумками 2004–2008 років має тренд, який знаходиться у певних межах від одинадцяти до чотирнадцяти

одиниць виміру. Це також може слугувати визначенням ґрунтовності поданого вище відповідно до загального визначення дефініції фінансова стабільність, яка була розкрита в підрозділі 1.1.

Таким чином, у цілому підхід щодо визначення фінансової стабільності розвитку банків можна подати в такий спосіб:

- обчислюються абсолютні (R) або відносні (RV) значення модифікованого подання розмаху варіації досліджуваного ряду даних, значення якого є показниками, що відображають обрану діяльність банку, та визначаються основні різновиди фінансової стабільності розвитку банків (див. рис. 3.7);

- на підставі відносних (RV) значень модифікованого подання розмаху варіації досліджуваного ряду даних з погляду множини обраних показників банківської діяльності в розрізі окремих періодів дослідження таких показників будується їх матричне подання (див. табл. 3.4);

- визначаються максимальні значення обчислених показників для узагальнення найбільш значимих показників банківської діяльності та банків щодо впливу на фінансову стабільність розвитку обраної групи банків на досліджуваному періоді часу;

- узагальнюється векторне подання оцінки фінансової стабільності розвитку обраної групи банків з погляду впливу на такий розвиток окремих різновидів банківської діяльності;

- обчислюється інтегральне узагальнення векторного подання оцінки фінансової стабільності розвитку обраної групи банків за підсумками обраного періоду часу за допомогою формули 3.1;

- аналізуються окремі узагальнення векторного подання оцінки фінансової стабільності розвитку обраної групи банків та його інтегральне визначення.

Проте, елементи запропонованого вище підходу також можна покласти в основу визначення найбільш значимих та вагомих різновидів діяльності банків щодо їх більш ґрунтовного розгляду з погляду окремого банку за підходом, який було розкрито в попередньому підрозділі.

З метою впровадження визначення найбільш значимого різновиду

банківської діяльності з погляду узагальнення фінансової стабільності розвитку банку на основі врахування показників відповідної діяльності необхідно:

- обчислити відносні (RV) значення модифікованого подання розмаху варіації досліджуваного ряду даних з погляду множини обраних показників банківської діяльності в розрізі окремих періодів дослідження та побудувати їх матричне подання (див. табл. 3.4);
- визначити максимальні значення обчислених показників для узагальнення найбільш значимих показників банківської діяльності на досліджуваному періоді часу;
- обрати найбільш значимий показник для проведення подальшого аналізу на основі підходу розглянутого в попередньому підрозділі.

Разом із цим описана вище процедура може бути застосована й для обрання конкретного банку щодо його більш ґрунтовного розгляду. Насамперед, доцільність такого обрання пов'язано із визначенням проблемних банків, або навпаки так званих банків-еталонів, за якими може бути визначена оцінка фінансової стабільності розвитку банків за аналогією. Інакше кажучи, оцінка за аналогією – це оцінка з погляду досягнення результатів деякого банку, як правило, найбільш успішного по групі банків або в регіоні тощо.

Таким чином, розглянуті вище рекомендації щодо визначення фінансової стабільності розвитку групи банків на основі узагальнення модифікованого подання розмаху варіації досліджуваних показників банківської діяльності, векторного подання оцінки фінансової стабільності розвитку банків, її інтегрального узагальнення та запропонованих підходів щодо визначення такої оцінки разом з підходом, розглянутим у попередньому підрозділі, можна вважати основою інструментарію для аналізу стабільності як окремих банків, так і групи банків. Подані рекомендації дозволяють проводити аналіз фінансової стабільності банків виключно на підставі врахування такої діяльності з погляду окремих банків, що споріднює проведення зазначеного аналізу в цілому.

Проте, не менш важливим є відстеження можливих кризових ознак у розвитку банку, що є предметом розгляду наступного підрозділу.

3.3. Визначення кризових ознак у розвитку банку

Важливість відстеження не лише фінансової стабільності розвитку банку, а й виявлення можливих кризових ознак у їх розвитку пояснено прагненням досягти безперервного функціонування банків під впливом факторів зовнішнього середовища внаслідок його постійної змінності.

При цьому, як було показано в підрозділах 1.2 та 1.3, виявлення можливих кризових ознак у розвитку банків тісно пов'язано із загальною методикою розкриття фінансової стабільності їх розвитку. Ґрунтовність та доцільність прийняття такого підходу також визначається домінантами підрозділу 1.1, де узагальнено зміст фінансової стабільності з урахуванням фактору часу та зміни конкретного показника банківської діяльності.

Таким чином, ключовим положенням щодо визначення кризових ознак у розвитку банків може слугувати фактор часу, з погляду якого розкривається динаміка того або іншого з досліджуваних показників банківської діяльності. Варто вказати на те, що для відповідного розкриття доцільно враховувати не стільки статистичні інтервали часу із визначення оцінки фінансової стабільності розвитку, скільки визначати зміну узагальнюючих показників банківської динаміки. Іншими словами, слід обрати окремий інтервал часу, який є корельованим із загальним періодом дослідження та розраховувати відповідні оцінки фінансової стабільності на такому інтервалі протягом усього періоду, виходячи з того, що значення оцінок фінансової стабільності є змінними в розрізі встановленого інтервалу протягом досліджуваного періоду безперервно. Так, наприклад, якщо в якості періоду дослідження обрати рік (або декілька років), то в якості інтервалу оцінок фінансової стабільності розвитку банку можна вказати, зокрема, три місяці. Таке визначення може базуватися як на врахуванні квартальної звітності, так і можливих змін протягом трьох місяців (саме в розрізі кварталів розраховуються можливі зміни та очікування потенційних гравців ринку) маючи на увазі, що подання показників банківської діяльності відбувається в розрізі кожного місяці.

Інакше кажучи, ми розраховуємо ковзні значення оцінок фінансової стабільності розвитку банку. Доцільність такого розрахунку оцінок пов'язана з намаганням або виявити приховані ситуації в розвитку банку, або, навпаки, розглянути більш детально існуючі тенденції розвитку, виділяючи періоди нестійкого коливання у досліджуваних показниках банківської діяльності.

Так, наприклад, на рис. 3.6а подано динаміку обсягів наданих кредитів ПАТ Банк «Меркурій» протягом дев'яти місяців 2004 року, з якої випливає від'ємне визначення оцінки фінансової стабільності розвитку даного банку. Однак, якщо проаналізувати поступовість відміченої на рис. 3.6а динаміки, то можна говорити про те, що така динаміка є позитивною, принаймні, у розрізі перших п'яти місяців. До того ж, і за підсумками сьомого місяця по відношенню до шостого спостерігається зростання аналізованого показника. Таким чином, відповідно до положень підрозділу 1.1, а саме за формулою 1.5 можна говорити про відсутність загрози щодо розвитку кризових явищ (тобто про тимчасову нестабільність у розвитку ПАТ Банк «Меркурій», яка могла бути обумовлена суто технічними чинниками здійснення різновидів його банківської діяльності). Такий висновок зроблено, переважно, на тому, що час нестабільного розвитку є порівняно незначним із періодом дослідження банку за обраних показником банківської діяльності. Більш того, як вказують дані додатку Д, у подальшому банк вийшов з такої ситуації, що, зокрема, говорить про стійкість його функціонування. Це ж стосується й даних по ПАТ Банк «Меркурій», які відбито на рис. 3.6б. Проте, такий висновок може бути й помилковим, бо ми в даному випадку аналізуємо наявні дані, а не їх взаємозв'язок у часовому просторі. Можна говорити про те, що основна ціль узагальнення ковзних значень оцінок фінансової стабільності розвитку банку полягає не лише у визначенні стійкого розвитку банків, як основи уникнення кризових ситуацій щодо їх фінансової стабільності, а й дослідженні прихованих тенденцій такого розвитку. Зокрема, формально відмічена вище ситуація може бути різною, що відбито на рис. 3.9 (узагальнено автором), при цьому головним є те, що час такої нестабільності є порівняно незначним із

періодом загального визначення можливих ковзних оцінок.

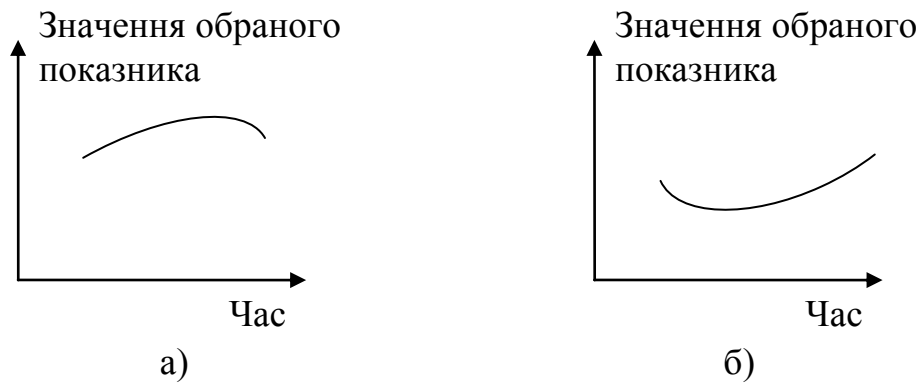

Рис. 3.9. Окремі приклади можливого розвитку нестабільного функціонування банку в розрізі обраного показника банківської діяльності

При цьому, для узагальнення ж підходу щодо визначення кризових ознак у розвитку банку будемо розглядати оцінку фінансової стабільності такого розвитку відповідно до формули 3.3, поданої в попередньому підрозділі. Відмінністю розрахунків буде лише визначення проміжків часу, для яких проводиться відповідне обчислення. У формалізованому вигляді множину відповідних оцінок можна подати наступним чином:

$$\{RV_j\}, j = \left[\frac{i}{2} \right] + 1; n - \left[\frac{i}{2} \right] - 1, \quad (3.9)$$

де $\{RV_j\}$ – множина можливих ковзних оцінок (відповідного показника банківської діяльності), кожна з яких розраховується за формулою 3.3:

RV – відносний параметр модифікованого подання розмаху варіації інтервалу, на якому визначається оцінка;

n – період, на якому визначаються відповідні оцінки;

i – інтервал, на якому визначається оцінка;

j – час поточного обчислення значення оцінки;

$[]$ – ціла частина числа.

Особливістю значень оцінок за формулами 3.9 та 3.3 є те, що переважна більшість таких значень знаходиться в межах від мінус одиниці до плюс одиниці. Зокрема, це залежить від методики визначення відмічених оцінок (див. формулу 3.3) та припущення того, що функціонування та розвиток банківської діяльності відбувається поступово. Наявність значень відповідних оцінок більше за одиницю (в абсолютному вимірі такої оцінки) свідчить про стрибок в аналізованому показнику банківської діяльності. Отже, важливо визначитися чи є такий стрибок контрольованим, чи ні, а відтак це може бути також ознакою кризового явища в діяльності банку.

Зауважимо на тому, що відповідні розрахунки за формулою 3.9 проводяться окремо в розрізі конкретних показників банківської діяльності для визначеного періоду часу. У підсумки маємо цілу низку оцінок протягом досліджуваного періоду часу, що і дозволяє встановити можливість виникнення кризових ознак у розвитку банку. Не менш важливо вказати й на те, що отримана множина оцінок за формулою 3.9 дозволяє конкретизувати її з погляду інтервалу та періоду дослідження. Загалом можливе отримання цілої множини оцінок, які більш докладно визначатимуть функціонування та розвиток банків. Розглянемо та проведемо аналіз на основі запропонованого підходу для узагальнення оцінок фінансової стабільності з погляду конкретного банку. Для такого розкриття розглянемо дані додатку 3 та табл. 3.4 з метою обрання банку з найгіршими оцінками. В якості такого банку, зокрема, розглянемо ПАТ «Зембанк», який за підсумками 2006 року загалом мав негативні значення оцінок у розрізі досліджуваних показників банківської діяльності.

Відповідно до поданого в табл. 3.5 наведено множину оцінок фінансової стабільності ПАТ «Зембанк» в розрізі окремих показників його діяльності протягом 2006 року згідно із формулою 3.9 (власні розрахунки на основі даних додатку Д, додатку Е та додатку Ж).

Таблиця 3.5

**Ковзні значення оцінок фінансової стабільності розвитку ПАТ «Зембанк»
за підсумками 2006 року та першого кварталу 2007 року**

Час поточного обчислення значення ковзної оцінки	Показники банківської діяльності			
	Надані кредити	Залучені кошти	Кошти, залучені від фізичних осіб	Кошти, залучені від юридичних осіб
Аналіз значень ковзних оцінок фінансової стабільності у розрізі 2006 року				
1	0,07	0,07	0,04	0,08
2	0,09	0,04	0,09	0,02
3	-0,02	0,04	0,07	0,02
4	0,03	-0,01	0,11	-0,05
5	0,08	0,11	0,19	0,08
6	-0,02	0,13	0,08	0,15
7	0,07	0,04	0,00	0,06
8	0,17	0,09	-0,02	0,13
9	0,12	0,16	0,10	0,19
10	-0,67	-1,01	-0,79	-1,09
Продовження аналізу ковзних оцінок із врахуванням даних 2007 року				
11	0,23	0,38	0,47	0,34
12	0,86	1,20	1,05	1,26
13	0,15	-0,01	0,08	-0,04

Аналіз даних табл. 3.5 свідчить про наявність окремих часових проміжків, в яких значення ковзних оцінок фінансової стабільності розвитку банку є від'ємними. Більшість з таких часових проміжків має незначні в абсолютному вимірі від'ємні значення оцінок фінансової стабільності розвитку банку в розрізі усіх обраних для дослідження показників банківської діяльності. Більш того, банк проявляє стійкість функціонування для таких часових проміжків, тобто від'ємні значення оцінок фінансової стабільності розвитку банку не є тривалими з погляду досліджуваного періоду. Що

стосується останнього часового проміжку, для якого є характерним значне підвищення від'ємних значень (см. 10 рядок часу поточного обчислення значень ковзних оцінок), то слід констатувати, що і в даному випадку функціонування банку виявилось стійким (див. 11–13 рядки часу поточного обчислення значень ковзних оцінок).

Більш доречним є звернення уваги на те, що виникненню значних від'ємних значень наведених вище оцінок передують значне коливання попередніх позитивних оцінок, де відповідні значення перевищують межу в одиницю виміру за формулою 3.3. Тож, можна говорити про те, що надмірні (вище за одиницю) позитивні значення оцінок фінансової стабільності розвитку банку можуть бути ознакою виникнення кризових явищ у разі, якщо банк не є стійким до їх подолання.

Узагальнити наведені вище міркування допоможе проведення аналізу ковзних оцінок фінансової стабільності розвитку банків і для інших банків. Так, у табл. 3.6 (власні розрахунки на осевої даних додатку Д, додатку Е та додатку Ж) подано ковзні значення оцінок фінансової стабільності розвитку ПАТ Банк «Меркурій» за підсумками 2004 та 2008 років.

Зокрема, як видно з даних табл. 3.6 для ПАТ Банк «Меркурій» як за підсумками 2004 року, так і за підсумками 2008 року спостерігається період нестабільного функціонування в розріз визначення оцінок фінансової стабільності щодо обсягів наданих кредитів, який корелює із періодом поданим на рис. 3.6. Це говорить про те, що запропонований підхід із визначення кризових ознак у розвитку банку є ґрунтовним.

Також слід відмітити, що кризові ознаки в розвитку ПАТ Банк «Меркурій» спостерігаються із погляду аналізу інших показників банківської діяльності. Зокрема, це чітко видно за підсумками 2008 року в розрізі такого показника як загальні обсяги залучених коштів від фізичних та юридичних осіб, а також з погляду коштів, залучених від юридичних осіб.

**Ковзні значення оцінок фінансової стабільності розвитку ПАТ Банк
«Меркурій» за підсумками 2004 та 2008 років**

Час поточного обчислення значення ковзної оцінки	Показники банківської діяльності			
	Надані кредити	Залучені кошти	Кошти, залучені від фізичних осіб	Кошти, залучені від юридичних осіб
Аналіз значень ковзних оцінок фінансової стабільності у розрізі 2004 року				
1	0,04	0,15	0,20	0,35
2	0,04	0,04	0,16	-0,36
3	0,04	-0,02	0,12	-0,44
4	-0,03	0,02	0,13	0,06
5	-0,02	-0,03	0,12	0,19
6	-0,05	0,03	0,08	0,10
7	-0,18	-0,16	-0,15	0,08
8	0,07	0,03	0,07	0,04
9	0,20	0,22	0,19	-0,08
10	-0,02	-0,03	-0,14	0,00
Аналіз значень ковзних оцінок фінансової стабільності у розрізі 2008 року				
1	0,09	0,10	0,09	0,11
2	0,05	0,01	0,04	-0,03
3	0,02	-0,03	0,04	-0,13
4	-0,02	-0,02	0,03	-0,09
5	-0,03	0,00	0,02	-0,04
6	-0,04	-0,05	0,03	-0,18
7	-0,02	-0,04	0,00	-0,12
8	0,04	-0,04	-0,03	-0,06
9	0,06	-0,03	0,03	-0,16
10	0,05	0,02	0,08	-0,10

При цьому можна стверджувати, що значний вплив на стабільність функціонування ПАТ Банк «Меркурій» справляє саме його діяльність із

суб'єктами господарювання, яка, з одного боку, обмежується з погляду сталого надання кредитів, а, з іншого – це призводить до вимивання обігових коштів суб'єктів господарювання і як слідство зменшення їх питомої ваги в структурі залучених коштів ПАТ Банк «Меркурій». До того ж, у якості ознаки виникнення кризових ознак у розвитку банку з погляду даних табл. 3.5, табл. 3.6 та формули 1.5 можна вважати наявність такої кількості часових проміжків з від'ємними значеннями відповідних оцінок фінансової стабільності (згідно часу поточного обчислення значень ковзної оцінки), яка корелює із величиною інтервалу для визначення таких ковзних оцінок (тобто у даному випадку вона дорівнює трьом місяцям).

Отже, як видно з даних табл. 3.6, кількість часових проміжків з від'ємними значеннями відповідних оцінок фінансової стабільності перевищує інтервал часу для визначення ковзних оцінок, а відтак у розвитку ПАТ Банк «Меркурій» слід виділити кризові ознаки, які характеризуються нестабільністю функціонування банку.

Вище також було вказано на доцільність врахування, при розгляді кризових ознак у розвитку банків, значного коливання в значеннях оцінок фінансової стабільності. Тож, для більш докладного висвітлення цього питання розглянемо ковзні оцінки для АКБ «Європейський» за підсумками 2004 та 2007 років, тобто тих років де значення оцінок фінансової стабільності розвитку банків з погляду різних показників банківської діяльності були переважно більшими за одиницю (див. табл. 3.4 та дані додатку З).

У табл. 3.7 (власні розрахунки на основі даних додатку Д, додатку Е та додатку Ж) подано ковзні значення оцінок фінансової стабільності розвитку АКБ «Європейський» за підсумками 2004 та 2007 років.

Порівняння даних табл. 3.7 та табл. 3.4 є даних додатку З свідчить про те, що все ж таки попри позитивні значення оцінок фінансової стабільності розвитку АКБ «Європейський» відповідно даних табл. 3.4 та даних додатку З серед ковзних оцінок є й від'ємні значення (див. дані табл. 3.7).

Таблиця 3.7

**Ковзні значення оцінок фінансової стабільності розвитку АКБ
«Європейський» за підсумками 2004 та 2007 років**

Час поточного обчислення значення ковзної оцінки	Показники банківської діяльності			
	Надані кредити	Залучені кошти	Кошти, залучені від фізичних осіб	Кошти, залучені від юридичних осіб
Аналіз значень ковзних оцінок фінансової стабільності у розрізі 2004 року				
1	0,13	0,06	-0,02	0,11
2	0,36	0,27	0,57	0,33
3	0,15	0,13	0,34	0,13
4	0,92	1,22	2,52	1,17
5	0,72	0,89	1,34	0,87
6	-0,01	0,15	0,04	0,15
7	-0,01	0,75	0,81	0,74
8	0,08	0,11	1,53	-0,07
9	0,01	-0,49	0,75	-0,79
10	-0,10	-0,08	-0,02	-0,10
Аналіз значень ковзних оцінок фінансової стабільності у розрізі 2007 року				
1	0,15	0,05	0,08	0,02
2	0,20	0,05	0,08	0,00
3	0,16	0,09	0,15	0,04
4	0,14	0,24	0,12	0,34
5	0,14	0,15	0,11	0,18
6	0,11	0,19	0,24	0,15
7	0,04	0,35	0,32	0,37
8	0,06	0,25	0,27	0,24
9	0,09	0,21	0,19	0,23
10	0,09	0,26	0,19	0,31

При цьому кількість таких від'ємних значень є більшою для значних аніж одиниця значень оцінок фінансової стабільності розвитку АКБ

«Європейський» відповідно до даних табл. 3.4 та даних додатку 3. Це зумовлює проведення загального аналізу із визначення ковзних оцінок фінансової стабільності розвитку АКБ «Європейський» на всьому періоді дослідження, тобто протягом 2004–2008 років. При цьому, не порушуючи наведеного вище, у якості інтервалу для визначення ковзних оцінок оберемо три місяці. На рис. 3.10 наведено графічне подання ковзних оцінок фінансової стабільності розвитку АКБ «Європейський» (власні розрахунки за даними додатку Д, додатку Е та додатку Ж).

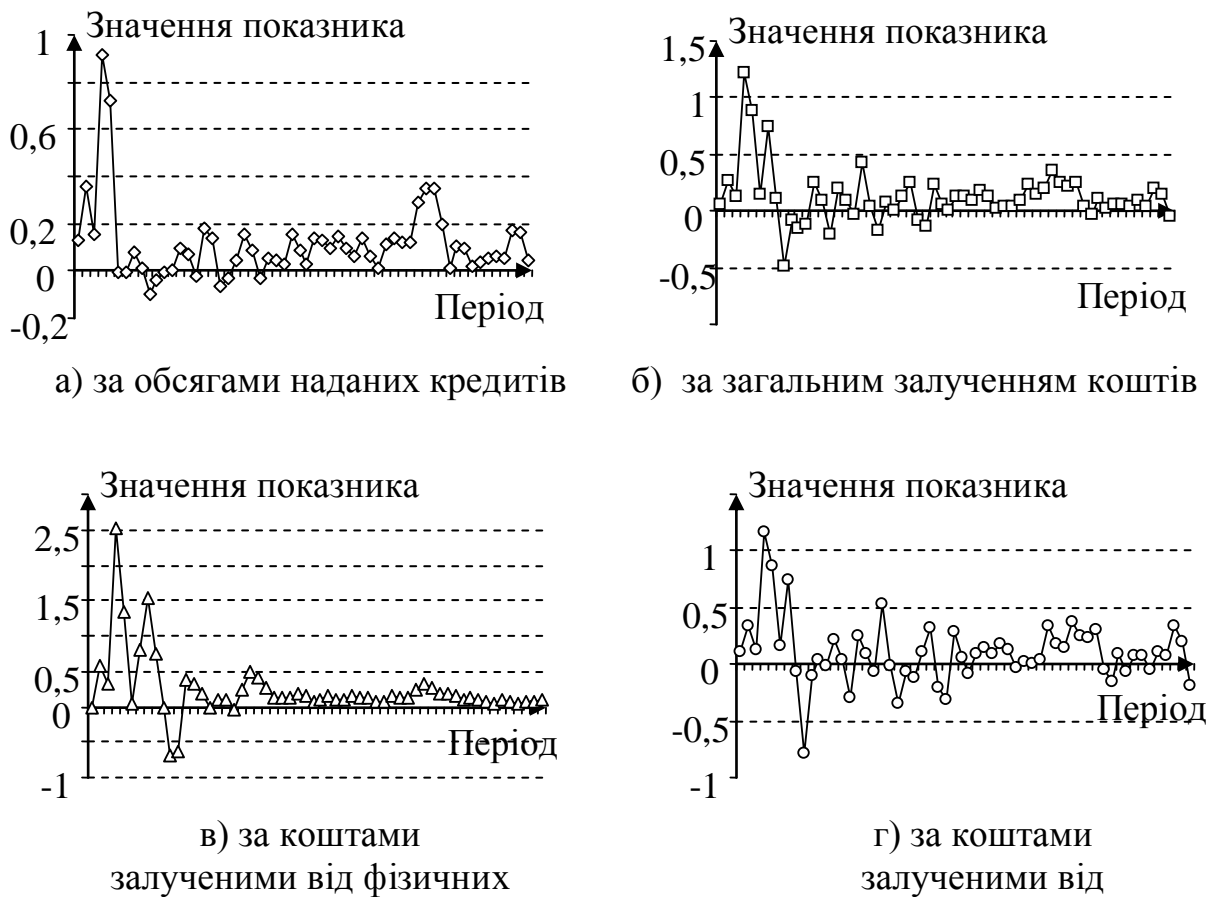
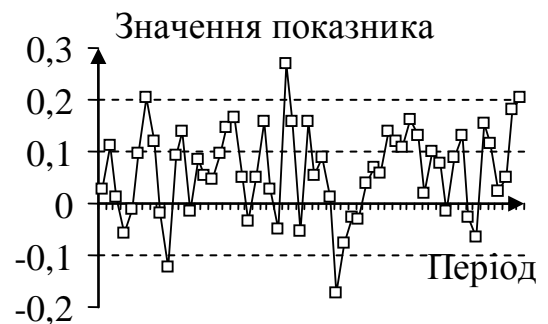

Рис. 3.10. Ковзні оцінки фінансової стабільності розвитку АКБ «Європейський» за підсумками 2004–2008 років в розрізі окремих показників банківської діяльності

Як видно з даних рис. 3.10 майже всі з наведених ковзних оцінок у розрізі окремих показників банківської діяльності мають спадний тренд на досліджуваному періоді часу. При цьому зменшення трендів ковзних оцінок корелює із коливаннями оцінок фінансової стабільності АКБ «Європейський» відповідно до даних табл. 3.4 та даних додатку 3. Особливо це стосується оцінок, які отримані щодо обсягів коштів залучених від фізичних осіб. Поряд із цим, ковзні оцінки щодо залучення коштів юридичних осіб мають вагому частку від'ємних значень (див. рис. 3.10). Внаслідок цього за підсумками 2009 року АКБ «Європейський» знаходиться в стадії ліквідації. Тож, зроблені припущення щодо визначення кризових ознак у розвитку банків є вірними. Це ж підтверджують й дані рис. 3. 11 (власні розрахунки за даними додатку Д, додатку Е та додатку Ж).

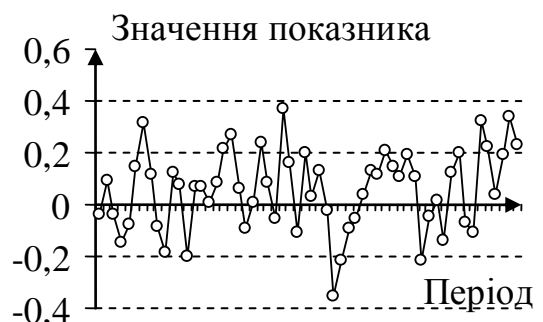
а) за обсягами наданих кредитів

б) за загальним залученням коштів

в) за коштами залученими від фізичних

г) за коштами залученими від

Рис. 3.11. Ковзні оцінки фінансової стабільності розвитку АТ «УкрСиббанк» за підсумками 2004–2008 років в розрізі окремих показників банківської діяльності

Як видно з даних рис. 3.11, де наведено ковзні оцінки фінансової стабільності розвитку АТ «УкрСиббанк», динаміка таких оцінок не є загалом спадною. Відповідні оцінки знаходяться в межах деяких визначень, що цілком відповідає розкриттю змістовності фінансової стабільності (див. підрозділ 1.1).

Отже, наведене вище дозволяє узагальнити методичний підхід щодо визначення кризових ознак у розвитку банку (рис. 3.12, запропоновано автором).

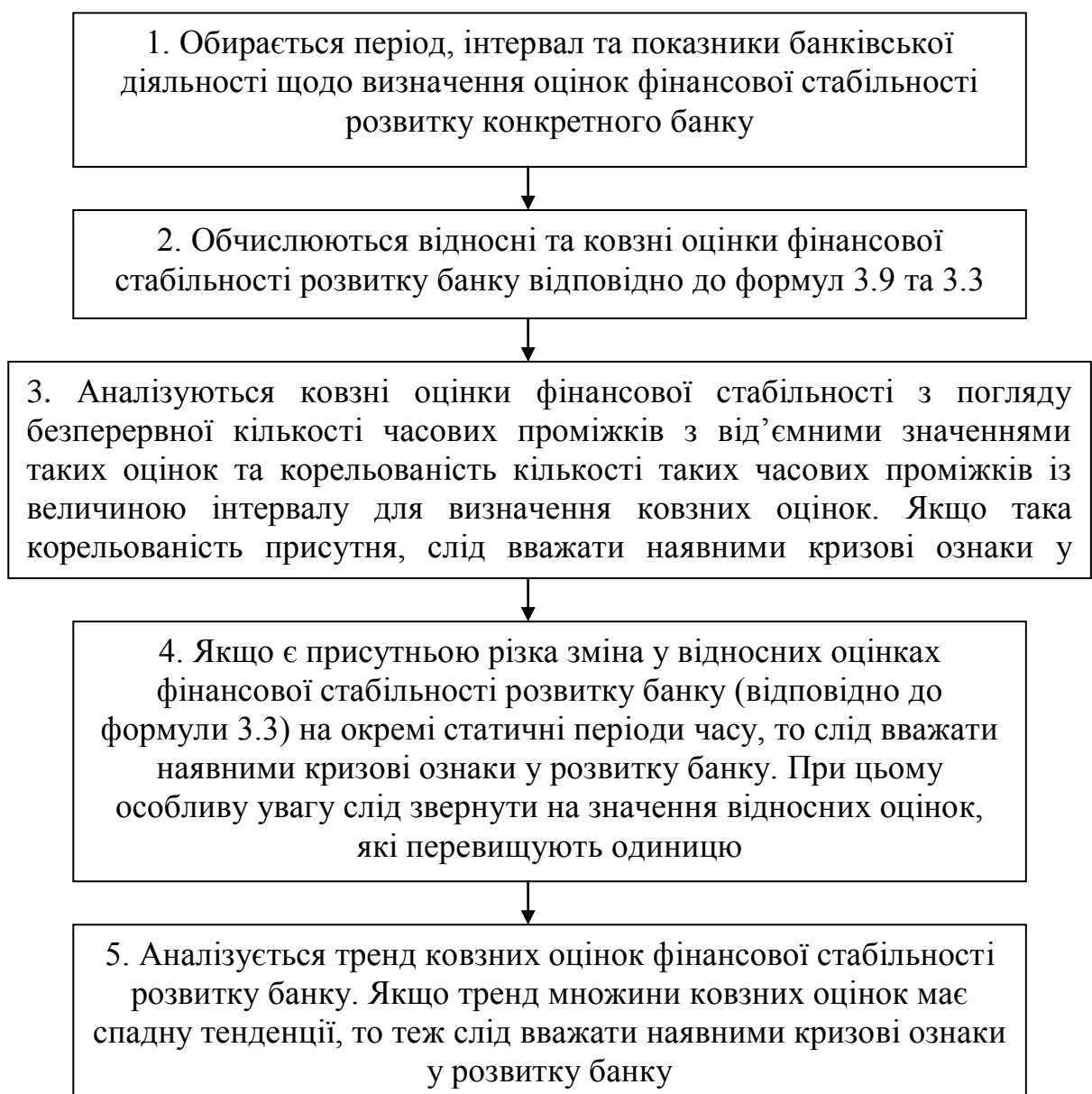

Рис. 3.12. Визначення кризових ознак у розвитку банку

При цьому, можна вказати на наступні ознаки узагальнення кризових явищ у розвитку банку:

- корельованість кількості часових проміжків з від'ємними значеннями ковзних оцінок фінансової стабільності розвитку банку із величиною інтервалу для визначення таких оцінок;
- різка зміна у відносних оцінках фінансової стабільності розвитку банку, значення яких до того ж перевищує одиницю виміру такої оцінки;
- наявність спадного тренду ковзних оцінок фінансової стабільності розвитку банку на обраному періоді дослідження.

Отже, наведене вище дозволяє всебічно проводити аналіз функціонування банків щодо визначення їх фінансової стабільності розвитку та виникнення кризових ознак у такому розвитку.

Висновки по третьому розділу

З метою розвитку інструментарію аналізу функціонування банків розроблено методичний підхід щодо визначення узагальненої оцінки фінансової стабільності розвитку окремого банку. Сутність такого підходу полягає в узагальненні оцінки розвитку банку за критерієм Вілкоксона, яка визначається з погляду певної сукупності індикаторів, що віддзеркалюють окремі різновиди банківської діяльності. Відмічено, що визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку (а також і банків) повинно базуватися на повноті врахування відповідних індикаторів та якості запропонованої оцінки. Тож, для врахування цього запропоновано визначення якісної складової оцінки фінансової стабільності розвитку банку, що передбачає проведення попереднього аналізу швидкості зміни аналізованої системи індикаторів, які розкривають окремі напрями банківської діяльності. Також визначено різновиди складності оцінки фінансової стабільності розвитку банку. У підсумку, це дозволяє проводити всебічний та ґрунтовний аналіз як функціонування, так і розвитку банку.

Запропоновано рекомендації щодо визначення фінансової стабільності розвитку групи банків. Сутність таких рекомендацій полягає в узагальненні модифікованого подання розмаху варіації досліджуваних показників банківської діяльності, векторного подання оцінки фінансової стабільності розвитку банків та її інтегрального визначення. Разом це складає основу підходу щодо визначення фінансової стабільності розвитку банків та підходу із визначення найбільш значимих та вагомих різновидів діяльності банків, щодо їх більш ґрунтовного розгляду з погляду окремого банку за критерієм Віллоксона. У підсумку, це дозволяє не лише узагальнити та проаналізувати функціонування банків з різних напрямів їх діяльності, а й здійснити споріднене проведення такого аналізу як для окремих банків, так і групи банків.

Досягнення безперервного функціонування банків зумовлює важливість відстеження не лише фінансової стабільності розвитку банку, а й виявлення можливих кризових ознак у їх розвитку. При цьому ключовим положенням щодо визначення кризових ознак у розвитку банків може слугувати фактор часу, з погляду якого розкривається динаміка того або іншого з досліджуваних показників банківської діяльності. Саме фактор часу і було покладено у визначення ковзних оцінок фінансової стабільності розвитку банків для розкриття кризових ознак. Серед таких кризових ознак, зокрема, виділено: корельованість кількості часових проміжків з від'ємними значеннями ковзних оцінок фінансової стабільності розвитку банку із величиною інтервалу для визначення таких оцінок; різка зміна у відносних оцінках фінансової стабільності розвитку банку; наявність спадного тренду ковзних оцінок фінансової стабільності розвитку банку на обраному періоді дослідження. Підсумком такого узагальнення стало обґрунтування методичного підходу щодо визначення кризових ознак у розвитку банку.

Основні наукові результати розділу опубліковані в працях [2, 33, 34, 38].

ВИСНОВКИ

Подолання фінансової кризи та подальший розвиток економіки країни вимагає безперервності розвитку усіх ланок господарства, де провідне місце безперечно відводиться банківському сектору економіки.

У зв'язку з цим, в дисертації вирішено важливу науково-практичну задачу щодо подальшого теоретичного узагальнення сутності фінансової стабільності розвитку банків та розробки методичних підходів і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення аналізу діяльності банків та визначення оцінки їх функціонування.

Основні теоретичні та практичні результати полягають у наступному:

1. Банки постійно здійснюють свою діяльність під впливом різних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Разом з цим і банківська діяльність багато в чому визначає розвиток інших секторів економіки. Тож питання сталого, стабільного, стійкого функціонування як банку, банківського сектора, так і банківської системи набуває важливого значення.

Узагальнення теоретичних положень щодо розкриття сутності фінансової стабільності у розвитку банків та аналіз різних дефініцій стосовно визначення фінансової стабільності дозволили узагальнити сутність такого поняття. Аналіз сутності та змісту фінансової стабільності розвитку банків дозволив типізувати різновиди такої стабільності.

Наукова новизна поданого уточнення полягає:

- у визначені сутності фінансової стабільності розвитку банку та сукупності банків з погляду об'єднуючих ознак розкриття такої стабільності, де ключове значення відіграє рівноважний стан тренду показника банківської діяльності за окремим її напрямом;

- у можливості надати кількісний вираз якісній за значенням характеристиці стабільності розвитку банку.

Подане уточнення поняття «фінансова стабільність» сприяє підкресленню двоїстого характеру діяльності банків та допомагає уникнути

неоднозначності у трактуванні фінансової стабільності розвитку банку.

Разом з цим проведений аналіз сутності та змісту фінансової стабільності розвитку банків дозволив узагальнити різновиди такої стабільності. Зокрема, до ключових ознак поділу різновидів фінансової стабільності розвитку банку віднесено їх групування:

- з погляду досліджуваного показника стабільності;
- за часом визначення стабільного розвитку;
- з погляду загальної динаміки досліджуваного показника;
- за якісною ознакою зміни досліджуваного показника.

У підсумку, це визначає взаємопов'язану класифікаційну систему різновидів фінансової стабільності розвитку банку щодо проведення розширеного аналізу банківської діяльності та визначення оцінки її здійснення.

2. Узагальнено множинність індикаторів оцінки фінансової стабільності розвитку банку, де, зокрема, виділено такі їх ключові ознаки:

- сфера оцінки індикатора;
- рівень значення індикатора;
- ступінь та складність узагальнення індикатора;
- рівень охоплення напрямів банківської діяльності;
- база оцінки.

Проведений аналіз різноманітних індикаторів оцінки фінансової стабільності розвитку банку дозволив визначити розбіжності в існуючих визначеннях індикаторів щодо досліджень вітчизняних та закордонних вчених та сформулювати окремі завдання подальшого дослідження, ключовим серед яких є важливість розгляду повноти та якості впровадженої системи індикаторів фінансової стабільності банку.

3. Проведено ґрунтовне узагальнення методичних основ аналізу фінансової стабільності банків. Це дозволило не лише встановити наявність різних підходів до проведення такого аналізу, а й визначити переваги та

недоліки за кожним окремим підходом, встановити наявність взаємозв'язку між окремими різновидами аналізу фінансової стабільності банку.

4. Проведено аналіз розвитку вітчизняної системи банків в розрізі:

- обсягів наданих кредитів та їх питомої ваги у структурі загальних активів банків, що може слугувати відображенням поняття фінансової стабільності банків з погляду активних операцій;
- обсягів депозитних ресурсів та їх структури, що може бути відображенням поняття фінансової стабільності банків з погляду їх пасивних операцій;
- динаміки отриманих фінансових результатів, що є свідченням загального стабільного функціонування банків.

Аналіз розвитку вітчизняної системи банків дозволив надати узагальнену оцінку їх фінансової стабільності, яка визначена як стабільне здійснення основних функцій та стабільно позитивний розвиток (за винятком 2009 року).

Дослідження узгодженості руху вхідних та вихідних фінансових потоків банківських установ не показало їх повну збалансованість, де визначальною виявляється структура залучених ресурсів. Встановлено, що фінансова стабільність та збалансованість руху вхідних та вихідних потоків ПАТ «АКБ «БАЗИС» протягом 2009 року визначається обсягами залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних осіб, а важелем стримання такого збалансування є спадна тенденція залучених ресурсів на депозитні рахунки юридичних осіб. Поряд із цим для ПАТ «Регіон-банк» узгодженість між вхідними та вихідними його фінансовими потоками визначається привалюванням спадних тенденцій між обсягами наданих кредитів та обсягами залучених ресурсів на депозитні рахунки фізичних осіб, яка підсилюється спадною тенденцією і обсягами залучених ресурсів на депозитні рахунки юридичних осіб.

Разом з цим показано, що збалансованість руху вхідних та вихідних фінансових потоків окремих банків відповідає різній фінансовій стабільності їх розвитку є залежною від впливу сукупності різноманітних факторів. Аналіз

таких факторів впливу показав, що:

- зміна значень вартості національної грошової одиниці по відношенню до долару США протягом 2000–2009 років в цілому справляла негативний вплив на сталість фінансового результату, отриманого системою вітчизняних банків;
- незначним є вплив на значення фінансового результату вітчизняної системи банків значень фінансового результату діяльності суб'єктів господарювання;
- заощадження населення справляють зворотній вплив на значення фінансового результату вітчизняної системи банків. При цьому зворотність такого впливу з часом зростає, а вплив з боку доходів населення на значення фінансового результату вітчизняної системи банків зменшується;
- вплив відсотків за кредитами та депозитами на значення отриманого фінансового результату вітчизняною банківською системою не є достатнім та цілком позитивним.

Проведення аналізу банківської діяльності щодо розкриття фінансової стабільності розвитку банків сприяло визначенню узагальненої процедури такого дослідження, де ключовим є не лише узагальнення динаміки різноманітних показників зазначеної діяльності на основі регресійних залежностей, а й визначення та врахування швидкості зміни визначених показників.

5. З метою визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку узагальнено методичний підхід, який базується на методах непараметричної статистики та оцінки евклідової відстані у багатомірному просторі. Запропонований підхід дозволяє провести аналіз структурного впливу окремих складових обраної системи індикаторів щодо стабільного функціонування банку.

Сутність такого підходу полягає в узагальненні оцінки розвитку банку за критерієм Вілкоксона, яка визначається з погляду показників банківської діяльності, що віддзеркалюють окремі її різновиди.

Відмінністю запропонованого підходу є поєднання графічних та аналітичних підходів до визначення фінансової стабільності розвитку банку, де аналітичні підходи уособлюють в собі як непараметричні статистичні методи, так й методи інтегрального визначення підсумкового значення оцінки на основі введення у розгляд евклідової відстані у багатовимірному просторі. Разом з цим, такий підхід дозволяє провести аналіз структурного впливу окремих складових обраної системи індикаторів щодо стабільного функціонування банку.

6. З метою розкриття прикладних аспектів впровадження запропонованого підходу до визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку обґрунтовано методичні рекомендації щодо узагальнення фінансової стабільності розвитку групи банків, що сприяє розкриттю змістовності конкретного різновиду фінансової стабільності банків.

Сутність таких рекомендацій полягає в узагальненні модифікованого подання розмаху варіації досліджуваних показників банківської діяльності, векторного подання оцінки фінансової стабільності розвитку банків та її інтегрального визначення. Разом з цим, розкриття запропонованих рекомендацій подано у вигляді окремих етапів визначення узагальненої оцінки фінансової стабільності розвитку банків, де перший етап слід визначити узагальнюючим щодо визначення оцінки стабільного розвитку банків, а другий – конкретизуючим, який розкриває змістовність визначеного різновиду фінансової стабільності банків.

7. Узагальнено підхід до розкриття кризових ознак у функціонуванні банку, сутність якого полягає у визначення ковзних оцінок фінансової стабільності розвитку банку з погляду різних показників банківської діяльності.

Це дозволило узагальнити визначення кризових ознак у розвитку банку, які загалом розкрито за наступними ознаками:

- корельованістю кількості часових проміжків з від'ємними значеннями ковзних оцінок фінансової стабільності розвитку банку із величиною інтервалу

для визначення таких оцінок;

- різкою зміною у відносних оцінках фінансової стабільності розвитку банку;
- наявністю спадного тренду керованих оцінок фінансової стабільності розвитку банку на обраному періоді дослідження.

Розроблені підходи та рекомендації спрямовані на вдосконалення інструментарію аналізу стабільного розвитку банків та можуть бути використані в практичній діяльності з урахуванням специфіки їх функціонування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М. Моделі та методи аналізу фінансових потоків / Г. М. Азаренкова. – Х.: ВКФ «Гриф», 2005. – 119 с.
2. Азаренкова Г. М. Узагальнений підхід щодо визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку / Г. М. Азаренкова, О. Г. Головка // Вісник НБУ. – 2009. – № 9. – С. 18–21.
3. Азаренкова Г. М. Фінансові потоки в системі економічних відносин / Г. М. Азаренкова. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 328 с.
4. Азаренкова Г. М. Час як ключова ознака в узагальнені понять стабільність та стійкість / Г. М. Азаренкова, О. Г. Головка // Вісник Української академії банківської справи Національного банку України. – 2009. – № 1(26). – С. 87–91.
5. Активи та зобов'язання банків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.aub.com.ua.
6. Анализ макроэкономических и институциональных проблем финансового кризиса в России, разработка программы мер, направленных на его преодоление и осуществление финансовой стабилизации. Взаимодействие финансовых показателей и некоторых характеристик реального сектора / рук. авт. коллектива Р. Энтов и С. Синельников. – М.: ИЭПП, 2000. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iet.ru/publication.php?folderid=44&publication-id=2058>.
7. Ануфрієва К. Зовнішні запозичення банків України в умовах фінансово-економічної кризи / К. Ануфрієва // Економіка і прогнозування. – 2009. – № 2. – С. 37–51.
8. Бакиров Р. Банковское регулирование и финансовая стабильность. Финальный отчет / Р. Бакиров, М. Гришан. – М.: РЭШ, 2000. – 65 с.
9. Бакун О. Гарантія вкладів - складова гарантії фінансової стабільності: Фактори фінансової стабільності // Вісник НБУ. – 2004. – № 7. – С.48–50.
10. Барановський О. І. Стійкість банківської системи України / О. І.

Барановський // Фінанси України. – 2007. – № 9. – С. 75–87.

11. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О. І. Барановський. – К. : КНТЕУ, 2004. – 760 с.

12. Бицька Н. Кошти населення у формуванні ресурсної бази банків / Н. Бицька // Вісник НБУ. – 2004. – № 12. – С. 26–29.

13. Большой экономический словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна. - 2-е изд. доп. и перераб. – М.: Институт новой экономики, 1997. – 864 с.

14. Буряковський В. В. Кількісні критерії оцінки невизначеності макроекономічних фінансових потоків / В. В. Буряковський // Фінанси України. – 2006. – № 4. – С. 149–157.

15. Бюлетень НБУ. – 2004. – № 1. – 162 с.

16. Бюлетень НБУ. – 2006. – № 12. – 191 с.

17. Бюлетень НБУ. – 2010. – № 2. – 198 с.

18. Васюренко О. В. Современные методы управления банковскими ресурсами / О. В. Васюренко. – Харьков: «Гриф», 1997. – 392 с.

19. Васюренко О. Організація управління стійким розвитком банківської установи / Васюренко О., Погореленко Н. // Вісник НБУ. – 2006. – № 6. – С. 22–24.

20. Васькович І. М. Застосування економічних показників банку для розрахунку інтегрального індексу його фінансового стану / І. М. Васькович // Наукові записки. – Львів: Українська академія друкарства, 2004. – Вип. 7. – С. 100–105.

21. Вербенська В. М. Стійкість банківської системи в умовах лібералізації міжнародної торгівлі фінансовими послугами (на прикладі країн центральної та східної Європи): автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н.: спец. 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / В. М. Вербенська. – К.: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2006. – 18 с.

22. Висоцька Л. Напрямки формування комплексної статистичної системи показників ліквідності банків / Л. Висоцька // Банківська справа. – 2005. – № 5. – С. 39–51.

23. Вожжов А. П. Природа і механізм трансформації банківських ресурсів: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д.е.н.: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / А. П. Вожжов. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 37 с.
24. Волик Н. Г. Механізм розрахунку рейтингових оцінок надійності банків / Н. Г. Волик, О. В. Корнієнко. // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. – № 5. – С. 19–24.
25. Волохов В. Структура зобов'язань комерційних банків як фактор ефективності їх кредитних операцій / В. Волохов // Вісник НБУ. – 2002. – № 8. – С. 45–47.
26. Воронина А. А. Основы оценки эффективности управления финансовым результатом предприятия / А. А. Воронина // Бизнес Информ. – 2007. – № 11. – С. 75–79.
27. Галиць О. В. Ефективність розвитку банківської системи України в умовах євроінтеграції: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / О. В. Галиць. – Львів: ЛІБС УБС НБУ, 2008. – 22 с.
28. Глущенко В. В. Ліквідність, платоспроможність та фінансова безпека комерційного банку / В. В. Глущенко, М. М. Перешибкін, В. С. Серба. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Кармазіна, 2004. – 196 с.
29. Глущенко В. В. Фінансові ризики комерційного банку / В. В. Глущенко, А. І. Граділь. – Харків: ХНУ, 2007. – 202 с.
30. Головань С. В. Модели вероятности дефолта российских банков. Предварительное разбиение на кластеры / С. В. Головань, А. М. Карминский, А. В. Копылов, А. А. Пересецкий. – Препринт РЭШ, 2003. – WP#2003/039. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fir.nes.ru>.
31. Головка О. Г. Вплив окремих факторів на узагальнення поняття «фінансова стійкість банку» / Головка О. Г. // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (21 – 22 травня 2009 р.) : у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми: ДНВЗ «УАБС НБУ», 2009. – Т.1. -

С. 29–31.

32. Головка О. Г. Окремі питання статистичного аналізу у визначенні фінансової стабільності розвитку банківських установ / О. Г. Головка // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Вип. 242: В 4 т. – Т. II. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. – С. 364–373.

33. Головка О. Г. Оцінка фінансової стабільності розвитку банків на основі непараметричних методів статистичного аналізу / Головка О. Г. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 – 13 листопада 2009 р.) / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми: ДНВЗ «УАБС НБУ», 2009. – С. 127–129.

34. Головка О. Г. Підходи теорії множини як основа дослідження фінансової стабільності розвитку банків / Головка О. Г. // Сучасні наукові досягнення – 2008: Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції. – В 3-х т. - Т. I – Миколаїв: НУК, 2008. – С. 82–84.

35. Головка О. Г. Понятие финансовой устойчивости банка: современный подход / Головка О. Г. // Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы, перспективы. Материалы третьей международной научно-практической конференции, УО «Полесский государственный университет» г. Пинск, 23-25 апреля 2009 г. / Национальный банк Республики Беларусь. – Пинск: ПолесГУ, 2009. - С. 130–131.

36. Головка О. Г. Різновиди індикаторів та видів фінансової стабільності банків / О. Г. Головка // Вісник Тернопільського національного економічного університету: Науковий журнал Тернопільського національного економічного університету. – Випуск 1/2010. Тернопіль, 2010. — С. 15–21.

37. Головка О. Г. Статистичні ознаки розкриття фінансової стабільності розвитку банку / Головка О. Г. // Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. 25-26 вересня 2008 р. – Черкаси: ЧІБС УБС НБУ,

2008. – С. 106–108.

38. Головка О. Г. Стабільність та нестабільність у розвитку банків: аналіз та оцінка / О. Г. Головка // Вісник Університету банківської справи Національного банку України: Науковий журнал. – Київ, 2010. – № 1(7) березень 2010. – С. 165–170.

39. Головка О. Г. Фінансова стабільність розвитку банків: умови та напрями впливу окремих факторів / О. Г. Головка // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Випуск 2(7)/2009. – Харків, 2009. – С. 364–373.

40. Гольченко І. Банківська система України у зміцненні конкурентоспроможності регіонів / І. Гольченко, О. Сидоренко // Національна безпека і оборона. – 2008. – № 4. – С. 32–34.

41. Гриліцька А. Математичні моделі оптимізації грошових залишків та аналіз руху грошових коштів / А. Гриліцька // Економіст. – 2005. – № 9. – С. 50–53.

42. Грубер Й. Эконометрия. – Т. 1. / Й. Грубер. – Киев, 1996. – 400 с.

43. Д'яконова І. І. Методологічні засади розвитку банківського нагляду на базі системної організації банківської діяльності: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д.е.н.: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / І. І. Д'яконова. – Суми: УАБС НБУ, 2008. – 37 с.

44. Депозити фізичних осіб. – Режим доступу: www.aub.com.ua.

45. Депозити юридичних осіб. – Режим доступу: www.aub.com.ua.

46. Дзюблюк О. В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки / О. В. Дзюблюк. – К.: Поліграфкнига, 2000. – 512 с.

47. Дзюблюк О. Проблеми підвищення рівня капіталізації банків України в період ринкової трансформації економіки / О. Дзюблюк // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2007. – № 2. – С. 7–20.

48. Довгань Ж. М. Основи комплексного управління активами і пасивами

- банку / Ж. М. Довгань // Світ фінансів Видання Тернопільського національного економічного університету. – 2008. – Вип. 2 (15). – С. 64–70.
49. Донченко А.І. Управління процесами ліквідності комерційних банків // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. – № 3. – С.74–76.
50. Доценко О.С. Рейтингове оцінювання надійності комерційних банків // Статистика України. – 2007. – № 1. – С.27 – 30.
51. Дробязко А. Регіональний перерозподіл ринку депозитів та кредитів фізичних осіб в умовах фінансової кризи / А. Дробязко // Вісник НБУ. – 2009. – № 9. – С. 8–13.
52. Дяченко О. Г. Надійність комерційного банку та методи її оцінки / О. Г. Дяченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. – №2. – С. 97–101.
53. Ексклюзивні матеріали Вісника НБУ. Основні показники діяльності банків України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
54. Еондратьєва І. Г. Методи керування фінансовими потоками / І. Г. Еондратьєва // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2008. – № 6. – С. 106–111.
55. Єрмошенко М. М. Інформаційно-аналітична підтримка аналізу діяльності комерційних банків / М. М. Єрмошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 10. – С.59–67.
56. Жилінський А. І. Комерційні банки у забезпеченні фінансової стабільності держави: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / А. І. Жилінський. – К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2002. – 24 с.
57. Житний П. Вплив організаційних аспектів облікової політики на фінансову стійкість банку // Економіст. – 2007. – № 8. – С.56–59.
58. Загальна практична методологія розрахунку індикаторів фінансової стабільності для депозитних установ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.

59. Закон України «Про банки і банківську діяльність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.
60. Затварська О. О. Банківська система України та основні напрями її розвитку: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / О. О. Затварська. – К.: Науково-дослідний фінансовий інститут при Міністерстві фінансів України, 2004. – 19 с.
61. Зінченко В. О. Забезпечення стійкості банківської системи України: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / В. О. Зінченко. – Суми: УАБС НБУ, 2008. – 24 с.
62. Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
63. Каллаур П. В. Концепт «финансовая стабильность» / П. В. Каллаур // Белорусский экономический журнал. – 2007. – № 1. – С. 25–37.
64. Карминский А. М. Модели рейтингов российских банков. Построение, анализ, динамика и сравнение / А. М. Карминский, А. А. Пересецкий. С. В. Головань. – М.: Препринт РЭШ, 2004. – WP#2004/XXR. – 56 с.
65. Карминский А. М. Рейтинг динамической финансовой стабильности банков / А. М. Карминский, А. Е. Петров // Аналитический банковский журнал. – 2000. – № 12. – С. 74–78.
66. Карпенко Г. В. Кредитна діяльність вітчизняних банків та можливості їх інтеграції до світової фінансової системи / Г. В. Карпенко // Фінанси України. – 2007. – № 2. – С. 89–96.
67. Карчева Г. Системний аналіз ефективності діяльності банків України / Г. Карчева // Вісн. НБУ. – 2006. – № 11. – С. 12–17.
68. Ключко Л. А. Забезпечення фінансової стабільності банків в умовах фінансової кризи / Л. А. Ключко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 10. – С. 97–105.
69. Коваленко В. В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи / В. В. Коваленко, О. В. Крухмаль – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 198 с.

70. Коваленко В. В. Науково-методологічні основи фінансової стабільності банківської системи та індикатори її оцінки / В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2008. – № 7. – С. 111–121.
71. Козьменко С. М. Стратегічний менеджмент банку / С. М. Козьменко, Ф. І Шпиг, І. В. Волошко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 734 с.
72. Колесников Є. В. Фінансова складова в результативності використання інноваційного потенціалу промислового підприємства: дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами за видами економічної діяльності» / Є. В. Колесников. – Харків: ХНЕУ, 2007. – 230 с.
73. Колодій О. А. Державне регулювання банківської системи в умовах трансформації економіки: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н.: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / О. А. Колодій. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2008. – 27 с.
74. Корн Г. Справочник по математике для научных работников и инженеров / Г. Корн, Т. Корн. – М.: Наука, 1970. – 720 с.
75. Корнеєв В. В. Кредитні та інвестиційні потоки капіталу на фінансових ринках / В. В. Корнеєв. – К.: НДФІ, 2003. – 376 с.
76. Криклій А. С. Банківська система України в умовах розбалансування фінансових ринків: реалії та очікування / А. С. Криклій // Економіка та держава. - 2008. – № 4. – С.20–22.
77. Кротюк В. Базель II: розрахунок мінімально необхідної величини капіталу згідно з першою компонентою / В. Кротюк, О. Куценко // Вісник НБУ. – 2006. – № 5. – С. 16–22.
78. Крупка М. І. Роль системи оцінки ризиків (СОР) у забезпеченні стабільності комерційних банків України / М. І. Крупка // Фінанси України. – 2004. – № 9. – С. 100–104.
79. Крухмаль О. В. Оцінка фінансової стійкості банків: інформаційне та методичне забезпечення: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / О. В. Крухмаль. – Суми: УАБС НБУ, 2007.

– 23 с.

80. Крухмаль О. В. Оцінка фінансової стійкості на підставі визначення критеріїв динамічної стабільності діяльності банку / О. В. Крухмаль // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 9. – С. 43–51.
81. Крухмаль О. В. Формування системи показників оцінки фінансової стійкості банків / О. В. Крухмаль // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. – Львів, 2005. – Вип. 6(56): Ринкові перетворення в Україні в умовах світових інтеграційних процесів. – С. 390–395.
82. Кузьменко Є. С. Методика рейтингової оцінки надійності банків / Є. С. Кузьменко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 1. – С. 164–175.
83. Кузьменко Л. М. Модифікація системи оцінки фінансового стану комерційних банків CAMEL / Л. М. Кузьменко // Економіка АПК. – 2008. – № 1. – С. 106–109.
84. Кушнір К. О. Поняття стійкості комерційних банків та її динамічні характеристики / К. О. Кушнір // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 20. – С. 38–41.
85. Лобанова А. Л. Ресурсна політика комерційних банків України / А. Л. Лобанова // Фінанси України. – 2005. – № 1. – С. 88–95.
86. Мазурок П. П. Вплив фінансової кризи на рівень прибутковості діяльності вітчизняних банків: теоретичний та прикладний аспект / П. П. Мазурок, О. О. Гузенко // Економіка. Фінанси. Право. – 2009. – № 7. – С. 25–30.
87. Малярець Л. М. Застосування методів статистичної обробки якісних номінальних ознак об'єкта в економіці / Л. М. Малярець // Економіка, менеджмент, підприємництво : зб. наук. праць. Випуск 16. – Луганськ : Вид. СНУ ім. В. Даля, 2006. – С. 17 – 30.
88. Малярець Л. М. Методологія формування модельного базису опису соціально-економічних систем: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д.е.н. : спец. 08.00.11 «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці» / Л. М. Малярець. – Харків: ХНЕУ, 2008. – 33 с.

89. Матовников М. Функционирование банковской системы России в условиях макроэкономической нестабильности / М. Матовников. – М.: Институт экономических проблем переходного периода, 2000. – 177 с.
90. Михайлюк Р. В. Механізм управління фінансовою стійкістю комерційних банків: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Р. В. Михайлюк. – Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2008. – 22 с.
91. Михайлюк Р. В. Основні критерії оцінювання фінансової стійкості комерційного банку / Р. В. Михайлюк // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. Т. 17. – Суми: УАБС НБУ, 2006. – С. 224–232.
92. Михайлюк Р. В. Фінансова стійкість комерційного банку : сутність та фактори, що її визначають / Р. В. Михайлюк // Финансы, учет, банки : сб. науч. трудов. – Донецк: ДонНУ, Каштан, 2005. – Вып. 11. – С. 196–201
93. Могильницька М. П. Аналіз та оцінка ресурсної бази банків України / М. П. Могильницька // Регіональна економіка. – 2007. – № 4. – С. 127–134.
94. Науменкова С. Стрес-тестування як інструмент діагностики фінансової стійкості банків / С. Науменкова, С. Міщенко // Вісник НБУ. – 2008. – № 5. – С. 18–23.
95. Недосекин А. О. Применение нечетких моделей в управлении финансами банков / А. О. Недосекин. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sedok.narod.ru>.
96. Некоторые подходы к разработке системы индикаторов мониторинга финансовой стабильности / рук. авт. коллектива С. М. Дробышевский – М.: ИЭПП, 2006. – 305 с.
97. Неізнана О. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану банків України / О. Неізнана // Ринок цінних паперів України. – 2009. – № 1/2. – С. 41–48.
98. Общая теория статистики: Учебник / Т. В. Рябушкин, М. Р. Ефимова, И. М. Ипатова, Н. И. Яковлева. — М.: Финансы и статистика, 1981. – 312 с.

99. Орлова В. Проблеми оцінки фінансового стану банків / В. Орлова, Ю. Чубук // Вісник НБУ. – 2009. – № 9. – С. 26–28.
100. Панасенко Г. Основні напрями забезпечення стабільності банківської системи України на шляху інтеграції у світовий фінансовий простір / Г. Панасенко. – Режим доступу: <http://experts.in.ua>.
101. Пересецкий А. А. Розничный бизнес российских банков. Анализ неоднородности процентных ставок по депозитам физических лиц / А. А. Пересецкий, А. М. Карминский, С. В. Головань // Препринт # WP 2006/57. – М.: Российская экономическая школа, 2006. – 35 с.
102. Петриченко Л. Ю. Забезпечення фінансової стабільності комерційних банків України: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Л. Ю. Петриченко. – К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2004. – 18 с.
103. Плисецкий Д. Е. Система мониторинга финансового сектора экономики / Д. Е. Плисецкий // Банковское дело. – № 10. – 2004. – С. 42–46.
104. Подчесова В. Ю. Управління кредитним ризиком банку: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / В. Ю. Подчесова – Суми: ХІБС УБС НБУ, 2009 – 24 с.
105. Показатели финансовой устойчивости. Руководство по составлению. – Вашингтон, округ Колумбия, США: Международный Валютный Фонд, 2007. – 326 с.
106. Поморина М.А. О некоторых подходах к управлению банковской ликвидностью // Банковское дело. – 2001. – №9. – С. 5–11.
107. Приймак І. І. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання в економіці України: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / І. І. Приймак. – Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2007. – 24 с.
108. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку / Л. О. Примостка. – К., 2004. – 468 с.

109. Примостка Л. Розвиток сучасних підходів до оцінки фінансового стану банків / Л. Примостка // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2004. – №2. – С. 25–32.
110. Примостка Л. Управління активами і пасивами комерційного банку / Л. Примостка // Вісник НБУ. – 2001. – № 2. – С. 39–43.
111. Просяник В. М. Інвестиційні ресурси: теоретичний та прикладний аспект / В. М. Просяник. – Харків: Гриф, 2001. – 80 с.
112. Процик Т. В. Грошово-кредитні засоби регулювання національної економіки: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Т. В. Процик. – Суми: УАБС НБУ, 2008. – 24 с.
113. Роуз П. С. Банковский менеджмент / П. С. Роуз. – М.: Дело Лтд., 1995. – 768 с.
114. Руденко Л. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій / Л. Руденко. – К.: Кондор, 2004. – 480 с.
115. Савенко Р. Г. Механізм повернення проблемних кредитів та інструменти реалізації в кризових умовах функціонування комерційних банків / Р. Г. Савенко // Економіка і регіон. – 2009. – № 2. – С. 131–136.
116. Серпенінова Ю. С. Оцінка факторів стану ліквідності банків України / Ю. С. Серпенінова // Економіка. Фінанси. Право. – 2009. – № 2. – С. 19–23.
117. Слюніна Т. Л. Розвиток вітчизняної мережі банківських установ: особливості та регіональні аспекти / Т. Л. Слюніна, Є. Б. Бережний, В. В. Ляшенко // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Економічна серія. – 2007. – № 755. – 84–88.
118. Справочник по математике для экономистов / под ред. В.И. Ермакова – М.: Высш. шк., 1987. – 336 с.
119. Стрілець Т. М. Використання чинника еластичності банківських депозитів при формуванні ресурсної бази банків / Т. М. Стрілець // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1. – С. 203–209.
120. Структура активів банків України (у розрізі банків). [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.

121. Структура зобов'язань банків України (у розрізі банків). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.

122. Суслов В. И. Эконометрия / В. И. Суслов, Н. М. Ибрагимов, Л. П. Талышева, А. А. Цыплаков. – Новосибирск: НГУ, 2003. – 600 с.

123. Сухотеплий В. Аналіз динаміки структури банківської галузі України за період 1999–2006 рр. / В. Сухотеплий // Вісник НБУ. – №10. – 2007. – С. 16–19.

124. Твердохлібова Д. Методика оцінки фінансового стану банківської системи України / Д. Твердохлібова // Економіка України. – 2008. – № 4. – С. 43–55.

125. Трунин П. В. Мониторинг финансовой стабильности в развивающихся экономиках (на примере России) / П. В. Трунин, М. В. Каменских. – М.: ИЭПП, 2007. – 106 с.

126. Уотшем Т.Дж., Паррамоу К. Количественные методы в финансах / Пер. с англ. Под. ред. М.Р. Ефимовой. – М.: Финансы, ЮНИТИ, 1999. – 527 с.

127. Финансово-кредитный словарь. – М.: Финансы и статистика / Електронна версія.

128. Финансовые результаты банков. Активы и обязательства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.finance.ua.

129. Финансовые результаты банков. Депозиты физических лиц. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.finance.ua.

130. Финансовые результаты банков. Депозиты юридических лиц. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.finance.ua.

131. Финансовые результаты банков. Капитал и финансовый результат. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.finance.ua.

132. Финансовые результаты банков. Структура кредитно-инвестиционного портфеля. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.finance.ua.

133. Фурман В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку: Монографія / В. М. Фурман. – К. : КНЕУ, 2005. – 296 с.

134. Хитрін О. І. Фінансова безпека комерційних банків / О. І. Хитрін //

Фінанси України. – 2004. – № 11. – С. 118–123.

135. Хімич Н. О. Управління ліквідністю комерційних банків України в умовах нестабільності фінансових ринків / Н. О. Хімич // Регіональна економіка. – 2008. – № 3. – С. 76–83.

136. Христофорова О. М. Кредитні потоки банків: теоретичне узагальнення, аналіз управління / О. М. Христофорова. – Харків: Константа, 2005. – 106 с.

137. Циганов С. А. Еволюція національних банківських систем в умовах інтернаціоналізації світового господарства: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д.е.н.: спец. 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / С. А. Циганов. – К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАНУ, 2006. – 39 с.

138. Черняк О. Методика вибірових досліджень у банківській системі України / О. Черняк, А. Камінський // Вісник НБУ. – 2006. – № 8. – С. 14–19.

139. Шарапов О. Д., Сучасні методи дослідження складних фінансово-економічних систем / О. Д. Шарапов, В. Д. Дербенцев, В. М. Соловійов // Вісник Української академії банківської справи. – 2006. – № 1. – С. 100–111.

140. Шелудько Н. До визначення фінансової стійкості комерційного банку / Н. Шелудько // Вісник НБУ. – 2000. – № 3. – С. 40–43.

141. Шіллер Р. І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення / Р. І. Шіллер. – К.: Наукова думка, 1998. – 160 с.

142. Школьник І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку: [Монографія] / І. О. Школьник. – Суми: ВВП “Мрія-1” ЛТД, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.

143. Экономико-математические методы и прикладные модели: Учебн. пособие для вузов / В.Федосеев, А. Гармаш, Д. Дайтегов и др.; Под ред. В. Федосеева. – М.: ЮНИТИ, 2000. – 391 с.

144. Azarenkova G. M. An Econometric Analysis of Banking Financial Results in Ukraine / G. M. Azarenkova, N. J. Scannell, O. V. Vasyurenko // Journal of Academy of Business and Economics (JABE). – 2004. – Vol. IV. – № 1. – P. 202–210.

145. Demirguc-Kunt A. The determinants of banking crises in developing and developed countries / A. Demirguc-Kunt, E. Detragiache. – IMF Staff Papers. – 1998. – № 45. – P. 81 – 109.
146. Edison H. Do indicators of financial crises work? An evaluation of an early warning system. Board of Governors of the Federal Reserve / H. Edison. – System International Finance Discussion Paper. – 2000. – № 675. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.frb.org.
147. Eichengreen B. Staying afloat when the wind shifts: External factors and emerging-market banking crises / B. Eichengreen, A. Rose. – NBER Working paper. – 1998. – № 6370. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.nber.org.
148. Global Financial Stability Report. Containing Systemic Risks and Restoring Financial Soundness / International Monetary Fund. – Washington, 2008. – 230 p.
149. Gonzalez-Hermosillo B. Determinants of banking system fragility: A case study of Mexico / B. Gonzalez-Hermosillo, C. Pazarbasioglu, R. Billings. – IMF Staff Papers. – 1997. – № 44. – P. 295–314.
150. Hardy D. Leading indicators of banking crises: Was Asia different? / D. Hardy, C. Pazarbasioglu. – IMF Working paper. – 1998. – № 98/91. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.imf.org.
151. Hoggarth G. Assessing the strength of UK banks through macroeconomic stress tests / G. Hoggarth, I. Whitley // Financial Stability Review. – Bank of England, 2003. – P. 91–103.
152. Kaminsky G. Currency and banking crises: the early warnings of distress / G. Kaminsky. – IMF Working paper. – 1999. – № 99/178. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.imf.org.
153. Kaminsky G. The Twin Crises: The Causes of Banking and Balance-of-Payments Problems / G. Kaminsky, C. Reinhart // American Economic Review. – 1999. – Vol. 89 (June). – P. 473–500.
154. Kuzemin A. Procedure of formalization of the indices of banks stable functioning in comparative estimates of their development / A. Kuzemin, V. Lyashenko // International Journal «Information Technologies and Knowledge» –

2007. – Vol.1., Num. 2. – P. 175–181.

155. Kuzemin A. Some aspects of comparative analysis of banks functioning / A. Kuzemin, V. Lyashenko // International Book Series «Information science and computing». – 2009. – Book №10 «Intelligent Support of Decision Making». – P. 31–38.

156. McConnell C.R., Brue S.L. Economics: Principles, Problems, and Policies. – 11th ed. – McGraw-Hill Publishing Company, 1990. – 866 p.

157. Milesi-Ferretti G. Current Account Reversals and Currency Crises: Empirical Regularities / G. Milesi-Ferretti, A. Razin. – IMF working paper. – 1998. – № 98/99. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.imf.org.

158. Sachs J. Financial Crises in Emerging Markets: The Lessons from 1995 / J. Sachs, A. Tornell, A. Velasco – NBER Working Paper. – 1996. – № 5576. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.nber.org.

159. Schinasi G. J. Safeguarding financial stability: theory and practice / G. J. Schinasi. – Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2005. – 328 p.

160. Sorge M. Stress-testing financial systems: an overview of current methodologies / M. Sorge. – BIS. Working Paper. – No. 165. – 2004. – p. 37.

161. Zimmerman H. J. Fuzzy Sets Theory and Its Applications / H. J. Zimmerman. – Kluwer Academic Publishers, 2001. – 236 p.

Додаток А

Індикатори фінансової стабільності для депозитних корпорацій [58, 62, 105]

Таблиця А.1

Індикатори фінансової стабільності відповідно до положень Міжнародного валютного фонду

База визначення індикаторів	Індикатори
<i>На базі капіталу</i>	<p>Співвідношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів (базовий)</p> <p>Співвідношення регулятивного капіталу I рівня до зважених за ризиком активів (базовий)</p> <p>Співвідношення капіталу до активів</p> <p>Співвідношення недіючих кредитів за мінусом резервів до капіталу (базовий)</p> <p>Співвідношення чистого доходу до середнього капіталу (базовий)</p> <p>Співвідношення великих відкритих позицій до капіталу</p> <p>Співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу (базовий)</p> <p>Співвідношення валової позиції за фінансовими деривативами з боку активів та зобов'язань до капіталу</p> <p>Співвідношення чистої відкритої позиції за інструментами участі в капіталі до капіталу</p>
<i>На базі активів</i>	<p>Співвідношення ліквідних активів до сукупних активів (базовий)</p> <p>Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань (базовий)</p> <p>Співвідношення депозитів клієнтів до сукупних валових кредитів (крім міжбанківських)</p> <p>Співвідношення чистого доходу до середніх сукупних активів (базовий)</p> <p>Співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів (базовий)</p> <p>Співвідношення кредитів за секторами економіки до сукупних валових кредитів (базовий)</p>

База визначення індикаторів	Індикатори
<i>На базі активів</i>	<p>Співвідношення кредитів на жилу нерухомість до загальних кредитів</p> <p>Співвідношення кредитів на комерційну нерухомість до загальних кредитів</p> <p>Співвідношення кредитів за географічним розподілом до сукупних валових кредитів</p> <p>Співвідношення кредитів в іноземній валюті до сукупних валових кредитів</p> <p>Співвідношення зобов'язань в іноземній валюті до сукупних зобов'язань</p>
<i>За доходами та витратами</i>	<p>Співвідношення прибутку за процентами до валового доходу (базовий)</p> <p>Співвідношення трейдингового доходу до сукупного доходу</p> <p>Співвідношення непроцентних витрат до валового доходу (базовий)</p> <p>Співвідношення витрат на утримання персоналу до непроцентних витрат</p>
<i>За процентними ставками</i>	<p>Спред між базовими ставками за кредитами та депозитами</p> <p>Спред між найвищою та найнижчою міжбанківськими ставками</p>

Таблиця А.2

Індикатори фінансової стабільності діяльності депозитних корпорацій в Україні

Різновиди індикаторів	Індикатори
Основні індикатори	<p align="center">Співвідношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів</p> <p align="center">Співвідношення регулятивного капіталу I рівня до зважених за ризиком активів</p> <p align="center">Співвідношення недіючих кредитів за мінусом резервів до капіталу</p> <p align="center">Співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів</p> <p align="center">Співвідношення кредитів за секторами економіки до сукупних валових кредитів</p> <p align="center">Співвідношення чистого доходу до середніх сукупних активів</p> <p align="center">Співвідношення чистого доходу до середнього капіталу</p> <p align="center">Співвідношення процентної маржі до валового доходу</p> <p align="center">Співвідношення непроцентних витрат до валового доходу</p> <p align="center">Співвідношення ліквідних активів до сукупних активів</p> <p align="center">Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань</p> <p align="center">Співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу</p>

Продовж табл. А.2

Різновиди індикаторів	Індикатори
Рекомендовані індикатори	<p>Співвідношення капіталу до активів</p> <p>Співвідношення великих ризиків до капіталу: сума великих відкритих позицій (великих ризиків); відкрита позиція великих депозитних установ по відношенню до найбільших суб'єктів господарювання;</p> <p>відкрита позиція по відношенню до афілійованих структур та інших «пов'язаних» контрагентів</p> <p>Співвідношення кредитів за географічним розподілом до сукупних валових кредитів</p> <p>Співвідношення валової позиції за фінансовими деривативами з боку активів до капіталу</p> <p>Співвідношення валової позиції за фінансовими деривативами з боку зобов'язань до капіталу</p> <p>Співвідношення прибутків (збитків) за фінансовими інструментами до валового доходу</p> <p>Співвідношення витрат на утримання персоналу до непроцентних витрат</p> <p>Спред між базовими ставками за кредитами та депозитами</p> <p>Спред між найвищою та найнижчою міжбанківськими ставками</p> <p>Співвідношення депозитів клієнтів до сукупних валових кредитів (крім міжбанківських)</p> <p>Співвідношення кредитів в іноземній валюті до сукупних валових кредитів</p> <p>Співвідношення зобов'язань в іноземній валюті до сукупних зобов'язань</p> <p>Співвідношення чистої відкритої позиції за інструментами участі в капіталі до капіталу</p>

Таблиця А.3

**Економічні нормативи оцінки діяльності банків в Україні
(станом на 01.01.2009 року)**

Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу (тис. грн.)
Норматив адекватності регулятивного капіталу (не менше 10 відсотків)
Норматив (коефіцієнт) співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (не менше 9)
Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 відсотків)
Норматив поточної ліквідності (не менше 40 відсотків)
Норматив короткострокової ліквідності (не менше 20 відсотків)
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 відсотків)
Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)
Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (не більше 5 відсотків)
Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (не більше 30 відсотків)
Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 відсотків)
Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 відсотків)
Норматив загальної відкритої валютної позиції (не більше 30 відсотків)
Норматив загальної довгої відкритої валютної позиції (не більше 20 відсотків)
Норматив загальної короткої відкритої валютної позиції (не більше 10 відсотків)

Додаток Б

Статистичні дані за окремими аналізованими показниками банківської діяльності по системі вітчизняних банків (укладено за даними [5, 15, 16, 17, 128, 129, 130])

Дата	Обсяги залишків наданих кредитів в економіку, млн. грн.	Загальні активи, млн. грн.	Обсяги загальних депозитів, залучених банківською системою, млн. грн.	Обсяг депозитів, залучених від суб'єктів господарювання. млн. грн.	Обсяг депозитів, залучених від фізичних осіб, млн. грн.
01.01.04	66995	105559	60946	27387	33559
01.02.04	69666	103788	63000	28088	34913
01.03.04	73430	107610	67272	30900	36373
01.04.04	73501	110563	68770	30561	38209
01.05.04	75557	114984	73277	34114	39162
01.06.04	80970	120358	76060	35435	40625
01.07.04	80884	125437	77432	35143	42289
01.08.04	83031	128522	80386	36878	43508
01.09.04	87128	132269	87583	42751	44832
01.10.04	87916	141575	84585	39505	45080
01.11.04	91769	140901	83958	41079	42878
01.12.04	88579	140332	82959	41348	41611
01.01.05	87407	141497	84721	40469	44252
01.02.05	90161	140329	88660	41035	47625
01.03.05	95667	146709	96499	46425	50074
01.04.05	96634	158641	98484	46680	51804
01.05.05	100898	159704	99590	46240	53350
01.06.05	108742	163405	104674	49075	55599
01.07.05	112688	172789	104955	47053	57902
01.08.05	118510	173746	110527	50942	59585
01.09.05	126272	183405	115118	53525	61593
01.10.05	130702	192907	118820	54299	64521
01.11.05	137415	200592	124309	56842	67467
01.12.05	143418	212420	132745	59542	73202
01.01.06	143981	223024	130933	56917	74016
01.02.06	149767	221189	133096	57227	75869
01.03.06	157794	231273	135618	58203	77415
01.04.06	162948	237294	139054	59044	80010
01.05.06	170719	243272	145071	63550	81520
01.06.06	179735	249950	148612	64427	84185
01.07.06	187272	264954	154119	66833	87286
01.08.06	196275	270702	157786	68041	89745
01.09.06	209689	283291	164615	72318	92296
01.10.06	217080	299352	168598	73521	95077

Продовж. додатку Б

Дата	Обсяги залишків наданих кредитів в економіку, млн. грн.	Загальні активи, млн. грн.	Обсяги загальних депозитів, залучених банківською системою, млн. грн.	Обсяг депозитів, залучених від суб'єктів господарюванн я. млн. грн.	Обсяг депозитів, залучених від фізичних осіб, млн. грн.
01.11.06	231655	309908	173802	74238	99564
01.12.06	245226	327955	184234	77519	106715
01.01.07	244978	353086	183428	74181	109247
01.02.07	256173	352299	187338	73832	113506
01.03.07	273064	370076	195105	77991	117114
01.04.07	283115	392619	200478	81494	118984
01.05.07	294669	407635	206077	85008	121069
01.06.07	315692	421315	215222	88426	126795
01.07.07	329763	456207	225602	94160	131442
01.08.07	344953	475496	233097	96475	136621
01.09.07	367160	494484	247723	106737	140986
01.10.07	381444	526976	251117	105352	145765
01.11.07	403635	537741	259716	105567	154150
01.12.07	426863	572867	279738	115579	164159
01.01.08	436048	619004	280535	112309	168226
01.02.08	455474	623637	286188	111736	174452
01.03.08	481035	635245	301121	121177	179944
01.04.08	494748	667351	308613	121803	186810
01.05.08	499514	680431	305966	118359	187607
01.06.08	518087	700422	321124	127346	193778
01.07.08	531329	726431	331663	133831	197832
01.08.08	547838	740021	336173	134573	201600
01.09.08	565924	759812	339657	135709	203948
01.10.08	618317	785120	330419	134835	195584
01.11.08	671570	812341	338379	132089	206290
01.12.08	734022	888761	357204	142117	215087
01.01.09	722549	973 332	357147	143 928	213 219
01.02.09	717612	953 929	339216	134 106	205 110
01.03.09	716545	938 580	318273	124 561	193 712
01.04.09	714946	935 084	310881	122 126	188 755
01.05.09	713011	939 040	309390	119 349	190 041
01.06.09	715815	932 833	309864	118 575	191 289
01.07.09	718059	944 458	314292	117 635	196 657
01.08.09	727749	952 099	315785	116 662	199 123
01.09.09	729456	970812	316924	115023	201901
01.10.09	727570	987809	319749	119237	200512
01.11.09	722668	974452	315890	112834	203056
01.12.09	723295	989940	317437	111308	206129

Продовж. додатку Б

Дата	Значення фінансового результату, млн. грн.	Дата	Значення фінансового результату, млн. грн.
01.04	104,8318	01.07	412,7977
02.04	203,8378	02.07	810,013
03.04	232,25	03.07	1289,64
04.04	313,9168	04.07	1658,219
05.04	365,4112	05.07	2030,4
06.04	566,0874	06.07	2408,689
07.04	691,3181	07.07	3068,73
08.04	841,6423	08.07	3714,39
09.04	935,3458	09.07	4018,15
10.04	1039,8602	10.07	4680,83
11.04	1233,5184	11.07	5470,58
12.04	1192,3772	12.07	6218,466
01.05	171,9684	01.08	735,17
02.05	386,3214	02.08	1363,85
03.05	510,3434	03.08	1940,03
04.05	602,6002	04.08	2669,73
05.05	689,4018	05.08	3084,31
06.05	833,8223	06.08	3891,76
07.05	993,468	07.08	4821,75
08.05	1137,8379	08.08	5626,23
09.05	1370,3407	09.08.	6233,92
10.05	1642,539	10.08	7031,69
11.05	1765,5458	11.08	6982,98
12.05	2110,9931	12.08	7453,78
01.06	222,6987	01.09	7304,21
02.06	429,3952	02.09	-243,11
03.06	762,6193	03.09	-1911,02
04.06	997,4883	04.09	-7020,01
05.06	1309,089	05.09	-9227,15
06.06	1709,2959	06.09	-11988,10
07.06	2117,3237	07.09	-14321,27
08.06	2449,3777	08.09	-18360,02
09.06	2833,4969	09.09	-15412,00
10.06	3277,97	10.09	-17201,32
11.06	3582,024	11.09	-18241,05
12.06	3961,1843	12.09	-11588,10

Додаток В

Статистичні розрахунки та графічне подання окремих узагальнень з погляду вітчизняної банківської системи загалом (обчислено за даними додатку Б та [131])

Таблиця В.1

Рівняння функціональних залежностей динаміки швидкості (W), які характеризують щорічні темпи зміни обсягів наданих кредитів вітчизняними банками

Роки	Рівняння
2005	$W = 354,080 * x + 2914,0$
2006	$W = 746,200 * x + 4183,2$
2007	$W = 952,220 * x + 10145,0$
2008	$W = 4243,400 * x + 4163,2$
2009	$W = -342,09 * x^2 + 4672 * x - 12618$

x – змінна, що визначає послідовний час, за яким розглядається динаміка швидкості обсягів наданих кредитів. Тобто це порядкові значення місяця року.

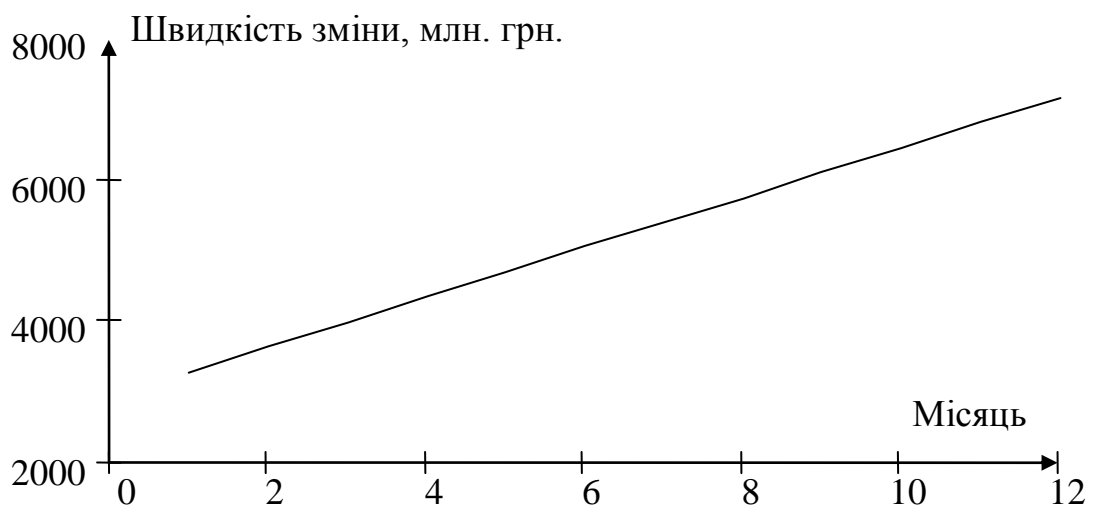

Рис. В.1. Функціональна залежність динаміки швидкості, яка характеризує щорічні темпи зміни обсягів наданих кредитів вітчизняними банками протягом 2005 року

Продовж. додатку В

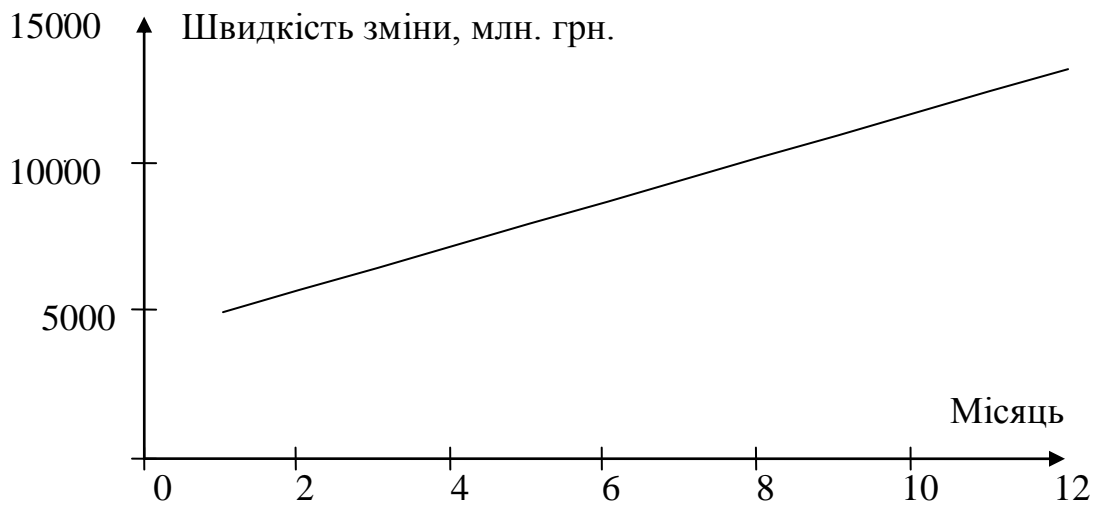

Рис. В.2. Функціональна залежність динаміки швидкості, яка характеризує щорічні темпи зміни обсягів наданих кредитів вітчизняними банками протягом 2006 року

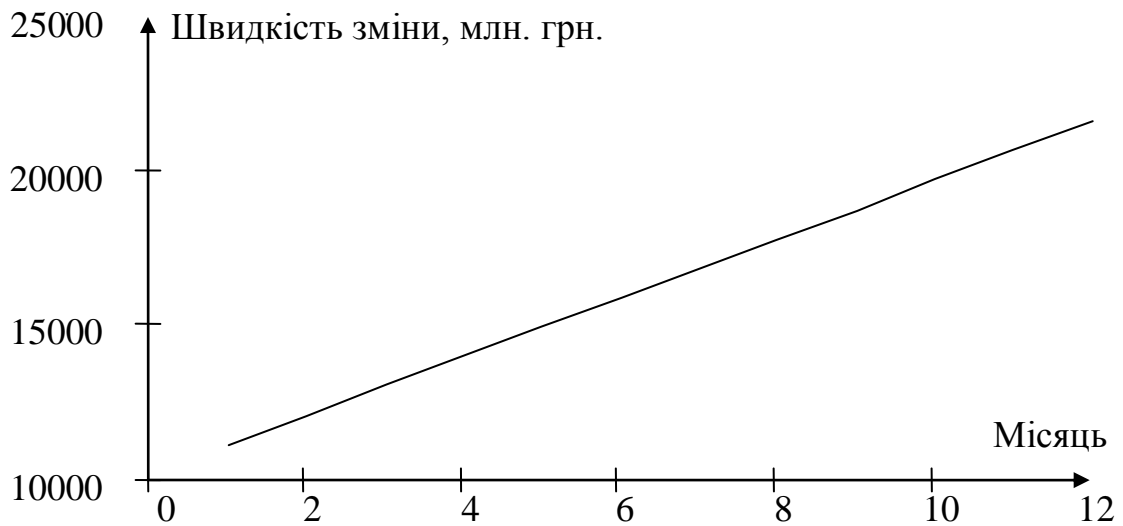

Рис. В.3. Функціональна залежність динаміки швидкості, яка характеризує щорічні темпи зміни обсягів наданих кредитів вітчизняними банками протягом 2007 року

Продовж. додатку В

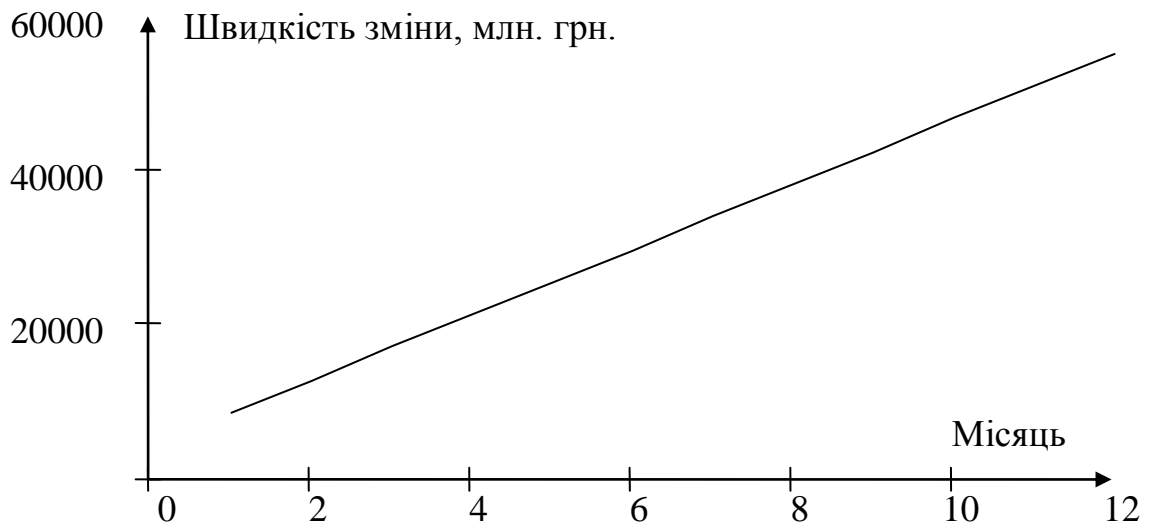

Рис. В.4. Функціональна залежність динаміки швидкості, яка характеризує щорічні темпи зміни обсягів наданих кредитів вітчизняними банками протягом 2008 року

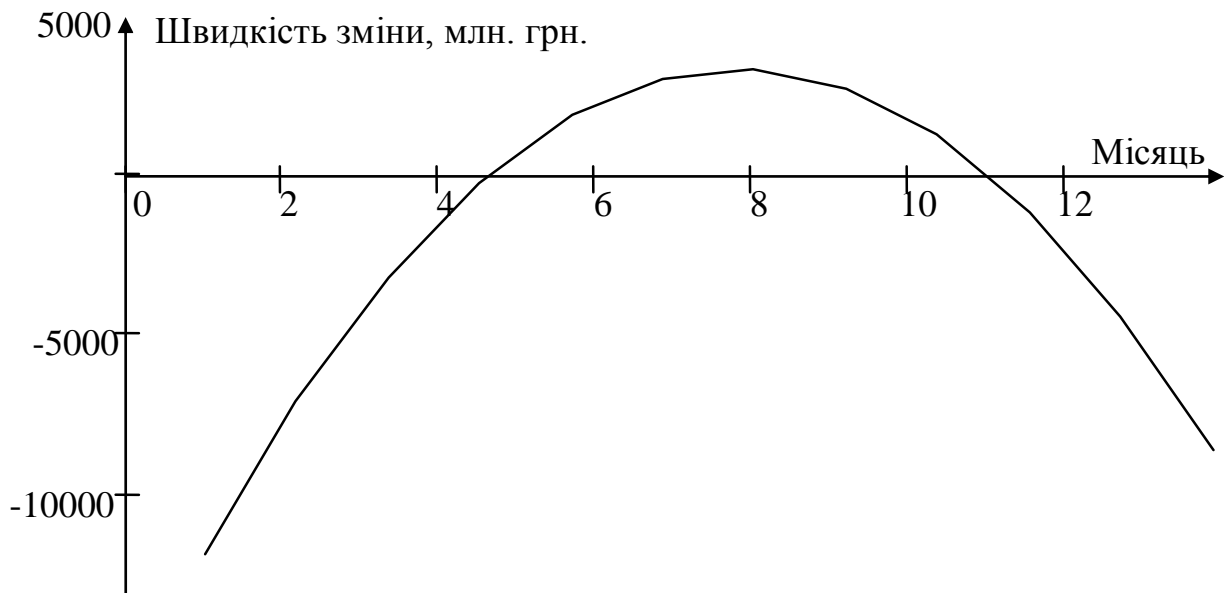
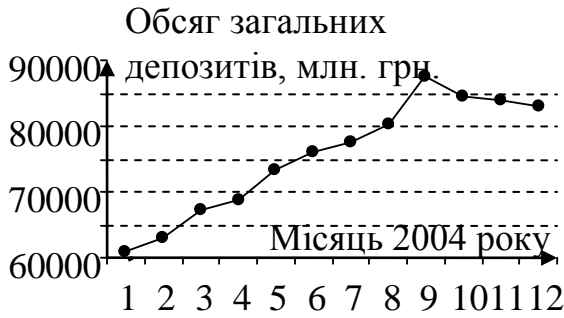
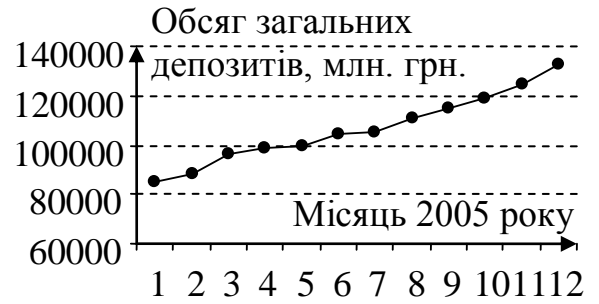

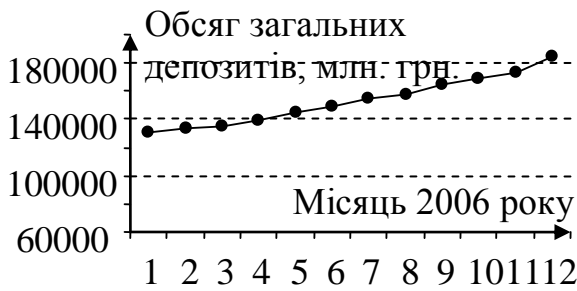
Рис. В.5. Функціональна залежність динаміки швидкості, яка характеризує щорічні темпи зміни обсягів наданих кредитів вітчизняними банками протягом 2009 року

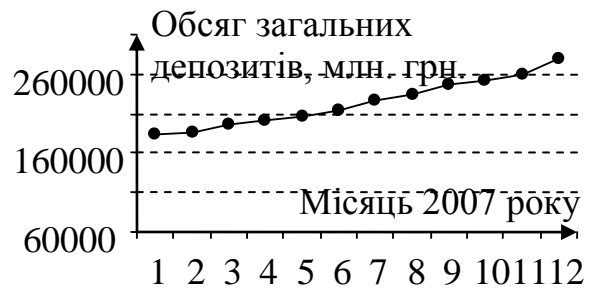
а)

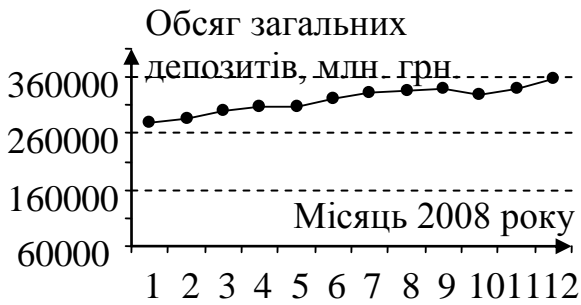
б)

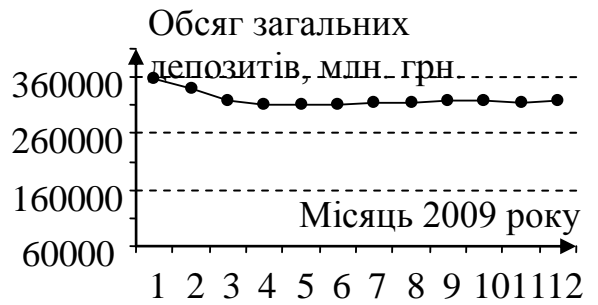
в)

г)

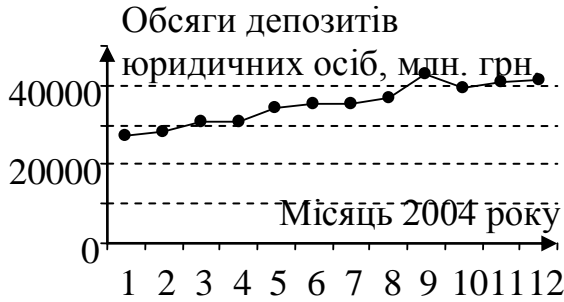

д)

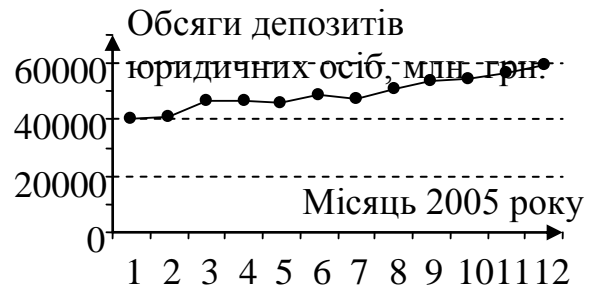

е)

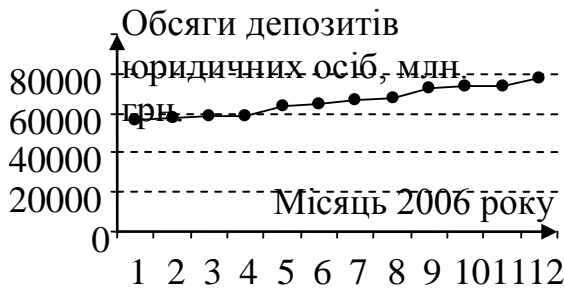
Рис. В.6. Динаміка обсягів загальних депозитів по роках (у щомісячному обчисленні)

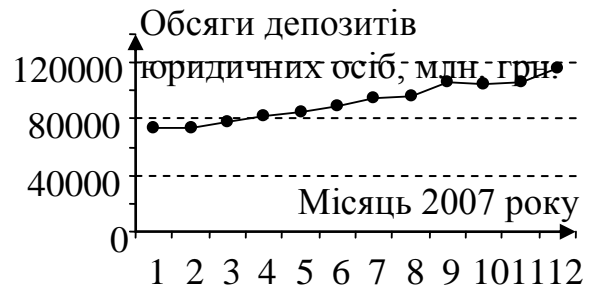
а)

б)

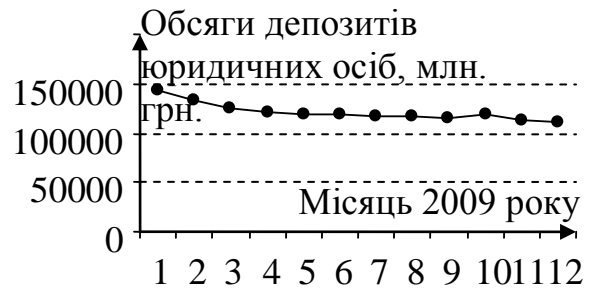
в)

г)

д)

е)

Рис. В.7. Динаміка обсягів депозитів юридичних осіб по роках (у щомісячному обчисленні)

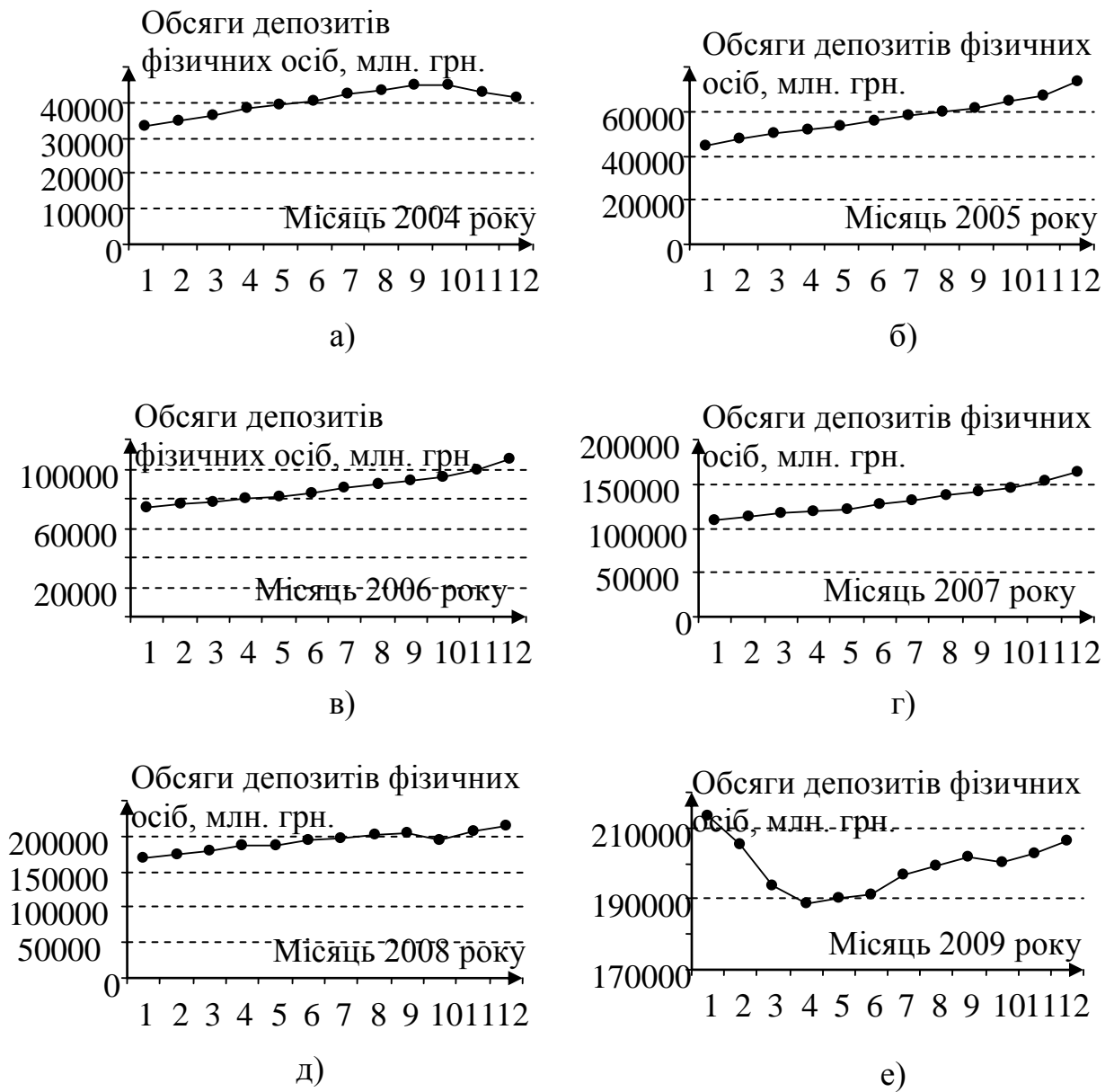

Рис. В.8. Динаміка обсягів депозитів фізичних осіб по роках (у щомісячному обчисленні)

Таблиця В.2

**Апроксимуючі рівняння трендів обсягів загальних депозитів (ZD) у
розрізі окремих років (у щомісячному визначенні, млн. грн.)**

Роки	Апроксимуюче рівняння	Коефіцієнт детермінації
2004	$ZD = -186,28 * x^2 + 4759,8 * x + 54670$	0,952
2005	$ZD = 109,52 * x^2 + 2497,9 * x + 84423$	0,981
2006	$ZD = 192,32 * x^2 + 2237,6 * x + 128000$	0,996
2007	$ZD = 327,77 * x^2 + 4237,4 * x + 178422$	0,993
2008	$ZD = -291,91 * x^2 + 9999,5 * x + 270568$	0,937
2009	$ZD = 866,53 * x^2 - 13302 * x + 359929$	0,754

х – змінна, що визначає послідовний час, за яким виникають залишки зобов'язань банків перед фізичними та юридичними особами загалом протягом досліджуваного року. Тобто це порядкові значення місяця року.

Таблиця В.3

**Апроксимуючі рівняння трендів обсягів депозитів юридичних осіб (YD) у
розрізі окремих років (у щомісячному визначенні, млн. грн.)**

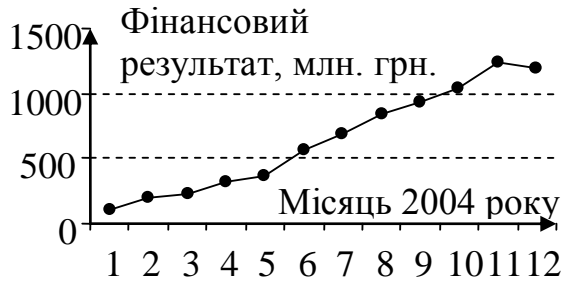
Роки	Апроксимуюче рівняння	Коефіцієнт детермінації
2004	$YD = -48,78 * x^2 + 2031,5 * x + 24703$	0,931
2005	$YD = 40,46 * x^2 + 1059,6 * x + 40265$	0,944
2006	$YD = 42,19 * x^2 + 1441,7 * x + 54330$	0,982
2007	$YD = 62,86 * x^2 + 3025,1 * x + 68999$	0,973
2008	$YD = -127,09 * x^2 + 4209,2 * x + 106681$	0,886
2009	$YD = 327,69 * x^2 - 6470 * x + 145583$	0,887

х – змінна, що визначає послідовний час, за яким виникають залишки зобов'язань банків перед юридичними особами протягом досліджуваного року. Тобто це порядкові значення місяця року.

**Апроксимуючі рівняння трендів обсягів депозитів фізичних осіб (FD) у
розрізі окремих років (у щомісячному визначенні, млн. грн.)**

Роки	Апроксимуюче рівняння	Коефіцієнт детермінації
2004	$FD = -137,5 * x^2 + 2728,1 * x + 29968$	0,938
2005	$FD = 69,1 * x^2 + 1438,4 * x + 44158$	0,987
2006	$FD = 150,2 * x^2 + 795,7 * x + 73670$	0,992
2007	$FD = 264,9 * x^2 + 1212,1 * x + 109424$	0,994
2008	$FD = -164,8 * x^2 + 5790,3 * x + 163887$	0,931
2009	$FD = 538,84 * x^2 - 6831,9 * x + 214346$	0,658

х – змінна, що визначає послідовний час, за яким виникають залишки зобов'язань банків перед фізичними особами протягом досліджуваного року. Тобто це порядкові значення місяця року.

а)

б)

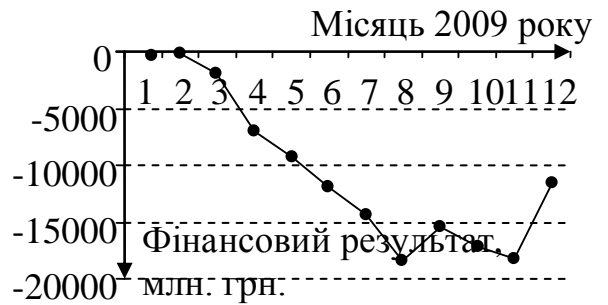
в)

г)

д)

е)

Рис. В.9. Динаміка фінансового результату по роках (у щомісячному обчисленні)

Таблиця В.5

Апроксимуючі рівняння трендів фінансового результату (FR) в розрізі окремих років (у щомісячному визначенні, млн. грн.)

Роки	Апроксимуюче рівняння	Коефіцієнт детермінації
2004	$FR = 2,07 * x^2 + 83,34 * x - 10,67$	0,982
2005	$FR = 7,75 * x^2 + 63,64 * x + 184,55$	0,994
2006	$FR = 6,59 * x^2 + 264,38 * x - 104,42$	0,998
2007	$FR = 18,21 * x^2 + 277,51 * x + 191,78$	0,997
2008	$FR = -10,22 * x^2 + 784,89 * x - 228,82$	0,989
2009	$FR = 245,49 * x^2 - 4827,9 * x + 7623,4$	0,906

х – змінна, що визначає послідовний час, за яким визначається фінансовий результат протягом досліджуваного року. Тобто це порядкові значення місяця року.

Додаток Д

Обсяги наданих кредитів в розрізі окремих банків

(укладено за даними [120, 132])

Таблиця Д.1

Обсяг наданих кредитів, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «АКБ «БАЗИС»	Акціонерний Східноук- раїнський банк «Грант»	АКБ «Європей- ський»	ПАТ «Зембан- к»	ПАТ «Банк Золоті Ворота»	ПАТ «Інпром- банк»
01.04	113,2828	123,1607	51,6723	52,5252	140,3244	178,0467
02.04	121,0327	124,7112	49,2671	51,6791	160,1666	184,8760
03.04	120,9651	128,8529	58,5540	55,7201	215,6655	183,3564
04.04	155,7430	127,4314	70,5139	55,6925	161,7092	187,7345
05.04	159,0073	128,9087	68,5312	52,9087	190,2383	208,2775
06.04	160,5358	138,0013	163,0563	46,9834	214,4533	220,8453
07.04	165,3148	141,7026	163,1382	46,2486	190,4863	221,5628
08.04	177,7660	138,6709	161,6067	47,8425	202,5784	224,5528
09.04	180,1437	127,7423	161,6095	52,9414	246,8823	259,3579
10.04	199,5927	133,3645	175,4060	50,9916	229,2479	264,3651
11.04	197,6003	142,5812	164,0987	47,0919	240,6900	265,3970
12.04	184,1952	137,3091	158,6799	48,5020	211,9441	248,1239
01.05	188,8490	138,7188	157,1602	46,9600	222,0746	253,0610
02.05	202,4876	141,1831	158,2006	54,5167	233,5161	246,1552
03.05	219,1303	142,5812	157,9760	67,9615	251,6770	259,6251
04.05	217,2499	141,1831	173,4247	65,0113	251,5190	253,9116
05.05	229,4663	146,2710	169,9405	73,8457	264,7989	264,7254
06.05	230,0614	142,2345	170,2776	76,2093	295,2846	268,3250
07.05	255,3116	137,9795	202,1801	77,8011	314,9722	270,9928
08.05	287,5013	140,4145	195,6288	73,5710	323,8978	260,2324
09.05	293,3182	125,6445	190,2065	82,1929	336,6079	250,7241
10.05	306,9400	132,7200	190,3000	83,4700	335,3800	260,1500
11.05	328,7789	135,8760	199,6965	91,2407	364,4048	259,2421
12.05	336,7599	139,4714	222,0611	98,4896	346,4743	276,4693
01.06	341,1213	138,1483	217,4863	99,8568	381,8373	294,9233
02.06	356,4998	145,6779	214,5996	100,7908	367,1402	305,0330
03.06	359,7888	152,5959	230,1558	107,5211	358,5795	314,6661
04.06	367,2457	156,4195	224,3452	109,9132	359,1335	322,1469
05.06	384,7023	160,2228	237,1297	105,5946	365,9565	321,0450
06.06	404,8586	163,1610	262,1235	112,9588	365,4934	309,1740

Обсяг наданих кредитів, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «АКБ «БАЗИС»	Акціонерний Східноук- раїнський банк «Грант»	АКБ «Європей- ський»	ПАТ «Зембан- к»	ПАТ «Банк Золоті Ворота»	ПАТ «Інпром- банк»
07.06	410,3951	163,9218	258,4693	114,2587	366,8566	320,1535
08.06	403,7263	162,8319	269,6041	110,7717	389,6407	318,8806
09.06	402,6754	171,3607	297,5388	122,1942	390,9316	352,9807
10.06	412,9200	176,2300	307,6400	131,5800	406,5700	361,5600
11.06	408,3300	186,2400	327,5400	137,6100	454,8400	394,2800
12.06	411,5524	183,7582	357,2782	58,5574	449,3166	406,9346
01.07	436,3185	180,2720	360,7602	165,4799	492,0875	423,4797
02.07	450,8900	185,9600	380,7612	172,3400	504,5400	452,9100
03.07	508,2000	223,1500	413,7100	192,6700	516,2300	476,6800
04.07	535,1000	221,8000	404,2000	211,2900	512,2000	496,8900
05.07	561,9900	228,9400	418,5800	225,6400	551,6100	501,1245
06.07	583,3200	239,5300	450,7800	243,8200	585,7100	497,0500
07.07	607,8400	262,1500	479,4100	260,5000	611,1400	516,7200
08.07	629,8800	259,8200	506,9300	272,8700	604,5500	528,0500
09.07	641,9900	261,7900	541,1700	270,0700	660,1100	541,6500
10.07	654,5000	276,9700	672,6700	288,8200	658,8500	561,0300
11.07	693,4700	283,7800	774,8100	295,1500	647,7700	585,3100
12.07	706,6027	301,6315	950,8292	314,2795	654,8194	643,2301
01.08	686,8700	298,5612	948,4500	335,1800	682,6400	670,0900
02.08	753,3100	300,8600	962,7300	351,5200	713,0500	709,3600
03.08	809,1800	299,5000	1053,1200	417,3100	745,3800	736,9800
04.08	782,9700	298,4200	1063,6400	424,0700	747,9700	750,7400
05.08	822,8800	297,9100	1074,5800	424,5700	753,4800	753,4800
06.08	840,5500	319,4100	1101,3700	462,0800	742,5800	802,2300
07.08	822,8900	322,4100	1132,1100	461,8300	728,6000	844,2300
08.08	832,0600	324,3100	1171,6500	475,6500	768,8800	818,2400
09.08	862,2600	323,1400	1199,2300	508,5700	784,7600	842,2200
10.08	876,200	316,2000	1390,7500	514,3200	796,5700	830,7700
11.08	900,5800	315,3200	1421,2200	562,8600	842,3600	880,8000
12.08	933,3500	340,6600	1448,9300	568,2800	877,4800	887,8100

Продовж. додатку Д

продовж. табл. Д.1

Обсяг наданих кредитів, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «АКБ «БАЗИС»	Акціонерний Східноук- раїнський банк «Грант»	АКБ «Європейсь- кий»	ПАТ «Зембанк »	ПАТ «Банк Золоті Ворота»	ПАТ «Інпром- банк»
01.09	908,7300	325,4000	1423,6600	556,7600	851,1200	822,2900
02.09	892,7200	302,8912	1400,6600	539,8412	833,2701	766,6500
03.09	881,5131	328,7309	1690,3500	532,7203	810,6411	729,2000
04.09	870,5518	314,0601	1590,0511	522,9111	763,3832	726,0780
05.09	870,5100	304,1002	1403,6777	519,3601	755,3400	679,7222
06.09	867,5000	316,3199	–	512,9400	757,8000	660,8312
07.09	859,7001	311,7312	–	572,4312	769,6700	635,9002
08.09	851,2000	311,5541	–	568,7801	787,0402	603,0201
09.09	857,9600	311,4600	–	566,7988	783,1312	–
10.09	874,2600	309,3600	–	582,9232	769,0101	–
11.09	869,7801	314,3412	–	584,2100	766,5544	–
12.09	858,3900	312,2344	–	606,3676	739,9901	–

Обсяг наданих кредитів, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «Мегабанк»	ПАТ Банк «Меркурій»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Регіон- банк»	АТ «УкрСиббанк»	АБ «Факторіал- Банк»
01.04	258,5416	163,3431	70,2808	44,2447	2492,6060	145,1738
02.04	351,0970	168,6428	71,3322	47,6982	2720,1787	175,9313
03.04	366,0150	170,2902	71,4414	50,9244	2974,6471	201,5880
04.04	260,2628	176,1287	74,2798	55,7016	3103,4334	206,9035
05.04	260,6900	177,1165	73,2151	56,3291	3010,2850	206,0493
06.04	271,8722	171,3203	70,3945	56,6701	3644,2647	296,7507
07.04	295,0883	172,8359	78,1316	54,8643	3366,8187	207,1554
08.04	305,9096	163,3471	80,2116	56,7252	3784,7780	236,6973
09.04	328,4287	143,9256	78,8526	58,2639	3673,1966	238,8504
10.04	340,8476	174,4221	81,2689	57,0190	3500,7094	215,6376
11.04	345,2118	176,5226	77,0300	57,0080	3747,6287	212,0509
12.04	336,6313	170,5891	74,3289	55,4392	3417,6346	203,6389
01.05	332,9902	167,8021	75,0780	60,8570	3465,3746	196,7833
02.05	353,6370	181,6133	78,8810	62,8086	3458,3917	214,7216
03.05	366,9633	199,3626	81,1933	63,2574	3731,9424	213,9805
04.05	377,3284	206,6971	84,1146	65,3515	3960,4035	242,5227
05.05	391,6594	216,0624	86,9394	65,4411	4216,4680	252,8998
06.05	415,8042	218,0758	85,7853	64,3033	4706,0301	245,4003
07.05	438,1973	221,7256	84,1870	68,3414	4969,4132	255,9720
08.05	455,3628	234,7078	71,4372	67,9825	5341,2019	283,3723
09.05	452,4845	235,9295	81,2035	69,1171	6007,7455	304,1665
10.05	466,5300	240,4800	70,2100	69,7400	6534,9700	206,9400
11.05	486,8623	235,9386	79,9546	71,5707	6944,5286	320,4941
12.05	493,0604	226,8250	77,1784	74,1996	7513,6952	356,2262
01.06	492,8920	228,1737	74,4167	78,4207	7543,4457	330,7511
02.06	496,4423	236,3233	75,6787	83,3049	7776,8755	340,8765
03.06	507,5465	242,6774	75,6544	81,6580	8477,7620	364,0081
04.06	540,8214	248,1728	83,0762	86,8396	8790,1296	380,6106
05.06	552,0524	254,1338	84,1990	96,2456	8923,1712	388,4213
06.06	554,8261	267,1921	85,2451	96,4091	10427,0623	385,0470
07.06	588,7250	275,3706	86,5496	99,9895	10604,2773	405,7596
08.06	634,8794	279,5571	86,5178	101,7445	11204,5098	418,4902
09.06	679,3699	302,8706	88,6868	106,5442	12772,7885	422,9132
10.06	710,8000	323,9900	83,2100	108,5400	13993,1500	445,8600
11.06	735,5400	345,8000	87,8300	113,9500	15835,9400	441,7600

Обсяг наданих кредитів, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «Мегабанк»	ПАТ Банк «Меркурій»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Реґіон- банк»	АТ «УкрСиббанк»	АБ «Факторіал- Банк»
12.06	728,1740	364,3106	87,8882	117,3521	17536,1596	434,7331
01.07	743,6714	372,2245	97,1220	118,3707	17656,0465	426,6148
02.07	797,7500	381,6900	98,6700	122,9400	18210,9800	467,5400
03.07	941,2800	420,4600	100,7400	123,5700	19497,2500	501,6100
04.07	924,2400	427,8300	101,7100	124,1900	20271,4700	527,0500
05.07	990,7100	461,2800	102,2500	124,8800	20974,0100	540,0900
06.07	1056,1300	499,1700	142,1300	131,4100	22079,6400	588,6500
07.07	1072,2500	512,0700	140,6700	136,2500	22626,1200	602,3300
08.07	1150,8400	540,8400	140,9400	138,4200	23456,9200	594,5600
09.07	1229,9100	557,2600	142,0500	150,8900	25484,0900	672,3400
10.07	1266,4700	571,0300	141,5300	157,1600	26911,5600	734,8000
11.07	1308,0900	589,8700	142,1600	163,6200	28031,2100	777,5200
12.07	1314,3729	609,9016	141,4117	174,0990	29664,9620	695,1137
01.08	1359,7300	639,4600	145,6400	177,5100	29919,9800	700,1282
02.08	1392,7800	679,4500	147,1000	182,3800	30929,6800	753,6500
03.08	1575,7000	698,6400	150,1900	188,6300	32747,8000	754,2600
04.08	1695,6500	716,9400	155,6800	182,3000	33114,5500	799,9400
05.08	1750,4600	709,4100	160,0900	184,2800	32708,8800	823,0800
06.08	1842,4100	700,1800	163,7500	190,6000	33406,5700	905,0300
07.08	1913,9300	690,8000	160,1900	193,9000	34805,9300	975,6000
08.08	1977,1600	671,6300	161,9000	202,2700	35015,0900	950,8300
09.08	2085,3200	678,1700	159,2900	200,3600	35544,4800	972,9900
10.08	2137,8500	698,8600	172,6400	201,5800	40510,2200	1111,4300
11.08	2277,1100	718,9900	182,8300	202,7500	44359,1300	1202,5700
12.08	2310,0400	732,8100	186,4200	195,5800	47707,4800	1290,8700

продовж. табл. Д.1

Обсяг наданих кредитів, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «Мегабанк»	ПАТ Банк «Меркурій»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Регіон- банк»	АТ «УкрСиббанк»	АБ «Факторіал- Банк»
01.09	2222,8800	727,5800	185,4700	191,8300	45980,4100	–
02.09	2151,3312	740,9176	184,0011	182,4934	44760,1000	–
03.09	2255,5600	736,7702	181,2900	178,4000	43238,0506	–
04.09	2212,8700	736,7001	176,3100	169,3001	42567,4567	–
05.09	2206,4311	730,7700	174,3111	168,8500	41545,8500	–
06.09	2216,4201	724,6200	174,1344	168,3411	40438,8009	–
07.09	2187,4955	723,2111	176,4200	171,6100	39444,5600	–
08.09	2192,4600	718,9800	179,4201	173,2807	39702,4655	–
09.09	2215,0201	708,1876	177,5700	173,0304	38916,8401	–
10.09	2187,3321	702,3001	173,5677	171,3300	38269,2600	–
11.09	2173,5600	705,8811	178,8003	171,4900	37548,8900	–
12.09	2226,0400	703,4900	182,4801	174,4213	36576,6103	–

Додаток Е

Обсяги залучених ресурсів в розрізі окремих банків

(укладено за даними [121, 129, 130])

Таблиця Е.1

Обсяг залучених ресурсів, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «АКБ «БАЗИС»	Акціонерний Східноук- раїнський банк «Грант»	АКБ «Європей- ський»	ПАТ «Зембанк»	ПАТ «Банк Золоті Ворота»	ПАТ «Інпром- банк»
01.04	180,028	111,0021	33,6524	44,6384	130,2762	173,1396
02.04	187,4127	112,579	34,7645	41,2682	163,1138	179,9182
03.04	192,8846	111,5052	35,7779	47,7303	238,8937	186,6572
04.04	220,9361	114,026	44,9795	48,1184	161,2712	188,0294
05.04	223,4195	120,4758	40,949	56,8217	183,2233	223,7573
06.04	224,7735	122,1638	135,0663	94,8832	186,3694	198,1414
07.04	230,7302	128,6373	132,7045	45,8349	164,037	206,0211
08.04	229,7403	129,7421	155,8686	43,9032	184,2925	223,2408
09.04	236,594	135,4723	271,9413	79,8832	326,6091	241,5504
10.04	251,0227	131,12	178,273	39,9057	210,2052	223,5934
11.04	240,0424	125,0408	170,7825	42,5814	207,0784	229,0388
12.04	227,6513	131,1123	164,2557	52,1276	199,8535	233,2774
01.05	243,8034	133,1314	145,5771	35,7969	214,2571	224,7044
02.05	257,7612	131,5636	145,2563	40,9962	224,6543	211,849
03.05	280,7906	134,9856	184,2635	63,9915	257,6458	237,2998
04.05	288,5432	135,0976	159,3214	57,735	267,8751	221,1458
05.05	305,8696	137,4891	149,6522	64,0781	280,4283	266,0428
06.05	315,6061	133,9826	191,5366	84,756	293,825	243,1628
07.05	327,6185	126,2162	166,486	78,8025	321,5093	235,6025
08.05	359,0035	129,0263	186,7187	91,5776	359,8536	247,792
09.05	362,2849	138,165	254,3352	91,0167	334,131	252,9765
10.05	391,2423	137,3196	194,4536	91,6882	342,2959	262,7558
11.05	415,2684	136,3993	215,6329	94,1196	393,3107	260,2574
12.05	410,0388	133,0238	209,3105	97,8478	385,1166	267,7205
01.06	407,811	139,301	216,1168	102,4826	391,3285	275,6647
02.06	428,8044	140,1827	235,3246	108,2733	352,7279	272,0718
03.06	452,7735	140,9243	277,9	109,5642	378,4988	281,3893
04.06	426,8517	149,0269	214,4052	112,405	362,5994	280,4256
05.06	448,6203	153,3531	245,8167	113,7576	360,1066	290,7325
06.06	444,5955	153,4136	272,5787	111,3609	357,5795	291,7592

Продовж. додатку Е

продовж. табл. Е.1

Обсяг залучених ресурсів, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «АКБ «БАЗИС»	Акціонерний Східноук- раїнський банк «Грант»	АКБ «Європей- ський»	ПАТ «Зембанк»	ПАТ «Банк Золоті Ворота»	ПАТ «Інпром- банк»
07.06	447,5689	150,1423	261,7303	127,0889	361,638	346,6853
08.06	473,3141	158,0343	272,5786	126,6873	384,6761	315,9077
09.06	502,4952	163,4396	296,4706	132,223	435,1525	366,839
10.06	476,023	161,599	310,572	138,842	396,958	353,908
11.06	473,576	159,666	323,394	155,668	453,418	390,1
12.06	498,4756	166,8826	367,7061	29,7174	467,6039	432,588
01.07	501,7809	171,3614	369,1374	204,9298	509,2932	430,5477
02.07	501,363	170,474	375,1452	205,651	503,35	440,613
03.07	510,974	195,92	386,332	203,485	607,043	453,345
04.07	559,57	191,17	393,134	196,005	535,017	441,706
05.07	544,388	202,823	423,144	246,896	520,117	423,9812
06.07	559,861	203,245	497,159	264,839	661,548	384,725
07.07	595,724	227,796	492,577	250,49	595,392	413,13
08.07	600,292	218,574	599,854	274,337	672,163	463,745
09.07	627,227	227,67	700,273	290,1	645,612	535,09
10.07	656,064	247,759	775,74	313,235	692,028	511,778
11.07	693,465	245,806	866,538	325,354	693,073	542,668
12.07	745,6263	252,6407	1003,5183	374,515	652,1133	526,6545
01.08	764,011	254,9812	908,919	400,003	658,022	550,057
02.08	791,28	255,564	971,651	430,543	684,671	603,226
03.08	820,338	259,89	1015,007	517,739	728,401	635,945
04.08	793,317	271,74	996,241	522,163	732,575	631,035
05.08	1037,516	262,973	1078,931	520,505	750,063	630,9812
06.08	997,844	267,866	1053,187	467,861	721,998	622,746
07.08	898,354	266,817	1114,535	479,157	736,423	696,929
08.08	821,288	261,213	1152,835	467,101	709,832	756,929
09.08	837,752	253,757	1167,946	470,686	689,218	747,591
10.08	844,171	259,317	1397,958	468,898	733,1	711,543
11.08	857,738	265,987	1357,462	456,983	777,658	730,245
12.08	891,254	301,073	1324,541	561,765	792,285	763,014

продовж. табл. Е.1

Обсяг залучених ресурсів, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «АКБ «БАЗИС »	Акціонер ний Східно- україн- ський банк «Грант»	АКБ «Європе йський»	ПАТ «Зембанк »	ПАТ «Банк Золоті Ворота»	ПАТ «Інпром- банк»
01.09	950,049	292,106	1318,611	447,183	768,038	734,419
02.09	934,451	293,22	1291,206	430,018	734,37	668,218
03.09	867,507	293,975	1479,012	429,281	727,52	647,641
04.09	901,098	292,709	1172,212	367,286	689,374	650,521
05.09	857,484	278,135	1075,117	351,499	669,191	609,581
06.09	861,569	291,711	–	360,844	692,082	593,107
07.09	851,718	285,751	–	357,378	686,808	547,084
08.09	833,485	288,51	–	353,959	706,784	517,519
09.09	813,114	297,959	–	354,361	718,511	–
10.09	871,112	322,124	–	362,396	709,369	–
11.09	881,914	316,884	–	365,756	731,38	–
12.09	894,289	313,797	–	430,283	719,562	–

Обсяг залучених ресурсів, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «Мегабанк»	ПАТ Банк «Меркурій»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Регіон- банк»	АТ «УкрСиббанк»	АБ «Факторіал- Банк»
01.04	311,4937	164,0696	46,6083	30,0853	2856,8902	209,7225
02.04	409,097	164,9589	47,3399	31,5649	2861,3966	232,8213
03.04	434,3998	190,8767	49,2648	34,5079	2930,6748	273,5333
04.04	350,8382	171,3414	53,3062	34,1501	3198,5602	277,3869
05.04	356,6626	186,666	58,6553	37,5286	2967,8234	265,3357
06.04	379,7142	174,0716	58,3362	40,1089	3019,75	396,5309
07.04	415,7898	181,8241	60,6796	41,6717	2939,0651	273,2251
08.04	420,2074	180,3256	61,6421	42,5611	3320,8574	289,0294
09.04	446,3115	154,3837	29,235	42,1642	3608,278	311,8613
10.04	436,5319	185,2791	61,8548	43,1397	3738,6317	273,3291
11.04	431,7996	192,8518	60,3016	39,8996	3539,7971	262,1474
12.04	424,8606	180,2194	53,5425	40,1255	3310,2925	284,3727
01.05	480,2583	192,8124	57,4796	45,9	3875,487	262,6145
02.05	452,4707	194,8608	60,876	45,9762	3817,8975	287,2785
03.05	510,5575	210,7041	62,384	47,4803	3822,3723	330,9437
04.05	478,2468	236,6183	63,4432	49,3617	4145,2455	300,0785
05.05	499,0472	234,3635	64,5104	58,0994	4043,299	326,3347
06.05	494,6105	229,3178	62,4127	51,6923	4345,2701	371,6824
07.05	543,6796	259,9756	65,9414	51,8579	4450,1696	338,8615
08.05	569,0908	255,6726	39,1255	54,7269	5011,9097	348,0611
09.05	598,5046	264,3699	61,6874	56,0238	5251,9221	449,2044
10.05	592,0354	261,9584	63,0973	57,2712	5276,6292	408,4398
11.05	609,0017	261,6194	63,3399	63,5191	5075,5621	415,6775
12.05	636,2827	259,7165	54,5571	70,4789	5542,1422	509,5128
01.06	657,1438	239,865	56,6614	65,9051	5948,4497	398,6285
02.06	641,974	261,0682	51,3034	68,6337	5705,4027	402,9853
03.06	728,9617	267,4187	53,5908	72,4808	5656,2443	545,5108
04.06	666,5672	272,575	53,5931	72,8412	7384,1067	425,9157
05.06	715,258	286,0654	55,8681	77,5071	6695,1378	426,7811
06.06	666,7024	293,876	58,2841	76,2837	6996,6843	565,4064
07.06	635,1345	311,6887	69,5216	86,3818	7821,0982	469,1801
08.06	668,0894	326,1769	71,9131	94,5517	7405,9198	499,4348
09.06	709,6174	345,1753	77,5252	90,6488	8510,8192	620,1428
10.06	752,458	388,934	77,319	94,555	7483,244	533,026
11.06	763,3	382,914	83,481	93,512	7162,663	570,434

Продовж. додатку Е

продовж. табл. Е.1

Обсяг залучених ресурсів, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «Мегабанк»	ПАТ Банк «Меркурій»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Регіон- банк»	АТ «УкрСиббанк»	АБ «Факторіал- Банк»
12.06	843,9719	397,0688	74,2455	97,3437	6943,2429	668,3128
01.07	871,1938	402,7393	77,7221	107,9885	6964,5878	536,3268
02.07	888,98	434,482	82,595	100,304	6741,142	529,591
03.07	952,043	461,031	78,265	104,041	7220,015	562,993
04.07	952,037	481,866	79,533	104,197	7236,895	599,855
05.07	1013,066	517,026	82,022	113,375	7647,131	635,444
06.07	1032,517	543,808	79,859	113,267	8299,609	733,465
07.07	1027,826	559,206	74,43	114,716	8637,685	702,372
08.07	1125,197	594,817	79,056	121,62	9239,426	732,62
09.07	1164,961	609,421	84,34	130,899	10137,543	868,069
10.07	1182,079	612,488	92,043	121,623	10554,359	837,246
11.07	1222,811	640,98	97,901	128,45	10322,164	878,025
12.07	1372,7595	671,1461	107,5528	149,358	11644,5731	1015,8412
01.08	1301,096	701,829	109,62	146,583	11173,657	974,3241
02.08	1347,592	761,288	112,271	151,348	11480,617	812,989
03.08	1449,654	777,286	117,136	146,032	12219,06	812,765
04.08	1498,978	768,259	125,807	149,429	13076,523	761,967
05.08	1545,976	755,17	129,241	160,839	11866,725	735,913
06.08	1636,025	752,295	133,95	170,936	12260,01	733,729
07.08	1759,395	753,866	139,403	162,492	13809,38	698,906
08.08	1816,816	717,58	151,721	161,886	13810,32	643,802
09.08	1874,792	722,003	160,008	172,491	14132,42	620,852
10.08	1832,837	688,424	154,989	160,081	14511,52	561,809
11.08	1916,451	698,015	149,625	163,746	16853,85	559,104
12.08	1942,184	705,384	144,302	165,466	17825,88	571,258

Продовж. додатку Е

продовж. табл. Е.1

Обсяг залучених ресурсів, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «Мегаба нк»	ПАТ Банк «Меркурі й»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Регіон- банк»	АТ «УкрСиб банк»	АБ «Факторі ал-Банк»
01.09	1874,157	704,462	146,518	161,43	16790,99	–
02.09	1758,288	685,18	133,671	147,724	15436,1	–
03.09	1641,688	644,074	139,229	146,756	14745,49	–
04.09	1537,808	589,753	145,498	141,754	15697,33	–
05.09	1465,673	591,81	145,042	142,108	15463,51	–
06.09	1450,034	581,942	147,703	140,592	15860,63	–
07.09	1455,335	565,391	159,981	139,653	15933,28	–
08.09	1458,7	587,701	152,102	137,376	16407,08	–
09.09	1491,214	586,622	152,906	137,51	16088,62	–
10.09	1584,799	593,514	156,384	140,723	16712,16	–
11.09	1554,013	585,016	169,986	139,51	16991,08	–
12.09	1478,743	576,578	154,734	149,819	16564,33	–

Додаток Ж

Обсяги залучених ресурсів в розрізі фізичних та юридичних осіб для окремих банків (укладено за даними [44, 45, 129, 130])

Таблиця Ж.1

Обсяг залучених ресурсів від фізичних осіб, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «АКБ «БАЗИС»	Акціонерний Східно-український банк «Грант»	АКБ «Європейський»	ПАТ «Зембанк»	ПАТ «Банк Золоті Ворота»	ПАТ «Інпромбанк»
01.04	49,5785	49,4055	0,3021	18,6717	76,3743	93,0528
02.04	54,0428	51,9158	0,2948	19,5953	76,2935	96,734
03.04	61,166	53,9635	0,2948	21,3133	81,0529	110,3213
04.04	65,5493	55,1127	0,5034	21,7505	86,1408	112,0542
05.04	67,2832	58,6609	0,4332	21,1926	85,9593	110,6667
06.04	70,1046	62,4444	8,1382	21,7684	90,0348	109,783
07.04	77,358	64,6954	7,7414	20,9641	96,9266	116,844
08.04	83,6118	58,6609	8,4225	20,3852	102,5423	117,9137
09.04	92,0043	61,4046	16,5696	20,3237	110,7918	123,5358
10.04	95,2255	59,9116	42,9782	20,0332	112,4918	124,3068
11.04	94,255	58,1146	42,0509	18,0272	112,9938	125,1611
12.04	94,3514	55,492	42,0509	16,9218	118,9657	122,9385
01.05	99,4349	57,0803	18,6211	16,4739	115,6592	123,8066
02.05	115,7687	59,2933	23,8758	16,7224	123,3218	121,9676
03.05	141,505	60,0000	27,2839	19,666	142,3284	126,9988
04.05	150,7363	62,0000	33,1299	16,5831	146,6391	132,486
05.05	160,7364	65,7616	32,8571	18,8068	159,3997	130,7955
06.05	160,9409	63,0002	32,9183	20,1879	165,4461	133,3515
07.05	164,7786	62,8401	36,2911	21,1147	175,4092	136,5431
08.05	172,0591	63,7685	36,8489	20,7409	179,9351	140,3822
09.05	177,0212	66,4172	35,2594	23,9088	178,3659	143,1216
10.05	185,2779	70,1041	46,6198	23,3875	185,983	143,8957
11.05	192,0135	70,1865	58,0672	22,8602	185,1436	145,8511
12.05	208,6744	69,2808	71,0408	25,0694	187,0318	160,4471
01.06	209,9515	72,2153	76,4155	26,8909	184,4441	151,5147
02.06	214,8393	76,499	81,0784	27,4431	178,2949	166,3433
03.06	207,3687	75,916	86,0605	27,9181	186,1458	179,1488
04.06	214,283	75,7782	91,6816	30,072	188,4772	187,5723
05.06	231,729	77,34	102,3749	30,0813	190,6962	189,3844
06.06	241,0505	80,0128	108,1606	33,4397	189,7149	179,3796

Продовж. додатку Ж

продовж. табл. Ж.1

Обсяг залучених ресурсів від фізичних осіб, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «АКБ «БАЗИС»	Акціонерний Східно- україн-ський банк «Грант»	АКБ «Європейський»	ПАТ «Зембанк»	ПАТ «Банк Золоті Ворота»	ПАТ «Інпром- банк»
07.06	242,074	78,1449	110,9096	36,4645	195,1255	199,81
08.06	247,6716	81,7253	120,0542	36,1907	198,3123	193,2608
09.06	253,8891	87,775	130,7371	36,3094	193,7752	201,5522
10.06	253,369	88,916	134,107	35,529	190,85	202,849
11.06	255,903	90,527	142,349	40,03	208,797	223,467
12.06	266,5018	88,6368	157,8636	12,3636	212,6931	284,3984
01.07	267,5958	88,5478	163,7822	57,0194	213,4629	258,6242
02.07	272,728	93,101	177,038	56,318	229,802	260,925
03.07	280,798	107,367	177,038	61,768	239,4	273,458
04.07	283,149	117,991	190,884	60,606	226,443	255,776
05.07	284,914	122,766	204,988	65,276	234,695	249,643
06.07	296,241	121,285	215,775	59,538	252,33	226,662
07.07	303,852	125,161	229,5	59,057	263,558	249,643
08.07	312,828	138,408	274,302	71,187	279,697	257,027
09.07	319,208	145,393	316,158	80,359	282,188	279,605
10.07	340,649	153,192	358,678	90,212	288,569	279,177
11.07	365,06	162,905	384,275	92,197	305,744	301,237
12.07	388,5404	170,882	435,1191	98,6648	322,4067	279,4988
01.08	387,545	166,363	448,196	118,709	335,632	303,883
02.08	405,092	169,082	480,95	133,18	361,753	347,108
03.08	411,653	166,363	505,612	142,391	377,378	360,08
04.08	424,129	175,748	538,167	142,95	372,76	356,925
05.08	422,445	171,131	536,372	140,788	390,634	360,08
06.08	430,25	163,73	557,58	149,19	396,63	326,88
07.08	431,28	163,34	594,17	149,35	417,45	367,1
08.08	438,17	160,73	604,17	171,94	420,96	397,1
09.08	434,78	157,73	611,56	165,59	430,48	401,49
10.08	426,6	155,95	640,96	169,32	455,13	412,1
11.08	435,757	166,689	665,301	172,975	494,882	472,351
12.08	467,616	199,741	700,53	179,746	532,711	501,252

Продовж. додатку Ж

продовж. табл. Ж.1

Обсяг залучених ресурсів від фізичних осіб, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «АКБ «БАЗИС»	Акціонерний Східно- україн-ський банк «Грант»	АКБ «Європейський»	ПАТ «Зембанк»	ПАТ «Банк Золоті Ворота»	ПАТ «Інпром- банк»
01.09	436,9690	188,790	676,443	175,304	516,503	463,022
02.09	420,180	187,910	645,104	171,414	479,527	457,562
03.09	403,805	185,715	637,785	170,499	502,174	449,046
04.09	438,284	180,324	594,429	162,533	459,229	443,480
05.09	445,833	176,396	577,698	163,662	427,075	398,964
06.09	452,803	183,126	–	159,695	435,124	383,324
07.09	447,505	178,472	–	159,423	432,883	355,716
08.09	445,470	181,512	–	161,755	476,454	362,373
09.09	437,777	194,740	–	160,563	465,096	–
10.09	449,127	192,340	–	160,238	454,789	–
11.09	459,175	199,167	–	158,786	485,671	–
12.09	456,976	189,390	–	155,163	501,393	–

Продовж. додатку Ж

продовж. табл. Ж.1

Обсяг залучених ресурсів від фізичних осіб, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «Мегабанк»	ПАТ Банк «Меркурій»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Регіон- банк»	АТ «УкрСиббанк»	АБ «Факторіал- Банк»
01.04	116,8262	43,9677	18,4859	15,57	933,8527	146,8894
02.04	133,3086	48,0638	18,2862	16,3703	1010,7749	150,6907
03.04	150,5954	53,7379	18,3657	16,9548	1086,5811	156,2578
04.04	163,4759	56,4219	17,9452	18,4999	1170,4273	161,2476
05.04	170,3292	60,5702	17,9401	21,3374	1196,084	165,7788
06.04	180,4728	64,4211	18,3261	23,9318	1263,0408	168,2395
07.04	190,904	68,1043	18,6381	24,8535	1304,0882	170,9057
08.04	200,4985	70,0733	19,1112	25,7091	1302,5166	171,1947
09.04	202,0195	58,439	12,7709	25,3727	1350,1614	168,8908
10.04	207,8958	74,9988	18,3501	26,3633	1459,916	165,4579
11.04	205,3464	71,6928	16,6862	25,5611	1474,9502	159,4263
12.04	195,3251	65,2349	15,6858	24,7159	1411,9324	151,4206
01.05	207,2482	69,0006	16,9237	26,7995	1558,2498	174,6054
02.05	217,8744	75,7987	18,3848	28,1599	1751,2818	180,1965
03.05	224,6805	83,3582	18,1031	31,3318	1920,4799	181,9238
04.05	235,2701	87,534	18,5541	33,3154	1936,8613	187,9672
05.05	249,5649	90,0623	18,5515	33,48	1992,191	195,1206
06.05	248,0275	99,3213	18,6769	33,4397	2123,2134	205,5207
07.05	255,2792	105,4139	18,7841	33,3371	2215,9143	209,2475
08.05	261,2982	110,8555	12,9638	33,6271	2275,4119	204,4148
09.05	297,7028	114,0753	19,2275	35,6569	2316,5932	239,3036
10.05	322,6799	119,1033	19,5805	35,9965	2366,2594	247,9294
11.05	339,369	126,2453	19,638	36,0396	2410,444	248,1565
12.05	360,3919	134,9849	18,1453	37,9022	2614,2551	245,9269
01.06	370,4404	141,1061	18,5661	39,0972	2577,3552	238,9598
02.06	363,9356	148,1944	18,5964	40,837	2515,1551	239,3036
03.06	358,6927	156,9899	17,8396	42,0449	2460,7843	235,7207
04.06	360,9224	166,0704	18,9113	44,7003	2846,4716	223,326
05.06	351,8732	169,8584	19,2826	46,2641	2863,5453	219,1731
06.06	356,4	178,2079	19,0553	47,4577	2893,3432	226,2762

Продовж. додатку Ж

продовж. табл. Ж.1

Обсяг залучених ресурсів від фізичних осіб, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «Мегабанк»	ПАТ Банк «Меркурій»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Регіон- банк»	АТ «УкрСиббанк»	АБ «Факторіал- Банк»
07.06	355,1886	187,7626	20,6501	50,3793	3135,1327	234,2555
08.06	380,4193	192,7481	20,3116	50,951	3166,405	254,8278
09.06	401,339	197,3858	20,5501	51,9844	3214,6388	270,0223
10.06	426,771	213,166	21,595	52,055	3334,1	266,262
11.06	456,536	214,653	24,012	56,18	3425,793	269,435
12.06	489,9955	224,9994	25,5927	61,6215	3599,6284	301,8909
01.07	513,9804	231,3617	26,491	63,0143	3541,4911	299,1391
02.07	526,259	242,294	26,772	63,468	3580,374	293,947
03.07	528,805	250,121	27,928	64,543	3667,28	305,826
04.07	545,915	270,2	28,29	65,874	3622,94	310,914
05.07	566,955	308,328	29,769	67,287	3656,604	318,211
06.07	598,024	310,884	30,426	68,734	3834,666	340,071
07.07	615,547	328,163	34,509	70,809	3996,196	360,147
08.07	636,485	329,26	39,867	75,295	4272,257	383,875
09.07	650,311	337,004	42,686	76,421	4514,835	434,39
10.07	668,737	350,576	47,417	76,326	4994,63	465,899
11.07	713,258	359,52	48,878	81,259	5812,569	470,521
12.07	765,9257	383,3506	53,1987	87,9031	6331,6339	495,9411
01.08	781,991	395,889	56,637	90,62	6584,25	470,521
02.08	823,617	423,842	60,581	93,008	6824,726	465,45
03.08	846,923	433,906	62,344	95,838	7054,302	456,405
04.08	891,87	441,955	64,299	99,291	7400,056	451,325
05.08	916,66	452,518	66,013	96,94	7064,882	446,499
06.08	966,05	454,04	71,21	99,68	7135,63	425,36
07.08	986,78	462,45	70,89	106,4	7227,95	401,11
08.08	1041,62	469,59	73,3	107,44	7309,36	388,3
09.08	1091,98	463,68	74,13	111,49	7296,75	349,89
10.08	1067,63	455,36	71,41	114,01	6642,5	319,75
11.08	1117,755	478,659	73,913	118,186	7305,147	329,588
12.08	1161,774	495,265	74,664	119,585	7873,069	327,154

Продовж. додатку Ж

продовж. табл. Ж.1

Обсяг залучених ресурсів від фізичних осіб, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «Мегабанк»	ПАТ Банк «Меркурій»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Регіон- банк»	АТ «УкрСиббанк»	АБ «Факторіал- Банк»
01.09	1125,427	486,646	75,665	117,178	7685,946	–
02.09	1021,092	467,067	71,600	105,879	7185,134	–
03.09	936,233	450,807	70,801	99,891	7057,233	–
04.09	879,584	443,529	74,501	100,451	7620,492	–
05.09	838,692	444,773	75,157	101,531	8017,061	–
06.09	824,616	442,607	80,330	100,596	8572,785	–
07.09	819,997	438,333	82,532	100,454	8924,036	–
08.09	812,834	437,607	89,440	97,474	9255,46	–
09.09	802,552	441,256	89,422	92,808	9252,427	–
10.09	792,322	441,849	91,250	93,190	9288,915	–
11.09	783,514	450,350	91,416	93,836	9654,432	–
12.09	777,715	450,166	93,283	97,008	9822,203	–

Продовж. додатку Ж

Таблиця Ж.2

Обсяг залучених ресурсів від юридичних осіб, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «АКБ «БАЗИС»	Акціонерний Східно- україн-ський банк «Грант»	АКБ «Європейський»	ПАТ «Зембанк»	ПАТ «Банк Золоті Ворота»	ПАТ «Інпром- банк»
01.04	130,4495	61,5966	31,98	25,9667	53,9019	80,0868
02.04	133,3699	60,6632	31,98	21,6729	86,8203	83,1842
03.04	131,7186	57,5417	35,4831	26,417	157,8408	76,3359
04.04	155,3868	58,9133	44,4761	26,3679	75,1304	75,9752
05.04	156,1363	61,8149	40,5158	35,6291	97,264	113,0906
06.04	154,6689	59,7194	126,9281	73,1148	96,3346	88,3584
07.04	153,3722	63,9419	124,9631	24,8708	67,1104	89,1771
08.04	146,1285	71,2084	147,4461	23,518	81,7502	105,3271
09.04	144,5897	74,0677	255,3717	59,5595	215,8173	118,0146
10.04	155,7972	71,2084	135,2948	19,8725	97,7134	99,2866
11.04	145,7874	66,9262	121,3805	24,5542	94,0846	103,8777
12.04	133,2999	75,6203	122,2048	35,2058	80,8878	110,3389
01.05	144,3685	76,0511	126,956	19,323	98,5979	100,8978
02.05	141,9925	72,2703	121,3805	24,2738	101,3325	89,8814
03.05	139,2856	71,5142	156,9796	44,3255	115,3174	110,301
04.05	137,8069	70,0129	126,1915	41,1519	121,236	88,6598
05.05	145,1332	71,7275	116,7951	45,2713	121,0286	135,2473
06.05	154,6652	69,0912	158,6183	64,5681	128,3789	109,8113
07.05	162,8399	63,3761	130,1949	57,6878	146,1001	99,0594
08.05	186,9444	65,2578	149,8698	70,8367	179,9185	107,4098
09.05	185,2637	71,7478	219,0758	67,1079	155,7651	109,8549
10.05	205,9644	67,2155	147,8338	68,3007	156,3129	118,8601
11.05	223,2549	66,2128	157,5657	71,2594	208,1671	114,4063
12.05	201,3644	63,743	138,2697	72,7784	198,0848	107,2734
01.06	197,8595	67,0857	139,7013	75,5917	206,8844	124,15
02.06	213,9651	63,6837	154,2462	80,8302	174,433	105,7285
03.06	245,4048	65,0083	191,8395	81,6461	192,353	102,2405
04.06	212,5687	73,2487	122,7236	82,333	174,1222	92,8533
05.06	216,8913	76,0131	143,4418	83,6763	169,4104	101,3481
06.06	203,545	73,4008	164,4181	77,9212	167,8646	112,3796

Продовж. додатку Ж

продовж. табл. Ж.2

Обсяг залучених ресурсів від юридичних осіб, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «АКБ «БАЗИС»	Акціонерний Східно- україн-ський банк «Грант»	АКБ «Європейський»	ПАТ «Зембанк»	ПАТ «Банк Золоті Ворота»	ПАТ «Інпром- банк»
07.06	205,4949	71,9974	150,8207	90,6244	166,5125	146,8753
08.06	225,6425	76,309	152,5244	90,4966	186,3638	122,6469
09.06	248,6061	75,6646	165,7335	95,9136	241,3773	165,2868
10.06	222,654	72,683	176,465	103,313	206,108	151,059
11.06	217,673	69,139	181,045	115,638	244,621	166,633
12.06	231,9738	78,2458	209,8425	17,3538	254,9108	148,1896
01.07	234,1851	82,8136	205,3552	147,9104	295,8303	171,9235
02.07	228,635	77,373	202,25	149,333	273,548	179,688
03.07	230,176	88,553	209,294	141,717	367,643	179,887
04.07	276,421	73,179	202,25	135,399	308,574	185,93
05.07	259,474	80,057	218,156	181,62	285,422	179,688
06.07	263,62	81,96	281,384	205,301	409,218	158,063
07.07	291,872	102,635	263,077	191,433	331,834	163,487
08.07	287,464	80,166	325,552	203,15	392,466	206,718
09.07	308,019	82,277	384,115	209,741	363,424	255,485
10.07	315,415	94,567	417,062	223,023	403,459	232,601
11.07	328,405	82,901	482,263	233,157	387,329	241,431
12.07	357,0859	81,7587	568,3992	275,8502	329,7066	247,1557
01.08	376,466	82,277	460,723	281,294	322,39	246,174
02.08	386,188	86,482	490,701	297,363	322,918	256,118
03.08	408,685	93,527	509,395	375,348	351,023	275,865
04.08	369,188	95,992	458,074	379,213	359,815	274,11
05.08	615,071	91,842	542,559	379,717	359,429	275,865
06.08	567,6	104,14	495,61	318,67	325,37	295,87
07.08	467,08	103,48	520,37	329,8	318,98	329,83
08.08	383,12	100,48	548,67	295,16	288,87	359,83
09.08	402,97	96,02	556,38	305,1	258,74	346,1
10.08	417,57	103,37	757	299,58	277,97	299,44
11.08	421,981	99,298	692,161	284,008	282,776	257,894
12.08	423,638	101,332	624,011	382,019	259,574	261,762

Продовж. додатку Ж

продовж. табл. Ж.2

Обсяг залучених ресурсів від юридичних осіб, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «АКБ «БАЗИС»	Акціонерний Східно- україн-ський банк «Грант»	АКБ «Європейський»	ПАТ «Зембанк»	ПАТ «Банк Золоті Ворота»	ПАТ «Інпром- банк»
01.09	513,080	103,316	642,168	271,879	251,535	271,397
02.09	514,271	105,310	646,102	258,604	254,843	210,656
03.09	463,702	108,260	841,227	258,782	225,346	198,595
04.09	462,814	112,385	577,783	204,753	230,145	207,041
05.09	411,651	101,739	497,419	187,837	242,116	210,617
06.09	408,766	108,585	–	201,149	256,958	209,783
07.09	404,213	107,279	–	197,955	253,925	191,368
08.09	388,015	106,998	–	192,204	230,330	155,146
09.09	375,337	103,219	–	193,798	253,415	–
10.09	421,985	129,784	–	202,158	254,580	–
11.09	422,739	117,717	–	206,970	245,709	–
12.09	437,313	124,407	–	275,12	218,169	–

Продовж. додатку Ж

продовж. табл. Ж.2

Обсяг залучених ресурсів від юридичних осіб, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «Мегабанк»	ПАТ Банк «Меркурій»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Регіон- банк»	АТ «УкрСиббанк»	АБ «Факторіал- Банк»
01.04	194,6675	120,1019	28,1224	14,5153	1923,0375	62,8331
02.04	275,7884	116,8951	29,0537	15,1946	1850,6217	82,1306
03.04	283,8044	137,1388	30,8991	17,5531	1844,0937	117,2755
04.04	187,3623	114,9195	35,361	15,6502	2028,1329	116,1393
05.04	186,3334	126,0958	40,7152	16,1912	1771,7394	99,5569
06.04	199,2414	109,6505	40,0101	16,1771	1756,7092	228,2914
07.04	224,8858	113,7198	42,0415	16,8182	1634,9769	102,3194
08.04	219,7089	110,2523	42,5309	16,852	2018,3408	117,8347
09.04	244,292	95,9447	16,4641	16,7915	2258,1166	142,9705
10.04	228,6361	110,2803	43,5047	16,7764	2278,7157	107,8712
11.04	226,4532	121,159	43,6154	14,3385	2064,8469	102,7211
12.04	229,5355	114,9845	37,8567	15,4096	1898,3601	132,9521
01.05	273,0101	123,8118	40,5559	19,1005	2317,2372	88,0091
02.05	234,5963	119,0621	42,4912	17,8163	2066,6157	107,082
03.05	285,877	127,3459	44,2809	16,1485	1901,8924	149,0199
04.05	242,9767	149,0843	44,8891	16,0463	2208,3842	112,1113
05.05	249,4823	144,3012	45,9589	24,6194	2051,108	131,2141
06.05	246,583	129,9965	43,7358	18,2526	2222,0567	166,1617
07.05	288,4004	154,5617	47,1573	18,5208	2234,2553	129,614
08.05	307,7926	144,8171	26,1617	21,0998	2736,4978	143,6463
09.05	300,8018	150,2946	42,4599	20,3669	2935,3289	209,9008
10.05	269,3555	142,8551	43,5168	21,2747	2910,3698	160,5104
11.05	269,6327	135,3741	43,7019	27,4795	2665,1181	167,521
12.05	275,8908	124,7316	36,4118	32,5767	2927,8871	263,5859
01.06	286,7034	98,7589	38,0953	26,8079	3371,0945	159,6687
02.06	278,0384	112,8738	32,707	27,7967	3190,2476	263,5859
03.06	370,269	110,4288	35,7512	30,4359	3195,46	309,7901
04.06	305,6448	106,5046	34,6818	28,1409	4537,6351	202,5897
05.06	363,3848	116,207	36,5855	31,243	3831,5925	207,608
06.06	310,3024	115,6681	39,2288	28,826	4103,3411	339,1302

Продовж. додатку Ж

продовж. табл. Ж.2

Обсяг залучених ресурсів від юридичних осіб, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «Мегабанк»	ПАТ Банк «Меркурій»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Регіон- банк»	АТ «УкрСиббанк»	АБ «Факторіал- Банк»
07.06	279,9459	123,9261	48,8715	36,0025	4685,9655	234,9246
08.06	287,6701	133,4288	51,6015	43,6007	4239,5148	244,607
09.06	308,2784	147,7895	56,9751	38,6644	5296,1804	350,1205
10.06	325,687	175,768	55,724	42,5	4149,144	266,764
11.06	306,764	168,261	59,469	37,332	3736,87	300,999
12.06	353,9764	172,0694	48,6528	35,7222	3343,6145	366,4219
01.07	357,2134	171,3776	51,2311	44,9742	3423,0967	237,1877
02.07	362,721	192,188	55,823	36,836	3160,768	235,644
03.07	423,238	210,91	50,337	39,498	3552,735	257,167
04.07	406,122	211,666	51,243	38,323	3613,955	288,941
05.07	446,111	208,698	52,253	46,088	3990,527	317,233
06.07	434,493	232,924	49,433	44,533	4464,943	393,394
07.07	412,279	231,043	39,921	43,907	4641,489	342,225
08.07	488,712	265,557	39,189	46,325	4967,169	348,745
09.07	514,65	272,417	41,654	54,478	5622,708	433,679
10.07	513,342	261,912	44,626	45,297	5559,729	371,347
11.07	509,553	281,46	49,023	47,191	4509,595	407,504
12.07	606,8338	287,7955	54,3541	61,4549	5312,9392	519,9001
01.08	519,105	305,94	52,983	55,963	4589,407	407,504
02.08	523,975	337,446	51,69	58,34	4655,891	347,539
03.08	602,731	343,38	54,792	50,194	5164,758	356,36
04.08	607,108	326,304	61,508	50,138	5676,467	310,642
05.08	629,316	302,652	63,228	63,899	4801,843	289,414
06.08	669,98	298,25	62,74	71,25	5124,38	308,37
07.08	772,61	291,41	68,51	56,09	6581,44	297,79
08.08	775,2	247,99	78,42	54,44	6500,96	255,5
09.08	782,81	258,33	85,88	61	6835,68	270,97
10.08	765,21	233,06	83,58	46,08	7869,03	242,06
11.08	798,696	219,356	75,712	45,56	9548,701	229,516
12.08	780,41	210,119	69,638	45,881	9952,815	244,104

Продовж. додатку Ж

продовж. табл. Ж.2

Обсяг залучених ресурсів від юридичних осіб, млн. грн.

Дата	Банки					
	ПАТ «Мегабанк»	ПАТ Банк «Меркурій»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Регіон- банк»	АТ «УкрСиббанк»	АБ «Факторіал- Банк»
01.09	748,730	217,816	70,853	44,252	9105,041	–
02.09	737,196	218,113	62,071	41,845	8250,965	–
03.09	705,455	193,267	68,428	46,865	7688,254	–
04.09	658,224	146,224	70,997	41,303	8076,838	–
05.09	626,981	147,037	69,885	40,577	7446,449	–
06.09	625,418	139,335	67,373	39,996	7287,846	–
07.09	635,338	127,058	77,449	39,199	7009,247	–
08.09	645,866	150,094	62,662	39,902	7151,62	–
09.09	688,662	145,366	63,484	44,702	6836,196	–
10.09	792,477	151,665	65,134	47,533	7423,246	–
11.09	770,499	134,666	78,570	45,674	7336,645	–
12.09	701,028	126,412	61,451	52,811	6742,125	–

Додаток 3

Узагальнені дані щодо векторного подання оцінки
фінансової стабільності розвитку банків

Таблиця 3.1

**Статистичний підхід щодо оцінки фінансової стабільності розвитку банків
з погляду множини показників банківської діяльності
(за підсумками 2005 року)**

Банки	Показники банківської діяльності				Значимість окремих банків	Максимальне значення
	Надані кредити	Залучені кошти	Кошти, залучені від фізичних осіб	Кошти, залучені від юридичних осіб		
ПАТ «АКБ «БАЗИС»	0,57	0,50	0,68	0,34		0,68
АКБ «Європейський»	0,01	0,00	0,19	-0,18		0,19
Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант»	0,36	0,35	1,39	0,08	x	1,39
ПАТ «Зембанк»	0,69	0,83	0,42	0,99	x	0,99
ПАТ «Банк Золоті Ворота»	0,42	0,56	0,44	0,69		0,69
ПАТ «Інпромбанк»	0,09	0,18	0,27	0,06		0,27
ПАТ «Мегабанк»	0,38	0,29	0,57	0,01		0,57
ПАТ Банк «Меркурій»	0,27	0,28	0,65	0,01		0,65
ПАТ «РЕАЛ БАНК»	0,03	-0,05	0,07	-0,10		0,07
ПАТ «Регіон-банк»	0,20	0,45	0,33	0,64		0,64
АТ «УкрСиббанк»	0,80	0,37	0,50	0,25	x	0,80
АБ «Факторіал-Банк»	0,62	0,68	0,34	1,15	x	1,15
Максимальне значення	0,80	0,93	1,39	1,15		
Значимість по показниках	x		xxxxxxx	xxxx		

Таблиця 3.2

**Статистичний підхід щодо оцінки фінансової стабільності розвитку банків
з погляду множини показників банківської діяльності
(за підсумками 2006 року)**

Банки	Показники банківської діяльності				Значи- мість окре- мих банків	Макси- мальне зна- чення
	Надані кредити	Залуче ні кошти	Кошти залучені від фізичних осіб	Кошти залучені від юридични х осіб		
ПАТ «АКБ «БАЗИС»	0,18	0,20	0,24	0,15		0,24
АКБ «Європейський»	0,28	0,18	0,20	0,16		0,28
Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант»	0,52	0,55	0,73	0,43	xx	0,73
ПАТ «Зембанк»	-0,38	-0,64	-0,47	-0,70		-0,38
ПАТ «Банк Золоті Ворота»	0,17	0,19	0,15	0,24		0,24
ПАТ «Інпромбанк»	0,33	0,48	0,68	0,19		0,68
ПАТ «Мегабанк»	0,39	0,27	0,31	0,21		0,39
ПАТ Банк «Меркурій»	0,48	0,50	0,46	0,56		0,56
ПАТ «РЕАЛ БАНК»	0,16	0,27	0,34	0,24		0,34
ПАТ «Регіон-банк»	0,40	0,38	0,46	0,26		0,46
АТ «УкрСиббанк»	0,90	0,14	0,34	-0,01	xx	0,90
АБ «Факторіал- Банк»	0,26	0,53	0,25	0,76		0,76
Максимальне значення	0,90	0,55	0,73	0,76		
Значимість по показниках	xxxx		xxxxx	xxx		

Таблиця 3.3

**Статистичний підхід щодо оцінки фінансової стабільності розвитку банків
з погляду множини показників банківської діяльності
(за підсумками 2007 року)**

Банки	Показники банківської діяльності				Значимість окремих банків	Максимальне значення
	Надані кредити	Залучені кошти	Кошти залучені від фізичних осіб	Кошти залучені від юридичних осіб		
ПАТ «АКБ «БАЗИС»	0,46	0,41	0,39	0,44		0,46
АКБ «Європейський»	0,50	0,38	0,64	-0,01		0,64
Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант»	1,11	1,11	1,04	1,16	xxxx	1,16
ПАТ «Зембанк»	0,61	0,65	0,59	0,67		0,67
ПАТ «Банк Золоті Ворота»	0,28	0,24	0,42	0,10		0,42
ПАТ «Інпромбанк»	0,42	0,21	0,08	0,38		0,42
ПАТ «Мегабанк»	0,54	0,47	0,41	0,55		0,55
ПАТ Банк «Меркурій»	0,48	0,49	0,49	0,49		0,49
ПАТ «РЕАЛ БАНК»	0,36	0,35	0,73	0,06		0,73
ПАТ «Регіон-банк»	0,40	0,35	0,35	0,36		0,40
АТ «УкрСиббанк»	0,52	0,54	0,65	0,43		0,65
АБ «Факторіал-Банк»	0,45	0,67	0,53	0,82		0,82
Максимальне значення	1,11	1,11	1,04	1,16		
Значимість по показниках	xxx	x	xxxxx	xxxxxxx		

Таблиця 3.4

**Статистичний підхід щодо оцінки фінансової стабільності розвитку банків
з погляду множини показників банківської діяльності
(за підсумками 2008 року)**

Банки	Показники банківської діяльності				Значимість окремих банків	Максимальне значення
	Надані кредити	Залучені кошти	Кошти залучені від фізичних осіб	Кошти залучені від юридичних осіб		
ПАТ «АКБ «БАЗИС»	0,30	0,15	0,19	0,11		0,30
АКБ «Європейський»	0,13	0,17	0,20	0,20		0,20
Акціонерний Східноукраїнський банк «Грант»	0,43	0,37	0,44	0,29		0,44
ПАТ «Зембанк»	0,51	0,34	0,40	0,31		0,51
ПАТ «Банк Золоті Ворота»	0,25	0,18	0,47	-0,20		0,47
ПАТ «Інпромбанк»	0,27	0,32	0,51	0,05	х	0,51
ПАТ «Мегабанк»	0,51	0,39	0,39	0,38		0,51
ПАТ Банк «Меркурій»	0,13	0,00	0,22	-0,34		0,22
ПАТ «РЕАЛ БАНК»	0,25	0,26	0,26	0,25		0,26
ПАТ «Регіон-банк»	0,09	0,12	0,28	-0,18		0,28
АТ «УкрСиббанк»	0,50	0,49	0,18	0,83	хх	0,83
АБ «Факторіал-Банк»	0,63	-0,57	-0,36	-0,55	х	0,63
Максимальне значення	0,63	0,49	0,51	0,83		
Значимість по показниках	хххх	х	ххххххх	хх		

Додаток К

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
 ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
 “ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ”

вул. П.Мирного, 26
 м. Київ, 01011

Тел.: (044) 280-12-34
 Тел./факс: (044) 280-88-69

01.08. 2008 № 135-3/545

На № _____ від _____

Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 Головки Олени Григорівни

Надана Головки Олені Григорівні в тому, що запропонована методика проведення прикладного статистичного аналізу щодо визначення стабільного розвитку банківських установ використана при дослідженні Інституту економіки та прогнозування НАН України “Безпека банківської системи: методологія оцінки та механізми забезпечення” (номер держ. реєстрації 0107U000753).

Заступник директора Інституту,
 член-кореспондент НАН України

А.А. Грищенко

УКРАЇНА
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
 61000, м. Харків, вул. Сумська, 64, тел. 700-21-05

27.11.2009 № 01-28/7297
 на № _____ від _____

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 Головка О.Г. на тему «Фінансова стабільність розвитку банків» за
 спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит в діяльність
 Харківської обласної державної адміністрації**

Гостра необхідність досягнення сталого, безперервного розвитку української банківської системи зумовлює важливість не лише підстеження, аналізу процесів і результатів фінансової діяльності банків, але й виявлення та попередження можливих кризових ознак, тенденцій в їх функціонуванні.

Запропонована в дисертаційному дослідженні Головка О.Г. процедура визначення кризових ознак у розвитку банків на основі узагальнення відносних та козних оцінок їх фінансової діяльності була використана при розробці підрозділу 4.6 «Банківська сфера» Програми економічного і соціального розвитку Харківської області, затвердженої рішенням XXXVIII сесії Харківської обласної ради V скликання від 03.02.2009 р. №1106-V.

Наведені пропозиції дозволяють всебічно проводити аналіз функціонування банківської сфери, прогнозувати виникнення кризових ознак у розвитку банків та в цілому підвищити ефективність діяльності банківського сектору Харківського регіону.

Довідка надана для пред'явлення за місцем захисту кандидатської дисертації.

Перший заступник голови обласної
 державної адміністрації, доктор наук
 з державного управління, професор

В. Бабасов

▪ Від 19.10.09 № 06-110/3860
 ▪ На № _____ від _____

ДОВІДКА

про використання результатів та окремих пропозицій Головки Олени Григорівни, поданих в дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему: «Фінансова стабільність розвитку банків»

Результати дисертаційного дослідження О. Г. Головки пройшли успішне випробування у Полтавському Головному Регіональному Управлінні ПриватБанку. Автором було докладно вивчено умови функціонування банку, зроблено обґрунтовані висновки щодо визначення оцінки його функціонування за рахунок запропонованих рекомендацій, які засновані на узагальнені модифікованого подання розмаху варіації досліджуваних показників банківської діяльності та векторного подання оцінки фінансової стабільності розвитку банків.

Запропоновані у дисертації методичні рекомендації щодо визначення оцінки функціонування банків впроваджено у практичну діяльність Полтавського ГРУ ПриватБанку. Це дозволяє не лише узагальнити значення фінансової стабільності розвитку банку, а й визначити найбільш суттєві чинники такого узагальнення. Подані у дисертаційному дослідженні О. Г. Головки рекомендації також сприяють проведенню порівняльного аналізу функціонування банків з різних напрямів їх діяльності, що дозволяє визначити небажані ризик-фактори у функціонуванні Полтавського ГРУ ПриватБанку.

Заступник Директора
 Полтавського ГРУ ПриватБанку

 Комаріст А.В.

Україна, 36029, м.Полтава,
 вул. Шведська, 2
 Тел.: (0532) 50-09-50, 50-09-10
 Факс: (0532) 50-09-55
 e-mail: pl@pbank.com.ua

Україна, 36029, г.Полтава,
 ул. Шведская, 2
 Тел.: (0532) 50-09-50, 50-09-10
 Факс: (0532) 50-09-55
 e-mail: pl@pbank.com.ua

2, Shvedskaya str., Poltava,
 36029, Ukraine
 Tel.: (0532) 50-09-50, 50-09-10
 Fax: (0532) 50-09-55
 e-mail: pl@pbank.com.ua

РЕАЛ БАНК
ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО

REAL BANK
OPEN JOINT-STOCK COMPANY

м. Київ, вул. М. Коцюбинського, 61/200, Україна
tel. +38 (057) 340-32-14, тел. факс +38 (057) 340-41-08
e-mail: bank@real.kharkov.ua bank@realbank.com.ua
web: http://www.realbank.com.ua

60 а, Lenina avenue, Kharkov, 61200, Ukraine
tel. +38 (057) 340-32-14, tel./fax +38 (057) 340-41-08
e-mail: bank@real.kharkov.ua bank@realbank.com.ua
web: http://www.realbank.com.ua

18.11.09 № 02-002/3117

На № _____ від _____

Державний вищий навчальний заклад
"Українська академія банківської справи
Національного банку України"

ДОВІДКА

про впровадження наукових результатів дисертаційного дослідження
«Фінансова стабільність розвитку банків»
здобувача Державного вищого навчального закладу
"Українська академія банківської справи Національного банку України"
Головко Олена Григорівна

Видана Головко Олені Григорівні в тому, що нею було досліджено та проаналізовано умови функціонування ВАТ «РЕАЛ-БАНК», зроблено обґрунтовані висновки щодо вдосконалення аналізу діяльності зазначеного банку з погляду визначення оцінки фінансової стабільності його розвитку. В основу такого визначення покладено запропонований О. Г. Головко методичний підхід, який базується на засобах консолідуючого аналізу стабільного функціонування банків методами непараметричної статистики.

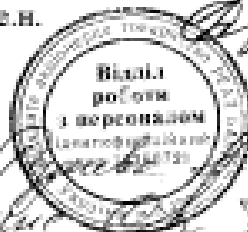
Запропонований у дисертаційній роботі підхід прийнято до впровадження у практичну діяльність ВАТ «РЕАЛ-БАНК». Ця розробка сприяє проведенню можливого порівняння стану функціонування і розвитку банку з урахуванням різних часових інтервалів й обраних для визначення такої оцінки системи індикаторів банківської діяльності.

Довідка надається до спеціалізованої вченої ради Д 55.081.01 по захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук Головко О.Г.

Заступник Голови Правління
ВАТ «РЕАЛ-БАНК», к.е.н.

Руднев А.С.

06.03.10

Горинь О. С. зав. відділом
С. Іванко

Юридична адреса: вул. Сумська, 88, м. Харків, Україна, 61002
 Поштова адреса: пров. Мар'яненка, 4, м. Харків, Україна, 61057

Юридичський адрес: ул. Сумская, 88, г. Харьков, Украина, 61002
 Почтовый адрес: пр-д. Марьяненко, 4, г. Харьков, Украина, 61057
 тел. (057) 700-46-73, факс (057) 754-64-44

Вих. № 09-03/4403/1 від 10.11.2009
 на № _____ від _____

ДОВІДКА

про використання результатів та окремих пропозицій Головки Олени Григорівни, поданих в дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему: «Фінансова стабільність розвитку банків»

Результати дисертаційного дослідження О.Г. Головки щодо визначення сутності фінансової стабільності банку на основі врахування об'єднуючих ознак розкриття такого узагальнення як з погляду окремого банку, так й їх сукупності прийнято до впровадження у практичній діяльності ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "БАЗИС".

Грунтовність розгляду теоретичних положень щодо визначення сутності фінансової стабільності на основі врахування часових аспектів зміни трендів показників банківської діяльності за окремим її напрямом дозволяють узагальнити змістовність розкриття функціонування різних банків та визначити основні положення щодо проведення відповідного аналізу банківської діяльності. Тобто, запропоноване О. Г. Головки надає можливість вдосконалити процедури відстеження та регулювання розвитку банківських установ.

Заступник Голови Правління
 ПУБЛІЧНОГО АТ "АКБ "БАЗИС"

С.А.Рябокін

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
ХАРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

 О. М. Тривіца

АКТ

про впровадження результатів дисертаційного дослідження Головки Олени Григорівни «Фінансова стабільність розвитку банків» у навчальний процес факультету банківської справи Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України

від 26 травня 2010 року

м. Харків

Акт складено комісією у складі:

Голова – в.о. декана факультету банківської справи

Швидка О.Б.

Члени комісії: к.е.н., доцент кафедри банківської справи

Погореленко Н.П.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту

Ізюмцева Н.В.

Комісія провела роботу по визначенню фактичного впровадження результатів дисертаційного дослідження Головки Олени Григорівни «Фінансова стабільність розвитку банків» у навчальний процес факультету

банківської справи Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України.

I. Комісія розглянула такі матеріали:

1. Дисертаційну роботу Головки Олени Григорівни «Фінансова стабільність розвитку банків».

2. Програми та конспекти лекцій навчальних дисциплін:

2.1. «Фінансовий менеджмент у банку» (викладається для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»).

2.2. «Управління фінансовими потоками в банку» (викладається для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»).

2.3. «Аналіз банківської діяльності» (викладається для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»)

II. За результатами проведеної роботи комісією встановлено:

1. Розроблені в дисертаційній роботі Головки Олени Григорівни «Фінансова стабільність розвитку банків» методичні і науково-теоретичні положення включені до змісту тем таких навчальних дисциплін:

- «Фінансовий менеджмент у банку»: тема 5 «Управління активами та пасивами банку», тема 11 «Управління прибутковістю банку»;

- «Управління фінансовими потоками в банку»: тема 3 «Управління кредитними потоками банків», тема 5 «Моделювання системи оперативного управління фінансовими потоками банків»;

- «Аналіз банківської діяльності»: тема 1 «Предмет, методи і види аналізу банківської діяльності», тема 9 «Аналіз фінансової стійкості та надійності банку».

2. Застосування в навчальному процесі факультету банківської справи Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України матеріалів дисертаційного дослідження Головки Олени Григорівни «Фінансова стабільність розвитку банків» дало змогу адаптувати перелічені дисципліни до сучасних умов економіки, поглибити їх теоретико-методичні основи, а в кінцевому підсумку – підвищити якість підготовки фахівців для банківської системи.

Голова –

в.о. декана факультету банківської справи

Швачка О.Б.

Члени комісії:

к.е.н., доцент кафедри банківської справи

Погореленко Н.І.

к.е.н. доцент кафедри менеджменту

Ізомцева Н.В.